This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

614.09481
082

B498900 I

UNIV. OF MICHIGAN
DEC 16 1899

Digitized by Google

C 3 2

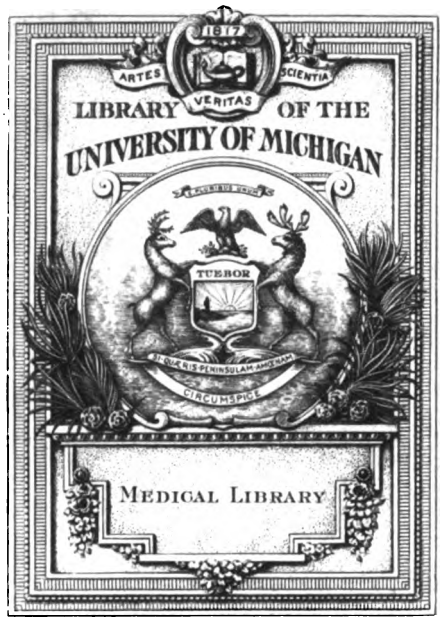

THE GIFT OF
Dr. S. P. Duffield

Digitized by Google

614.09481
082

Beretning

fra

Kristiania sundhedskommission

og

Kristiania kommunale sygehuse

for

aaret 1904.

Kristiania.
J. Chr. Gundersens bogtrykkeri.
1905.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

Beretning

fra

Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Rettelser.

Side 20 linie 29 f. n. tilføies efter medicinaldirektøren: „og justitsdepartementet".
— 24 linie 25 f. n. staar: „i forrige artikel" skal være: „foran".

Digitized by Google

„ IV. — — ordnede efter sognene XXIV
„ V. Antal dødsfald i Kristiania 1904, ordnede efter aldersklasser og sogne XXXIII
„ VI. a. b. og c. Antal dødsfald og dødelighed af lungetæring i aarene 1868–1904 XXX

Den grafiske tabel bagerst i bogen viser de meteorologiske forholde i hver af aarets uger og antallet af de i disse indtrufne dødsfald af akut bronkit, lungebetændelse, lungetæring og diarrhoe, samt af alle dødsaarsager tilsammen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Indholdsfortegnelse.

		Side
1.	Resumé	1
2.	Kristiania bys fladeindhold, folkemængde etc.	3
3.	Sygeligheden og dødeligheden	5
4.	Overblik over de vigtigste dele af sundhedskommissionens virksomhed i 1904	13

Som bilage er trykt:

1.	Aarsberetning for 1904 af 1ste sundhedsinspektør dr. Berner	38
2.	Undersøgelse af strygerier i Kristiania ved den samme	41
3.	Beretning om udbredningen og dødeligheden af de epidemiske sygdomme i 1904 af 2den sundhedsinspektør dr. med. Ustvedt	47
4.	Beretning om de veneriske sygdomme i 1904 ved den samme	61
5.	Ekstrakt af Ankerløkkens regnskab for 1904 ved den samme	67
6.	Beretning om pleiebørnsforholdene i 1904 af fru R. Klouman	69
7.	Beretning om næringsmiddelkontrollen i 1904 af stadsdyrlæge Jacobsen	74
8.	Beretning om kemiske og bakteriologiske undersøgelser i 1904 af stadskemiker Schmelck	80
9.	Aarsberetning for 1904 fra sundhedskommissionens ingeniør, hr. Salicath	92
10.	Aarsberetning for 1904 fra boligkontorets chef, hr. ingeniør Svane	105

Følgende tabeller er trykt:

Tabel I.	Kristiania folkemængde 31te december 1904	II
„ II.	Dødsaarsager i Kristiania 1904, ordnede efter aldersklasser og kjøn	IV
„ III.	— — ordnede efter maanederne	XX
„ IV.	— — ordnede efter sognene	XXIV
„ V.	Antal dødsfald i Kristiania 1904, ordnede efter aldersklasser og sogne	XXXIII
„ VI.	a. b. og c. Antal dødsfald og dødelighed af lungetæring i aarene 1868–1904	XXX

Den grafiske tabel bagerst i bogen viser de meteorologiske forholde i hver af aarets uger og antallet af de i disse indtrufne dødsfald af akut bronkit, lungebetændelse, lungetæring og diarrhoe, samt af alle dødsaarsager tilsammen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Le mouvement de la population et l'état sanitaire à Kristiania en 1904.

Kristiania, qui a une superficie de 1 629 hectares 39, avait lors du recensement fait le 31 décembre 1903, une population de 223 649 habitants; Ce chiffre était, au 31 décembre 1904, réduit à 222 373 habitants, ce qui constitue un recul de 1 276.

L'excédent des naissances sur les décès ayant été de 3 320, le recul véritable a été de 4 596 habitants.

Le nombre des enfants nés vivants déclarés chez le médecin en chef de la ville par les sages-femmes et les médecins a été de 6 422.

Le nombre des morts-nés a été de 311; dans ce chiffre entrent 84 enfants nés vivants, mais décédés dans les 24 heures qui ont suivi la naissance.

D'après les constatations faites par les médecins et dans les hôpitaux, l'état sanitaire a été fort bon. Il a été déclaré 22 972 cas de maladies épidémiques, soit 103 par mille habitants. Toutefois on ne peut plus considérer ces chiffres comme fournissant une base sûre pour l'appréciation de l'état sanitaire, le nombre des médecins qui font des déclarations allant toujours en décroissant.

Le tableau IV ci-dessous rend compte de la nature des cas déclarés, et de leur répartition par mois, par sexe, et par âges.

D'après les déclarations de décès envoyées par les médecins, il y a eu en 1904 3 102 décès. Si l'on y ajoute les 84 enfants nés vivants, mais morts dans les 24 heures, on obtient un total de 3 186 décès. Si l'on rapporte ce chiffre à la population, telle qu'elle était au 31 décembre 1904, on trouve une mortalité de 14,32 ‰ habitants; si l'on base le calcul sur la population au milieu de l'année (223 011), le taux de la mortalité devient 14,28 ‰.

La température moyenne de l'année a été de 5° 8 C. : le chiffre normal est de 5°,5.

Aux pages 13 et suivantes, on trouvera un aperçu des principaux, travaux faits en 1904 par la commission sanitaire.

Les rapports suivants sont annexés au présent travail:

1. Rapport pour 1904, par le docteur Berner, premier inspecteur de santé.

Digitized by Google

2. Recherches sur les établissements de repassage à Kristiania, par le même.
3. Rapport sur l'extension de la mortalité par maladies épidémiques en 1904, par M. Ustvedt, docteur en médecine, second inspecteur de santé.
4. Rapport sur les maladies vénériennes en 1904, par le même.
5. Extrait des comptes d'»Ankerløkken« pour 1904, par le même.
6. Rapport pour 1904 sur la situation des enfants mis en garde, par Mme R. Klouman.
7. Rapport sur le contrôle des aliments en 1904, par M. Jacobsen, vétérinaire en chef de la ville.
8. Rapport sur les recherches chimiques et bactériologiques faites en 1904, par M. Schmelck, chimiste en chef de la ville.
9. Rapport de M. Salicath, ingénieur de la commission sanitaire, pour l'année 1904.
10. Rapport fait pour 1904 par M. Svane, ingénieur, chef du bureau des logements.

De plus, on trouve annexés les tableaux suivants:

I. Population de Kristiania au 31 décembre 1904.
II. Causes de décès à Kristiania en 1904, classées par âges et par sexe.
III. Causes de décès à Kristiania en 1904, classées par mois.
IV. Causes de décès à Kristiania en 1904, classées par paroisses.
V. Nombre des décès à Kristiania en 1904, par classes d'âges et par paroisse.
VI. a, b et c. Nombre de décès et mortalité par tuberculose pulmonaire pendant les années 1868 à 1904.

Le livre se termine par un graphique illustrant la situation météorologique pour chacune des semaines de l'année et pour chaque semaine le nombre des décès par bronchite aigue, pneumonie, tuberculose pulmonaire et diarrhée, auisi que par toutes causes réunies.

Digitized by Google

Folkemængden.

Kristiania by, hvis fladeindhold iberegnet fæstningen udgjør 1 629,39 hektarer, havde ved den kommunale folketælling den 31te december 1903 en folkemængde af 223 649; ved folketællingen den 31te december 1904 var folketallet 222 373, altsaa ligesom i foregaaende aar en tilbagegang, der i 1904 er 1 276. Overskuddet af fødte over døde udgjorde 3 320, saaledes at den samlede virkelige tilbagegang i aaret har udgjort 4 596. I 1903, 1902 og 1901 var underskuddet, opgjort paa samme maade, respektive 5 698, 3 115 og 7 018. Tabel I bag i bogen viser folkemængdens fordeling paa sognene, aldersklasserne og kjønnene.

Nedenstaaende tabel viser sognenes størrelse og folkemængdens fordeling paa dem. Ved at sammenligne denne tabel med den tilsvarende for 1903 vil man se, at Frogner, Uranienborg, Fagerborg, Gamle Aker og Sagene viser et forøget folketal, medens de øvrige sogne viser tilbagegang i større eller mindre grad.

Tab. I.

Sogn.	Størrelse i hektar.	Folkemængde 31/12 1904.	
		Samlet antal.	Pr. hektar.
Vor Frelser	107,20	9 719	90,7
Johannes	62,80	13 766	219,2
Trefoldighed	100,05	16 875	167,9
Jakob	48,30	12 495	258,7
Frogner	169,40	14 263	84,2
Uranienborg	95,05	12 507	132,7
Fagerborg	76,59	13 489	176,1
Gamle Aker	182,60	20 121	110,2
Sagene	234,50	16 695	71,2
Paulus	49,80	21 114	423,7
Petrus	133,90	19 381	144,7
Grønland	62,85	20 023	318,6
Kampen	67,65	15 118	223,7
Oslo	168,30	6 976	41,5
Vaalerengen	70,40	9 831	139,6
Tilsammen	1 629,39	222 373	136,5

Af hvert 10 000 personer var 4 455 mænd og 5 545 kvinder. Med hensyn til alderen var 3 321 under 15 aar og 6 679 over 15 aar. I forholdet mellem antallet af mænd og kvinder er der i aarenes løb ganske mærkbare svingninger. Fra 1890—1896 var tallet nogenlunde konstant 45,70—45,85 pct. mænd, i 1897 stiger det til 46,08 pct., i 1898 til 46,42 pct., men derefter aftager tallet til respektive 45,96 pct., 45,67 pct., 45,34 pct, 45,17 pct., i 1903 44,81 pct. og i 1904 44,55 pct.

Digitized by Google

Som omtalt i aarsberetningen for 1897 er der ogsaa fremtrædende svingninger i forholdet mellem voksne og børn. Fra 1890—1893 udgjorde den voksne befolkning ca. 67,80 pct. af den hele; fra 1894—1897 svinger den mellem 68,17 pct. og 68,47 pct. og naar i 1898 69,08 pct. og gaar derefter ned til respektive 68,54 pct., 68,58 pct., 67,66 pct., 67,31, i 1903 til 66,96 pct. og endelig i 1904 til 66,79 pct. Tallene er i det væsentlige paralleltløbende med de for forholdet mellem kjønnene. Disse svingninger staar utvilsomt i forbindelse med de økonomiske forholde i byen i det nævnte tidsrum. De voksne mænds antal har været i stigende under de gunstige økonomiske forholde i byen i slutningen af nittiaarene, men har under den nuværende nedgangsperiode været i stadig synkende. Kvindernes antal synes derimod i nedgangsperioden fremdeles at være ikke alene i relativ men ogsaa i absolut tiltagen. En beregning viser, at der i 1898 fandtes 3 845 flere voksne mænd i byen end i 1903.

Antallet af levendefødte børn i 1904 udgjorde ifølge de til stadsfysikus fra jordemødrene og lægerne (fødselsstiftelsen) indsendte anmeldelser*) 6 522, hvoraf 109 tvillingfødsler. Af de paa fødselsstiftelsen fødte børn (845) var 100 (71 ægte, 29 uægtefødte) fødte af mødre, boende udenfor byen. Trækkes disse fra, bliver fødselstallet, beregnet efter folkemængden ved aarets udgang, 28,87. Fordeles ogsaa de paa fødselsstiftelsen fødte børn efter mødrenes bopæl paa de territoriale menigheder, falder fødslerne paa disse saaledes, som nedenstaaende tabel udviser.

Tab. II. **Opgave over antallet af levendefødte børn i Kristiania 1904.**

Sogn.	Levendefødte.	Heraf uægte.		Levendefødte pr. 1 000 indbyggere.	Levendefødte pr. 1 000 kvinder 20—50 aar.
		Antal.	pct.		
Vor Frelser	184	39	21,20	18,88	71,02
Johannes	281	47	16,73	20,41	74,73
Trefoldighed	337	90	26,71	19,96	62,71
Jakob	360	63	17,50	28,81	116,35
Frogner	302	12	3,97	21,17	65,35
Uranienborg	285	33	11,58	23,58	71,75
Fagerborg	388	39	10,05	28,76	105,92
Gamle Aker	469	50	10,66	23,31	82,01
Sagene	619	80	12,92	37,07	180,91
Paulus	813	107	13,16	38,50	164,71
Petrus	734	84	11,44	37,87	174,51
Grønland	594	78	13,13	29,66	147,18
Kampen	520	56	10,77	34,39	171,73
Oslo	196	22	11,22	28,09	128,78
Vaalerengen	340	26	7,65	34,58	176,35
Tilsammen	6 422	826	12,86	28,87	114,96

*) Der har vist sig at være uoverensstemmelser tilstede mellem antallet af de til stadsfysikus indsendte fødselsanmeldelser og de af præsterne til det statistiske bureau indsendte. I den anledning blev der til prøve anstillet en detaljeret undersøgelse for et af byens sogne for 1904 af hver enkelt af præsteanmeldelserne. Det viste sig herved, at præsteanmeldelserne omfatter de døbte i aaret og er ikke redresseret til de i aaret virkelig fødte. Af døbte fandtes i nævnte sogn 246; heraf var 78 børn født i 1903, 29 børn var født i andre sogne i byen, 7 børn var født udenfor byen, 8 børn kunde der ikke skaffes nærmere oplysninger om, og for 3 børn blev det konstateret, at de ikke var anmeldt af jordemoderen. Præsteopgaverne kan derfor ikke siges at være nøiagtige opgaver over levendefødte i aaret og inden sognet, og formentlig vil jordemødrenes opgaver vise sig at være de mest nøiagtige.

Digitized by Google

Antallet af dødfødte udgjorde ifølge de af jordemødrene og lægerne (fødselsstiftelsen) indsendte anmeldelser til stadsfysikatet 311, hvoraf egentlig dødfødte 227 og fødte med liv, men døde inden 24 timer 84. Dette sidste tal er ikke medregnet i de efterfølgende specielle tabeller over dødsfaldenes fordeling.

Aarets meteorologiske forholde vil sees af nedenstaaende tabel III, der velvillig er meddelt af det meteorologiske institut.

Tab. III. **Kristiania 1904. Høide over havet 25 m.**

Maaned.	Lufttrykket ved havets overflade.	Luftens temperatur.				Relativ fugtighed pct. middel.	Regnhøide kl. 8 morgen.	Frenherskende vind.	Antal dage med nedbør.	Antal dage med taage.
		Midd. C.	Normal C.	Absolut min. C.	Absolut max. C.					
Januar . . .	760,1	— 1,5	— 4,4	— 10,7	9,8	85	35,8	S.	23	3
Februar . . .	56,1	— 5,0	— 4,5	— 13,8	5,1	68	38,8	NE.	21	0
Marts	67,3	— 1,4	— 1,4	— 13,2	8,7	70	43,8	NE.	16	1
April	56,1	4,7	4,4	— 1,9	16,7	76	62,5	S.	17	3
Mai	60,2	9,0	10,5	— 0,3	25,9	63	31,6	S.	16	0
Juni	53,5	15,5	15,5	7,4	27,5	56	18,2	S.	13	0
Juli	59,6	18,0	17,0	6,3	33,7	59	9,5	S.	7	0
August . . .	57,1	16,0	15,9	7,2	31,1	70	61,4	S.	21	0
September .	66,6	11,5	11,5	2,9	22,8	80	32,0	S.	12	0
Oktober . . .	61,4	6,8	5,5	— 2,6	16,2	80	54,0	S.	16	4
November . .	56,3	— 0,8	0,1	— 10,2	12,0	73	13,2	NE.	13	6
December . .	55,0	— 3,0	— 3,6	— 14,7	6,9	79	27,0	NE.	13	6
Aaret	759,5	5,8	5,5	— 14,7	33,7	72	427,8	S.	188	23
Normalværdier for aaret.	759,2					73	600	NE.	175	48

Sundhedstilstanden har i 1904 — at dømme efter de af lægerne og fra sygehusene indsendte anmeldelser over epidemiske sygdomme — været meget god. Imidlertid er disse anmeldelser, naar undtages de for de egentlige smitsomme sygdomme, som er gjenstand for daglige anmeldelser — ikke længere en saa paalidelig maalestok for sundhedstilstanden som tidligere, da et forholdsvis mindre antal læger nu indsender anmeldelser end tidligere f. eks. i 1880 aarene*). Denne svindende interesse for medicinsk statistik — der ogsaa har faaet sit udtryk i manglende anmeldelser om chirurgiske og obstetriciske operationer — er beklagelig.

Der anmeldtes ialt 22 972 sygdomstilfælde af epidemisk art, hvilket udgjør 103 pr. 1 000 indvaanere ved aarets udgang. De tilsvarende tal for 1903 og 1902 var resp. 106 og 116. De allerfleste sygdomme viser lavere tal i 1904 end 1903; Undtagelser herfra gjør dog influenza, kusma og kighoste.

Nedenstaaende tabel IV viser de anmeldte sygdomstilfældes art og deres fordeling paa maanederne, kjøn og alder.

*) I 1885 var det gjennemsnitlige antal anmeldende læger pr. maaned 67, men i 1904 50.

Digitized by Google

Tab. IV. **Fortegnelse over de af læger og i sygehuse i 1904 iagttagne nye tilfælde af epidemiske sygdomme i Kristiania.**

Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Sum.	Mandkjøn. Voksne.	Mandkjøn. Børn under 15 aar.	Kvindekjøn. Voksne.	Kvindekjøn. Børn under 15 aar.
Exanthematisk typhus (flekfeber)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber (nervefeber)	6	5	-	1	1	2	-	7	5	11	5	2	45	14	10	16	5
Epidemisk cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	4	-	-	-	-	2	2	-	1	-	2	4	15	-	-	15	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	50	32	17	20	24	24	10	5	11	13	33	37	276	2	134	15	125
Skarlagensfeber	36	23	17	14	26	42	26	22	43	45	35	19	348	6	161	22	159
Røde hunde	2	1	1	-	3	6	1	-	3	-	5	1	23	-	9	2	12
Mæslinger	5	-	-	13	50	64	33	15	21	11	42	27	281	5	142	13	121
Rosen	8	9	7	5	8	11	12	19	16	19	11	18	143	41	16	71	15
Septichæmi, pyæmi	1	1	-	1	-	1	6	1	4	4	-	6	25	7	4	8	6
Kighoste	4	2	2	7	17	23	18	19	40	44	53	140	369	3	165	7	194
Difteri	90	36	35	60	45	68	76	46	80	162	195	250	1143	75	485	153	430
Strubehoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	4	-	1	-	3
Kusma	68	55	75	120	103	55	35	17	18	7	11	35	600	50	239	91	220
Akut katarr i luftveiene og bronchit	904	1007	1006	955	681	471	183	274	468	576	722	927	8174	1872	2083	2254	1965
Katarralsk lungebetændelse	13	22	47	51	30	21	4	6	7	10	19	13	243	14	107	25	97
Katarralsk og folliculær angina	193	231	126	142	163	190	75	89	197	184	207	222	2019	442	516	516	545
Lungebetændelse krupøs	68	55	72	83	100	47	27	26	53	38	34	34	637	162	202	132	141
Pleurit	25	24	25	23	24	18	6	13	9	8	14	11	190	93	21	61	15
Gigtfeber	26	22	27	24	30	23	8	16	23	25	31	27	282	95	33	113	41
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarrhoe og cholera nostras	279	257	212	255	175	267	240	681	628	302	259	155	3710	769	1137	779	1025
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ikke inficerende chankere	26	21	18	24	25	14	32	26	30	50	27	74	367	347	-	20	-
Nye tilfælde af acqvisit syphilis	52	49	33	31	34	25	31	17	34	66	35	102	509	354	1	152	2
Hereditær syphilis	4	5	6	5	5	8	6	3	3	5	7	3	60	-	26	-	34
Gonorrhoe, urethrit	119	77	108	90	85	81	153	89	110	158	125	336	1531	1392	-	133	6
Skab	3	15	6	10	14	8	-	8	11	7	21	21	124	52	17	31	24
Bændelorm	-	-	4	-	-	1	-	-	3	2	2	2	14	9	-	5	-
Icterus catarrhalis	6	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-	7	20	2	4	10	4
Influenza	66	545	816	64	17	1	-	-	3	5	73	205	1795	539	166	914	176
Lymphadenitis febrilis	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	4
Impetigo contagiosa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
Febris catarrhalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	17	3	-	11	3

Digitized by Google

Dødeligheden. Ifølge de af lægerne udstedte dødsanmeldelser er der i 1904 indtruffet 3 102 dødsfald inden byens grænser, hvoraf 32 af personer hjemmehørende udenfor byen. 65 personer, hjemmehørende i Kristiania, og de fleste ogsaa begravede her, vides at være døde udenfor byen. Lægges til det ovennævnte tal af døde 84 børn, fødte med liv, men døde inden 24 timer, bliver det samlede antal døde 3 186. Lægges folkemængden den 31te december 1904 til grund for beregningen af dødeligheden i aaret, har denne udgjort 14,32 pr. 1 000 indvaanere. Lægges den beregnede folkemængde ved aarets midte (223 011) til grund, har dødeligheden udgjort 14,28 pr. 1 000. De tilsvarende tal for 1903 var resp. 15,10 og 15,03 og for 1902 resp. 14,66 og 14,69. Dødelighedspromillen for 1904 viser det hidtil kjendte laveste tal for byen.

Ifølge den af »Registrar general« i London udgivne aarsoversigt for 1904, hvori Kristiania staar opført med en dødelighed af 13,5 pr. m. stillede dødelighedsforholdene sig saaledes i nedenstaaende byer.

Stockholm	14,4	Brüssel	14,5
Kjøbenhavn	15,8	Amsterdam	15,1
Hamburg	15,8	Rotterdam	14,7
Berlin	16,9	London	16,6
Wien	18,3	Dublin	23,4
Rom	18,7	Glasgow	19,2
Paris	17,4	Edinburg	16,6

Af de anmeldte dødsfald var 1 482 eller 47,78 pct. mænd og 1 620 eller 52,22 pct. kvinder, 1 132 eller 36,49 pct. var børn under 15 aar og 1 970 eller 63,51 pct. over 15 aar.

De hyppigste dødsaarsager har været: Tuberkulose 652 (eller 21,02 pct. af alle dødsaarsager), heraf i lungerne 489 (15,76 pct.) og i hjernen 84 (2,71 pct.), kræft 247 (7,96 pct.), hvoraf i mavesækken 112 (3,61 pct.), krupøs lungebetændelse 217 (7 pct.), diarrhoe 200 (6,45 pct.), hjertefeil 154 (4,96 pct.), medfødt svaghed 148 (4,77 pct.), akut bronkit 121 (3,90 pct.), apoplexi 104 (3,35 pct.), kronisk bronkit 78 (2,51 pct.), katarralsk lungebetændelse 76 (2,45 pct.), alderdomssvaghed 67 (2,16 pct.), hjertelammelse 63 (2,03 pct.), Brights sygdom 60 (1,93 pct.), difteri 58 (1,87 pct.), krampe hos børn 53 (1,71 pct), hjernebetændelse 44 (1,42 pct.), andre hjernesygdomme 38 (1,23 pct.), sklerose i blodaarene 34 (1,10 pct.); ukjendt dødsaarsag forekom 37 gange (1,19 pct.), ulykkestilfælde 45 (1,45 pct.), drab 1 (0,03 pct.) og selvmord 20 (0,65 pct.).

Nedenstaaende tabeller V, VI og VII giver oplysning om dødsfaldenes fordeling paa maanederne for aarene 1860—1904 og dødeligheden inden byens sogne for 1881—1904 og inden forskjellige alderstrin 1880—1904.

Digitized by Google

Tab. V. **Oversigt over dødsfaldenes fordeling i de forskjellige maaneder for aarene 1860—1904.**

Antal af dødsfald.

	Hele aaret	Januar	Februar	Marts	April	Mai	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Folkemængde 31/12.	Dødelighed pro mille.
1860—64[1])	6 611	619	617	595	566	550	495	505	481	431	546	590	616	272 981[2])	24,21
1865—69	6 748	642	571	650	611	583	542	549	515	513	435	537	600	306 776[3])	22,00
1870—74	7 304	534	608	622	709	745	640	642	611	530	556	538	574	353 448[4])	20,66
1875—79	9 129	882	752	863	769	752	709	747	810	626	723	723	773	467 487[5])	19,53
1880	2 401	131	160	202	194	185	192	251	278	237	204	190	171	119 407	20,11
1881	2 305	233	175	216	210	205	203	178	165	129	149	191	251	122 036	18,44
1882	2 497	241	213	233	244	176	172	220	283	179	177	171	188	122 424	20,39
1883	2 078	178	150	188	185	159	149	190	197	149	161	188	184	124 155	16,74
1884	2 425	201	231	207	178	178	171	205	236	211	180	224	203	128 300	18,91
1885	2 690	249	223	240	226	223	220	206	236	195	210	225	237	130 790	20,57
1886	2 721	250	197	241	192	226	194	230	281	226	220	199	265	134 036	20,30
1887	3 220	253	219	214	214	229	261	372	288	227	244	274	425	135 615	23,74
1888	3 067	377	295	266	261	329	228	213	209	208	206	241	234	138 319	22,17
1889	3 022	243	227	256	214	239	279	322	236	211	248	278	269	143 347	21,08
1890	3 032	358	248	351	271	233	250	230	220	217	224	215	215	151 130	20,06
1891	3 006	224	200	268	361	337	202	266	252	195	176	224	301	156 535	19,20
1892	3 052	328	320	310	259	206	195	293	283	231	209	179	239	161 151	18,94
1893	2 848	257	209	255	230	229	207	240	252	233	224	221	291	167 588	16,99
1894	3 203	238	249	292	328	310	255	301	304	241	232	218	235	174 717	18,33
1895	2 990	259	278	363	260	284	228	284	231	199	185	221	198	182 856	16,35
1896	3 409	271	218	266	266	345	334	418	327	244	225	241	254	192 141	17,74
1897	3 199	290	263	247	245	245	260	338	343	258	235	230	240	203 337	15,73
1898	3 479	261	256	310	353	338	307	251	250	266	264	288	335	221 255	15,72
1899	3 944	415	355	340	282	350	334	362	413	312	254	245	282	226 423	17,42
1900	3 576	293	355	388	352	365	307	278	228	271	222	229	288	225 684	15,84
1901	2 436	309	370	290	270	264	237	363	370	251	231	226	255	224 909	15,28
1902	3 226	261	236	236	283	277	293	235	219	222	264	278	422	225 709	14,29
1903	3 289	407	288	323	298	253	257	253	219	249	222	244	276	223 649	14,70
1904	3 102	240	227	318	270	289	281	242	264	239	226	232	274	222 373	13,94
Sum	105 009	9 444	8 705	9 550	9 101	9 104	8 408	9 184	9 006	7 700	7 652	8 060	9 095		
Aarligt middeltal	2 333,53	209,86	193,33	212,22	202,24	202,31	186,84	204,09	200,13	171,11	170,04	179,11	202,11		

[1]) 1860 efter beregning, de øvrige aar efter tælling.
[2]) Folkemængden er i femaaret steget fra 53 435 til 56 253.
[3]) do. do. — 56 253 - 64 935.
[4]) Folkemængden er i femaaret steget fra 64 935 til 75 042.
[5]) do do. — 75 042 - 116 801.

Digitized by Google

Tab. VI. **Folkemængden og antal dødsfald i Kristiania forskjellige sogne i aarene 1891—1904.**

Sogn.	1881—1890.			1891—1900.			1901.			1902.			1903.			1904.		
	Folkemængde	Døde	pro mille	Folkemængde	Døde	pro mille	Folkemængde	Døde	pro mille	Folkemængde	Døde	pro mille	Folkemængde	Døde	pro mille	Folkemængde	Døde	pro mille
Vor Frelser	94 223	1 578	16,75	101 230	1 663	16,42	9 985	143	14,32	9 888	130	13,15	9 861	140	14,20	9 719	134	13,78
Johannes .	97 832	1 800	18,40	131 472	2 033	15,45	14 928	178	11,92	14 497	215	14,14	14 144	220	15,55	13 766	185	13,43
Trefoldighed	226 395	3 402	15,03	231 017	2 872	12,41	17 940	246	13,70	18 089	204	11,28	17 508	227	12,97	16 875	223	13,22
Jakob . . .	100 634	2 146	21.33	113 535	2 127	18,73	13 184	241	18,28	12 931	187	14,46	12 776	187	14,64	12 495	194	15,52
Frogner .				31 881	279	8,76	13 155	102	7,75	13 766	92	6,68	14 001	115	8,21	14 263	135	9,46
Uranienborg	69 889	1 043	14,95	133 140	1 531	11,50	12 621	150	11,90	12 647	138	10,91	12 446	142	11,41	12 507	145	11,59
Fagerborg .				34 043	459	13,48	12 141	148	11,70	12 441	158	12,70	12 580	186	14,78	13 489	183	13,56
Gamle Aker	103 229	1 959	18,98	149 576	2 245	15,01	19 077	288	15,10	19 518	256	13,12	19 786	251	12,68	20 121	227	11,23
Sagene . .	69 824	1 678	24,03	125 484	2 649	21,11	15 702	288	18,34	16 043	249	15,52	16 079	263	16,36	16 695	274	16,41
Paulus . .	141 843	2 699	19,03	229 598	4 040	17,59	21 708	310	14,28	21 571	334	15,48	21 177	300	14,17	21 114	279	13,21
Petrus . .	74 399	1 974	26,53	123 420	2 599	21,05	20 625	379	18.38	20 594	352	17,09	20 039	385	19,02	19 381	286	14,75
Grønland .	142 009	3 420	24,08	220 976	4 372	19,78	20 961	396	18,41	20 871	375	17,97	20 447	311	15,21	20 023	337	11,33
Kampen . .	96 491	2 589	26.83	129 574	2 845	21,95	15 633	299	19,11	15 693	276	17,59	15 634	248	15,86	15 118	232	15,35
Oslo . . .	110 384	2 569	23,27	146 457	2 810	19,19	7 521	108	14,36	7 369	107	14,52	7 148	117	16,37	6 976	111	15,91
Vaalerengen				9 824	182	18,53	9 728	160	16,45	9 791	153	15,63	10 023	197	19,65	9 831	157	15,95
	1 327 152	26 857	20,24	1 911 687	32 706	17,11	224 909	3 436	15,28	225 709	3 226	14,29	223 649	3 289	14,70	222 373	3 102	13,94

Digitized by Google

Tab. VII. **Antallet af døde og levende af de forskjellige aldersklasser i Kristiania i aarene 1880—1904.**

	Af de døde var i							Af 100 levende i hver aldersklasse døde i							Af 10 000 levende var den 31/12						
	1880—1889.	1890—1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1880—1889	1890—1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1880—1889.	1890—1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.
Under 1 aar	7 183	9 240	1 013	968	738	724	642	18,669	17,149	16,461	15,191	11,74	11,778	11,700	2 967	2 934	270	283	278	275	246
Fra 2—3 -	3 957	3 620	362	317	337	290	248	5,777	3,881	3,070	2,679	2,921	2,568	2,202	5 288	5 077	518	526	511	504	506
- 4—5 -	1 595	1 111	114	80	115	101	78	2,469	1,290	1,079	0,732	1,010	0,893	0,713	4 991	4 686	464	486	505	506	493
- 6—10 -	1 550	1 148	101	78	102	129	106	1,114	0,617	0,433	0,335	0,427	0,532	0,428	10 693	10 135	1 025	1 037	1 058	1 084	1 113
- 11—15 -	581	585	74	71	74	87	57	0,509	0,356	0,376	0,350	0,357	0,416	0,266	8 750	8 932	865	902	917	935	963
- 16—20 -	592	913	95	107	92	116	111	0,461	0,492	0,424	0,501	0,441	0,563	0,546	9 902	10 100	983	949	924	922	914
- 21—30 -	1 890	2 379	294	261	287	284	248	0,715	0,644	0,594	0,568	0,644	0,673	0,611	20 390	20 098	21 74	2 041	1 974	1 888	1 825
- 31—40 -	1 729	2 251	218	241	219	212	224	0,909	0,828	0,665	0,742	0,672	0,659	0,705	14 621	14 796	1 439	1 444	1 444	1 437	1 429
- 41—50 -	1 422	2 063	265	220	236	212	254	1,157	1,106	1,176	0,972	1,027	0,906	1,067	9 444	10 154	990	1 006	1 018	1 046	1 076
- 51—60 -	1 748	2 104	267	258	243	275	255	2,007	1,817	1,808	1,699	1,565	1,704	1,579	6 705	6 302	649	675	688	712	726
- 61—70 -	1 984	2 608	270	285	293	317	278	3,636	3,586	3,243	3,341	3,311	3,598	2,983	4 190	4 014	366	380	392	394	419
Over 70 -	2 154	4 127	503	549	489	542	601	8,747	9,470	9,418	10,308	8,922	9,555	10,319	1 919	2 362	234	237	243	253	262
Uopgiven alder	11	13	-	1	1	-	-	0,461	0,177	-	0,129	0,093	-	-	140	400	23	34	48	44	34
At alle aldre	26 426	32 162	3 576	3 436	3 226	3 289	3 102	2,035	1,751	1,566	1,528	1,429	1,470	1,395	100000	100 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Heraf mandkjøn	13 198	16 368	1 834	1 696	1 603	1 611	1 482	2,222	1,940	1,764	1,659	1,572	1,607	1,496	45 748	45 933	4 567	4 544	4 517	4 481	4 455
- kvindekjøn	13 228	15 794	1 742	1 740	1 623	1 678	1 620	1,877	1,590	1,409	1,418	1,311	1,360	1,314	54 252	54 067	5 433	5 456	5 483	5 519	5 545

Digitized by Google

Nedenstaaende tabeller VIII og IX giver en oversigt over de vigtigste dødsaarsager og over dødeligheden i 1904 i aarene 0—5 aar.

Tab. VIII. **Dødsaarsager i de 5 første leveaar i 1904.**

	Antal dødsfald						Af 100 dødsfald skyldtes					
	Under 1 aar		I 2det og 3die aar.		I 4de og 5te aar.		Under 1 aar.		2det og 3die aar.		4de og 5te aar.	
	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.
Af sygdomme i tarmkanalen, (diarrhoe, cholera nostras, gastroenteritis acuta & chronica . . .	40	110	5	17	—	10	25,15	22,77	16,66	7,79	—	13,33
- sygdomme i aandedrætsorganerne (bronchit, krupøs og katarrhalsk lungebetændelse	26	116	9	71	—	11	16,35	24,01	30,00	32,56	—	14,66
- tuberculose og scrofulose	3	10	3	29	3	20	1,88	2,07	10,00	13,30	75,00	26,66
- medfødt svaghed . . .	37	108	—	3	—	—	23,27	22,36	—	1.37	—	—
- kramper	9	33	1	8	—	2	5,66	6,83	3,33	3,67	—	2,66
- syfilis	12	7	—	1	—	—	7,55	1.45	—	0,45	—	—
- kighoste, difteri, børnekopper, skarlagensfeber, mæslinger	3	17	4	36	—	15	1,88	3,52	13,33	16,51	—	20,00
- rakit	6	13	6	19	—	—	3,77	2,69	20,00	8,71	—	—
- andre sygdomme . . .	15	54	2	32	1	17	9,43	11,18	6,66	14,68	25,00	22,66
- ukjendt dødsaarsag . .	8	15	—	2	—	—	5,03	3,10	—	0,91	—	—
Tilsammen . .	159	483	30	218	4	75						

Digitized by Google

Tab. IX. **Dødeligheden i alderen 0—5 aar i 1904.**

Sogn.	Antal dødsfald.						Af 1 000 levende døde.					
	Under 1 aar.		I 2det og 3die aar.		I 4de og 5te aar.		Under 1 aar.*)		I 2det og 3die aar.		I 4de og 5te aar.	
	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.	Uægte fødte.	Ægte fødte.
Vor Frelser	7	13	-	3	-	2	179,48	89,65	10,41		6,55	
Johannes	7	17	2	9	-	4	148,93	72,64	21,27		8,66	
Trefoldighed	13	18	1	9	-	6	144,44	72,87	21,09		11,95	
Jakob	6	28	1	7	1	4	95,24	94,27	15,01		10,23	
Frogner	4	20	-	4	-	1	333,33	68,96	6,66		1,70	
Uranienborg	5	23	-	8	-	2	151,51	91,27	16,19		4,14	
Fagerborg	9	23	2	16	-	9	230,77	65,90	24,76		12,97	
Gamle Aker	11	21	1	16	-	5	220,00	50,12	20,09		5,88	
Sagene	21	49	3	33	-	6	262,50	90,90	32,55		5,75	
Paulus	20	57	2	21	2	12	186,91	80,73	17,11		10,67	
Petrus	10	53	4	26	-	3	119,05	81,54	23,75		2,42	
Grønland	21	56	3	26	-	8	269,23	108,52	25,75		7,67	
Kampen	12	48	5	20	-	10	214,28	103,45	24,29		10,16	
Oslo	6	21	3	5	-	1	272,72	120,68	24,24		2,81	
Vaalerengen	7	36	3	15	1	2	269,23	114,61	30,35		5,01	
Tilsammen	159	483	30	218	4	75	192,49	86,31	22,01		7,22	

*) Ved beregningen af dødeligheden i 1ste leveaaar er antallet af levendefødte lagt til grund og ikke resultatet af folketællingen.

Digitized by Google

Overblik over enkelte vigtigere dele af sundhedskommissionens virksomhed i 1904.

I sundhedskommissionens sammensætning skede der i aarets løb ingen forandring. I det underordnede personale skede den forandring, at gagen til 4 faste undersøgere sløifedes paa budgettet, hvorfor de maatte opsiges og fratraadte i løbet af aaret.

Nedenstaaende tabel giver en oversigt over kommissionens budget og over, hvad der ifølge bykasseregnskabet er forbrugt i 1904:

	1904.	
	Budget.	Regnskab.
A. Lønninger	95 094,00	94 683,28
B. 1. Kontorudgifter, telefon, bøger	5 900,00	5 064,43
2. Husleie, brænde, lys, renhold	6 600,00	6 282,91
3. Vaccination	2 200,00	2 453,09
4 Interneringslokalernes vedligehold	700,00	646,68
5. Renovation hos private	3 000,00	1 893,34
6. Behandling af epidemisk og venerisk syge paa sygehus	40 000,00	55 320,09
7. Behandling af tuberkuløse i henhold til lov af 8de mai 1900	6 000,00	11 061,83
8. Stadskemikeren	4 500,00	4 493,68
9. Interneringslokalerne, desinfektioner	11 000,00	13 188,19
10. Kjørepenge	1 200,00	1 038,50
11. Tilfældige udgifter	1 500,20	2 272,72
Sum	177 694,20	198 398,74

I sundhedskommissionen afholdtes i aarets løb 17 møder. Stadsfysikatets og sundhedskommissionens journaler udviser tilsammen 3 296 journalno., hvoraf i stadsfysikatets journaler 372*), journal A. 1 250, journal B. 639 og bygningsjournalen 1 035, hvoraf 390 oversendte i henhold til bygningslovens § 27, 13. Der blev anbefalet dispensation fra bygningslovens § 29 i 1 tilfælde, ikke anbefalet i 2, fra § 30 anbefalet i 1, fra § 40 anbefalet i 14, ikke anbefalet i 10, fra § 41 anbefalet i 1, ikke anbefalet i 2, fra § 42 anbefalet i 5, ikke anbefalet i 4, fra § 43 anbefalet i 13, ikke anbefalet i 14, fra § 60 og 81 ikke anbefalet 1 for hver, fra sundhedsforskrifternes § 6 (om vandklosetter) anbefalet i 4 og fra reglerne for indredning af lokumer anbefalet i 24 og ikke anbefalet i 4 tilfælde.

*) Heri ikke medregnet de journalno., som vedkommer sindssyge.

Digitized by Google

Kontrollen med byens renhold har ligesom de foregaaende aar været udført af ingeniøren med ingeniørassistenten og det under dem sorterende personale. Som foran nævnt foregik der i dette personale en betydelig indskrænkning, idet undersøgernes antal reduceredes fra 12 til 8, medens samtidig kontoristposten, som blev ledig i aarets løb, ikke tillodes fast ansat og maatte besørges af en undersøger; der har derfor i aarets løb maattet foretages betydelige og stadige omlægninger i arbeidsordningen. Den foretagne reduktion af arbeidsstyrken har vist sig uheldig baade, fordi den nødvendige kontrol af renlighedsforholdene i priveter, gaardsrum etc. derved i betydelig grad hindres, og fordi der derved er indbragt et moment af usikkerhed i funktionærernes økonomiske eksistents, saa de dygtigste helst søger sig bort fra sundhedskommissionen til andre etater, selv om det maa ske med noget reduceret gage.

Angaaende det af ingeniøren og hans personale udførte arbeide vil man henvise til hans blandt bilagene indtagne beretning. Der er i aarets løb udført 79 635 undersøgelser mod i 1903 91 981. De af assistenter og undersøgere paaviste misligheder er som regel bleven rettet efter mundtlig eller skriftlig anmodning fra assistenten eller kontoret. I 383 tilfælde er afgivet anmeldelse til sundhedskommissionen, som derefter har fattet beslutning i sagen til forkyndelse gjennem politiet. Kun i faa tilfælde har sagen givet anledning til indbringelse for retten.

Byens renovationsvæsen gav ogsaa i dette aar anledning til udtalelser fra sundhedskommissionen.

Det kommunale renholdsværk klagede saaledes over, at de private selskaber ikke leverer et saa godt arbeide som værket, og denne klage tilligemed indkommet forslag, hvorved renholdsværket skulde sættes istand til at renovere billigere end hidtil, oversendtes sundhedskommissionen til udtalelse, som afgaves under 30te august og var saalydende:

»Tilbagesendes Kristiania magistrats 2den afdeling, idet man henviser til vedlagte udtalelser af 17de juni d. a. fra sundhedskommissionens ingeniør.

Af ingeniørens udtalelse fremgaar, at hverken renholdsværket eller de private selskaber til alle tider og overalt leverer et fuldt tilfredsstillende arbeide. At give renholdsværket og de private selskaber en rigtig forholdskarakter vil være vanskeligt, men man har indtrykket af, at renholdsværkets ledelse med syn for værkets økonomi under konkurrencen med de private selskaber har søgt at levere et godt arbeide, og at det i sin almindelighed seet har leveret et bedre arbeide end de private selskaber.

Sundhedskommissionen er interesseret i, at renholdsværket overtager renovationen over hele byen, fordi den antager, at værket da vil have lettere for at tilgodese de sanitære hensyn. Kommissionen er paa den anden side ikke blind for, at renholdsværket som eneraadende, saafremt de økonomiske hensyn skal vedblive at være et væsentligt moment, kan komme til at levere et slettere og dyrere arbeide end hidtil, hvorved de sanitære interesser kan skades.

Man antager, at grosserer Steens forslag af 8de oktober f. a. ikke vil føre til, at renholdsværket vinder terræn, og at den af grosserer Steen under 4de april d. a. foreslaaede overenskomst mellem renholdsværket og de private selskaber kun vil føre til omgaaelser og ikke bringe nogen reel bedring.

Den bedste løsning finder sundhedskommissionen i, at renholdsværket lægger alt sit arbeide i at følge sundhedsforskrifterne nøiagtigst muligt, saaat sundhedskommissionen uden skin af ubillighed kan forfølge de slette private selskaber. Under denne forudsætning vilde grosserer Steens forslag om at gjøre renovationsforretning til gjenstand for bevilgning, der ved for-

Digitized by Google

sømmelse kan fortabes, yde en god støtte. Man tilføier, at sundhedskommissionens ordfører efter samraad med renholdsværkets bestyrer har paatænkt en ændring af sundhedsforskrifterne med sigte paa at give sundhedskommissionen midler ihænde til en lettere kontrol med de private selskaber ved indførelse af anmeldelsespligt for saadanne selskaber og krav paa meddelelse af deres arbeidsordning, kjøreregler m. v.

Forslag til saadan ændring vil snarest foreligge fra sundhedskommissionens ordfører og blive behandlet af sundhedskommissionen.«

Det i denne skrivelse bebudede forslag til forandringer i sundhedsforskrifterne fremlagdes kort tid efter af stadsfysikus og var saalydende:

»Saa beklippet som arbeidsstyrken ved sundhedskommissionens renlighedskontrol er blevet i de sidste aar, først ved inddragning af den extraordinære hjælp i sommermaanederne, dernæst ved afskedigelse af 4 undersøgere i indeværende aar, er renlighedskontrollen i sin almindelighed og kontrollen med renovationsforholdene i særdeleshed betydelig besværliggjort.

Det regelmæssige tilsyn med grunde og bygninger maa foregaa med længere mellemrum, og den spredte, uregelmæssige undersøgelse, som ofte er nødvendig for at kontrollere renovationsselskabernes udførelse af renovationsarbeidet for med bevismidler i hænde at trække mislig renovation til ansvar, er nu med den ringe arbeidshjælp vanskeligere at foretage end før.

Den sterke konkurrence mellem de forskjellige private renovationsselskaber, en konkurrence, som det kommunale renholdsværk af økonomiske hensyn har fundet at maatte deltage i, har medført, at renovationen rundt om i byen i sin almindelighed udføres paa en lidet tilfredsstillende maade.

Der dukker nu og da op nye renovatører eller selskaber, der kaprer endel gaarde, udstyrer sig med daarligt materiel, søger at kile sig ind ved at nedsætte afgiften for renoveringen til et minimum og udfører sit arbeide derefter.

Den svage opsynsmandsstyrke medfører, at man altfor sjelden kan ramme deres jevnlige overtrædelser af sundhedsforskrifterne med mulkt. Mulkterne falder baade for sjeldent og for smaa til at frembringe nogen varig bedring.

Foruden de renovatører, der driver renovationen i og for sig som en forretning, afhenter baade gaardbrugere og gartnere fra byens omegn baade privet-, fjøs- og staldgjødsel fra eiendomme inden byen. Forskjellige, der driver med opdræt af dyr (navnlig af svin) henter kjøkkenaffald. Gjennem Kristiania indremission er afhentning af kjøkkenaffald i dette øiemed sat i system. Som for de egentlige renovatørers vedkommende beror det paa tilfældet, om sundhedskommissionen faar rede paa, hvilke eiendomme de henter fra, naar det sker og paa hvilken maade. Skjødesløshed, ligegyldighed eller bevidst slethed i renovationens udførelse for vindings skyld kan længe gaa upaatalt hen.

Der vil under de nuværende forhold ikke kunne opnaaes skarpere eftersyn eller nogen bedring af den maade, hvorpaa renovationen foregaar, medmindre enhver, der forretningsmæssig overtager renovation af byeiendomme, forpligtes til, inden de begynder sin virksomhed, at anmelde den for sundhedskommissionen, saaledes at sundhedskommissionen fra første stund kan paase, at forretningens redskaber eller udstyr forøvrigt svarer til de krav, som ifølge sundhedsforskrifterne maa opstilles.

For et virksomt tilsyn er det endvidere nødvendigt, at sundhedskommissionen holdes underrettet om forretningens arbeidsordning, og at den ligesom fra det kommunale renholdsværk erholder meddelelse om de huse og grunde, hvis renovation hver forretning overtager eller igjen opgiver, samt om kjøreruterne.

Digitized by Google

Forat udføre arbeidet paa en til renholdsbestemmelserne svarende maade med regelmæssig tømning af beholdere, regelmæssig rensning af kloaker m. v. maa nemlig renovatørerne have en bestemt arbeidsordning og bestemte kjøreruter.

Har sundhedskommissionen kjendskab til, hvilke eiendomme, der renoveres af den ene eller den anden, og til arbeidsordning og kjøreruter, vil den ikke alene paa forhaand kunne bedømme til en vis grad arbeidets kvalitet, men ogsaa langt mere virksomt efterse og bedømme arbeidets udførelse paa stedet.

Sundhedskommissionen vil isaafald med lethed naarsomhelst kunne koncentrere sin opmærksomhed paa den ene eller den anden forretning og afgjøre, om den leverer et godt eller et slet arbeide, for hvilket den bør drages til ansvar.

Jeg vil derfor efter samraad med renholdsværkets bestyrer foreslaa, at der i sundhedsforskrifterne optages en tillægsbestemmelse, der sigter paa paabud om pligt til at anmelde enhver begyndende forretning og pligt til at holde sundhedskommissionen underrettet om forretningernes arbeidsordning og kjøreruter med opgave over de eiendomme, som til enhver tid renoveres. Samtidig vil jeg af hensyn til dyresygdomme, der kan overføres ved kjøkkenaffald, foreslaa, at de, der henter og udnytter kjøkken- eller andet affald til næring for dyr, skal være forpligtet til at holde sundhedskommissionen à jour med, hvor affaldet bringes hen til udnyttelse. Sundhedskommissionens kjendskab hertil kan faa betydning for eftersporing af aarsagforhold med hensyn til dyresygdomme, der interesserer den menneskelige sundhedspleie. Jeg kan ikke indse, at der fra noget synspunkt betragtet kan være noget til hinder for saadanne bestemmelser.

Jeg foreslaar, at bestemmelserne optages som tillæg til § 36 og at de formes omtrent saaledes:

»Renholdsforretninger, der paatager sig det hus- eller grundeier i henhold til § 2, 3, 5, 8 og 13 paaliggende renhold har, forinden de begynder sin virksomhed, at anmelde den til sundhedskommissionen. Det samme gjælder gartnere, jordbrugere eller andre, der paatager sig bortførsel af gjødsel, kjøkken- eller andet affald til benyttelse i gartneri eller jordbrug eller til næring for dyr.

Sundhedskommissionen kan kræve sig tilstillet plan over arbeidsordning og kjøreruter med opgave over de huse og grunde, for hvilke arbeidet overtages, og, forsaavidt angaar udnyttelse af affald til næring for dyr, opgave over de steder, hvor udnyttelsen foregaar, samt underretning om de forandringer heri, som senere sker.

Renholdsforretningers, gartneres, jordbrugeres eller andres undladelse af foran nævnte anmeldelse eller af at efterkomme sundhedskommissionens forannævnte krav eller overtrædelse af foranstaaende forskrifter straffes som i § 35 bestemt.«

Ved forslaget behandling i sundhedskommissionen bifaldtes dette i principet af den hele kommission, men 2 af medlemmerne, d'hrr. arkitekt Hjorth og professor Holst kunde ikke gaa med paa, at kommissionen skulde kunne kræve sig tilstillet opgave over kjøreruter og arbeidsordning. Kommissionen vedtog i møde den 19de september følgende udtalelse:

»Oversendes Kristiania magistrats 2den afdeling. Sundhedkommissionen har i møde igaar vedtaget følgende udtalelse:

»Den af sundhedskommissionens ordfører fremlagte forestilling med forslag til ændring af sundhedsforskrifterne, hvortil sundhedskommissionens flertal i alt væsentligt slutter sig, oversendes Kristiania magistrat med anmodning om, at sagen maa blive forelagt kommunestyret til behandling.

Digitized by Google

Sundhedskommissionens medlemmer, arkitekt Hjorth og professor Holst vil i anledning af forslagets ordlyd tilknytte følgende:

»Tanken i nærværende forslag slutter vi os fuldt ud til, derimod er vi ikke enige i, at der opstilles krav paa detaljerede opgaver over arbeidsordning, kjøreruter m. v., da vi er bange for, at en indgaaende granskning af disse ting fra sundhedskommissionens side kan medføre paabud, der vil fordyre renovationen eller ogsaa bevirke, at de private renovatører trækker sig helt tilbage. Som vi tidligere har fremholdt, finder vi nemlig, at der absolut bør være et konkurrenceforhold tilstede, hvorved renholdsværket stimuleres til et energisk arbeide og som følge deraf rimelige priser. Vi er nemlig bange for, at hvis der vedtages saadanne bestemmelser, at renholdsværket bliver eneraadende om renovationen, vil følgen heraf let blive, at afgiften stiger til byrde for huseierne, der allerede nu har mere end nok med de høie afgifter for vand, gas, elektricitet og høie kommunale skatter. Vi kan derfor ikke gaa med paa forslaget uden med følgende forandring af 3die punktum:

»Sundhedskommissionen kan kræve sig tilstillet en opgave over de huse og grunde osv.« Forslagets sidste passus maa i tilfælde ogsaa omgjøres overensstemmende hermed. Vi mener nemlig, naar først en renholdsforretning maa anmelde sig for sundhedskommissionen og dernæst opgive, hvilke huse eller eiendomme den renoverer, har man materialier nok til stadig uden særlig bryderi at kunne kontrollere, hvordan vedkommende forretning udfører sit arbeide«.

Ved sagens behandling i formandskabet bifaldtes minoritetens forslag, men ved behandlingen i repræsentantskabet bifaldtes flertallets forslag, saaledes at ordene »plan over arbeidsordning og kjøreruter« blev staaende.

Paa foranledning af overingeniøren for vand- og kloakvæsenet, der havde indleveret en forestilling om anlæg af en større septic tank ved Skarpsno for de nærmest liggende bydele og for rensning af den der udfaldende kloak, havde stadsfysikus antydet, at man af hensyn til byens økonomiske og sanitære interesser af et saadant anlæg, ifald det maatte komme istand, kunde fremsætte et forslag til tillæg til sundhedsforskrifternes § 11 saalydende:

»Sundhedskommissionen kan uden hinder af § 6 for den hele by eller for dele af samme bestemme, at alle lokumer i nye bygninger ved deres opførelse og i ældre efter en fastsat frist skal indrettes for vandklosetter efter regler, der udarbeides af sundheds- og bygningskommissionen.«

Sagen behandledes i sundhedskommissionens møde den 28de november, men gav ikke anledning til endelig beslutning, idet kommissionen endnu ikke vilde tage sagen under behandling, men stillede sig ikke uvillig til tanken i forslaget.«

Som det vil sees af foranstaaende forslag til tillæg til sundhedsforskrifternes § 36 og dets begrundelse, tager det ogsaa sigte paa en opsamling og nyttiggjørelse af skyller og husaffald som dyrefode. Paa foranledning af indremissionen var saadan opsamling i aarets løb sat i system og viste sig at være af en betydelig økonomisk interesse for indremissionen. Ordføreren afgav herom i mødet 16de mai følgende meddelelse:

Ordføreren meddelte, at han havde billiget en foranstaltning, som var truffet af indremissionen for opsamling af madrester for salg til grisemad. Som betingelse havde han sat, at sundhedsforskrifterne overholdtes, at dunkerne eller tønderne ikke volder sanitære misligheder ved stank, og at modtageren af skyllerne koger dem, før de benyttes som svine- eller anden dyrefode.

Digitized by Google

Sundhedskommissionen havde intet at bemærke ved den trufne foranstaltning.

Til sundhedskommissionens udtalelse blev af magistraten oversendt en i formandskabet vakt motion om indredning af pissoir for kvinder. Kommissionen antog det ikke hensigtsmæssigt at indrede særskilte pissoirer, men antog, »at spørgsmaalet løses bedst ved, at 2den klasses dameklosetter i de offentlige priveter med betjening gjøres tilgjængelige uden betaling.«

Angaaende 1ste sundhedsinspektørs virksomhed vil man henvise til hans blandt bilagene trykte aarsberetning. Der blev i aarets løb stillet anmodning om bortledning af forbrændingsprodukterne, hvor der i skrædderværksteder blev benyttet gas til pressejernenes opvarmning. Ved velvillig imødekommenhed fra gasværkets direktør blev der paa gasværket opstillet en hensigtsmæssig og billig model for saadant aftræk. Sundhedsinspektøren har i løbet af høsten og vinteren undersøgt strygerierne her i byen, uden at der endnu foreligger nogen beretning herom fra ham. Foranledningen til denne undersøgelse var, at det havde vist sig, at i de sidste aar var talrige butiker med faste ruder, som ikke lod sig aabne, tagne i brug som strygerier. Et saadant arbeidsrum lod sig derfor ikke udlufte uden gjennem døren, hvilket om vinteren maatte ansees for skadeligt, og ogsaa maatte ansees for at være i strid med bygningslovens bestemmelser.

Modarbeidelsen af de smitsomme sygdomme har ligesom tidligere været udført af 2den sundhedsinspektør og efter de samme regler som før, dog med den forandring, at anvendelse af difteriserum besluttedes at indgaa som et fast led i modarbeidelsen af difteri. Herom fattede kommissionen i møde den 20de juni følgende beslutning:

I anledning af resultaterne af undersøgelsen paa skolerne paa tilstedeværelsen af difteribaciller hos skolebørnene og af den nylig i det medicinske selskab afsluttede diskussion om difteriprofylaxen besluttedes følgende fremgangsmaade mod difteri: 1) Tilfælde af klinisk difteri, der ikke kan afsondres betryggende i hjemmet, indlægges i sygehus. Ligesaa individer, der har været i intim berøring med saadanne tilfælde og viser sig at være bacillebærere, naar de paa grund af særlige forhold kan befrygtes at udbrede difteri. 2) Desinfektionen efter difteri bibeholdes som hidtil. 3) Familier eller persongrupper, der har været i intim berøring med klinisk difteri, søges injiceret profylaktisk med serum, forsaavidt der fra kommunestyrets side ikke gjøres nogen indsigelse mod udgifterne. Lignende fremgangsmaade benyttes under de samme betingelser, hvor der i større leiegaarde eller et kvartal er optraadt et usædvanligt stort antal tilfælde af difteri i flere familier, ogsaa ligeoverfor personer, som ikke har været i intim berøring med tilfælde af klinisk difteri.«

Efter forestilling fra sundhedskommissionen samtykkede formandskabet i, at de med anvendelsen af difteriserum forbundne udgifter udredes paa sundhedskommissionens budget.

Efter en i det medicinske selskab vakt motion besluttede kommissionen under 6te juni at kræve daglig anmeldelse af tilfælde af acut poliomyelit.

Den stærkt tiltagende brug af difteriserum over det hele land i kurativt og profylaktisk øiemed bevirkede, at der fra medicinaldirektørens side indledede underhandlinger med Kristiania kommune, som hidtil havde produceret serum paa Ullevaal nærmest til sit eget brug, om at levere det for landet nødvendige serum. Herpaa var kommunen ikke uvillig til at indgaa mod et vederlag, da udgifterne var faste og ikke smaa og afsætningen stærkt fluktuerende. Denne sag oversendtes sundhedskommissionen til udtalelse, som under 11te oktober vedtog saadan erklæring:

Digitized by Google

»Tilbagesendes Kristiania magistrats 2den afdeling med følgende af sundhedskommissionen i møde den 10de d. m. vedtagne udtalelse:

»Idet sundhedskommissionen i hovedsagen slutter sig til det af sygehusdirektøren og magistratens 2den afdeling anførte, kan heller ikke den anbefale, at kommunen indgaar paa en overenskomst, hvorved Ullevaals sygehuse forpligter sig til fremdeles at levere det til landets behov nødvendige kvantum difteriserum.

Tilvirkningen af de forskjellige slags sera, der efterhaanden kan komme til anvendelse i helbredende eller forebyggende øiemed landet rundt, bør ligesom tilvirkningen af vaccinelymfe være en statssag og staa direkte under medicinalstyrelsens kontrol. En kommunal anstalt afhængig af medicinalstyrelsen vil antagelig ikke være i kommunens interesse.

Som forholdene nu er, vil kombinationen af overlægestillingen ved epidemiafdelingen med ledelsen af serumtilvirkningen kunne volde vanskeligheder under større epidemier af de almindelige smitsomme sygdomme eller af farsoter, der kan komme til at lægge formeget beslag paa overlægen, samtidig med, at arbeidet med serumtilvirkningen øges. Endnu uheldigere vil dette kunne blive, saafremt kommunen i en eller anden retning bindes af staten.

Den maade, hvorpaa serumtilvirkningen drives paa Ullevaal under forbindelse mellem sygehusstalden og stalden for serumhestene, mellem det pathologisk-anatomiske laboratorium og serumlaboratoriet m. v. har hidtil under de heldige sygdomsforhold og overlæge Aasers fortrinlige ledelse ikke givet anledning til ulempe eller misligheder, men den tilstedeværende forbindelse er ikke ganske betryggende og vil under vanskelige forhold som optræden af større farsoter, pest eller lignende kunne lede til, at serumtilvirkningen, og hvad dermed følger, maa standse eller uden ophold flyttes til et andet sted.

Den omhandlede overenskomst med staten vil efter sygehusdirektørens udtalelse, selv om man bortser fra laboratoriet, i alle tilfælde medføre anskaffelse af en for serumtilvirkning skikket stald og andre anskaffelser, der vel maa antages at blive overflødige, naar staten, som rimeligt er, om ikke ret længe maa gaa til anlæg af et seruminstitut.

Der kunde derfor efter sundhedskommissionens mening snarere være grund for kommunen til at øve et pres paa staten for at faa den til at anlægge en statsanstalt end til at indgaa paa den omhandlede overenskomst.

Da en statsanstalt imidlertid vanskelig vil kunne træde i virksomhed straks, bør serumtilvirkningen paa Ullevaal kunne vedblive som hidtil, saalænge den foregaar under overlæge Aasers kyndige og indsigtsfulde ledelse, og saalænge, der ikke indtræder særlige forhold, der kræver dens ophør eller flytning. Der bør heller ikke være noget til hinder for, at den mængde serum, der overskrider, hvad der medgaar til at dække kommunens eget behov, fremdeles som hidtil sælges til private eller andre kommuner for en pris, der staar i et rimeligt forhold til kommunens produktionsomkostninger og risiko. Findes denne pris fra medicinalstyrelsens side at være for høi, maatte den kunne afhjælpe dette ogsaa paa den maade, at der ved hjælp af en statsbevilgning tilstaaes by- eller amtskommuner bidrag i forhold til det af disse kommuner fra Ullevaal sygehuse anskaffede serum. Staten saavelsom Kristiania kommune vil være interesseret i, at man ikke med hensyn til serum er afhængig af udlandet, og staten maatte ogsaa paa denne maade kunne støtte den hjemlige produktion uden at paalægge Kristiania kommune baand, der let kunde komme til at hindre kommunens frihed altfor stærkt.

Efter forlydende skal der være paatænkt en ordning med overenskomst mellem medicinalstyrelsen og overlæge Aaser privat. Under de samme reservationer, som kommissionen foran har taget med hensyn til serumtilvirkningen paa Ullevaal sygehuse i det hele, finder man, at det indtil videre ikke

Digitized by Google

bør være noget til hinder for, at overlæge Aaser tillades at benytte sygehusenes stald og laboratorium«.

Saavidt vides er der imidlertid senere ikke afsluttet nogen overenskomst.

Efterat opførelsen af en særskilt bygning for det hygieniske institut i flere aar har været under overveielse, uden at planerne har kunnet realiseres, henvendte professoren i hygiæne, A. Holst, sig underhaanden til kommissionen med anmodning om dens udtalelse om en paabygning paa det nuværende pathologisk-anatomiske institut paa rigshospitalet eller en særegen mindre bygning paa en tilstødende tomt. Kommissionen afgav under 7de marts følgende udtalelse:

»Tilbagesendes hr. prof. dr. A. Holst. Sundhedskommission gaar ud fra, 1) at det hygiæniske institut i sin helhed vil blive planlagt, indredet og bestyret saaledes, at dets virksomhed ikke medfører nogen fare for omgivelserne, 2) at undersøgelsen af de farligste smittestoffe, som f. eks. pestsmittestoffe kun foretages i rum, der dertil særlig er indredet, og for hvis benyttelse der udfærdiges bestemte betryggende forholdsregler i lighed med, hvad der sker i andre lande (jfr. vedlagte oversættelse af gjældende forholdsregler for pestlaboratorier i det tyske rige).

Under den forudsætning har kommissionen ikke noget at indvende mod, at det hygiæniske institut opføres i form af en paa- eller tilbygning til det pathologisk-anatomiske institut. Derimod vil man ikke finde sig helt betrygget ved det hygiæniske instituts opførelse paa den triangulære tomt paa hjørnet af Holbergs- og Sofiegade. — —«

Sundhedskommissionens ordfører har i aarets løb stillet et par forespørgsler til medicinaldirektøren, som er af administrativ interesse. Det ene gjaldt, om de epidemiske maanedslister og aarsberetningen fra Ullevaal sygehuse, som er beliggende i Akers herred, skal indsendes gjennem stadsfysikus i Kristiania eller distriktslægen i Aker. Paa denne forespørgsel har man endnu ikke modtaget nogen meddelelse.

Den anden forespørgsel gjaldt, hvem der skal betale udgifterne ved tilfælde af smitsom sygdom, opstaaet paa rigshospitalet hos personer, indlagt fra udenbys kommune for anden sygdom, enten rigshospitalet eller hjemstavnskommunen eller Kristiania kommune. Heller ikke paa denne forespørgsel har man endnu modtaget noget svar.

Kontrollen med de udsatte pleiebørn har i 1904 været udført paa samme maade og med det samme personale som tidligere. Dog er den kontrol, som skal føres med, at et udsat barn ikke lider af og udbreder smitsom sygdom, specielt syfilis, bleven udvidet, idet bylægen herefter skal tilse og undersøge barnet i de første 4 maaneder af dets liv mindst 1 gang om maaneden Forsaavidt forældre eller pleieforældre skulde ønske en privat læge til at undersøge barnet, er derfor intet til hinder.

Angaaende pleiebarnskontorets virksomhed vil man henvise til den af tilsynskvinden afgivne beretning, der findes trykt blandt bilagene. Det vil sees, at der ialt er kontrolleret 1266 pleiebørn, hvoraf døde 75 eller 5,92 pct.

Angaaende virksomheden af sundhedskommissionens boligkontor vil man henvise til ingeniør Svanes blandt bilagene trykte rapport. Det vil sees, at han ved den af ham planlagte systematiske undersøgelse af byen har undersøgt 220 huse, hvoraf 70 mislige. Ifølge indkommen klage har han undersøgt 146 huse, hvoraf der fandtes misligheder i saa godt som alle. Der er i alt opmaalt 337 leiligheder, omfattende 824 rum, hvoraf i kjældere 70 leiligheder. Kun i 7 tilfælde er sagen bleven anmeldt for sundhedskommissionen, som saa har fattet beslutning; i almindelighed er sagen ordnet

Digitized by Google

ved underhandling med eieren. Paa denne maade er i aarets løb forbedret 152 leiligheder og sløifet 82.

Der reistes tvil om hensigtsmæssigheden af bygningslovens bestemmelse om, at kjældergulve i alle tilfælde skulde være forsynet med stubbeloftsfyld, idet denne antoges lidt efter lidt at blive gjennemtrukket af fugtighed og derfor kunde give anledning til sopdannelse. Kommissionen besluttede derfor under 15de februar efter initiativ fra dens bygningskyndige medlem hr. arkitekt Hjorth »at anbefale til gulv i kjælderboliger istedetfor stubbegulv med fyld et gulv af følgende lag: Først et bordgulv af mindst 1 toms tykkelse med not og fjer, derover et lag impregneret pap og 2 lag bedste sort uldpap, dernæst et bordgulv af mindst 1 toms bord med not og fjer, derover igjen et lag uldpap, hvorefter det almindelige gulv af mindst $^5/_4$ toms tykkelse anbringes.«

Herom blev bygningskommissionen underrettet.

Næringsmiddelkontrollen har været ført af stadsdyrlægen med det ham underlagte personale. Man vil om hans virksomhed henvise til hans blandt bilagene indtagne aarsberetning. De paaviste mangler er som regel bleven rettet efter mundtlig eller skriftlig anmodning fra stadsdyrlægen eller assistenten. I 23 tilfælde er der afgivet anmeldelse til sundhedskommissionen, som derefter har fattet beslutning i sagen.

I indeværende aar er faldt en høiesteretsdom angaaende forstaaelsen af sundhedsvedtægternes § 19 a og b. af interesse.

En kolonialhandler, der ved siden af sin kolonialbutik havde butik for salg af kjød — begge med særskilte indgange fra gaden men indbyrdes forbundne med døre baade indenfor og udenfor disken — var paa sundhedskommissionens foranledning sat under tiltale for overtrædelse af begge de nævnte lovbestemmelser.

§ 19 a og b bestemmer, at ferskt kjød og fisk, melk o. s. v. »ikke maa opbevares sammen med varer, som kan give dem usmag, forurense eller fordærve dem.«

Denne bestemmelse seet i forbindelse med ltr. e har sundhedskommissionen forstaaet saaledes, at det ved kjødudsalg, beliggende ved siden af kolonialbutik, ikke er tilstedeligt at have dør mellem de 2 rum udenfor disken, idet derved praktisk talt vilde blive en aaben forbindelse, hvorved der fra kolonialbutiken vilde udbrede sig støv og stank til kjødudsalget.

Denne opfatning fik medhold ved meddomsretten, men forkastedes af høiesteret, der fandt, at en dørforbindelse ikke kunde siges at gjøre de 2 rum til ét, og at kjødet saaledes ikke kunde siges at opbevares sammen med kolonialvarerne.

Forsaavidt tiltalen angik § 19 ltr. a, der bestemmer, at kjødudsalg skal være »fri for støv og stank«, antog høiesteret, at den lugt, som fra kolonialbutiken trængte ud, ikke kunde karakteriseres som »stank«, ligesom det antoges, at bestemmelsen kun kunde anvendes, hvor der forelaa virkelig sanitære misligheder som følge af støv eller stank.

Dommen er af megen betydning og vil let bevirke et tilbageskridt i hygiænisk henseende i de i det hele ret gunstige forhold, hvori vor kjødhandel i de senere aar er bleven bragt.

I anledning af et fra pølsemagerne til justitsdepartementet indsendt andragende om forandring i bestemmelserne om brug af zozolith blev der fra dets side udtalt, at departementet ingen forandring vilde bevirke.

I aarsberetningen for 1902 (side 25) er omtalt forskjellige misligheder, som har vist sig ved, at kjød, som er undersøgt og stemplet i Stavanger er fritaget for saadan undersøgelse her. Senere er saadan frihed ogsaa indrømmet Gudbrandsdalens slagteri paa Lillehammer. Da der i aaret søgtes

Digitized by Google

dannet et lignende slagteri paa Hamar, og en forandring i kjødkontrolloven, hvorved byen kunde opføre sit eget slagteri, syntes uopnaaelig, henvendte magistraten sig i skrivelse af 16de december 1903 til sundhedskommissionen med anmodning om »at rette en fornyet henvendelse til regjeringen om at faa den nævnte lov af 6te august 1897 ophævet, samt, indtil en saadan lovforandring kan ske, at tage under alvorlig overveielse, hvilke foranstaltninger, der bør søges trufne for at hindre de skadelige følger, nævnte lov allerede har vist sig at være ledsaget af.« I denne anledning afgav stadsfysikus nedenstaaende forestilling til sundhedskommissionen:

»Der er for sundhedskommissionen eller stadsdyrlægen neppe mere at tilføie til, hvad der tidligere fra begge er udtalt om det uhelldige i tillægsloven af 6te august 1897 og de deraf hidtil fulgte konsekvenser. Saalænge denne lovbestemmelse staar der uforandret, udøvet som den nu bliver, og saa længe sundhedsforskrifterne har den nuværende form og indhold, vil det neppe staa i sundhedskommissionens magt at faa en bedring i disse forhold.

Naar der imidlertid fra landmændenes side reises saa kraftig modstand mod ophævelse af den nævnte lov, har det vel sine sterke grunde. Kan man imødekomme landmændene paa en eller anden maade uden at skade byens interesser, bør det jo ske.

Der vil desuden, dersom enhver dispensation ved lovens ophævelse, udelukkes, ved forholdenes udvikling kunne optræde urimeligheder om ikke netop for Kristiania, dog for andre kommuner.

Efter alt at dømme er der meget berettiget og som det synes, en fremtid i den andelsbevægelse, som gjør sig gjældende udover landets landdistrikter.

Er denne en virkelig levedygtig foreteelse, vil den sikkert, trods al modstand fra byernes side paa kjødspørgsmaalets omraade, tilslut dog sprænge love, der viser sig hindrende for en naturlig udvikling. Er den ikke levedygtig, vil den falde bort af sig selv, og byerne vil ikke tabe noget.

Uden at have noget indgaaende kjendskab til andelsslagterierne tror jeg at kunne slutte mig til, at de i tættere og stærkt jordbrugsdyrkende bygder og fjernere fra de store bycentrer vil kunne oprettes i umiddelbar nærhed af knudepunkter for samfærdselsveiene, eksempelvis jernbanestationer og dampskibsstoppesteder. Jeg kan godt tænke mig, at de vil kunne lette afsætningen og tilgodegjørelsen af landmændenes kjødproduktion og betinge fremskridt i landbonæringen. Disse fremskridt er i det hele lands, ogsaa byernes interesse.

Muligens vil saadanne andelsslagterier, navnlig naar de ligger paa landet, kunne medføre en rigeligere og stadigere tilgang paa ferskt kjød, blod eller indmad for den nærmere omkreds. Herigjennem vil en sag af ikke liden betydning kunne vinde fremgang, nemlig et sundere kosthold paa en del af landsbygden.

Det er heller ikke udelukket, at affaldskjød, som ikke er egnet til salg under mere indviklede og mindre overskuelige forhold, — som i en stor by — vil kunne nyttiggjøres bedre ved saltning eller kogning i andelshavernes egen landhusholdning enten som dyre- eller menneskeføde.

Kjødkontrollen i en stor by vil se sig nødsaget til at kassere og ødelægge saadant kjød, da man ikke uden behandling tør lade det gaa i markedet. Som forholdene nu er i Kristiania, gaar betydelige værdier uden nødvendighed tabte.

Muligens vil de spredte andelsslagterier, der staar under dyrlægers tilsyn, bidrage til at sikre dyrlæger udenfor Kristiania og de større centrer et bedre underhold og derved paa flere steder lette landbefolkningen adgangen til dyrlæger. En lettere adgang til dyrlæger, og hvad dermed følger for

Digitized by Google

fjøs og stalds hygiene, vil ikke alene være af betydning for landdistrikterne men ogsaa for de byer, hvis opland de danner.

Under hensyn hertil bør derfor ændringer i kjødkontrolloven eller dens anvendelse, som lader sig gjøre, foretages.

Det maa erkjendes, at mindre slagterier uden nogen luksus vil kunne indredes saaledes, at kjødet hverken under slagtningen eller opbevaringen tager skade. Kontrollen med, at kjødet er sundt, maa desuden kunne føres paa en tilstrækkelig betryggende maade ogsaa i disse slagterier.

Transporten fra slagterierne behøver ikke at medføre skade for kjødet, naar den ordnes paa en hensigtsmæssig maade. Baade jernbanevogne og dampskibe kan indrettes saaledes, at kjødet holder sig sundt selv under længere reise.

Væsentlige ulemper ved loven af 1897 vil antagelig kunne fjernes, naar vedkommende departement sætter strammere betingelser for de »koncessionerede« slagteriers indredning og driftsmaade, og dersom de dyrlæger, der fører tilsyn med slagterierne, gjøres mere afhængige af veterinærstyrelsen, baade saaledes, at de maa godkjendes og ligeledes kan afskediges af denne, om de viser sig ukyndige eller grovt forsømmelige, samt naar der tillige af departementet under hensyn til sundhedskommissionen, forsaavidt Kristiania angaar, fastsættes regler for dyrlægernes indberetning til denne om sendelser samt regler for kjødets transport.

Det er muligt, at oprettelse af mange andelsslagterier vil kunne gjøre noget skaar i benyttelsen af byslagterier eller et mulig oprettet kommunalt slagteri, men dette vil vel afhænge af, om byslagtning eller landslagtning lønner sig bedst, og at øve nogen unødvendig tvang, naar kjødet ikke bliver sundhedsskadeligere ved den ene eller anden fremgangsmaade, forekommer mig ikke berettiget.

En sikker kontrol med kjød erkjendes jo at være ulige vanskeligere, naar dyrlægen kun ser det slagtede kjød, end naar han ser først det levende dyr før slagtningen og senere det slagtede kjød og indvolde. Det kunde derfor være rigtigt at opstille den fordring, at alt kjød, som kommer til Kristiania, skal være undersøgt af dyrlæge paa den maade.

Den største garanti for, at byen fik et sundt kjød, vilde man uden tvil have, om alt kjød kom i levende tilstand til byen og blev slagtet under dyrlægekontrol her. Men et saadant krav vilde ligesaa utvilsomt medføre et dyrt kjød, og sundhedskommissionen har den største interesse af, at kjødet ikke unødvendig fordyres, da det er et af de bedste næringsmidler til at befordre og bevare individernes sundhed og energi.

Kristiania faar ikke alene sin kjødforsyning fra Norge. Hvad det ferske kjød angaar, kommer en stor del fra Sverige og navnlig fra Danmark. I 1901 var det i Kristiania undersøgte ferske kjød svensk eller dansk forsaavidt angaar:

Oxekjødet	i ca.	32	pct.
Hestekjødet	»	8	»
Svinekjødet	»	14	»
Faare- og gjedekjødet	»	10	»
Spæd- og gjødkalvkjødet	»	39	»

Desuden indføres til Kristiania en anselig mængde paa forskjellig maade tilberedt, mest saltet kjød væsentlig fra udlandet. I 1901 foruden betydelige mængder fra Danmark og Island forholdsvis meget mindre fra Sverige,

2 687 302 kg.	fra	Amerika
1 556 808 »	»	engelske havne
308 993 »	»	Tyskland
10 686 »	»	Belgien

Digitized by Google

I disse tal er medregnet kjød, flesk og pølser.

Krav om byslagtning af alt i Kristiania anvendt kjød vil blive en umulighed at gjennemføre uden at skade andre livsinteresser.

Der er en stærk kamp om, hvem der skal betale anlæg og drift af et kommunalt slagteri i Kristiania, enten byen ved ikke at kræve kontrolafgift eller landmændene ved erlæggelse af slagteafgift. Uagtet denne kamp forekommer mig uberettiget, dersom et slagteri opføres og drives paa den mest økonomiske maade og anlægges i en maalestok, der svarer til behovet, saa er dog modstanden der.

Dette vil jo forsinke en bedring af de nuværende slagteriforhold i Kristiania.

Det er vel ikke uden grund, at der siges, at den maade, hvorpaa kjødkontrollen er ordnet i Kristiania ved anlægget af kontrolstationen paa Ankertorvet, er upraktisk, og at destruktionsanstalten paa lille Tøien ikke er opført med tilstrækkelig forudseenhed og økonomi.

Selv den udsete tomt for slagtehusanlægget kunde antagelig være valgt bedre med det praktiske og økonomiske for øie.

Forsaavidt sundhedsvæsenet angaar, er det en erfaring, som sundhedskommissionen i Kristiania har gjort gjennem mange aar, at, i mange tilfælde, ingen er vanskeligere at faa til at føie sig efter sundhedskommissionens krav i henhold til forskrifterne end kommunen selv.

Det ligger nær at tænke, at et kommunalt slagtehusanlæg let vil komme til at koste en i forhold til behovet unødvendig høi pris, at dets drift vil blive ledet uden den omhyggelig afveiede økonomi, som private maa gjøre, og at det, forsaavidt det sanitære angaar, kan blive vanskeligt for sundhedskommissionen, med den magt, den nu sidder inde med, at fremtvinge, at alle hensyn til det sanitære varetages. Navnlig kan det blive tilfældet, naar slagtehusanlægget, som nu planlagt, lægges udenfor kommunens grænser.

Hertil kommer de vanskeligheder, som indfinder sig ved erstatningspligten ligeoverfor de i Kristiania nu værende slagterier, naar slagtetvang indføres.

Under de i forrige artikel nævnte forhold finder jeg det værd at overveie, om ikke spørgsmaalet i flere henseender kan omgaaes og løses paa en heldig maade ved, at kjødkontrolloven for Kristiania ophæves, og at kjødkontrollen, og hvad dermed hører sammen, ordnes ved sundhedsforskrifterne.

Selv om kjødkontrolloven bliver bestaaende i andre kommuner, kan der i og for sig ikke siges noget om, at Kristiania kommer til at indtage en særstilling. Det er jo ofte tilfældet, at et lands hovedstad paa grund af de særegne forhold har særlove.

Det er desuden en mangel paa konsekvens, at kontrollen med kjød er henlagt under to forskjellige administrationer. Det ferske kjød under kjødkontrolloven og magistraten, det saltede og paa anden maade tilberedte kjød under sundhedsforskrifterne og sundhedskommissionen. For det kjød, som i saltet eller paa anden maade tilberedt tilstand kommer til Kristiania udenbysfra, har de nuværende bestemmelser, der dog maaske ogsaa kunde revideres, hjulpet os langt.

Jeg sigter her til sundhedsforskrifternes § 18:

»Salg af udenbys tilberedte næringsmidler, i hvis bestanddele indgaar sterkt sønderdelt kjød, flesk, blod eller indmad af husdyr, kan sundhedskommissionen forbyde, medmindre det for sundhedskommissionen godtgjøres enten ved bevidnelse fra udenbys norsk myndighed eller paa anden troværdig maade, at de er tillavede paa saadan maade og af saadanne stoffe, at de ikke er skadelige for sundheden.«

I henhold til denne bestemmelse har sundhedskommissionen under 21de april 1899 besluttet:

Digitized by Google

»For ethvert parti udenbysfra hertil indførte tilberedte næringsmidler, i hvis bestanddele indgaar sterkt sønderdelt kjød, flesk, blod eller indmad af husdyr, maa der skaffes sundhedskommissionen fornøden betryggelse, som regel ved bevidnelse af en af en offentlig myndighed ansat dyrlæge for, at næringsmidlerne er tilberedt paa saadan maade og af saadanne stoffe, at de ikke er skadelige for sundheden.

Forsaavidt næringsmidlerne indføres fra udlandet, maa dyrlægens bevidnelse være ledsaget af attest fra eksportstedets politimyndighed eller norsk konsul, saafremt saadan paa stedet findes«.

Sundhedsforskrifterne har paa den maade, de er benyttede af sundhedskommissionen, lidt efter lidt ledet til en betydelig bedring med hensyn til kvalitet af det fra udlandet indførte saltede og paa anden maade tilberedte kjød, der tidligere ofte fremkom i en meget mislig forfatning.

For at opnaa tilførsel eller salg af sundt ferskt kjød i Kristiania, maatte lignende bestemmelser kunne være tjenlige.

Forskrifterne maatte gaa ud paa, at hverken kjød eller indmad i fersk tilstand maatte sælges i Kristiania, medmindre det ved bevidnelse gjennem skriftlig erklæring af en autoriseret norsk dyrlæge eller ved anerkjendt stempling fra et slagtehus med en af det offentlige ansat eller af sundhedskommissionen godkjendt dyrlæge godtgjordes, at kjødet og indmaden ved undersøgelse af dyret i levende live og efter slagtningen var fundet sundt. Tillige at slagtningen var foregaaet paa saadan maade, at kjødet ikke kunde tage skade. Kjød, der ikke var slagtet i slagtehus som foran nævnt, maatte kunne kræves fremført til eftersyn i Kristiania, ligesom alt kjød i fersk tilstand, slagtet i udlandet, hvor sundhedskommissionen vilde have vanskeligere forat gjøre sin magt gjældende *).

Forskrifterne burde desuden indeholde en bestemmelse i lighed med, hvad der gjælder for tilførsel af melk, at sundhedskommissionen kunde forbyde tilførsel og salg af kjød og indmad fra udenbys steder, hvor slagterierne ikke er sanitært betryggende, og i tilfælde, hvor der ikke sørges for, at kjødet og indmaden behandles, opbevares og forsendes med tilbørlig renlighed og beskyttes mod indvirkninger, der kan gjøre det sundhedsskadeligt som næringsmiddel.

Man kan maaske indvende, at det, at overlade en saadan magt til sundhedskommissionen, vil være høist utilraadeligt. Men der er jo det at mærke, at sundhedskommissionens myndighed er ligesaa stor i andre anliggender, at den forudsættes at være et udtryk for kommunerepræsentationens vilje, idet de af kommunen valgte medlemmer af sundhedskommissionen sammen med magistraten danner flertal inden kommissionen, og at sundhedskommissionens lovlig fattede beslutninger kan indankes for justitsdepartementet og derved hindres i at gaa udover, hvad der er berettiget.

---

*) Man vil erindre, at de tidligere sundhedsforskrifter indeholdt en paragraf saalydende:

„Sundhedskommissionen kan paabyde, at kjød og flesk ikke maa faldbydes, uden forud at være undersøgt paa saadan maade, som af sundhedskommissionen bestemmes."

Denne bestemmelse, der blev ophævet, efter at den senere kjødkontrollov var bragt istand, vilde med sin omfattende ordlyd kunne have bragt kjødkontrollen i et godt gjænge for Kristiania. I henhold til denne bestemmelse blev der i sin tid paabudt undersøgelse af flesk, inden- og udenlandsk, paa trikiner, og paalagt en afgift for hver undersøgelse. For eftersyn af det kjød, der efter nye sundhedsforskrifter maatte kunne kræves fremstillet til undersøgelse, burde der være adgang til at fastsætte en afgift. Det er en selvfølge, at sundhedskommissionen eller kommunen ved fastsættelsen af en saadan afgift ikke maatte tage andre uvedkommende hensyn, som f. eks. beskyttelse af den indenlandske kjødproduktion. For sundhedskommissionen maa, som før nævnt, i første række ved siden af kravet til sundt kjød staa fordringen til billigt kjød.

Digitized by Google

Der bør ogsaa kunne forudsættes, at der af de departementer, hvorunder medicinalvæsenet og veterinærvæsenet ligger, for at forebygge overførelse af smitsomme sygdomme til mennesker og dyr eller idetheletaget sundhedsskadelige indvirkninger udarbeides for vore forhold afpassede normaler for slagtehuse med tilhørende opstaldningsrum for slagtekvæg, direktiver for dyrlægernes kjødkontrol og bestemmelser for, hvorledes der bliver at forholde med sundhedsskadeligt kjød.

At det departement, hvorunder medicinalvæsenet hører, deltager i behandlingen af disse spørgsmaal er en selvfølge, da dette har den væsentligste interesse af kjødkontrollens hensigtsmæssige ordning.

Saadanne nye bestemmelser i sundhedsforskrifterne vil i realiteten lede til, at hjemmeslagtning paa bondegaardene for salg i byen ikke bliver rentabel.

Fra Kristiania nærmere omegn vil kvæget uden synderlig vanskelighed komme til slagterier i byen, og det meget langt fra byen og til langtransport nødsagede hjemmeslagtede kjød er udsat for betydelig værdiforringelse.

Bestemmelserne kunde derfor ikke træde i kraft straks. Jeg tænker mig først efter en tid af 3 til 5 aar. De vilde forudsætte, at der oprettes offentlige eller private slagtehuse i eller udenfor Kristiania, tilstrækkelig store til, at de kan udstyres hensigtsmæssig og sættes under dyrlægekontrol. Lønsomheden vil bero paa de krav, som stilles.

De i Kristiania nu værende slagterier vil sikkert ikke kunne godkjendes, og antagelig vil de heller ikke kunne blive konkurrencedygtige under kravet paa dyrlægeundersøgelse af slagtekvæget.

Bortset fra sundhedskommissionens indskriden allerede af andre sanitære grunde — en indskriden, som under forholdenes uvisse tilstand i den senere tid altfor længe er udskudt — vil nye forskrifter medføre enten en sammenslutning af slagterne til anlæg af et centralslagteri med eller uden kommunens medvirkning eller oprettelsen af større private slagterier, muligens ved kooperation af landmændene.

Ifølge bygningslovens § 78 kan slagterier ikke anlægges uden, hvor sundhedskommissionen tillader det.

Nogen bydende nødvendighed for en kommune at oprette et kommunalt slagteri, navnlig naar dette skal ske udenfor kommunens grænser, synes mig ikke at foreligge. Under en skarp kontrol, forsaavidt sundhedsvæsenets interesser angaar, og underkastet sundhedskommissionens myndighed, maa det private initiativ ogsaa paa dette omraade kunne levere tilfredsstillende resultater. Det private initiativ er erfaringsmæssig det rigeste og kan som regel yde den billigste og bedste ledning.

At kommunen eier bygningerne er ikke saa vigtigt, som at den har kontrollen fuldt i sin magt, og at de kontrollerende dyrlæger i slagterierne ved ansættelse af det offentlige eller godkjendelse af sundhedskommissionen gjøres uafhængige, selv om de lønnes af slagterierne.

Det kan desuden let hænde, at et kommunalt anlæg baade bliver altfor dyrt i anlæg og drift, og at det tillige, naar det ikke kontrolleres skarpt, ikke har en vaagen sanitær myndighed over sig, kan overraske ved sanitære misligheder.

Man kan gaa ud fra, at alt ferskt kjød, som kommer til Kristiania, ikke i en nær fremtid kan tænkes slagtet i et centralslagteri, privat eller kommunalt, i Kristiania eller Aker.

Det vil da i hvert fald være en fordel, at kjødkontrollens ordning gjennem sundhedsforskrifterne og sundhedskommissionen paa den maade, som foran nævnt, i virkeligheden tvinger alt ferskt kjød ind under kontrol i slagterier, der maa følge visse regler, og hvis kontrollører har instrukser, der ikke ustraffet kan svigtes.

Digitized by Google

Det vil være en stor fordel, at isaafald ikke alene kjød, men ogsaa indmader kommer under en skarpere kontrol.

Man vil erindre, at sundhedskommissionen har havt adskillig møie med indmaderne.

I kjødkontrollovens første aar blev nemlig kun slagtet paabudt undersøgt, derimod ikke de indre organer. Følgen var, at sundhedskommissionen stadig fandt tuberkuløse og paa anden maade syge indmader i pølsemagerierne.

Man søgte at hindre den trafik ved hver morgen at indhente opgave paa kjødkontrolstationen over de konfiskerede eller med 2den klasse stemplede slagt.

Var slagtet indenbys, opsøgtes og undersøgtes indmaderne. Man konfiskerede dem, naar de var syge.

Fremgangsmaaden var meget besværlig, og det var heller ikke altid muligt at komme indmaderne paa spor.

Gjennem anmeldelse til politiet og ved dom blev det slaaet fast, at indmader, brugt til menneskeføde, maa kontrolleres og stemples som andet kjød.

Forsaavidt de indenbys slagtede dyr angaar, er forholdet derfor nu ordnet, efterat det fra kjødkontrolstationen dog først var foreslaaet, at sundhedskommissionen skulde kontrollere indmaderne.

Som det vil erindres, fremholdt jeg det besynderlige i at oprette en særskilt kontrolstation for indmaderne og at henlægge denne under sundhedskommissionen, medens den anden kjødkontrolstation sorterede direkte under magistraten.

For tiden kan her i byen indmaderne frembringes paa kjødkontrolstationen for sig.

Kommer en byslagter med et vist antal kjødskrotter om formiddagen og et mindre antal indmader om eftermiddagen, vækkes straks mistanken, og man kan skride ind.

Samles byslagterierne paa en eller anden maade under dyrlægekontrol, vil udbringelse af syg indmad blandt publikum blive en umulighed uden ved grov forsømmelighed.

Men hvor bliver der af alle syge indmader, der hører til dyr, hvis kjød er bragt fra en bygd hist og en bygd her og ved kontrollen findes konfiskabelt paa grund af sygdom.

Saa længe der tilføres og i en lang fremtid vel vil blive tilført Kristiania udenbys slagtet kjød, vil vi ikke have noget sikkert kontrolmiddel, dersom ikke kravet stilles om dyrlægeundersøgelse af hvert slagtedyr, hvorved der fremtvinges slagtning i slagterier under betryggende ansvarligt tilsyn. Levedygtige slagterier, som opstaar udenfor Kristiania, vil antagelig være et kraftigt middel til at modvirke smugslagtning af syge dyr med deraf følgende onder. De vil kunne lette sundhedskommissionen i den øvrige kjødkontrol, som nu er lagt under den.

Jeg ser heri ogsaa noget, der bør tages i betragtning, naar der spørges om, hvorledes man skal stille sig til oprettelse af andelsslagterier og deres koncessioner.

At sundhedskommissionen har haand i hanke med al kjødkontrol, anser jeg ikke uvigtigt ogsaa af hensyn til den øvrige næringsmiddelkontrol.

Et samarbeide mellem to administrationer, der ikke er under et hoved, er ikke saa sjelden vanskeligt at gjennemføre uden knirken.

Det er ikke uvigtigt for sundhedskommissionen i videst mulig udstrækning at blive holdt underrettet om, hvorfra forskjellige slags kjør skriver sig.

Hvor dyrene stammer fra fjøs, i nærmere omkreds af byen, med melkeleverance til byen, kan det have en stor betydning, at man ogsaa paa den maade faar en pegepind for melkekontrollen.

Digitized by Google

Sommeren 1895 sendte jeg derfor til magistraten en skrivelse saalydende:

»For sundhedskommissionen og navnlig dens formand er det af stor betydning, at man altid har en oversigt over de næringsmidler, som falbydes i Kristiania, blandt andet om deres oprindelse og de veie, de følger, forinden de kommer til forbrugerne.

Formodentlig erholder den ærede magistrat rapport fra kjødkontrolstationen til visse bestemte tider over antallet af slagt, som kommer til kontrol, og hvorfra kjødet skriver sig, om fra Kristiania, bygderne nærmere eller fjernere hovedstaden eller fra udlandet.

Isaafald vilde det være af interesse at faa sendt disse rapporter til gjennemsyn eller at erholde afskrifter af dem.

Af væsentlig betydning vil det desuden være at erholde underretning om, hvorfra det beslaglagte eller med 2den klasse stemplede kjød kommer, og grunden til beslaglæggelsen eller stempling med 2den klasses stempel.

Navnlig har det betydning at faa vide, hvorledes det forholder sig med kjødet af de kreaturer, der kommer fra saadanne fjøs i Kristiania, der leverer melk til udsalg.

Det vil have stor interesse, forsaavidt man derigjennem kan faa nogen oversigt over, i hvilken udstrækning dyresygdomme og særlig tuberkulose forekommer blandt fjøsbesætninger, idet der isaafald muligens vil kunne findes grund til at træffe foranstaltninger af større rækkevidde.«

Jeg bad magistraten om at sørge for, at saadan meddelelse maatte blive givet sundhedskommissionen.

Ifølge kjødkontrolreglerne (plakat af november 1895) skal der ved kjødkontrolstationerne føres protokoller, hvori anføres rekvirentens navn, kjødets oprindelse (om det kommer fra indlandet eller udlandet og i tilfælde fra hvilket distrikt), undersøgelsens datum, kjødets art og størrelse samt undersøgelsens resultat.

Kjødkontrolstationens protokoller kræver imidlertid ikke de oplysninger, som er nødvendige for sundhedskommissionen, og det maa indrømmes, at disse oplysninger heller ikke altid er lette at faa.

Ogsaa i andre retninger end med hensyn til melken kunde saadanne oplysninger hjælpe sundhedskommissionen i dens øvrige næringsmiddelkontrol, ligesom den størst mulige rapport mellem kjødkontrolstationens funktionærer og sundhedskommissionens vil lette arbeidet.

Bedst vilde det derfor være, om de var under et hoved.

De byrder, som sundhedskommissionen har at bære, og de opgaver, den har at fyldestgjøre, er imidlertid saa store, at et tillæg i arbeidet og ansvaret ikke er noget eftertragtelsesværdigt.

Under hensyn hertil skulde det være heldigt, om man kunde naa et ligesaa praktisk og hurtigt resultat, med bibehold af kjødkontrolloven i en eller anden ændret form ogsaa for Kristiania.

Opgaven maa være sikker kontrol med slagtedyrene baade i levende live og efter slagtningen, sikkerhed for, at ikke sundhedsskadeligt kjød eller indmad paa den ene eller anden maade kommer i markedet, samt at de nuværende slagterier i Kristiania afløses af saadanne, der ikke volder byen sanitære misligheder.

En ligesaa stor opgave er billigt kjød. Den ordning, der løser alle disse opgaver paa bedste maade, maa foretrækkes. For mit eget vedkommende er jeg, af de grunde jeg før har fremført, tilbøielig til at antage, at

Digitized by Google

kontrollen med næringsmidler ikke bør splittes mellem forskjellige administrationer, at hver kommune bør virke gjennem de af sundhedsloven indsatte institutioner, og at sundhedsforskrifterne kan blive et tjenligt grundlag for kontrolen.

Naar kontrollens kyndighed og uafhængighed sikres, frygter jeg ikke for, at slagteribedriften iøvrigt overlades konkurrence. Forholdene hos os er dog ikke i et og alt at sammenligne med andre landes. For Kristiania skulde det vel ogsaa være af interesse om muligt at spare udlægget af betydelige beløb til et kostbart slagtehusanlæg, naar man ikke har sikkerhed for, at udlægget vindes igjen, en sikkerhed, som man har vanskelig for at erholde.«

Under 3die mai afgav sundhedskommissionen til departementet nedenstaaende udtalelse, som ogsaa blev meddelt magistraten.

»Under 16de december f. a. har Kristiania magistrats 2den afdeling sendt Kristiania sundhedskommission følgende skrivelse:

»I tilslutning til sin — i vedlagte bilag aftrykte — forestilling af 31te januar 1901 om en revision af lovene af 27de juni 1892 og 27de juli 1895 om slagtehus og kjødkontrol har magistraten under 9de mai sidstleden fremdeles paapeget nødvendigheden af at faa ophævet bestemmelsen i loven af 6te august 1897 § 2 om, at kjødkontrol udført i en fremmed kommune kan befri for kontrol i den kommune, hvortil kjødet indføres.

Kristiania sundhedskommission har ogsaa tidligere havt anledning til at udtale sig om det uheldige i den ved loven aabnede adgang.

Det ser imidlertid af den nu stedfundne drøftelse af slagtehuslovgivningen ud til, at der paa flere kanter er bestræbelser oppe for at faa flere smaa andelsslagterier oprettet, og at disse bestræbelser i en væsentlig grad støtter sig til tanken om, at de nye slagterier skal faa samme privilegier som ved kgl. res. af 19de august 1897 og 29de marts 1902 er indrømmet Stavanger slagteri og Gudbrandsdalens slagteri paa Lillehammer til hertil at indføre kjød uden undersøgelse og stempling paa den herværende kjødkontrolstation. Det turde derfor med henvisning til de misligheder, der allerede noksom har vist sig forbundne med den kontrolfrie indførsel af kjød hertil, og som er omhandlet i sundhedskommissionens aarsberetning for 1902 (dok. no. 24 (1903) s. 4), være grund for sundhedskommission, som efter sundhedsvedtægternes § 18 har at paase salg af skadelige næringsmidler hindret, til at rette en fornyet henvendelse til regjeringen om at faa den nævnte lov af 6te august 1897 ophævet, samt indtil en saadan lovforandring kan ske at tage under alvorlig overveielse, hvilke foranstaltninger der bør søges trufne for at hindre de skadelige følger, nævnte lov allerede har vist sig at være ledsaget af.«

Sundhedskommissionen har ikke villet tage bestemt standpunkt til loven af 6te august 1897, men har i anledning af magistratens skrivelse i møde den 11te april d. a. enstemmig besluttet at henstille til det ærede departement at skjærpe betingelserne, naar der i henhold til nævnte lov bestemmes, at undersøgelse foretaget i en kommune, hvorfra kjødet udføres, fritager for undersøgelse i de kommuner, hvortil indførsel finder sted.

Man tillader sig derfor at henstille, at der sættes som betingelse:

1) at kontrollen med kjødets tjenlighed til menneskeføde paa udførselsstedet udøves af en af departementet godkjendt dyrlæge, der ogsaa af departementet kan afskediges, naar han viser sig at være forsømmelig eller ukyndig,

2) at slagtehusene med tilbehør paa udførselsstedet indrettes og vedligeholdes saaledes, at kjødet ikke kan tage skade,

Digitized by Google

3) at forsendelsen foregaar paa saadan maade, at kjødet ikke kan bedærves under denne,

4) at sundhedskommissionen paa indførselsstedet underrettes om enhver sendelse saa betids, at den, om den finder det fornødent, kan undersøge kjødets tilstand ved fremkomsten,

5) at afgjørelsen af, hvorvidt de under 2—4 nævnte betingelser opfyldes til enhver tid, beror paa departementet. Man forudsætter, at departementet altid vil tage tilbørlig hensyn til de sanitære misligheder, som sundhedskommissionen maatte kunne paapege og ønske fjernede, og at sundhedskommissionen erholder adgang til, om den saa maatte ønske, at gjøre sig bekjendt med vedkommende slagtehuses indretning og drift.«

Sundhedskommissionens ordfører opnaaede i aarets løb, at der blev truffet forføining til, at tilfælde af tuberkulose eller anden smitsom dyresygdom, som blev iagttaget paa kjødkontrolstationen, blev meldt til sundhedskommissionen med angivelse af, hvorfra dyret stammer. I denne anledning besluttede kommissionen i møde den 20de mai efter ordførerens forslag, »at underrette udenbys boende sundhedskommissioners ordførere og distriktets offentlig ansatte dyrlæge om saadanne tilfælde, forsaavidt de angik deres distrikt.« Herom besluttede man at underrette veterinærdirektøren, idet man antog, »at det ikke er uvigtigt, at der — ialfald forsaavidt den menneskelige sundhedspleie berøres deraf — paa dyresygdommenes omraade etableres et gjensidigt underretningssystem, saaledes som det efterhaanden er indarbeidet ved indtræffende farligere smitsomme sygdomme hos menneskene.« Ved ethvert tilfælde af tuberkulose eller smitsomme dyresygdomme blandt slagt paa Kristiania kjødkontrolstation sendes derfor nu, hvor slagtets hjemsted kjendes, underretning til vedkommende ordfører i sundhedskommissionen og til amtsdyrlægen i distriktet, idet man tilføier (hektograferet schema): »Ifald de kjender til, at der fra det sted, hvorfra dyret stammer, sendes melk eller andet, der kan have betydning i sanitær henseende, til Kristiania, vil man være taknemmelig for enhver underretning, som De finder ønskelig.«

Paa grund af, at den saakaldte »Solemskogen« paa østsiden af Maridalsvandet i aarets løb blev udparcelleret i ca. 260 byggetomter og enkelte huse der blev opført, blev spørgsmaalet om, hvorvidt byen burde indkjøbe den nævnte skog, tvende gange forelagt sundhedskommissionen, som under 28de marts og 30te august afgav nedenstaaende udtalelser:

Tilbagesendes hr. stadsingenieren.

Sundhedskommissionen har tidligere fremholdt, at det er af den største betydning, at byens drikkevand beskyttes baade mod sundhedsfarlige forurensninger og mod enhver uapetitlig tilblanding. Man har derfor anbefalet, at enhver gunstig anledning benyttes til at sikre sig bredderne af Maridalsvandet og de tilførende vasdrag.

Den nu forestaaende bebyggelse i Solemskogen, om den end foreløbig kun sker for sommerbrug, indebær i sig saa store farer for vandets forurensning, at det maa ansees for at være tvingende nødvendigt at skride ind. Uagtet man ikke for tiden har havt adgang til at befare det omhandlede terræn. tror man at kunne udtale, at enhver foranstaltning, der ikke hindrer bebyggelsen, vil være usikker. Det sikreste og i forhold til de fordele, som vindes, antagelig ogsaa det billigste vil være, at byen indkjøber skogen.

Paa grund af faren ved den nu stadig stigende bebyggelse om Maridalsvandet vil man ogsaa ved denne anledning paa det mest indtrængende tilraade, at byen benytter den nuværende økonomiske nedgangsperiode, med

Digitized by Google

adgang til at erholde eiendomme til en rimeligere pris, til at sikre sig Maridalsvandets omgivelser i sin helhed og nedslagsdistriktet for alle de mindre vandtilløb til vandet i størst mulig udstrækning.

Tilbagesendes Kristiania magistrats 1ste afdeling.

Den 6te f. m. har sundhedskommissionen sammen med overingenieren for vand- og kloakvæsenet befaret den omhandlede skog. Den er for tiden ikke bebygget saaledes, at der deraf kan opstaa nogen urovækkende fare for Maridalsvandets forurensning, idet der endnu ikke er ført kloakledninger ned mod bækkedragene, og jordbunden paa de hidtil bebyggede parceller er gunstig for rensning af affalds- eller gjødselvand. Man er enig med overingenieren ogsaa deri, at der paa enkelte undtagelser nær neppe er udsigt til, at parceleierne vil opføre andet end sommerboliger, og hvad der hidtil er opført, er som regel ogsaa af den mest primitive art.

Der er dog en mulighed for, at bebyggelsen kan komme til at medføre fare for forurensning af vort drikkevand, og man vil derfor af hensyn til den vitale interesse, byen har af at have et fuldstændig rent drikkevand, fremdeles henstille, at skogen indkjøbes af kommunen.

Som det fremgaar af Akers sundhedskommissions udtalelse af 22de f. m., vil den neppe kunne magte at forhindre forurensning af bækkeløbene og Maridalsvandet.

Paa forespørgsel fra magistratens 3die afdeling om, hvorvidt sundhedskommissionen fremdeles havde den samme opfatning, som den tidligere havde udtalt, angaaende vedtægt mod salg af tobak til børn, udtalte ordføreren, efterat sagen var forelagt sundhedskommissionen, at »kommissionen fremdeles henholder sig til sin udtalelse af 19de oktober 1900.« Jfr. aarsberetningen for 1900 pag. 37.

Kommunestyret nedsatte 30te september 1903 en komite til at tage under overveielse en forandring i kommunens tekniske administration. Denne komites indstilling, som bragte i forslag et overmaade stærkt indgreb i sundhedskommissionens administration, idet ingeniørkontoret foresloges overført til bygningsvæsenet, oversendtes i manuskript stadsfysikus til udtalelse, som under 20de april afgaves og var saalydende:

I anledning af det oversendte foreløbige udkast til indstilling angaaende omordning af den bygningstekniske administration skal jeg tillade mig følgende bemærkninger, der paa grund af den knappe tidsfrist, der er stillet mig herfor, maaske ikke i alle dele er saa udtømmende, som de burde være.

Arbeidsudvalgets fremstilling af sundhedskommissionens befatning med byggesager giver ikke noget fuldt korrekt billede.

I forhold til sundhedskommissionens øvrige arbeide tager dens gjennemsyn og bemærkninger til bygningsanmeldelserne en meget liden tid. Det hele arbeide bør for nærværende ikke kunne kræve mere end ¾ à 1 time gjennemsnitlig pr. dag, alles arbeide iberegnet, og selv i en stærkt byggende tid vil det ikke kunne trænge udover 1 eller høist 2 timer gjennemsnitlig daglig.

Oprindelig var det saa, at bygningsanmeldelserne blev gjennemseet af stadsfysikus gjerne med tilhjælp af sundhedskommissionens sekretær, og stadsfysikus gav straks sin paategning paa anmeldelserne. Saaledes paategnede ogsaa jeg den første tid af min virksomhed som stadsfysikus bygningsanmeldelserne. For at lette arbeidet i den stærke byggeperiode blev anmeldelserne, efterhaanden som sundhedskommissionens ingeniør ved konference var kommet ind i, hvad der ved gjennemgaaelsen gjaldt, overladt

Digitized by Google

ham til gjennemsyn, saaat han paa stadsfysikus's kontor kunde bistaa ved udfoldelse af tegningerne og meddelelse af, hvad der af betydning forelaa skriftlig. Stadsfysikus kunde da i løbet af nogle faa minutter ekspedere en række anmeldelser.

Principerne i arbeidsmaaden er fremdeles den samme, idet ordningen er følgende:

Alle bygningsanmeldelser journaliseres paa ingeniørens kontor og forsynes med et omslag af konceptpapir. Gjælder det en almindelig leiegaard, et fabrikanlæg eller lignende, ser ingeniøren anmeldelsen igjennem, og han paategner de nødvendige bemærkninger; med disse kommer han ind til mig, folder ud, og jeg behøver da ved kurante ting kun at kaste øine paa tegningerne, og naar jeg er enig i paategningen, paaføres den uforandret anmeldelsen. Handles der om en arbeiderbolig, ser ingeniøren den ikke igjennem, men sagen leveres blot ind med sit omslag af konceptpapir til bygningskontorets eller, som det tidligere hed, arbeiderboligkontorets chef, der i sit forhold til mig træder i ingeniørens sted. Handles der kun om opførelse af en pølsefabrik eller en stald, et fjøs, grisehus, indredning af kjød- eller melkebutik, der maa godkjendes af sundhedskommissionen, behandles sagen paa samme maade kun af stadsdyrlægen og mig.

Nu træffer det ikke saa sjelden, at der i forbindelse med en leiegaard eller en arbeiderbolig samtidig anmeldes et pølsemageri, stald eller maaske en eller anden bedrift, der sorterer under 1ste sundhedsinspektør. Isaafald paategner i tilfælde ingeniøren sine bemærkninger paa konceptet, stadsdyrlægen sine, sundhedsinspektøren maaske ogsaa sine, men da kontorerne er klods i hinanden, foregaar det hele meget hurtigt. Ingeniøren forelægger mig endelig konceptet. I løbet af nogle øieblikke smeltes samtlige bemærkninger med eller uden ændring fra min side sammen til en fællespaategning, der paaføres bygningsanmeldelsen, eller forsaavidt sagen kræver forelæggelse for den samlede sundhedskommission, først efterat være forelagt denne.

Ligesom anmeldelserne kommer ind til ingeniørkontoret og journaliseres, gaar de ud fra ingeniørkontoret og erholder kun en paategning, saaledes som den af komiteen fremlagte prøve viser.

Det kan synes, som om ordningen, naar en anmeldelse gjennemsees af flere, er kompliceret, men den er det ikke, da jo kontorerne ligger tæt ved hinanden, og det for hver enkelt kun handles om bestemte let overskuelige ting, som en øvet mand i et øieblik kan overse, og da enhver under hyppige konferencer har diskuteret de forskjellige mødende forholde sammen med mig.

Naar det gjælder arbeiderboliger er det jo rimeligt, at anmeldelserne til forberedelse for mig gjennemsees af bygningskontorets chef og ikke af ingeniøren, da det nævnte kontors chef bør kjende anmeldelser af saadanne. Stadsdyrlægen og ligeledes sundhedsinspektøren bør ogsaa kjende anmeldelser for bedrifter, som de senere skal kontrollere.

Ved denne ordning og ved dette gjennemsyn af bygningsanmeldelserne ved sundhedskommissionen lykkes det mange gange at forebygge mislige sanitære forhold, der trods den mest detaljerede bygningslov med regler har let for at snige sig ind.

Ikke saa sjelden indtræffer der, at der planlægges mindre heldige sanitære om ikke ulovlige forhold paa grund af mindre kyndige eller ubehjælpelige tegnere eller arkitekter. Ved personlig konference med vedkommende lykkes det sædvanligt at paavise en heldigere løsning, hvormed alle parter er tjent, og som tegner eller arkitekt besørger udført.

Der er af arbeidsudvalget anført, at det ikke beror paa sundhedskommissionens vilkaarlige afgjørelse i hvert enkelt tilfælde, hvilke forholdsregler, der af sanitære hensyn skal tages ved opførelse af en bygning. Dette er selvfølgelig ganske rigtigt, at der, hvor der foreligger udtømmende

Digitized by Google

og uforanderlige bestemmelser i enhver henseende, kan hverken den ene eller den anden gjøre noget til eller fra. Men saaledes foreligger ikke forholdene altid i praksis. Foruden at overmaade mange anmeldelser ifølge bygningsloven maa forelægges for sundhedskommissionen, har erfaring ikke alene i min, men ogsaa i min formands tid vist, at det har været til det hele samfunds saavelsom i regelen ogsaa til de blivende gaardeieres fordel, at sundhedskommissionen paa det forberedende stadium har det ubetydelige og for sundhedskommissionens øvrige arbeide lidet sinkende gjennemsyn af bygningsanmeldelserne.

Forsinkelsen i bygningsanmeldelsernes behandling kunde vistnok gjøres endnu mindre, naar baade bygningsvæsenet, ingeniørvæsenet og sundhedskommissionen havde kontorer beliggende saaledes væg i væg, at anmeldelserne med et konceptpapir som omslag kunde cirkulere uden fornyet journaliseren og kopieren til paategning af de forskjellige, for derefter af bygningsinspektør eller bygningschef ved en af bemærkningerne sammentrukket paategning at paaføres bygningsanmeldelsen. Ved sambo med bygningsvæsenet vilde ogsaa det tredie eksemplar af de approberede bygningstegninger, der er bestemt for sundhedskommissionen, være overflødige, da bygningsvæsenets samling af approberede anmeldelser maatte kunne blive let tilgjængelig ogsaa for sundhedskommissionen.

Hvad undersøgelsen af det færdige bygværk angaar, saa medfører den, foruden at de sanitære sider ved bygværket paa bedste maade tilgodesees, den store fordel for sundhedskommissionen, at de underordnede funktionærer ved renlighedskontrollen, som hver i sit distrikt følger ingeniøren eller sundhedsinspektøren ved bygværkets gjennemgaaelse, lærer at kjende bygværket og dets sundhedstekniske indredninger, som de senere skal kontrollere. Samtidig faar de derved en gjentaget undervisning, som giver et godt grundlag for deres hele virksomhed. Den forholdsvis mindre tid, som anvendes herpaa, er vel anvendt, hvorledes man end anskuer sagen.

Jeg kan derfor ikke finde, at der vindes noget, men tvertom tabes ved overførelse af sundhedsvæsenets ingeniør til bygningsvæsenet. For gjennemgaaelse af det sanitære ved bygningsanmeldelserne og bygningernes undersøgelse i sanitær henseende, forinden de tages i brug, trænges ingen hel mand og endnu mindre desuden en assistent for samme. Som før nævnt tager dette arbeide en forholdsvis liden tid for hver enkelt af sundhedskommissionens funktionærer, der har nogen befatning hermed. Vil man erstatte sundhedskommissionens gjennemgaaelse af bygningsanmeldelserne med en speciel bygningshygiænikers, saa vil det let unødig medføre oprettelsen af et eget kontor, saaledes som ogsaa arbeidsudvalgets nærværende indstilling lægger grundlaget for, og derved, saaledes som det blev udtalt af bygningslovkomiteens mindretal, give anledning til et større apparat og større omkostninger. (Jfr. sag no. 1 1898 side 2).

Idetheletaget kan jeg om overdragelsen af det sanitære tilsyn til en bygningshygiæniker under bygningsvæsenet henholde mig til det nævnte mindretals udtalelser, som jeg skulde ønske, at komiteens samtlige medlemmer vilde læse igjennem, og jeg vil her kun præsicere, at ved siden af, at omkostningerne ved overdragelsen paa grund af en saadan specialbeskjæftigelses tilbøielighed til at danne kontor — naturlig sukcessivt vil øge, paa samme tid, som bygningshygiænikeren ved sin isolerede stilling uden forbindelse med det daglige livs erfaring om mangler, der opstaar under bygværks brug, og uden forbindelse med de mange organer, der virker inden sundhedskommissionen, vil blive forbenet og uskikket til at fremme samfundets reelle interesser. Han vil efterhaanden synke ned til kun at iagttage de formelle krav, hvilket bygningsinspektørerne, naar de kun nogenlunde har et sanitært skjøn, vil kunne udrette ligesaa tilfredsstillende.

Digitized by Google

Med hensyn til planen om at berøve sundhedskommissionen den under den sorterende ingeniørhjælp og at henvise kommissionen til at søge bistand hos andre væsener, saa kan en saadan plan kun forsvares, naar man aabent erklærer, at man vil lamme sundhedskommissionens virksomhed, saaledes som det til en vis grad maa kunne antages at være, hvad hr. Hazeland mener med sine udtalelser.

Ingeniørkontorets ingeniører har sin væsentligste opgave for renlighedskontrollen og de øvrige sundhedstekniske spørgsmaal, som stadig reiser sig for sundhedskommissionen. Hvis dette arbeide ikke beslaglægger deres tid, bør hjælpen indskrænkes og istedetfor to kun beholdes en ingeniør, men at sætte den ingeniørhjælp, som sundhedskommissionen helt beslaglægger, udenfor sundhedskommissionen, kan ikke medføre andet end omsvøb, blive kostbarere og uden tilsvarende nytte.

Erfaringer i den retning fra den tid, sundhedskommissionens ingeniør sorterede under ingeniørvæsenet, var jo ogsaa grunden til, at han tilslut blev indordnet der han hørte hjemme, nemlig under sundhedskommissionen. Til at lede renlighedskontrollens assistenter og undersøgere trænges der overordnet hjælp og selvfølgelig som hidtil bedst ingeniørkyndig hjælp. Naar der som eksempel paa, at sundhedskommissionen kan søge fagkyndig bistand udenfor sig selv, henvises til de kemiske undersøgelser, der foretages ved et privat bureau, saa er derved at mærke, at dette bureau naarsomhelst staar til sundhedskommissionens fulde raadighed og derfor ogsaa har etableret sig i samme hus som sundhedskommissionen. Hvor der gjælder fagkyndige undersøgelser af anden art, der ikke er dagligdags sag, vilde det, hvor bekvemt det end ellers kunde være, maatte ansees som en urimelighed at indordne saadan fagkyndighed under sundhedskommissionen. Saadant vilde derfor sundhedskommissionen aldrig kræve. Men paa den anden side maa dette være indlysende for alle, at det, hvor der handles om fagkyndighed, som hvert øieblik og helt ud beslaglægges af sundhedskommissionen, ikke kan være nogen fordel at indordne den under nogen anden administration.

Det beror paa misforstaaelse eller mangelfuldt kjendskab til boligkontorets virksomhed, naar det antages, at dette kontor kan erstattes af almindelige duelige assistenter. Der handles om saa mange sundhedstekniske forhold, at ingen af sundhedskommissionens nuværende assistenter paa nogensomhelst tilfredsstillende maade vil kunne erstatte chefens arbeide, der, det maa siges til hans ros, har havt en overordentlig stor og velsignelsesrig virkning. Overføres boligkontorets chef til bygningsvæsenet, vil han med den nuværende sundhedslovgivning blive en rodløs eksistens, som lidet magter udenfor de opgaver at samle statistik, følge med literaturen om, hvad der gjøres for arbeiderboligspørgsmaalets fremme i udlandet, og fremkomme med forslag i den retning hos os. At fremtvinge forbedring af sanitære forhold i den eksisterende bebyggelse vil han jo som regel ikke kunne uden gjennem sundhedskommissionen, og da vil det kun hemme ham, naar han ikke hører ind som et organ under denne.

Hvorvel jeg ogsaa har min opfatning med hensyn til ingeniørvæsenets gjennemgaaelse af bygningsanmeldelsernes kloakplaner, vil jeg for tiden ikke udtale mig herom, da den af arbeidsudvalget ikke er sat i forbindelse med sundhedskommissionens arbeide, men kun med bygningshygiænikerens.

Efter den fremstilling, som arbeidsudvalget giver, ser det ud, som om sundhedskommissionens funktionærer arbeider fuldstændig om hinanden. Dette er selvfølgelig ikke tilfældet. Nogen malkonduite kan af og til træffe i sundhedskommissionen som andetsteds, men naar instruksen følges, skal der ikke kunne opstaa unødigt dobbeltarbeide, og saadant vil ikke undgaa at komme mig for øre.

Digitized by Google

Som af arbeidsudvalget anført side 26 er imidlertid oprettelsen af et eget bygningskontor skeet mod mit ønske og mod min udtalte opfatning af den hensigtsmæssigste ordning.

Efterat komiteens indstilling, hvori det viste sig, at der intet hensyn var taget til de af stadsfysikus givne oplysninger, var afgivet, oversendtes sagen af magistraten til sundhedskommission, som under 8de december afgav følgende udtalelse:

Tilbagesendes Kristiania magistrats 2den afdeling.

Sundhedskommissionen finder ikke grund til at udtale sig om den foreliggende indstilling, uden forsaavidt den berører sundhedskommissionens virksomhed.

Man slutter sig i saa henseende i det væsentlige til, hvad der er udtalt af sundhedskommissionens ordfører i skrivelse af 20de april d. a. til komitéen for omordning af den tekniske administration (se vedliggende afskrift) og til stadsfysikus's og politimesterens fællesudtalelser i sag no. 1 (1898) angaaende ny bygningslov for Kristiania side 52—55.

Kommissionen skal yderligere kun tilføie, at det ikke er den bekjendt, at behandlingen af bygningsanmeldelser, der ikke kræver dispensationer eller er mangelfulde, i nogen nævneværdig grad sinkes ved at passere sundhedskommissionen. Ved forespørgsel paa bygningschefens kontor er det meddelt, at den endelige behandling af saadanne anmeldelser i almindelighed er afsluttet og byggetilladelse erhvervet i løbet af 8 à 14 dage.

Forsaavidt angaar komiteflertallets forslag om at indsætte overingeniøren ved vand- og kloakvæsenet til medlem af sundkommissionen istedetfor stadsingeniøren, maa man paa det sterkeste fremholde, at dette strider mod sundhedslovens aand. Naar loven af 16de mai 1860 bestemmer, at »byens ingeniør« skal være medlem af sundhedskommissionen, er det skeet i den rigtige forstaaelse af, at sundhedskommissionens virksomhed kan komme til at tangere de forskjellige grene af den kommunale tekniske administration, der samtlige vistnok af sundhedslovens koncipister var forudsat henlagt under »byens ingeniør«, hvor en saadan bestillingsmand findes«. Erstattes stadsingeniøren af en teknisk borgermester, bør denne ogsaa træde ind istedetfor stadsingeniøren i sundhedskommissionen, idet man samtidig gaar ud fra, at han kan gaa ind i sundhedskommissionen som medlem af magistraten. Det vil bidrage til, at baade sundhedsvæsenets og kommunens samlede interesser varetages paa bedste maade. Det nuværende lovkyndige magistratsmedlem i sundhedskommissionen maatte isaafald erstattes med en anden af kommunestyret valgt lovkyndig.

Undertegnede borgermester Berner forbeholdt sig ved sagens behandling i magistraten nærmere udtalelse.

Ligesom de foregaaende aar har sundhedskommissionen ved stadskemikeren ladet foretage regelmæssige bakterioskopiske undersøgelser af byens drikkevand, og kemiske undersøgelser af forskjellige nærings- og nydelsesmidler, af tøier, farver, tapeter og brugsgjenstande. Man vil herom henvise til stadskemiker Schmelcks blandt bilagene trykte beretning.

Der er i 1904 ved den offentlige vakcination vakcineret 4331 børn.

Kristiania i mai 1905.

G. E. Bentzen.

Hj. Berner.

Digitized by Google

Digitized by Google

Bilage

til

sundhedskommissionens aarsberetning

for

1904.

Digitized by Google

Bilag 1.

Jeg skal herved afgive beretning om min virksomhed i 1904 som sundhedsinspektør.

Jeg har ligesom tidligere udført sekretærforretningerne i sundhedskommissionen og har som saadan deltaget i ekspeditionen af de af kommissionen behandlede sager. Som sekretær fører jeg anvisningsbogen og paaser, at ingen konto overskrides, samt forestaar udarbeidelsen af sundhedkommissionens aarsberetning.

Jeg har forestaaet kontrollen af byens bagerier. Ifølge en af assistenten udarbeidet oversigt fandtes der ved begyndelsen af 1904 177 bagerier, hvoraf 21 det hele aar og 14 en større del af aaret har staaet ledige. I stedet for et ældre bageri er et nyt opført paa samme sted, saa bageriernes antal ved aarets udgang fremdeles var 177. Der var 9 konditorier, hvoraf 1 er nedlagt, medens 1 nyt er kommet til. Af disse har 3 det hele aar staaet ledige. Der var 12 fladbrødbagerier, hvoraf 1 er nedlagt, medens 3 nye er kommet til, saa antallet nu udgjør 14. Der fandtes 2 smultringbagerier, og 2 lompebagerier er oprettet i aarets løb. 2 knækkebrødfabriker staar i forbindelse med almindelige bagerier.

Der er af assistenten foretaget 2 696 undersøgelser af bagerier, hvorved er paavist 605 mangler eller misligheder af følgende slags: Utilfredsstillende udstyr af gulvet 38, do. af tag og vægge 21, i andre retninger 112, mangelfuldt renhold 363, andre misligheder i bageriet eller i opbevaringsrum eller gaardsplads 71. Der er i 541 tilfælde givet mundtlig anmodning til vedkommende mester eller gaardeier om at rette manglerne, og i 64 tilfælde er skriftlig anmodning stillet af undertegnede.

Sædvanlig hovedrengjøring blev paabudt udført til april og oktober flyttetid.

Af de 2 andre assistenter, som sorterer under og ledes af mig, har den ene kontrolleret følgende bedrifter i det antal, som er vedføiet i parenthes: Tobaks- og cigarfabriker (ca. 20), sadelmagerværksteder (ca. 108), bogbinderier (ca. 76), bogtrykkerier (ca. 70), Guldsmedværksteder (ca. 30). Den anden assistent har kontrolleret følgende bedrifter: Logihuse, bondestuer og masseherberger (ca. 60), pleiehjem for gamle (ca. 30), systuer for kvinder og bundtmagerværksteder (ca. 300), skrædderværksteder (ca. 140). Tilsammen har disse assistenter udført 2 937 undersøgelser af arbeidsrum og værksteder, 401 undersøgelser af logihuse, pleiehjem m. m. og 195 andre undersøgelser.

Af systematiske undersøgelser har jeg i løbet af høsten og vinteren foretaget en undersøgelse af strygerierne i Kristiania. Undersøgelsen, der var nær sin afslutning, har maattet afbrydes paa grund af det forcerede arbeide, som koppeepidemien har givet anledning til.

Jeg har ligesom tidligere udført den i bygningslovens § 27, 13 paabudte undersøgelse af nye bygninger. Med hensyn til fremgangsmaaden er

Digitized by Google

Undersøgte gaarde i 1904.

	Vestre distrikt.		Nordre distrikt.		Østre distrikt.		Sum.	
	Antal.	Deraf i kjældere.	Antal.	Deraf i kjældere.	Antal.	Deraf i kjældere.	Antal.	Deraf i kjældere.
A. Beboelsesrum.								
(Pigekammer regnes som beboelsesrum).								
Leiligheder à 1 vær. og kjøkken	2	—	60	—	18	—	80	—
— - 2 — - —	13	—	179	—	63	—	255	—
— - 3 — - —	32	1	99	—	25	—	156	1
— - 4 — - —	157	—	28	—	2	—	187	—
— - 5 — - —	52	—	17	—	—	—	69	—
— - 6 — - —	7	—	2	—	1	—	10	—
— - 7 ell. fl. og —	11	—	4	—	—	—	15	—
Barnehjem	—	—	1	—	—	—	1	—
B. Forretningslokaler.								
1. Butiker med eller uden lagerrum, kontor, værksted, kjøkken eller lignende rum uden natteophold	7	—	12	7	7	2	26	9
2. Kontorlokaler med eller uden lagerrum, kontor, værksted etc. uden natteophold . . .	3	—	5	—	—	—	8	—
3. Lagerrum	—	—	—	—	2	—	2	—
4. Restaurations- og spiselokaler	—	—	—	—	—	—	—	—
C. Arbeidsrum.								
1. Værkstedslokaler	—	—	—	—	4	—	4	—
2. Bagerier	—	—	1	—	—	—	1	—
C. Forsamlingslokaler eller lignende.								
Skoler	—	—	—	—	—	—	—	—

I vestre distrikt er undersøgt 25, i nordre 26 og i østre 8 nye gaarde.

der indtraadt den forandring, at ingeniørassistenten nu deltager i undersøgelsen istedetfor tidligere kun en af assistenterne. Den større tekniske og haandværksmæssige kyndighed, som herved er bleven tilført undersøgelsen, har vist sig at være meget værdifuld. Der er ialt undersøgt 59 nye bygninger, hvorover vedlagte tabel er opgjort. Desuden er foretaget talrige undersøgelser ved forandringer eller reparationer af gamle bygninger, uden at der dog herom er optaget nogen statistik. Af de undersøgte nye bygninger laa 25 i vestre, 26 i nordre og 8 i østre distrikt. De undersøgte leiligheders antal og deres størrelse vil sees af vedlagte tabel. De paaviste mangler har i det hele været af samme art som tidligere.

Digitized by Google

Foruden de af mig foretagne undersøgelser af nye og forandringer af gamle bygninger er ogsaa saadanne foretagne af stadsdyrlægen og ingeniør Svane i saadanne tilfælde, som særlig sorterer under dem

Der er af de under sundhedsinspektørerne og stadsdyrlægen sorterende assistenter udført følgende antal undersøgelser i 1904:

I anledning smitsomme sygdomme	5 834
- — veneriske —	559
- — pleiebørn (antal pleiebarn)	11 501
Af melkeudsalg og lagere	6 841
- slagterier og pølsemagerier	1 710
- Bagerier	2 696
Andre undersøgelser i anledning næringsmiddelkontrollen	5 218
Af arbeidsrum og værksteder	2 937
- logihuse og boliger	401
- stalde, fjøs og grisehuse	2 219
Andre undersøgelser	195
Sum	40 111

Kristiania den 3die marts 1905.

Hj. Berner.

Til
Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Bilag 2.

Undersøgelse af strygerier i Kristiania.

Høsten og vinteren 1904—1905 har jeg foretaget en undersøgelse af strygerier i Kristiania og skal nedenfor afgive beretning herom. Den i januar og februar optraadte koppeepidemi har forsinket arbeidet ca. 2 maaneder.

Fremgangsmaaden har været den samme som ved mine tidligere lignende undersøgelser, nemlig at strygerierne først er bleven opmaalt og beskrevet af en assistent — i dette tilfælde hr. Strand — hvorefter ogsaa jeg har undersøgt stedet og erhvervet forskjellige andre oplysninger.

Jeg er overalt bleven mødt med velvilje og forstaaelse.

De optagne beskrivelser tilligemed en protokol, hvori de vigtigste hygiæniske forholde paa stedet er opført i tabellarisk form, vedlægges.

Foranledningen til den foretagne undersøgelse var, at man havde lagt mærke til, at i de centrale bydele var talrige butiker tagne i brug som strygerier med faste speilglasvinduer, saa en udluftning ikke kunde foretages uden ved at holde døren aaben, hvilket under stærk kulde maatte ansees for at være mindre heldigt.

Der er i det hele undersøgt og opmaalt 163 strygerier, hvoraf 21 er beliggende i kjældere, dog i almindelighed med gulvet kun lidet under gadens niveau. 126 er beliggende i 1ste etage og 16 i de øvre etager. Kun et af kjælderstrygerierne — no. 105 i vedlagte protokol — har vist tegn til fugtighed. 7 af kjælderstrygerierne staar i dørforbindelse med almindelige kjælderrum. Af strygerierne var 15 beliggende mod gaardsplads, resten havde vinduer mod gaden. 128 var indredet i butiklokaler, 3 i fabriklokaler og 32 i almindelige beboelsesrum.

Den gjennemsnitlige gulvflade pr. strygerske udgjør 10,53 m.^{2}; maksimum 32,46 (no. 33) og minimum 3,28 (no. 101). Den gjennemsnitlige høide udgjør i butik- og fabriklokaler 3,25 m., i beboelsesrum 2,94 m. Det gjennemsnitlige kubikindhold pr. strygerske udgjør 39,83 m.^{3}, maksimum 91,86 (no. 78) og minimum 12,11 (no. 101). Rumforholdene maa saaledes siges at være meget gode og navnlig meget bedre end i systuerne. Kfr. sundhedskommissionens aarsberetning for 1898.

Den gjennemsnitlige lysflade i butiker og fabriklokaler udgjorde ca. $^1/_4$ af gulvfladen, i beboelsesrum ca. $^1/_9$. Strygerierne gjør gjennemgaaende indtryk af at være lyse og luftige. Den kunstige belysning var i 4 elektrisk, i 39 gasblus (Auerske) og i 120 parafinlamper. Af de 128 butikstrygerier havde 4 vinduer, som kunde aabnes; 108 havde vinduer over døren eller over speilglasruderne, som kunde aabnes, og kun for 16 fandtes der ingen anden adgang til udluftning end gjennem døren. Det har saaledes

Digitized by Google

vist sig, at det formodede forhold, som har givet anledning til denne undersøgelse kun er tilstede i et forholdsvis mindre antal tilfælde. Jeg vil tillade mig at foreslaa, at der stilles anmodning om, at ogsaa disse arbeidsrum indredes saaledes, at de kan udluftes paa anden maade end gjennem døren, hvilket formentlig maa siges at være baade sundhedsforskrifternes og bygningslovens krav. Uagtet baade den høie temperatur og den mængde vanddampe, der som regel er i et strygeri, skulde synes at nødvendiggjøre baade effektive ventilationsindretninger og bestemte forskrifter for udluftning og ventilation, maa jeg dog tilraade, at man ikke udfærdiger saadanne forskrifter, da man derved muligens kan komme til at skade bedriften, og paa den anden side den fugtige luft ikke har kunnet paavises at være egentlig skadelig. Det er nemlig en meget almindelig udtalelse af strygerskerne, at man maa være meget forsigtig med aabning af vinduer og døre især om vinteren, da der da let med trækken føres sod og smuds ind paa stivetøiet og ødelægger det. Jeg mener derfor, at lokalerne maa være saadan indredede, at der er adgang til udluftning, men at det af hensyn til bedriften bør være overladt til vedkommende selv at lufte i den udstrækning, som findes hensigtsmæssig.

I almindelighed opvarmes strygeriet ved strygeovnen, og den er som regel en ret god varmekilde; men om vinteren og i butiker med flisegulv og vinduer helt ned til gulvet vil der gjerne blive gulvkoldt. I 7 tilfælde er opvarmningen angivet at være utilstrækkelig, i 23 tilfælde for stærk og i 57 tilfælde tilstrækkelig; for de øvrige mangler angivelse.

I 40 strygerier kan man sige, at gulvet med hensyn til udstyr har frembudt mangler i større eller mindre grad fra raaddenhed til afslidt maling. Ogsaa her bør der formentlig stilles en anmodning om hensigtsmæssig reparation og oppudsning.

I 19 tilfælde benyttes strygeriet tillige som beboelsesrum forbundet med natteophold dels af indehaversken, dels af strygersker, tjenestepiger eller børn. Begrændsningen af beboelsesrum er her lidt flydende; mange ligger ikke i strygeriet, men opholder sig der selvfølgelig hele dagen, tilbereder og spiser sin mad der. Andre steder benyttes til strygeri et kjøkken, hvori tilberedes mad ikke alene for indehaversken og strygerskerne, men ogsaa for logerende. Jeg er tilbøielig til at tro, at disse forhold ikke bør give anledning til indskriden fra sundhedskommissionens side, thi som foran anført er strygerierne gjennemgaaende lyse og luftige, og paa de steder, hvor strygeriet benyttes som soverum, er de økonomiske forholde ofte mindre gunstige, og en indskriden fra sundhedskommissionens side vilde derfor vistnok føles noksaa haardt. Som bekjendt tillades systuer benyttet som soverum, og man kunde maaske, — forsaavidt der bliver udfærdiget regler for renhold, udluftning m. m. i strygerier, — i disse fastsætte den samme bestemmelse som i reglerne for systuer, nemlig, at de skal grundig rengjøres og udluftes før arbeidets begyndelse.

Renlighedsforholdene i strygerierne var gjennemgaaende gode; de maa endog, sammenlignet med andre arbeidsrum, betegnes som fortrinlige; dette er ogsaa noget, som med en vis nødvendighed følger af bedriftens natur. Kun i 4 à 5 strygerier kan jeg karakterisere renholdet som mindre godt, og disse gjorde nærmest indtrykket af at være døende. Der foretages i almindelighed hver dag en overtørring af gulvet, og hovedrengjøring med vaskning af vægge udføres 2 gange om aaret. Jeg skulde være tilbøielig til at tro, at det ikke er nødvendigt at udfærdige nærmere regler for renhold i strygerierne, da dette som sagt allerede nu er meget godt.

Med hensyn til det antal strygersker, som beskjæftiges i hvert strygeri, meddeles følgende: I 46 strygerier arbeider kun 1 strygerske, som regel indehaversken, i 73 arbeider 2, i 30 arbeider 3, i 9 arbeider 4, i 1 arbeider 5, i 3 arbeider fra 6 til 10 og i 1 arbeider over 10 (16). Heri

Digitized by Google

saavelsom i den følgende statistik er ikke medregnet personer, som kun vasker, eller mulige andre bipersoner. I min statistik indgaar indehaverskerne, forsaavidt de selv deltager i arbeidet; der gives nemlig strygerier — 12, hvoraf 2 fabriker — hvor indehaversken ikke deltager i strygningen, men udfører andet arbeide.

Som foran sagt, har jeg ved min undersøgelse af strygerierne søgt at skaffe mig nogle oplysninger om sociale og økonomiske kaar m. m. for strygerskerne og skal nedenfor give nogle meddelelser herom.

Selve arbeidet bestaar i vaskning af tøiet med, hvad dertil hører, — nogle strygersker vasker dog ikke — ophængning til tørring, rulling, forsaavidt ikke tøiet stives, i modsat fald stivning og strygning (af vaadt tøi) samt »glandsing«.

Naar man vil blive strygerske, søger man først at komme ind som elev. Læretiden er 1 maaned og betales af eleven med kr. 10; eleven har som regel kosten. Ved læretidens udløb indtræder en mellemtilstand, hvori hun har lidt løn, f. eks. kr. 10 pr. maaned og kosten, og eftersom dygtigheden og øvelsen tiltager, stiger lønnen lidt efter lidt.

Arbeidet begynder i almindelighed kl. 8 om morgenen (efter frokost); der holdes om formiddagen en hvil med kaffe og smørrebrød, middag kl. 1—2 à 3, lidt eftermiddagskaffe, og endelig slutter arbeidet kl. ca. 8 aften. Dog er heri mange afvigelser. Arbeidsordningen er ogsaa noksaa forskjellig; en almindelig arbeidsordning er, at tøiet vaskes og tørres, delvis rulles de 3 første dage i ugen; dette arbeide udføres delvis af strygerskerne, delvis af leiede vaskekoner. De 3 sidste dage foregaar strygningen; da der i disse dage ogsaa indleveres en hel del tøi, som er vasket i hjemmene, bliver det ofte særdeles travelt mod ugens slutning og navnlig lørdag aften og henimod de store høitider. Arbeidet kan da komme til at vedvare til langt paa nat, til kl. 12 eller derover. — De strygersker, som kun er beskjæftiget 3—4 dage af ugen i strygerierne, gaar de andre dage ude og stryger i familierne. Der er ogsaa andre arbeidsordninger; i saa henseende maa man delvis rette sig efter den adgang, som der er til at benytte bryggerhus og tørreloft. Vaskning og tørring foregaar som regel paa disse steder, men mindre vask udføres ogsaa i ikke liden udstrækning i kjøkkenet, og tørring foregaar i strygeriet, dog mest om natten, hvilket synes ganske hensigtsmæssigt, da strygeriet i regelen om aftenen er ganske varmt, men medfører en betydelig fugtighedsgrad i luften.

Af de undersøgte 163 strygerier er der 12, hvor indehaversken ikke deltager i arbeidet, men f. eks. administrerer, passer huset eller lignende. I de øvrige 151 strygerier beskjæftiges 177 hovedpersoner (indehaverskerne af strygerierne). I alle strygerier beskjæftiges 161 lønnede strygersker og 18 elever. Blandt hovedpersonerne er 43 gifte; for 3—4 af disse var mændene invalider, for nogle var mændene arbeidsløse, for nogle var manden reist til Amerika, og endelig for nogle havde manden sit arbeide (brandkonstabel, lærer), og konen drev med strygning af ren virksomhedstrang. Af hovedpersonerne var endvidere 119 ugifte og 15 enker. Af strygerskerne var 3 gifte, 174 ugifte (heri medregnet 18 elever) og 2 enker. For enkernes vedkommende gjælder, at de begyndte med strygning efter mandens død for at skaffe familien underhold.

I de undersøgte strygerier arbeider saaledes 356 kvinder. Ved folketællingen 3die december 1900 fandtes i Kristiania 19 mænd og 3019 kvinder »sysselsatte med vask, strygning og lignende, bademestere og koner«. Selv om man fra dette tal trækker et betydeligt antal kvinder, som ernærer sig kun ved vask (husvask og klædesvask) m. m., vil det dog forstaaes, at min undersøgelse ikke paa langt nær har rukket samtlige strygersker. Mange gaar omkring i husene eller ernærer sig mere privat ved strygning, og disse har jeg ikke kunnet række.

Digitized by Google

Med hensyn til hovedpersonernes og de lønnede strygerskers aldersforhold var forholdet følgende: Under 20 aar 18 (hvoraf 5 elever), 20—25 aar: 83 (hvoraf 3 elever), 25—30 aar: 83, 30—35 aar: 57, 35—40 aar: 41, 40—50 aar: 44, 50—60 aar: 10, over 60 aar: 4, ukjendt 16 (hvoraf 10 elever). En kvindes alder er altid et vanskeligt thema; strygerskerne har dog gjennemgaaende villig givet mig oplysninger i form af, hvilket aarstal de er født. Ved min undersøgelse af systuerne optog jeg ikke nogen statistik over syerskernes alder, men mit i min beretning fremholdte indtryk var, at syerskerne ikke formaaede at blive gamle i sit arbeide. Forholdet er i denne bedrift efter mit skjøn noget anderledes. Man kan se gamle, ferme, hvidhaarede strygersker passe sin dont i tilsyneladende fuld vigør.

Til belysning heraf meddeles nedenfor det antal arbeidsaar, de nævnte 356 personer har været i sin stilling: Under 1 aar: 45 (hvoraf 18 elever), 1—3 aar: 104, 3—5 aar: 52, 5—7 aar: 46, 7—10 aar: 40, 10—20 aar: 41, 20—30 aar: 13, over 30 aar: 2, ukjendt 13.

Naar strygerskerne formaar saapas længe at blive staaende i sit arbeide, saa tror jeg det kommer af, at arbeidet er forholdsvis sundt og giver et godt økonomisk udbytte.

Jeg har foran omtalt de mere rent ydre hygieniske kaar, som gjennemgaaende maa betegnes som meget gunstige. Hertil maa endnu føies, at arbeidet giver en passende blanding af arbeide, bevægelse og hvile. Det kan vistnok om lørdagene og ved høitiderne være yderst travelt og anstrængende, men saa hviler man godt ud søndag, kanske delvis mandag ogsaa (dog ikke til lediggang, men til at sætte istand sit eget tøi og hus). Selve arbeidet er ikke ensformigt, men vekslende og giver legemet bevægelse, hvad der navnlig i de unge aar er af den største betydning for at holde legemet sundt. Og saa kommer man i berørelse med og snakker med en hel del mennesker, faar nye indtryk, faar høre nyt osv. osv., hvilket spreder sindet og skaber humør, hvilket efter min mening bør vurderes meget høit for menneskets sundhed. Jeg har ved min undersøgelse faaet et mærkeligt indtryk af freidighed og glæde i arbeidet, som har været ganske modsat af det, jeg fik af systuerne, hvor syerskerne sad stille og ludet over maskinerne og nogle steder endog var forbudt at snakke. Ligesom paa systuerne har jeg det indtryk, at forholdet mellem arbeidere og arbeidsgivere i det hele er godt, tillidsfuldt, hjelpsomt, ikke nøieregnende.

Jeg har endvidere spurgt om tilstedeværende sygdom eller sygelighed. Mine spørgsmaal har gaaet ud paa, hvorvidt vedkommende har været sengeliggende paa grund af sygdom i løbet af de sidste 3 aar, og dernæst, hvorvidt vedkommende led af nogen almindelig sygelighed eller svækkelse. Jeg skal herom meddele følgende:

For 16 strygersker er intet noteret og for 166 er udtrykkelig noteret, at de i enhver henseende var friske; for de øvrige 174 er noteret en eller anden sygdom (sygelighed), idet jeg har medtaget selv ganske ubetydelige klager. Derved er sygelighedsprocenten bleven paafaldende høi, uden at jeg dog tror, at dette bør tillægges en tilsvarende vægt. Dels har nemlig en sygdom (sygelighed) ligget flere aar tilbage i tiden (desværre har jeg ikke her noteret, hvorvidt sygdommen (sygeligheden) optraadte, før vedkommende begyndte som strygerske eller efter), dels har den kun optraadt periodevis (f. eks. hovedpine), og i hvert fald hindrede den ved undersøgelsen ikke arbeidet. Hovedpine er noteret hos 51, hævelser i benene 41, blegsot 26, gigt 24, bronkit 11, nervøsitet 9, smerter i høire haand, arm eller skulder 8, mavekatarrh 7, cardialgi og hjertefeil hver 5, pleurit og lungebetændelse hver 4, gigtfeber, ischias og overanstrængelse hver 3, rygsmerter, nyresygdom, tarmkatarrh, øiensygdom, influenza, spidskatarrh hver 2, samt hjernebetændelse, tyfoidfeber, difteri, asthma, blodbrækning, øresygdom, smerter i brystet, brok, uterinlidelse og besvimelsesanfald hver 1. Flere af

Digitized by Google

disse sygdomme har forekommet samtidig hos samme individ f. eks. blegsot og hovedpine. De fleste af disse sygdomme kan jeg ikke tilskrive erhvervet; lidt hovedpine er overmaade hyppig hos kvinder i hvilkensomhelst stilling og ligesaa blegsot. Derimod maa jeg anse de forholdsvis hyppig forekommende tilfælde af hævelser i benene, — der kan variere fra varices med eczemer og ulcera til lette hævelser, som kun indtræder efter en særlig anstrængende dag — for at skyldes arbeidet og at have sin grund i den megen staaende stilling. Det samme er tilfældet med de anførte smerter i høire haand, arm eller skulder samt i ryg og bryst. De skyldes formentlig en overanstrængelse. Jeg kan heller ikke benægte, at den forekommende gigt (gigtfeber og ischias) kan staa i forbindelse med arbeidet, men det er usikkert.

Jeg savner desværre materiale til at anstille en sammenligning med sygeligheden i andre erhverv; men ihvorvel tallene synes at være høie, er dog som antydet mit bestemte indtryk, at strygerskerne glæder sig ved en god legemlig sundhed.

Hvad det økonomiske angaar, saa er jo dette for hovedpersonernes vedkommende vanskeligt at komme ind i. De økonomiske forholde antages rigtignok i de senere aar at have strammet sig noget, idet mange i de arbeidsledige tider har begyndt med vaskning og strygning, hvorved konkurrencen er bleven større og udbyttet for den enkelte mindre; men jeg har paa den anden side faaet bestemte opgaver fra eierne, at strygerierne dog fremdeles har jevnt arbeide og jevn fortjeneste. Enkelte har ogsaa forklaret, at de har kunnet sætte penge ind i banken. Ogsaa andre indtryk styrker min opfatning. Jeg har saaledes saavidt muligt søgt at faa et indblik i udstyret af deres boliger, — antagelig har jeg seet dette i ca. 1/3 af strygerierne, — og dette har gjennemgaaende gjort det bedste indtryk, som regel sofa, bord, album, komode, nips, sengeteppe, blomster osv., og dertil den samme renlighed som i strygeriet. Jeg har ogsaa spurgt om deres levemaade, navnlig middagsmaden; den er gjennemgaaende kraftig, navnlig kjødspiser, delvis af bedste sort, og flesk, i mindre grad fisk og meget sjelden sild, i det hele et kosthold, som maa antages ikke at falde ganske billigt. I forbindelse hermed vil jeg anføre, at det er en samstemmig udtalelse fra alle hold, at strygehaandværket kræver en kraftig kost, det vilde ellers ikke være muligt for dem at holde ud i længden; flere har meddelt, at deres madlyst ganske paafaldende steg, idet de gik over fra en stilling f. eks. tjenestepige, sypige — til strygerske.

Endelig har jeg forsøgt at skaffe mig et overblik over den betalte husleie for strygeriet + den private bolig. Det er ikke ualmindeligt, at der sker bortleie af et eller flere rum, hvorved husleien antages at blive billigere; i saadanne tilfælde er en kvotadel fratrukket. F. eks. en strygerske betaler — foruden for strygeriet — for 2 værelser og kjøkken, hvoraf hun bortleier det ene værelse, kr. 21 pr. maaned; hendes virkelige husleie er da beregnet til kr. 14 (kjøkken er regnet lig et værelse) + husleien for strygeriet. For 15 strygerier mangler fuldstændige eller udtømmende oplysninger. For de øvrige 148 har jeg opstillet følgende tabel: Indehaversken disponerer over:

Kun strygeriet og ligger i dette 3 (ugifte)	husleie kr.		12,33
Foruden strygeriet 1 kjøkken 15 (1 gift)	—	-	17,13
— — 1 værelse beliggende ved siden, i samme eller en anden gaard 30 (7 gifte) . . .	—	-	23,26
— — 1 værelse og kjøkken 53 (9 gifte) . . .	—	-	29,80
— — 2 — - — 31 (15 gifte) . .	—	-	31,56
— — mere end 2 værelser og kj. 16 (10 gifte)	—	-	42,54

Digitized by Google

Da strygerier maa sættes i klasse med arbeidsrum og saaledes ikke kan henregnes til bolig, lader disse tal sig ikke uden videre sammenligne med lignende opgaver for arbeiderstandens boliger. Jeg maa dog fremholde, at tabellen forekommer mig at tyde paa en ikke ringe økonomisk bæreevne og i det hele ganske rummelige beboelsesforholde, navnlig naar tages i betragtning, at leierne for den største del er enslige mennesker.

For de lønnede strygerskers vedkommende har jeg nøiere oplysninger om deres indtægt. Den stillede sig saaledes: Med kost: beregnet dagløn under 1 krone: 16 strygersker; kr. 1,00—1,20: 15; kr. 1,20—1,50: 29; over kr. 1,50; 2. Uden kost: under kr. 1,20: 5; kr. 1,20—1,50: 29; 1,50—2,00: 48; over kr. 2,00: 4. 1 har kost, men ingen løn; 3 har kr. 1,50 + middag, 1 har kr. 2,00 + middag, og endelig er forholdet ukjendt for 8. Jeg skal heller ikke her anstille nogen sammenligning med arbeidsfortjenesten inden andre samfundslag, da jeg hertil mangler materiale. En dygtig strygerske tjener ikke under kr. 2,00 paa egen kost pr. dag; tjener hun mindre, vil hun som regel ikke være helt flink. Og dette er ikke daarlig fortjeneste. Hertil kommer for enkelte lidt ekstrabetaling for overarbeide. Med hensyn til denne er forholdet ligesom til arbeidsordning, spisetid m. m. ordnet meget forskjelligt. I tidligere tider ydedes ikke ekstrabetaling; men udviklingen gaar mere og mere i den retning, at der skal ydes betaling. Jeg skulde tro, at i de fleste strygerier ydes endnu ikke ekstrabetaling for overardeide; i andre ydes den og da enten for alle dage eller kun for andre dage end lørdage. Overarbeidet betales ofte paa slump eller med 12, 15 og 20 øre pr. time.

Strygerskerne bor i almindelighed paa sit eget værelse — ofte 2 sammen for billighedens skyld —; den gjennemsnitlige betaling vil jeg anslaa til kr. 5,00 (for hver) varierende fra kr. 4,00 til kr. 8,00. Enkeltvis bor en strygerske alene paa et værelse til kr. 10,00. Strygerskerne har i almindelighed lidt møbler, og det er deres bestræbelse at skaffe sig saadanne mest muligt. Nogle logerer hos familier, hos slægtninge eller forældre. Ofte har strygerskerne kaffe om morgenen, hvor de bor, eller opvarmning af værelse. Delvis spiser de middag ude paa spisekvarterer til 25 à 30 øre, eller bedste mad med tillæg paa dampkjøkkenet deles paa 2, eller de har med sig mad, som varmes paa strygeovnen, eller — hvad der er ret hyppig — de tilbereder først sin middagsmad, naar de kommer hjem om aftenen. Ogsaa strygerskerne bruger kraftig kost; den middag, som faaes paa spisekvarterer til 25 à 30 øre, har flere sagt, falder dem i længden for slap.

Ombringningen af tøiet sker som regel ikke af strygerskerne, hvilket vistnok har en ikke ringe betydning i moralsk henseende. Hyppig ombringes det af gutter, som gjerne gjør det, da der kan falde af en drikkeskilling; hyppig hentes tøiet af vedkommende eier, og endelig i nogle tilfælde bringes tøiet om af indehaversken selv.

Der har været udtalt formodning om, at strygerierne skulde være farlige i moralsk henseende. Jeg har talt med nogle ældre strygersker herom, men jeg har faaet det indtryk, at strygerskerne i denne henseende ikke er værre end andre.

Kristiania den 9de juni 1905.

Hj. Berner.

Digitized by Google

Bilag 3.

Beretning om udbredningen og dødeligheden af de vigtigste epidemiske sygdomme og deres modarbeidelse.

Fra

2den sundhedsinspektør.

Arbeidet drives med det samme personale som tidligere, og som desinfektionsanstalt bruges fremdeles den gamle hovedbygning paa Hausmannsgaden no. 16 sammen med Østre Elvebakke no. 6, der fremdeles leies.

Samlet fortegnelse over de epidemiske sygdomme findes i tabel IV, side 6.

De epidemiske sygdomme har med undtagelse af difteri vist gjennemgaaende lave tal i det forløbne aar.

Skarlagensfeber (scarlatina).

Af denne sygdom anmeldtes 348 tilfælde mod 388 i 1903 og 313 i 1902. Der døde 11, hvilket giver en dødsprocent af 3,16 mod 4,64 i 1903 og 2,55 i 1902.

Nedenstaaende tabeller viser sygdommens fordeling paa aldersklasser, sogne og maaneder; det vil sees, at september og oktober har de fleste tilfælde, marts og april de laveste tal. Ligesom det foregaaende aar har de østlige sogne Paulus, Petrus og Grønland flest anmeldte, medens Oslo fremdeles udmerker sig ved det laveste tal.

Af de anmeldte blev 23 syge isolerede i 17 hjem. 3 er afløbne i hjemmet uden tidligere at komme til anmeldelse.

Fortegnelse over de i 1904 af skarlagensfeber angrebnes og dødes alder og kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.					
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge kjøn.
1ste aar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2–3 aar	15	22	37	-	1	1	-	4,54	2,70
4–5 —	53	39	92	3	1	4	5,66	2,56	4,35
6–10 —	70	74	144	3	2	5	4,08	2,70	3,47
11–15 —	22	23	45	-	-	-	-	-	-
16–20 —	5	9	14	-	-	-	-	-	-
21–25 —	-	6	6	-	-	-	-	-	-
26–30 —	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Over 30 aar	-	5	5	-	1	1	-	20,00	20,00
Uopgivet alder	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	167	181	348	6	5	11	3,59	2,76	3,16

Digitized by Google

Sygdommens fordeling paa de enkelte maaneder.

	Mandkjøn.		Kvindekjøn.		Sum.
	Voksne.	Børn under 15 aar.	Voksne.	Børn under 15 aar.	
Januar	2	15	-	19	36
Februar	1	13	1	8	23
Marts	-	5	-	12	17
April	-	8	1	5	14
Mai	1	14	-	11	26
Juni	-	18	5	19	42
Juli	-	14	1	11	26
August	-	7	2	13	22
September	1	21	4	17	43
Oktober	1	21	2	21	45
November	-	17	3	15	35
December	-	8	3	8	19
Tilsammen	6	161	22	159	348

Angrebne og døde af skarlagensfeber i 1904, fordelte paa de enkelte sogne.

Sogn.	Folkemængde $^{31}/_{12}$ 04.	Antal angrebne.	Angrebne pr. 1 000 indvaanere.	Antal døde.	Af 100 angrebne døde.
Vor Frelser	9 719	13	1,33	-	-
Johannes	13 766	14	1,01	-	-
Trefoldighed	16 875	14	0,84	-	-
Jakob	12 495	16	1,28	1	6,25
Frogner	14 263	20	1,40	1	5,00
Uranienborg	12 507	16	1,28	-	-
Fagerborg	13 489	12	0,89	3	25,00
Gamle Aker	20 121	24	1,19	1	4,16
Sagene	16 695	16	0,95	-	-
Paulus	21 114	37	1,75	1	2,70
Petrus	19 381	40	2,06	-	-
Grønland	20 023	50	2,44		-
Kampen	15 118	30	1,98	2	6,66
Oslo	6 976	7	1,00	-	-
Vaalerengen	9 831	34	3,46	2	5,88
Sygehusene	-	5	-	-	-
Tilsammen	222 373	348	1,56	11	3,16

Digitized by Google

Mæslinger (morbilli).

Af denne sygdom anmeldtes ialt 281 tilfælde, hvoraf mere end halvparten anmeldtes i maanederne mai, juni og juli. Der forekom 10 dødsfald af sygdommen.

Nervefeber (febris typhosa).

I 1904 anmeldtes 45 tilfælde mod 43 i 1903 og 42 i 1902; nogen større epidemi af tyfoidfeber har man ikke havt i Kristiania siden høsten 1896.

Det vil af tabellerne sees, at Sagene har 8 angrebne, idet i en familie i Thorshauggaden manden selv og 3 børn var syge, ligesom mandens broder, der boede paa et andet sted, angrebes af sygdommen. Hos det ene barn, en 17 maaneder gammel pige, erkjendtes sygdommen først, efterat den var afløben, idet hendes blod da gav stærk positiv Vidals reaktion i fortynding 1 : 10 og 1 : 50 mikroskopisk og i fortynding 1 : 20 makroskopisk. Hvor denne familie havde faaet sygdommen, lykkedes det ikke at bringe paa det rene.

I Fredensborgveien optraadte 5 tilfælde i 3 forskjellige gaarde, uden at den indbyrdes forbindelse eller smittekilde kunde findes. Fra Uranienborg er intet tilfælde anmeldt, fra Fagerborg 1.

Paafaldende er det, at en trejedel af de anmeldte er børn under 15 aar.

Som det vil sees af tabellen, falder 15 tilfælde paa første halvaar, i juli er ingen anmeldt, og saa kommer den i Kristiania almindelige stigning i høstmaanederne med 30 tilfælde paa aarets 5 sidste maaneder.

Der døde kun 2, hvilket giver en dødsprocent af 4,44, et ekstraordinært lavt tal.

8 af de syge maa antages smitttede udenfor byen, en sygepleierske er smittet paa Rigshospitalets nervefeberbarakke, en skurepige blev syg efter rengjøring af en nervefeberpavillon paa Ullevaal.

3 syge blev ikke indlagt i sygehus, idet hos 2 børn sygdommen først erkjendtes, efter at være afløben, og et barn afsondredes i hjemmet.

I aarets løb er indsendt ialt 81 blodprøver for Vidals serumreaktion, som faldt positiv ud 18 gange; reaktionen udføres som tidligere mikroskopisk i fortynding 1 : 10 og 1 : 50, idet der ogsaa tildels gjøres makroskopisk prøve; i samtlige positive tilfælde viste det sig, saavidt man har kunnet erfare, at sygdommen var tyfoidfeber; i 6 af disse tilfælde var reaktionen positiv i fortynding 1 : 10, men negativ i 1 : 50. En gang dannedes ved 1 : 10 endel bitte smaa hauge, samtidig var der antydning til en opklarning af blandingen 1 : 50 under mikroskopet; prøven noteredes som »negativ?«; men sygdommen forløb som en tyfoidfeber.

Digitized by Google

Fortegnelse over de i 1904 af nervefeber angrebnes og dødes alder og kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge kjøn.
1ste maaned	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5—6 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2det halvaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 aar	-	1	1	-	-	-	-	-	-
4—5 —	2	2	4	-	-	-	-	-	-
6—10 —	3	-	3	-	-	-	-	-	-
11—15 —	5	2	7	-	-	-	-	-	-
16—20 —	1	3	4	-	-	-	-	-	-
21-25 —	4	2	6	-	-	-	-	-	-
26-30 —	3	3	6	-	-	-	-	-	-
31—35 —	3	2	5	-	-	-	-	-	-
36—40 —	-	1	1	-	1	1	-	100,00	100,00
41—45 —	2	2	4	1	-	1	50,00	-	25,00
46—50 —	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Over 50 aar	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	24	21	45	1	1	2	4,16	4,76	4,44

Sygdommens fordeling paa de enkelte maaneder.

	Mandkjøn.		Kvindekjøn.		Sum.
	Voksne.	Børn under 15 aar.	Voksne.	Børn under 15 aar.	
Januar	1	2	3	-	6
Februar	1	2	1	1	5
Marts	-	-	-	-	-
April	-	-	1	-	1
Mai	-	-	1	-	1
Juni	1	-	1	-	2
Juli	-	-	-	-	-
August	2	1	4	-	7
September	1	2	2	-	5
Oktober	5	1	2	3	11
November	3	1	1	-	5
December	-	1	-	1	2
Tilsammen	14	10	16	5	45

Digitized by Google

Angrebne og døde af nervefeber i 1904, fordelte paa de enkelte sogne.

Sogn.	Folkemængde 31/12 04.	Antal angrebne.	Angrebne pr. 1 000 indvaanere.	Antal døde.	Af 100 angrebne døde.
Vor Frelser	9 719	3	0,30	-	-
Johannes	13 766	1	0,07	-	-
Trefoldighed	16 875	2	0,12	1	50,00
Jakob	12 495	7	0,56	-	-
Frogner	14 263	2	0,14	-	-
Uranienborg	12 507	-	-	-	-
Fagerborg	13 489	1	0,07	-	-
Gamle Aker	20 121	5	0,24	1	20,00
Sagene	16 695	8	0,48	-	-
Paulus	21 114	2	0,09	-	-
Petrus	19 381	3	0,15	-	-
Grønland	20 023	3	0,15	-	-
Kampen	15 118	2	0,13	-	-
Oslo	6 976	2	0,28	-	-
Vaalerengen	9 831	4	0,40	-	-
Tilsammen	222 373	45	0,40	2	4,44

Barselfeber (febris puerperalis).

Af denne sygdom anmeldtes 15 tilfælde mod 23 i 1903 (21 i 1902 og 7 i 1901) med 6 dødsfald.

Af andre dødsfald paa barselseng er anmeldt 9, hvoraf 3 af barselkrampe.

Ifølge de til stadsfysikatet indkomne anmeldelser var antallet af levendefødte i 1904 i Kristiania 6 522, hvoriblandt 109 par tvillinger; antallet af dødfødte var 311. Det samlede antal barselkvinder har udgjort 6 724, og blandt disse har dødeligheden saaledes været 3,57 pro mille (mod 4,37 pro mille i 1903), nemlig af barselfeber 2,23 pro mille og af andre sygdomme paa barselseng 1,34 pro mille.

Rosen (erysipelas).

Heraf anmeldtes 143 tilfælde (mod 156 i 1903) med 9 dødsfald. Af de angrebne var 31 børn, hvoraf døde 7 under 3 aar; de 2 andre døde var over 60 aar gamle.

Difteri (og croup).

Ogsaa i 1904 viser difterien betydelig høiere tal end sedvanlig i Kristiania. Den aftagen i sygdommens hyppighed, som tydelig markerede sig de 4 sidste maaneder af 1903, fortsatte udover 1904 med enkelte stigninger; men fra september maaned øgede tallene jevnt indtil maksimum i

Digitized by Google

december med 250 anmeldte; ogsaa i de første maaneder af 1905 har difterien havt stor udbredelse i Kristiania.

Ialt er i 1904 anmeldt 1 143 tilfælde, syge og difteribacilbærere tilsammentagne; 925 er anmeldt som syge, 218 som difteribacilbærere uden at vise kliniske symptomer.

Der er anmeldt 58 dødsfald (hvoraf 3 over 10 aar), hvilket giver en dødelighedsprocent af 5,07 for det hele antal anmeldte; hvis man trækker de 218 difteribacilbærere fra, faar man en dødelighedsproeent af 6,27 %. Til sammenligning hidsættes en tabel over dødeligheden af difteri i Kristiania siden 1888:

1888	23,70 %	1897	8,00 %	
1889	25,00 -	1898	4,93 -	
1890	24,50 -	1899	7,80 -	
1891	23,61 -	1900	3,61 -	
1892	30,33 -	1901	3,73 -	
1893	18,30 -	1902	5,51 -	
1894	17,17 -	1903	6,35 -	(af syge 8,67 %)
1895	6,85 -	1904	5,07 -	(— 6,27 -)
1896	6,50 -			

Af nedenstaaende tabeller vil sees sygdommens gang i aaret og fordeling paa sognene. Medens i 1903 Petrus og Fagerborg havde de fleste angrebne, er det i 1904 Sagene, som rager op over de andre sogne med 17,37 pro mille, derefter kommer Paulus med 7,38 pro mille,

Om striden »isolation af difteribacilbærerne contra profylaktiske serum-injektioner« henvises til forrige aarsberetning, hvor ogsaa findes indtaget sundhedskommissionens beslutning af 20de juni 1904 om profylaktisk brug af serum i større udstrækning, hvortil formandskabet bevilgede det fornødne. Denne foranstaltning er iværksat fra 12te september, idet fra den tid difteribacilbærere ikke interneres eller isoleres, uden hvor særlige forhold gjør det paakrævet, som forbindelse med melkebutik eller lignende.

Ved desinfektionen giver assistenten familien følgende trykte anvisning:

»Da der er optraadt difteri i huset, vil man gjøre opmærksom paa, at indsprøitning med difteriserum erfaringsmæssig beskytter mod difteri mindst nogle uger efter indsprøitningen.

Enhver, der har været i nær berøring med difterisyge, kan erholde saadan indsprøitning paa sundhedskommissionens kontor Akersgaden 55, hverdage kl. 1, ubemidlede uden nogen godtgjørelse, andre mod betaling af serumets kostende, der for tiden er kr. 0,25 for hver person.

I hvert fald bedes enhver, der har været i berøring med difterisyge, at indfinde sig paa sundhedskommissionens kontor til undersøgelse ved ovennævnte tid.«

Ved fremmødet tages der kultur fra svælget, og foretages indsprøitning af serum hos dem, som er villige dertil; kun et faatal har modsat sig dette.

Der injiceres 330 immuniseringsenheder hos hver — subkutant paa udsiden af venstre overarm. De, som kan, maa betale serums kostende med kr. 0,25 for hver person, hvilket indkræves sammen med desinfektionsregningen. Fra 12te september til aarets udgang er 1 178 personer behandlede saaledes paa kontoret; af disse havde 184 difteribaciller i svælget. 29 af de profylaktisk injicerede har senere faaet difteri, af disse blev 1 indlagt

Digitized by Google

8de dag efter injektionen, 1—9de dag, 1—12te dag, 1—22de dag, 1—24de dag, 1—30te og 4 paa 32te—36te dag; de øvrige længere tid efter indsprøitningen. Endel har faaet lokale erythemer tildels med febrilia, enkelte urticaria og mere udbredte udslet; det er dog, efter hvad jeg leilighedsvis hører, vistnok kun de færreste erythemer, jeg har faaet meddelelse om. Det almindeligste er, at der optræder en stærkt kløende og brændende lokal svulst og stærk rubor af omtrent en haandflades størrelse omkring indstikket, tildels forbundet med almindeligt ildebefindende og hyppigst med kulmination omkring 8de dag efter injektionen.

Af de anmeldte difterisyge er 7 afgaaet ved døden i hjemmet uden at være anmeldt tidligere; 10 er afsondrede i 9 hjem; 5 er afløbne i hjemmet uden forudgaaende anmeldelse.

Der er ialt foretaget paa kontoret 2 962 undersøgelser paa difteribaciller (mod 3 716 i 1903, 687 i 1902, 532 i 1901, 457 i 1900 og 335 i 1899), hvorunder fandtes difteribaciller 550 gange eller i 18,6 %. Af disse er 1 003 gjort af prøver fra mistænkelige halslidelser med difteribaciller 222 gange eller i 22,1 %; de øvrige 1 959 er gjort hos personer, som har havt omgang med difterisyge; af disse viste 328 difteribaciller eller 18,6 %.

Udover høsten optraadte difterien med mange angrebne i Sagenes sogn og særlig inden Bjølsen kreds, hvorfor der foretoges bakteriologisk undersøgelse af denne skole, i hvilken anledning der under 28de november afgaves følgende beretning til sundhedskommissionen:

»Da difterien i høstmaanederne viste ganske store tal paa Bjølsenjordet og Moløkken, havde det sin interesse at se, hvordan forholdet stillede sig med difteribacilbærere ved Bjølsen skole. Da der imidlertid ikke var at vente nogen ekstrabevilgning til en saadan undersøgelse, henvendte jeg mig til overlæge Aaser, bylæge Birkeland og overlæge dr. Lyder Nicolaysen, der samtlige velvillig erklærede sig rede til at assistere.

Dr. B. og dr. N. gjorde udsæd fra 3 klasser hver i 2 dage, og dr. A. undersøgte kulturerne fra 6 klasser, fordelt paa 2 dage. Ved denne hjælp lykkedes det at undersøge skolens 33 klasser fra lørdag 5te til onsdag 9de november.

Af 963 undersøgte børn fandtes 60 eller 6,23 % at have difteribaciller. Til sammenligning skal anføres, at ved undersøgelsen i september 1903 fandtes ved Lilleborg skole difteribaciller hos 4,4 %, ved Ruseløkken hos 3,9 % og ved Bolteløkken (hvortil hører Vibes gade, hvor da difteri var meget udbredt) hos 5,1 %, medens dr. Geirsvold i Vaalerengens skole (ved en undersøgelse, der strakte sig over omtrent en maaned i mai og juni 1903), fandt 9,2 %.

De fundne difteribacilbærere ved Bjølsen skole fordeler sig saaledes, at der falder fra 1—5 paa de enkelte klasser med undtagelse af 4 gutteklasser, der ingen har. 2 klasser har 5 og 2 klasser har 4 difteribacilbærere, de øvrige færre.

Paa medfølgende kort er afsat de ved skolen fundne difteribacilbærere med blaat blæk, de kliniske tilfælde af difteri inden skolekredsen fra $^{1}/_{9}$—$^{17}/_{11}$ med rød blyant. Det vil sees, at difteribacilbærerne knytter sig i det væsentlige til de kliniske tilfælde, og dette sammenholdt med, at hele 11 klasser kun har en enkelt difteribacilbærer hver, taler for, at smittestoffet spredes mere udenfor end indenfor skolen, saaledes som jeg ogsaa fremholdt efter skoleundersøgelserne forrige høst. Der foreligger derfor efter min mening for tiden ingen grund for at lukke skolen eller lignende.

I forbindelse med den i høst brugte fremgangsmaade — at injicere de difterisyges omgivelser profylaktisk med difteriserum, men forøvrigt lade dem gaa frit omkring, selv om de har difteribaciller i svælg eller næse — — skal jeg henlede opmærksomheden paa det spørgsmaal, om det er paa-

Digitized by Google

krævet egentlig at foretage nogen desinfektion i hjemmet selv efter det kliniske tilfælde. Der indlægges en difterisyg; den følgende dag foretages desinfektion af den syges seng etc. og vaskning af sygerummet, samtidig indkaldes den syges familie til at fremmøde her paa kontoret, hvor de injiceres profylaktisk, og hvor jeg samtidig anlægger kultur fra svælget hos samtlige. I mange tilfælde findes saa, at en eller flere af familien har difteribaciller i svælget, som de da naturligvis meget let kan udbrede i hjemmet, hvorved rum og brugsgjenstande inficeres paany. Det forekommer mig ikke at være helt konsekvent at desinficere, for at de desinficerede gjenstande umiddelbart efterpaa skal udsættes for smitte paany. Desinfektionen medfører udgifter baade for kommunen og private, og der kan efter mit skjøn intet særligt være til hinder for helt at sløife den, naar man mener, at difteribaciller i levende menneskers svælg ingen fare medfører; thi faren maa være endnu mindre, naar de findes paa døde gjenstande, hvor de neppe finder betingelser for at formere sig eller holde sig ilive særlig længe. — — — —«

I møde den 28de november fattede sundhedskommissionen beslutning om ingen forandring at gjøre i den den 20de juni vedtagne fremgangsmaade.

Fortegnelse over de i 1904 af difteri angrebnes og dødes alder og kjøn.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 angrebne døde.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge kjøn.
1ste maaned	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2—3 —	1	-	1	-	-	-	-	-	-
4-5—6 —	1	1	2	-	-	-	-	-	-
2det halvaar	14	10	24	6	-	6	42,86	-	25,00
2—3 aar	77	55	132	12	11	23	15,58	20,00	17,42
4—5 -	92	71	163	6	4	10	6,52	5,63	6,13
6—10 —	190	198	388	6	10	16	3,15	5,05	4,12
11—15 —	110	93	203	1	1	2	0,90	1,07	0,98
16—20 --	30	42	72	-	-	-	-	-	-
21—25 —	16	29	45	-	-	-	-	-	-
26—30 —	8	26	34	-	-	-	-	-	-
31—35 —	8	21	29	-	-	-	-	-	-
36—40 —	5	17	22	-	-	-	-	-	-
41—45 —	4	9	13	1	-	1	25,00	-	7,69
46—50 —	2	3	5	-	-	-	-	-	-
Over 50 aar	2	7	9	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	560	583	1 143	32	26	58	5,71	4,46	5,07

Digitized by Google

Sygdommens fordeling paa de enkelte maaneder.

	Mandkjøn.		Kvindekjøn.		Sum.	Antal døde.
	Voksne.	Børn under 15 aar.	Voksne.	Børn under 15 aar.		
Januar	2	44	11	33	90	3
Februar	2	11	3	20	36	1
Marts	1	12	8	14	35	3
April	9	24	10	17	60	3
Mai	5	16	4	20	45	6
Juni	3	32	7	26	68	2
Juli	7	34	12	23	76	5
August	1	22	3	20	46	2
September	4	34	8	34	80	4
Oktober	8	73	27	54	162	7
November	15	81	28	71	195	7
December	18	102	33	97	250	15
Tilsammen	75	485	154	429	1 143	58

Angrebne og døde af difteri i 1904, fordelte paa de enkelte sogne.

Sogne.	Folkemængde 31/12 1904.	Antal angrebne.	Angrebne pr. 1 000 indvaanere.	Antal døde.	Af 100 angrebne døde.
Vor Frelser	9 719	22	2,26	-	-
Johannes	13 766	51	3,70	9	17,64
Trefoldighed	16 875	54	3,20	3	5,55
Jakob	12 495	62	4,96	-	-
Frogner	14 263	57	3,99	2	3,51
Uranienborg	12 507	38	3,04	2	5,26
Fagerborg	13 489	43	3,19	-	-
Gamle Aker	20 121	71	3,52	1	1,40
Sagene	16 695	290	17,37	16	5,52
Paulus	21 114	156	7,38	8	5,12
Petrus	19 381	109	5,62	5	4,58
Grønland	20 023	57	2,84	4	7,01
Kampen	15 118	68	4,49	4	5,88
Oslo	6 976	19	2,72	2	10,52
Vaalerengen	9 831	32	3,25	2	6,25
Sygehusene	-	14	-	-	-
Tilsammen	222 373	1 143	5,14	58	5,07

Digitized by Google

Vandkopper (varicellæ).

Heraf anmeldtes 276 tilfælde (mod 253 i 1903); af de angrebne var 2 voksne mænd og 15 voksne kvinder.

Kighoste (tussis convulsiva).

Der anmeldtes 369 mod 192 i 1903 og 1 828 i 1902; 10 af de angrebne var over 15 aar. Der døde 22, samtlige under 5 aar med undtagelse af en, som var mellem 6 og 10 aar; dødelighedsprocenten bliver saaledes 5,96 %.

Influenza.

Af denne sygdom anmeldtes 1 795 mod 329 i 1903, 384 i 1902 og 5 278 i 1901. Marts har det høieste tal med 816, dernæst februar med 545 og december med 205.

Fordelingen paa kjøn og aldersklasser var følgende: 539 voksne mænd, 914 voksne kvinder, 166 gutter og 176 piger.

Der forekom 18 dødsfald, deraf 4 børn under 5 aar, de øvrige var over 50 aar.

Sygdomme i luftveiene.

Af krupøs lungebetændelse anmeldtes 637 mod 944 i 1903 og 1 023 i 1902. De høieste tal havde mai med 100 og april med 83, august det laveste med 26. Der døde 217 (mod 220 i 1903) eller 34,1 % af de anmeldte, hvilket imidlertid maa være et altfor høit tal, naar man ser paa de foregaaende aar, da man har 23,3 % i 1903, 20,4 i 1902 og 19,98 i 1901. Det maa bemærkes, at flere og flere læger undlader at sende maanedslister, og at derfor tallet for anmeldte tilfælde vistnok ikke er korrekt.

Af akut katarrh i luftveiene, bronkit og katarrhalsk lungebetændelse anmeldtes tilsammen 8 417 (mod 9 684 i 1903) med 197 dødsfald. Februar havde 1 007 og marts 1 006 tilfælde af akut katarrh i luftveiene og bronkit.

Der anmeldtes 2 019 tilfælde af angina.

Diarrhoe.

Af denne sygdom anmeldtes 3 710 mod 4 010 i 1903, 3 135 i 1902 og 7 102 i 1901. De høieste tal falder paa august med 681 og september med 628, dernæst har oktober 302.

Der forekom 200 dødsfald mod 180 i 1903 og 116 i 1902. Af de døde tilhørte 7 aldersklasserne 10—70 aar, 7 klasserne 70—100 aar.

Det fortjener at bemærkes, at sommeren 1904 har været meget varm og tør, især viste juli et stort underskud af nedbør. I almindelighed har i Kristiania diarrhoe optraadt med relativt høie tal i de tørre somre.

Kusma (parotitis epidemica).

Der anmeldtes 600, hvoraf 50 voksne mænd og 91 voksne kvinder; de fleste anmeldtes i april og mai.

Gulsot (icterus catarrhalis).

Heraf anmeldtes 20 tilfælde, januar 6, februar 2, mai 5 og december 7, uden at man har kunnet paavise nogen smitteforbindelse.

Digitized by Google

Poliomyelitis acuta.

Af denne sygdom er intet tilfælde anmeldt.

Karantæne.

Fra Para i Brasilien, der var erklæret pestsmittet, ankom hertil den 17de april en dampbaad efter at være afreist fra Para den 13de marts; efter karantæneundersøgelsen, hvorved intet mistænkeligt fandtes, blev fartøiet straks frigivet.

Tuberkulose.

Af nedenstaaende uddrag af tuberkuloseprotokollen for 1904 (tabel a) sees, at der den 1ste januar 1904 var under behandling 788 mænd og 823 kvinder, tilsammen 1 611 mod 1 267 den 1ste januar 1903 og 941 den 1ste januar 1902.

I løbet af 1904 er anmeldt ialt som nye 1 015 mod 927 i 1903; der døde 561 (534 i 1903), medens der udgik symptomfri 47 (24 i 1903). Det samlede antal anmeldte tuberkuløse den 31te december 1904 bliver saaledes 1 969. 49 syge er fraflyttede byen.

Om tabel a gjælder det samme som tidligere, at man kun har ladet udgaa af listerne saadanne, som er anmeldt som »symptomfrie« eller »relativt helbredede«, ikke de »bedrede«.

Af tabel b sees de anmeldte tuberkuløse sygdommes fordeling paa aldersklasserne.

Der er anmeldt 126 tuberkuløse, som har konsuleret læge i Kristiania, men som har sin bopæl udenfor byen; anmeldelsen er i ethvert tilfælde oversendt vedkommende sundhedskommissions ordfører; ligesaa er altid underretning sendt om udenbysboende tuberkuløse, der er afgaaet ved døden paa noget af sygehusene i byen; endvidere har man underrettet vedkommende sanatorium, naar man har kjendt til, at den afdøde har været sanatoriebehandlet.

I henhold til tuberkuloselovens § 6 og justitsdepartementets rundskrivelse af 16de december 1901 er for at hindre sygdommens udbredelse ved sundhedskommissionens beslutning indlagt i sygehus 41 tuberkuløse, for hvem statskassen refunderer $^4/_{10}$ af sygehusudgifterne. Der indlagdes 18 mænd, 15 kvinder, 4 gutter og 4 piger; af disse led 38 af lungetuberkulose.

Der er paa kontoret udført 500 undersøgelser af ekspektorat, hvorunder 188 gange paavistes tuberkelbaciller (354 undersøgelser i 1903, 209 i 1902 og 181 i 1901).

I aarsberetningen for 1902 henledede undertegnede opmærksomheden paa det uheldige i, at der ikke med hensyn til anmeldelser og meddelelser om tuberkuløse foregik et bedre samarbeide mellem de forskjellige sundhedskommissioner. Den 29de februar 1904 udsendte justitsdepartementet en rundskrivelse, hvori indskjærpedes, at ogsaa sygehuse og sanatorier skal anmelde de tuberkuløse, som der tages under behandling, ligesom at anmeldelser for syge, som ikke har fast bopæl paa stedet, skal oversendes sundhedskommissionens ordfører paa hjemstedet. Endvidere henstillede departementet til sanatorier og sygehuse at imødekomme henvendelser fra sundhedskommissionerne om udskrivningsmeddelelser.

I henhold hertil sendte sundhedskommissionen til samtlige tuberkulosesanatorier — offentlige og private — følgende skrivelse af 30te marts:

»Under henvisning til justitsdepartementets skrivelse af 29de februar d. a., sidste afsnit, tillader man sig at anholde om, at der fra sanatoriet

Digitized by Google

(a) Uddrag af tuberkuloseprotokollen for Kristiania by for aaret 1904.

Sygdomsform.	Antal tilfælde under behandling 1ste januar 1904.		Antal tilfælde indførte i aarets løb.		Antal tilfælde udgaaede ved flytning.		Antal tilfælde udgaaede paa grund af bedring eller helbredelse.[3]		Antal tilfælde udgaaede døde.		Antal tilfælde under behandling 31te december 1904.		Antal tilfælde, hvor indlæggelse i sygehus har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Antal tilfælde, hvor lovens § 10 er bragt i anvendelse.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Tuberkulose i:																
Aandedrætsorganerne	698	745	[4] 430	[4] 509	14	34	19	23	[2] 237	[2] 297	858	900	22	16	-	-
Urin- og kjønsorganerne	5	-	5	4	-	-	-	-	1	2	9	2	-	-	-	-
Tarmkanalen	6	5	2	6	-	-	-	-	3	2	5	9	-	-	-	-
Ben og led	58	41	25	16	-	-	2	1	11	7	70	49	-	2	-	-
Lymfekjertler	14	24	6	8	-	1	2	-	-	1	18	30	-	1	-	-
Huden	7	8	2	2	-	-	-	-	-	-	9	10	-	-	-	-
	788	823	470	545	14	35	23	24	252	309	969	1 000	22	19	-	-

Anmærkninger: (Herunder ønskes bl. a. nærmere oplysninger om de tilfælde, hvor lovens §§ 6 og 10 er bragt i anvendelse).

[1]) Herunder er kun medtagne de, som er udskrevne symptomfri.
[2]) 1 døde af leversygdom.
[3]) 1 døde af krupøs pneumoni.
[4]) Af disse lider 2 mand og 1 kvinde desuden af tuberkulose i urin- og kjønsorganer.
- — — 14 — - 14 — — - — - tarmkanalen.
- — — 2 — - 3 — — - — - ben og led.
- — — 2 — - 7 — — - — - lymfekjertlerne.

(126 anmeldelser om patienter ikke hjemmehørende i Kristiania er oversendt vedkommende sundhedskommission).

Digitized by Google

(b) **De i 1904 anmeldte tuberkuløse sygdommes fordeling paa aldersklasserne.**

	0–1.		1–5.		5–10.		10–15.		15–20.		20–30.		30–40.		40 50.		50–60.		60–70.		70–80.		80–90.		Sum.	
	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk	Mk.	Kk	Mk.	Kk.
Tuberkulose i:																										
Aandedrætsorganerne	2	2	10	9	14	15	9	28	38	59	148	185	91	102	55	59	36	31	18	10	5	9	3	-	429	509
Urin- og kjønsorganerne	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	5	4
Tarmkanalen	-	1	-	1	-	-	1	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6
Ben og led	-	-	3	3	3	3	10	3	3	2	2	3	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	25	16
Lymfekjertlerne . .	-	-	2	-	2	1	2	4	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8
Huden	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Tilsammen . .																									469	545

Paa 1 mand, der lider af tuberkulose i aandedrætsorganerne er ikke opgivet alder.

Digitized by Google

maa blive Kristiania sundhedskommission tilstillet meddelelse om, naar tuberkuløse syge, indlagte her fra byen, udskrives, idet man tør bede tilføiet saa nøiagtig som muligt deres adresse efter hjemkomsten tilligemed oplysning om de syges tilstand, i hvilken kategori de udskrives.

Saafremt sanatoriet skulde ønske underretning om der behandlede syges senere tilstand og skjæbne, vil man saavidt muligt staa til tjeneste med oplysninger.«

Departementets rundskrivelse synes dog udenfor de offentlige sanatorier ingen synderlig virkning at have havt, da endnu mange sanatorier undlader at sende anmeldelser. Det er fremdeles kun et forsvindende antal anmeldelser, som oversendes fra fremmede sundhedskommissioner.

Desinfektionen.

Med hensyn til driften af desinfektionsanstalten henvises til den som bilag no. 5 indtagne regnskabsekstrakt, hvoraf vil sees, at der i aarets løb er udført desinfektionsarbeider til en værdi af kr. 8 913,01 (kr. 9 913,68 i 1903 og kr. 6 281,60 i 1902), at der er gjort 1 737 ture for hentning af smittet tøi, deraf 672 i anledning af difteri og 671 i anledning af tuberkulose, og at der er vasket 2 498 værelser.

Der er ialt kun interneret 1 voksen og 8 børn.

Veneriske sygdomme.

Om disses udbredning og modarbeidelse henvises til den som bilag no. 4 trykte særskilte rapport.

Kristiania den 7de juni 1905.

Yngvar Ustvedt.

Til
Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Bilag 4.

Beretning om de veneriske sygdommes udbredelse og deres modarbeidelse i 1904.

Der er fra de praktiserende læger og sygehusene dels ved daglige anmeldelser dels paa maanedslisterne anmeldt tilsammen 2 467 nye tilfælde af veneriske sygdomme, hvoraf blennorrhagier 1 531, blød chanker 367, erhvervet syfilis 509 og arvet syfilis 60; tabel I viser fordelingen paa maaneder og kjøn.

Tabel II viser antallet af anmeldte tilfælde af veneriske sygdomme for aarrækkerne 1876—1904; det er her nødvendigt at rette en trykfeil, som har gaaet igjen i denne tabel i mange aar, nemlig for 1887, hvor der under erhvervet syfilis skal staa 97 istedetfor det tidligere 47, summen skal samtidig forandres til 272, hovedsummen til 1 594 og procenterne til 1,18 og 0,23.

Det vil af tabellen sees, at samtlige sygdomme med undtagelse af den hereditære syfilis viser lavere tal end i 1903. I næstsidste rubrik vil man finde anført sygdommenes hyppighed, udregnet procentvis efter folkemængden, og i sidste rubrik den procentvise forekomst af syfiles (erhvervet og hereditær tilsammenlagt).

Af de anmeldte tilfælde behandledes 266 i sygehus; disse tilfældes fordeling efter sygdomsart og kjøn sees af tabel III, der tillige viser antallet og fordelingen af de i sygehus behandlede for aarrækken 1884—1904.

Af de anmeldte syfilistilfælde er 19 angivet at være smittet ad andre veie end kjønsdelene. Nedenstaaende tabel giver nærmere oplysninger om infektionsstedet hos de ekstragenitalt smittede:

(a)	Mænd.	Kvinder.	Gutter.	Piger.	Sum.
Svælget	2	-	-	-	2
Tonsillen	-	3	-	-	3
Munden	1	-	-	-	1
Læben	1	4	-	-	5
Høire kind	-	1	-	-	1
Stedet ikke opgivet	1	2	-	4	7
Tilsammen	5	10	-	4	19

Digitized by Google

Af de modtagne anmeldelser indeholdt 198 saadanne oplysninger om smittekilden, at de gav anledning til efterforskning; i 137 tilfælde gav denne efterforskning et resultat, saaledes at man fik rede paa den formentlige smittekilde og fik denne undersøgt. I 61 tilfælde var efterforskningen forgjæves. 46 mænd angav sig at være smittet udenbys. 34 kvinder har angivet sig smittet af manden, 4 mænd af hustruen.

I henhold til smitteanmeldelserne er af sundhedsinspektøren og den kvindelige læge undersøgt 23 mænd og 85 kvinder, hvoraf 1 mand og 12 kvinder indkaldtes ved politiets hjælp; enkelte af de som smittekilde anmeldte havde allerede paa forhaand ladet sig undersøge. Af de undersøgte fandtes 11 mænd og 36 kvinder at være syge. Af andre læger, fra hvem vedkommende i tilfælde har fremlagt attest, er undersøgt 6 mænd og 17 kvinder, hvoraf 6 mænd og 12 kvinder var syge.

18 mænd og 31 kvinder (tildels børn) er indkaldt og undersøgt paa grund af intim forbindelse med syge (familieliv, fælles logi, pleiebørn o. s. v.); af disse fandtes 1 mand og 2 kvinder at lide af syfilis og 1 pigebarn at lide af hereditær syfilis.

Paa sundhedskommissionens kontor er endvidere i aarets løb af sundhedsinspektøren og den kvindelige læge undersøgt 290 mænd og 156 kvinder (mod 274 mænd og 167 kvinder i 1903), som frivillig har fremstillet sig for i tilfælde at blive indlagt eller komme under behandling; enkelte af disse ønskede sig undersøgt, fordi de beskyldtes for at være veneriske.

Af samtlige de ved sundhedskommissionen undersøgte er ialt indlagt i sygehus 89 mænd og 97 kvinder (mod 61 mænd og 107 kvinder i 1903). Tabel b giver en samlet oversigt over, hvor mange der er undersøgt paa sundhedskommissionens kontor og af hvilken grund, hvilke sygdomme de har lidt af, og hvormange der er indlagt i sygehus.

(b) Sygdomsform.	Undersøgt efter eget ønske.		Anmeldt som smittekilde.		Indkaldt ved politiets hjælp.		Undersøgt paa grund af forbindelse med syge.		Af de undersøgte er indlagt i sygehus.	
	Mk	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
Erhvervet syfilis	89	68	5	14	1	2	1	2	64	58
Hereditær syfilis	8	12	-	-	-	-	-	1	7	13
Blød Chanker	49	5	-	4	-	1	-	-	9	9
Gonorrhoe og urethrit .	98	26	5	14	-	1	-	-	9	17
Intet ven. symptom. . .	46	45	12	41	-	8	17	28	-	-
Sum . .	290	156	22	73	1	12	18	31	89	97

127 mænd (mod 104 i 1903) er henvist til behandling af dr. R. Krefting for sundhedskommissionens regning.

44 kvinder (mod 39 i 1903) er behandlet ambulatorisk paa sundhedskommissionens kontor af den kvindelige læge. Fra april 1904 har der forsøgsvis været givet kvinder adgang til gratis at blive undersøgt og behandlet af den kvindelige læge hver lørdag eftermiddag kl. 5—6; dette fortsattes der med udover høsten; men da der ikke fremmødte nogen til undersøgelse eller behandling, er denne kontortime atter sløifet fra marts 1905.

Digitized by Google

I henhold til formandskabsbeslutning af 6te december 1899 er i dertil egnede tilfælde veneriske syge ogsaa tilstaaet fri medicin, hvilket i aarets løb har medført en udgift af kr. 345,97.

33 mænd og 2 kvinder er henvist til fattigvæsenets forsorg, da deres sygdom ikke har gjort indskriden i henhold til sundhedsloven paakrævet; de fleste af disse har ønsket sig indlagt i sygehus, fordi de har været fuldstændig blottet for eksistensmidler, saaledes at de ogsaa har afslaaet tilbud om fri læge og medicin.

62 gange har man tilskrevet politiet for at erholde oplysninger og assistance ved eftersporing af smittekilder. 2 kvaksalvere er anmeldt for at have behandlet syfilis.

2 mænd og 4 kvinder er af sundhedskommissionen besluttet indlagt i sygehus i henhold til sundhedslovens § 21; men 2 af disse kvinder reiste fra byen og var senere ikke at finde.

Hvor smittekilden er angivet at bo udenfor byen, har man underrettet vedkommende sundhedskommission, ialt 9 gange.

Assistenten har i 1904 udført 559 (607 i 1903) undersøgelser og lignende i anledning af de veneriske sygdomme.

Kristiania den 17de marts 1905.

Yngvar Ustvedt.

Til
Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Tabel I.

Anmeldte nye tilfælde af veneriske sygdomme i Kristiania 1904.

Maaned.	Blennorrhagiske tilfælde.			Blød chanker.			Erhvervet syfilis.			Hereditær syfilis.			Sum.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	
Januar	109	10	119	25	1	26	39	13	52	1	3	4	201
Februar . . .	73	4	77	20	1	21	29	20	49	2	3	5	152
Marts	91	17	108	15	3	18	21	12	33	3	3	6	165
April	79	11	90	22	2	24	17	14	31	-	5	5	150
Mai	74	11	85	24	1	25	13	21	34	2	3	5	149
Juni	70	11	81	13	1	14	19	6	25	5	3	8	128
Juli	143	10	153	32	-	32	20	11	31	1	5	6	222
August	78	11	89	25	1	26	16	1	17	3	-	3	135
September . .	106	4	110	25	5	30	20	14	34	-	3	3	177
Oktober . . .	136	22	158	46	4	50	49	17	66	3	2	5	279
November . .	114	11	125	26	1	27	24	11	35	3	4	7	194
December . .	319	17	336	74	-	74	88	14	102	3	-	3	515
Sum . .	1 392	139 [1]	1 531	347	20	367	355 [2]	154 [3]	509	26	34	60	2 467

[1] 6 piger under 15 aar.
[2] 1 gut — 15 —
[3] 2 piger — 15 —

Digitized by Google

Det samlede antal nye tilfælde af veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1876—1904.

Aar.	Blennorrhagiske tilfælde.			Blød chanker.			Erhvervet syfilis.			Hereditær syfilis.			Tilsammen.	Folkemængde.	Tilsammen anmeldte i procent af folkemængden.	Anmeldte syfilistilfælde i procent af folkemængden.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.				
1876. . . .			593			419							1 012	79 022	1,28	0,53
1877. . . .			909			134			297			33	1 373	106 781	1,28	0,31
1878. . . .			1 040			166			311			31	1 548	112 977	1,37	0,30
1879. . . .	951	176	1 127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1 842	116 801	1,58	0,34
1880. . . .	1 208	219	1 427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2 258	119 407	1,89	0,39
1881. . . .	1 277	199	1 468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2 424	122 036	1,99	0,43
1882. . . .	1 140	146	1 286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2 533	122 424	2,07	0,44
1883. . . .	1 100	186	1 286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1 924	124 155	1,55	0,26
1884. . . .	1 118	142	1 260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1 862	128 300	1,45	0,27
1885. . . .	997	186	1 183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1 723	130 790	1,32	0,25
1886. . . .	1 095	99	1 194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1 854	134 036	1,39	0,28
1887. . . .	829	106	935	306	37	343	175	97	272	21	23	44	1 594	135 615	1,18	0,23
1888. . . .	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138 319	0,66	0,18
1889. . . .	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1 077	143 347	0,75	0,23
1890. . . .	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1 514	151 130	1.00	0,36
1891. . . .	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1 489	156 535	0,95	0,31
1892. . . .	935	90	1 025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1 820	161 151	1,13	0.37
1893. . . .	1 069	97	1 166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1 983	167 588	1,18	0,32
1894. . . .	1 283	121	1 404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2 302	174 717	1,32	0,34
1895. . . .	1 482	126	1 608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2 793	182 856	1,52	0,42
1896. . . .	1 471	149	1 620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2 855	192 554	1,48	0,41
1897. . . .	2 031	173	2 204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3 430	203 337	1,69	0,36
1898. . . .	2 125	207	2 332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3 692	221 255	1,67	0,40
1899. . . .	1 966	191	2 157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3 525	226 423	1,56	0,37
1900. . . .	1 871	170	2 041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3 297	228 929	1,44	0,31
1901. . . .	1 684	174	1 858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2 862	224 909	1,27	0,30
1902. . . .	1 576	159	1 735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2 802	225 709	1,24	0,27
1903. . . .	1 570	183	1 753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2 851	223 649	1,27	0,29
1904. . . .	1 392	139	1 531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2 467	222 373	1,11	0,26

NB.: Se teksten om denne tabel!

Digitized by Google

Tabel III.

Antal nye tilfælde af veneriske sygdomme, anmeldt fra sygehusene i Kristiania i aarene 1884—1904.

Aar.	Blennorrhagiske tilfælde.			Blød chanker.			Erhvervet syfilis			Hereditær syfilis			Sum.
	Mk.	Kk	Sum	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	
1884	46	118	164	15	51	66	41	98	139	8	12	20	389
1885	59	152	211	12	25	37	35	84	119	15	14	29	396
1886	56	64	120	16	63	79	46	68	114	10	6	16	329
1887	44	33	77	33	30	63	45	53	98	7	5	12	250
1888	36	31	67	12	6	18	35	65	100	4	4	8	193
1889	50	51	101	13	5	18	62	77	140	4	8	12	271
1890	42	26	68	20	12	32	118	125	243	11	6	17	360
1891	34	14	48	19	6	25	82	120	202	4	4	8	283
1892	47	26	73	16	4	20	99	121	220	2	10	12	323
1893	50	29	79	19	12	31	72	117	189	6	4	10	309
1894	71	31	102	27	12	39	81	95	176	14	6	20	337
1895	77	32	109	41	17	58	97	129	226	16	14	30	423
1896	77	38	115	56	21	77	59	113	172	12	11	23	387
1897	90	37	127	36	17	53	64	105	169	13	11	24	373
1898	97	40	137	15	11	26	87	122	209	8	11	19	391
1899	43	22	65	30	18	48	71	89	160	16	15	31	304
1900	34	38	72	31	16	47	63	80	143	11	14	25	287
1901	57	54	111	22	12	34	86	100	186	8	8	16	347
1902	37	39	76	30	19	49	45	91	136	10	12	22	283
1903	36	34	70	20	14	34	43	77	120	16	11	27	251
1904	45	28	73	32	6	38	59	67	126	12	17	29	266

Digitized by Google

Bilag 5.

Extrakt

af regnskabet for 1904 for Ankerløkkens desinfektionsanstalt og interneringslokale.

Indtægter:

Der er ved anstalten udført desinfektionsarbeider til en værdi af kr. 8 913,01, hvoraf særlig kan fremhæves:

1.	Hentning og tilbagebringelse af tøi fra smittede huse 1 737 ture à kr. 1,60 (hvoraf difteri 672, scarlatina 287, tuberkulose 671, tyfus 48, croup 12, erysipelas 24, cancer 7, scabies 3, morbilli 2, peritonitis 2, meningit 1, pyæmia 2, syfilis 1, bronchit 1, lupus 1, pediculosis 1, morbus nullus 3.	kr. 2 779,20
2.	Hentning af internerede personer	- 1,00
3.	Vask af 2 498 værelser	- 3 045,00
4.	Strøning af klorkalk 714 steder à kr. 0,50	- 357,00
5.	Fyldning af madratser med halm, 253 stk. à kr. 0,70	- 177,10
6.	Vask af tøi fra smittede huse, 1 524 stk. à kr. 0,07	- 106,68
7.	Karbad for 9 personer à kr. 0,25	- 2,25
8.	Forpleining af internerede personer	- 19,20
9.	Serum indsprøitet 1 068 personer à kr. 0,25	- 267,00
10.	Byens sygehus for desinfektion af tøi	- 1 438,58
		kr. 8 193,01

Udgifter:

1.	Lønninger	kr. 2 040,00	
	Ektraarbeide	- 43,50	
			kr. 2 083,50
2.	Leie af hest		- 350,00
3.	Hø og havre		- 441,72
4.	Halm		- 144,90
5.	Klorkalk		- 142,02
6.	Sæbe, soda og karbolsyre		- 1 065,95
7.	Kul, cokes og ved		- 471,94
8.	Gas		- 95,20
	Overføres		kr. 4 793,93

Digitized by Google

	Overført kr.	4 793,93
9. Vaskning af værelser (udbetalt leiede vaskekoner)	-	2 471,75
10. Bespisningen	-	1 268,84
11. Diverse vedkommende anstaltens drift (skurestrie, kontorrekvisita)	-	189,00
12. Diverse vedkommende inventariet (nyanskaffelser og reparationer)	-	696,00
	kr.	9 419,52
Byens sygehus for desinfektion af tøi	-	1 438,58
	kr.	10 858,10

For de ved anstalten udførte arbeider er der af opsynsmanden udfærdiget og til sundhedskommissionen indsendt regninger paa det samme beløb kr. 8 193,01. Af disse regninger lød 534 til et beløb af kr. 2 237,11 paa personer, som antoges istand til at betale, og disse oversendtes 2 gange i hver maaned til kæmneren til inddrivelse ved Inkassobanken. De øvrige regninger, 1 265 til et beløb af kr. 5 955,90, lød paa personer, som antoges ude af stand til at betale. Fortegnelsen over disse regninger er for hver maaned gjennem magistraten oversendt kommunerevisionen.

Internerningen. Der er i aarets løb interneret 9 personer, hvoraf 1 voksen og 8 børn. Forpleiningsdagenes antal udgjorde 44 (hvoraf voksne 4, børn 40). Forpleiningsdagene for betjeningen har udgjort 1 780, tilsammen 1 824, mod foregaaende aar 2 075. Bespisningen har kostet kr. 1 268,84 eller 69,56 øre pr. forpleiningsdag (i 1903 67,18). Der er ved anstalten udført vaskning af 7 911 stk. tøi. Foruden de her nævnte udgifter har man ved Bjølsen interneringslokale havt en udgift af kr. 311,56.

Kristiania, 27de april 1905.

Yngvar Ustvedt.

Digitized by Google

Bilag 6.

Aarsberetning fra Kristiania pleiebarnskontor for aaret 1904.

Tilsynet med de inden Kristiania bys grænser udsatte børn har i det forløbne aar — ligesom tidligere — været udført af 3 tilsynskvinder under min ledelse, medens alt kontorarbeide, saavel for pleiebarnskontoret som for det til dette knyttede kontor til udsættelse af pleiebarn, har været udført af mig.

Under kontrol har staaet 1 266 pleiebarn, idet der som rest fra 1903 stod 733 og i aarets løb er anmeldt 533. Herfra er i aarets løb udgaaet 478, saaledes:

Som skoleberettigede	51
Hjemflyttede	179
Udflyttede	120
Døde	75
Liggende paa sygehus	20
Antaget uden godtgjørelse	30
Fritaget for tilsyn	2
Anbragt paa abnormanstalt	1

Restantallet ved aarets udgang er 788.

Der har været anbragt 75 barn paa sygehus.

Foruden inspektion af pleiehjemmene har tilsynskvinderne ogsaa havt at undersøge de eventuelle pleiehjem, som er bleven anmeldte for kontoret til udsættelse af pleiebarn, samt at foretage det arbeide i forskjellige retninger, der udfordres til kontrol af anmeldelsespligtens overholdelse. Tilsynet af pleiebarn har gjennemsnitlig kunnet foretages for hvert barn ca. 1 gang pr. maaned, naturligvis oftere for spædbørns vedkommende end for større børn.

Man har ved pleiebarnskontrollen saavidt muligt søgt at undgaa, at flere spæde børn forpleies i samme hjem, herfra naturligvis undtagne de saakaldte »barnehjem«; man har dog været nødt til, af mangel paa villige gode private hjem, at udnytte de bedste mest muligt saaledes, at man har ladet flere faa beholde indtil 2 spædbørn og desuden undtagelsesvis 1 større barn, medens enkelte rent undtagelsesvis har faaet beholde indtil 3 børn under 1 aar, hvor man har havt vished for, at husrummet og hjælpen har været

Digitized by Google

tilstrækkelig og pleieforholdene ellers tilfredsstillende. »Hvide baands hjem«, der i lighed med Sebbelows stiftelse optager mødre med nyfødte børn, har ogsaa dette aar optaget spædbørn — indtil 10 i antal — som pleiebørn, ligesom Sebbelows stiftelse ogsaa har havt et par smaabørn i pleie. Af barnehjem har vi nu desuden 18, hvoraf 3 spædbørnshjem, der alle virker udmærket og med forbausende liden dødelighed. Et forsøg paa oprettelse af et pleiehjem til øieblikkelig og midlertidig udsættelse af børn, som fattigvæsenet eller værgeraad tænker at anbringe paa landet, er gjort dette aar, idet der til Trefoldigheds arbeidshjem i Sven Bruns gade 5 er knyttet en barnestue, der bestyres af en diakonisse og virker særdeles tilfredsstillende.

Asyler og barnekrybber har været tilseet ca. 1 gang pr. maaned. Man har indtryk af, at alle gjør sin pligt og arbeider med kjærlighed, og flere asyler fortjener al ros for sin virsomhed, tiltrods for trykkende kaar og tildels daarligt husrum. Rodeløkkens krybbe, som efterat have været nedlagt ca. et aar paa grund af manglende midler, optog i begyndelsen af aaret atter sin virksomhed, men maatte af samme grund igjen nedlægge sit arbeide allerede i juni maaned. Kampens krybbe har ikke i dette aar gjenoptaget det allerede tidligere nedlagte arbeide. Gjennemsnitstallet af barneantallet i asylerne er for

Vaterlands asyl	65	pr. dag
Enerhaugens	53	—
Kampens	48	—
Vaalerengens	77	—
Grønlands	74	—
Sagenes	47	—
Dronning Louises	70	—
Hammersborg	37	—
Hægdehaugens	47	—
Eugenies stiftelses asyl	20	—
Rodeløkkens	60	—
Pipervikens	40	—

Kontoret for udsættelse af pleiebarn har dette aar indskrevet og undersøgt ca. 130 pleiehjem, der har ønsket børn gjennem kontoret. 2 af disse er forkastede. Dels i de nyanmeldte, dels i gamle kjendte pleiehjem har kontoret anbragt ca. 100 barn. 172 mødre har anmodet om kontorets hjælp for at faa sine børn anbragte. Priserne holdes dette aar ikke fuldt saa høie som ifjor, idet et stort tal af de indskrevne hjem har været villige til at antage barn (spæde) for en betaling fra 15—18 kr., for større børn noget mindre; mange hjem forlanger dog 20 kr. for spædbørn.

Det er saavel tilsynskvindernes som min opfatning, at pleiebarnsforholdene gaar fremad til det bedre, tiltrods for de daarlige tider. Dette tør i første række maaske skyldes den omstændighed, at det mere og mere gaar ind i folks bevidsthed, at kontrollen er berettiget og nødvendig. Man møder megen imødekommenhed og forstaaelse hos pleiemødre, der gjerne lader sig raade og belære, og endog søger hen til pleiebarnskontoret om raad og hjælp i sager, som strengt taget ikke sorterer under dettes omraade; det synes ogsaa som mødrene mere og mere kommer til erkjendelse af, at det ikke gaar an at udsætte et barn hvorsomhelst. Hvorvel vistnok meget staar tilbage at ønske med hensyn til pleiebarnsforholdene i Kristiania, specielt med hensyn til betalingsvilkaarene, hvoraf jo det hele afhænger i saa høi grad, tror jeg dog, man maa sige, at med den hjælpekjæde, som sundhedskommission, værgeraad, fattigstyre, politi, bylæger og underfoged danner til pleiebarnenes beskyttelse, staar pleiebarnsforholdene endog høit.

Kristiania i april 1905.

Regina Klouman.

Digitized by Google

Pleiebørnenes fordeling med hensyn paa alder og gjennemsnitlig betaling.

Alder.	Antal.	Ægte.	Uægte.	Kr.	Øre.
0—1 aar	320	20	300	17	20
1—2 „	248	38	210	16	88
2—3 „	163	28	135	15	42
3—4 „	149	50	99	13	90
4—5 „	108	28	80	12	86
5—6 „	86	34	52	13	54
Over 6 aar	192	78	114	12	40

I de første tal er ogsaa indbefattet 35 børn med uregelmæssig eller uopgiven betaling, samt 25 børn, for hvem der er betalt en sum engang for alle (resp. kr. 50, 100, 150, 180, 250, 300, 400, 500, 700, 750, 1 000, 2 000).

Der døde 75 børn i følgende aldersklasser: 0—1 md. 1 (uægte). 1—3 mdr. 17 (1 ægte, 16 uægte). 3—6 mdr. 16 (3 ægte, 13 uægte). ½—1 aar 20 (1 ægte, 19 uægte). 1—2 aar 18 (2 ægte, 16 uægte). 2—3 aar 1 (uægte). 4—5 aar 1 (uægte). 5—6 aar 1 (uægte).

Med hensyn til dødsaarsagerne henvises til hosstaaende tabel. Dødelighedsprocenten har i aaret udgjort 5,92 pct.

Digitized by Google

Dødsaarsagernes Forde-

Dødsaarsager.	Vor Frelser.				Jakob.				Johannes.				Paulus.				Treforldighed.				Gamle Aker.				Fagerborg.				Uranienborg.			
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte	
	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
Efter brokoperation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Bronchit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Diarrhoe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Difteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Lues	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt svaghed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Mavekatarrh	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tarmslyng	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarmkatarrh	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulykkestilfælde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	5	5	-	-	2	2	-	-	1	3	-	-	6	2	-	-	-	-

Digitized by Google

ling paa sognene.

	Frogner.				Petrus.				Sagene.				Oslo.				Kampen.				Vaalerengen.				Grønland.				Sum.				
Uægte	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Ægte		Uægte		Sum.
Mk. Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	4	8
- -	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-		4	-	2	-	9	4	15
1 -	-	-	-	-	-		-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	2	1	3
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
- 1	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	4	10
- 1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	8	7	15
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5
- -	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	1	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	3
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
1 2	-	-	-	1	2	-	4	3	1	1	5	1	1	-	2	2	1	-	6	3	-	-	-	1	1	-	6	2	6	1	40	28	75

Digitized by Google

Bilag 7.

Aarsberetning for 1904.

Jeg tillader mig herved at afgive beretning over kontorets virksomhed i det forløbne aar.

Der er foretaget:

5 927 undersøgelser i melkebutiker.
6 928 — - pølsemagerier, slagterier, kjødbutiker, kolonialbutiker, fiskehandler, torve og bazarer.
2 106 — - stalde, fjøs og grisehuse etc.

Tils. 14 961 undersøgelser.

Til kontoret er indløbet:

675 journaliserede og besvarede skrivelser, deraf
228 bygningsanmeldelser vedrørende nybygning eller indredningsforandringer m. v. af melkeudsalg, pølsemagerier, kjødudsalg, stalde, fjøs og grisehuse.

Derhos er indkommet:

51 andragender angaaende hertil indførte næringsmidler, der manglede tilfredsstillende sundhedsattest og som i den anledning har foranlediget undersøgelse paa toldboden.

Der er fra publikum indløbet:

39 klager vedrørende melken og urensligt stel i melkebutiker m. v.
139 klager vedrørende pølsemagerier, slagterier og kjødudsalg samt anmodning om undersøgelse af næringsmidler, som paa grund af bedærvethed eller anden aarsag formentes at være utjenlige til menneskeføde.
37 klager vedrørende stalde, fjøs og grisehuse.

Tils. 215, som alle er gjort til gjenstand for undersøgelse.

Der er herfra udstedt:

181 skriftlige og 929 mundtlige paalæg angaaende melkebutiker.
57 skriftlige og 1 241 mundtlige paalæg angaaende pølsemagerier, slagterier, kjødudsalg m. v.
107 skriftlige og 191 mundtlige paalæg angaaende stalde, fjøs og grisehuse.

Digitized by Google

Til sundhedskommissionen er oversendt:

46 anmeldelser i anledning af salg af ustemplet kjød eller fødevarer, der var bedærvede eller paa anden maade uskikkede til menneskeføde, samt endvidere om ulovlig butikindredning, urenlig behandling eller sundhedsskadelig forfalskning af fødevarer.
5 anmeldelser i anledning af ulovlig og mangelfuldt indredede melkebutiker etc.
23 anmeldelser i anledning af mislige eller ulovlig indredede stalde, fjøs og grisehuse.

Tils. 74 anmeldelser.

Melkekontrollen.

I 1904 er der tilsammen approberet 122 nye melkebutiker.

Melkebutikernes antal i 1904 var 1 006, hvoraf 635 er indredede efter de nye sundhedsforskrifter. Resten 371 er fremdeles efter de ældre forskrifter og har forbindelse med beboelsesværelser. Ved de forannævnte 5 927 undersøgelser i melkebutiker har man i 1 010 tilfælde forefundet sanitære misligheder.

Mislighederne har været følgende:

I 231 tilfælde var der misligt renhold i udsalgene. I 779 tilfælde var der andre misligheder tilstede. De sidste misligheder gaar væsentlig ud paa, at udsalgene ikke er indredede i overensstemmelse med sundhedsforskrifternes § 19 litra e. I 181 tilfælde har man, som foran nævnt, herfra udstedt skriftlige paalæg om at rette forefaldende misligheder. Med undtagelse af 5 tilfælde er disse ved kontrolundersøgelsen fundet at være efterkommet. Disse 5 tilfælde er anmeldt til sundhedskommissionen, som derefter har fattet beslutning, hvorefter sagen er bleven oversendt politikammeret og er derefter bleven rettet.

Der er 2 meierier og 21 melkelagere som i 1903.

Efter de handlendes eget opgivende har melkesalget fra butikerne i aaret 1904 været 23 736 315 liter, hvoraf 8 247 540 liter er nysilet. Melkeforbruget har dog været meget større, idet der leveres en større del direkte i husene fra vogn, hvorom ingen sikker opgave forefindes. Der anvendes ogsaa en hel del melk til margarinfabrikerne, bagerierne og til ystning. Det samlede melkekonsum kan antagelig for 1904 anslaaes til noget over 40 000 000 liter. Efter velvillig modtagen meddelelse fra kontorchefen ved jernbanernes statistiske kontor, hr. ingeniør Nereng, har melketransporten hertil i driftsaaret 1ste juli 1903—30te juni 1904 været 32 446 500 kg.

Der er i aarets løb undersøgt 541 prøver af fløde paa stivelse. Af disse viste det sig, at 215 var tilsat stivelse. Der er undersøgt 445 prøver af skummet melk paa egenvægt og af nysilet 401.

Den høieste vægt af skummet var	1 035,9
den laveste — - — -	1 032,0.
Af nysilet var den høieste	1 033,3
og den laveste	1 029,1.

Der er indleveret til stadskemikeren 76 prøver af nysilet melk, udtagne i udsalgene. Den gjennemsnitlige tørstofmængde var 12,28 pct. Den gjennemsnitlige fedtmængde for ovennævnte prøver var 3,03 pct. Der er indleveret 1 flødeprøve, hvis tørstofmængde var 26,46 pct. og fedtmængde 19,42 pct.

Af undersøgelser (omtrent 7 000 prøver), som jeg selv i aarets løb har foretaget paa melk, som er indkommen hertil fra landdistrikterne, har det vist sig, at den gjennemsnitlige fedtgehalt har været 3,39 pct.

Digitized by Google

Der er i aarets løb anmeldt 3 tilfælde af sygdom, som antages at skrive sig fra melken. De respektive fjøs blev undersøgte. Paa et sted befandtes nogle kjør at lide af kopper, en enkelt havde mastit.

Kontrol med salg af kjød og øvrige næringsmidler.

Ved de paa 1ste side nævnte antal undersøgelser er der i 249 tilfælde paatruffet næringsmidler, som har været utjenlige til menneskeføde og som derfor er konfiskerede.

I 6 tilfælde er denne konfiskation foretaget ved sundhedskommissionens beslutning. I de øvrige tilfælde er konfiskationen skeet godvillig. De saaledes konfiskerede næringsmidler udgjør: 145 tønder saltet kjød, ca. 1 500 kg. ferskt kjød, ca. 2 000 kg. pølsemagerivarer (spegepølse, kjøddeig og tarmer), ca. 700 kg. dyrekjød, ca. 2 400 kg. flesk, skinker og griselabber, ca. 500 stk. fugl og hare, 65 tønder saltet fisk, 2 500 kg. fersk fisk, 500 bokse hermetik, ca. 5 000 kg. diverse andre næringsmidler. Tilsammen ca. 35 201 kg.

I henhold til sundhedsforskrifternes § 19 litra e er 98 nye kjødbutiker meddelt sundhedskommissionens approbation. 8 kjødbutiker er negtet approbation. Tilsammen findes ca. 600 kjødudsalg.

Til stadskemikeren er indsendt 408 prøver af forskjellige næringsmidler. Resultatet af disse undersøgelser vil fremgaa af stadskemikerens beretning.

17 kjødhandlere og pølsemagere er efter anmeldelse herfra ilagt mulkt for overtrædelse af sundhedskommissionens beslutning af 21de mai 1900 angaaende sozolith tilsat kjøddeig.

Sygdomme, opstaaet efter nydelse af kjød.

Der er indkommet 7 anmeldelser om sygdom, som antages at skyldes forskjellig kjødspise. I 2 af disse tilfælde skeede anmeldelsen fra en herværende soldaterkaserne, hvor den ene gang 50 mand blev syge; den 2den gang (8 dage efter det først anmeldte tilfælde) blev 70 mand syge.

Første gang indtraf sygdommen (væsentlig mavesmerter, opkastelse, diarrhoe) efter nydelsen af »faar i kaal« og svedskegrød. Den sidste gang indtraf sygdommen efter nydelsen af oksesteg og polentagrød.

Af faarekjødet var der ikke mere igjen, men af det samme parti fandtes en del hos vedkommende kjødleverandør; dette kjød viste sig at være bedærvet. Det opgaves at være fra Stavanger. Stavangerkjødet forsendes ikke altid paa den heldigste maade og vil derfor under transporten let kunne undergaa saadanne forandringer, at det kan medføre skade for sundheden.

I det andet anmeldte tilfælde, hvor oksekjød var anvendt, viste sig et tiloversbleven raat stykke at være bedærvet.

Et stykke af kjødet (raat saavelsom stegt) oversendtes det hygieniske institut. Mundtlig har jeg senere erholdt besked om, at der var fundet den ved saadanne leiligheder sædvanlig tilstedeværende bacillus proteus vulgaris. I svedskegrøden og polentagrøden, som blev oversendt stadskemikeren til undersøgelse, kunde intet sundhedsskadeligt paavises.

Ved inspektion af kjøkken og madrum i omhandlede kaserne bemærkedes, at det rum, som benyttedes til opbevaring af kjød, var høist utilstrækkelig ventileret. Gulvet var istykker, og bemærkedes der tillige kloakluft i rummet. Ved kogekarene intet at bemærke, derimod fandtes en del traug, som var gisne og sprukne og derfor vanskelig at holde rene. Efter at lokalerne for opbevaring af næringsmidlerne er gjort mere luftige, er der ikke indkommet nogen ny anmeldelse hertil.

Digitized by Google

Ved et tilfælde af sygdom (ildebefindende og opkastelse), opstaaet efter nydelsen af dyrekjød, kom man efter, at kjødet var bleven opbevaret i en zinkbøtte. Ved undersøgelse hos stadskemikeren blev der i en prøve af nævnte kjød paavist zink.

Ved en anden af de anmeldte sygdomstilfælde (opkastelse og diarrhoe) viste den tilsendte raa kjødprøve (oksekjød) at have et friskt rødt udseende — lugten syrlig, reaktion svagt sur —, ved kogeprøver udviklèdes en høist ubehagelig vammel lugt. Kjødet skrev sig formentlig fra et dyr, som ved lang transport var overanstrængt før slagtningen. Det i kjødet udviklede »træthedsstof« kan da være aarsag til den opstaaede sygdom hos vedkommende, som spiste kjødet.

Ved de øvrige anmeldte tilfælde kunde intet opdages.

Nedenstaaende tabel viser mængden af det til byen i 1904 tilførte kjød, flesk og pølser samt de lande, hvorfra indførsel har fundet sted:

A.	Saltet flesk.	Saltet kjød.	Skinker.	Pølser.	Tilsammen.
	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.
Amerika	398 730	463 387	6 090	—	868 207
Engelske havne . .	49 098	259 701	345	36	309 180
Tyske do. . .	724 947	89 607	9 982	2 078	826 614
Danmark	366 525	180 986	25 713	7 668	580 892
Via Danmark fra Amerika	—	59 000	—	—	59 000
Via Danmark fra Island	—	81 258		—	81 258
Nederlandske havne	4 506	10 703	—	—	15 209
Svenske do.	35 418	4 519	—	13	39 950
Via Sverige fra Amerika	90 728	—	—	—	90 728
Island direkte . . .	—	81 258	—	—	81 258
Tilsammen . .	1 669 952	1 230 419	42 130	9 795	2 952 296

B.	Ferskt flesk.	Ferskt kjød.			Tilsammen.
Sverige	73 046	1 150 504	—	—	1 223 550
Danmark	102 714	1 208 276	—	—	1 310 990
Tilsammen . . .	175 760	2 358 780	—	—	2 534 540

Indenlandsk.

Fra Gudbrandsdalens slagteri Lillehammer 321½ oxer, 26½ hest, 3 faar og 1 kalv, samlet vægt 66 161,2 kg. Hertil kommer desuden 202 indmader (hjerte, lunger og lever).

Digitized by Google

Fra Stavanger og Egersund haves ingen bestemt opgave, men anslaaes indførselen hertil for det forløbne aar at være ca. 40 000 faareskrotter.

Et mindre parti oxekjød og flesk er ogsaa ankommet, hvormeget vides ikke.

Af det fra Danmark hertil indførte tøndekjød er der i aarets løb konfiskeret 8 foustager. Aarsagen har i de fleste tilfælde været tuberkulose. 1 gang blev der i kjødet paavist tinter.

11 foustager er returnerede, da det maatte betragtes som ferskt kjød og derfor ifølge kjødkontrolloven ikke kunde stemples, naar det indførtes paa den maade.

1 flaaet raane blev ved kjødkontrollen negtet stempling og derfor ligeledes returneret.

Fra indlandet ankommer til salg paa torvet ofte saltet kjød og flesk. Oftest mangler dette kjød bevidnelse for, at det er af sunde dyr (sundhedsforskrifternes § 18). I de tilfælde, hvor det antages, at kjødet har været af sunde dyr, har man tilladt salg, i andet fald er kjødet i forseglet stand returneret.

Pølsemagerier og slagterier.

I 1904 var der 43 pølsemagerier, 7 lungemoskogerier samt 21 slagterier ibrug. Af disse er: 5 lungemoskogerier tilladt oprettet i 1904 og 1 slagteri samme aar.

1 lungemoskogeri er sløifet.

Samtlige disse steder bliver undersøgt mindst 1 gang ugentlig.

De sanitære forhold i saavel slagterier som pølsemagerier er gjennemgaaende ikke tilfredsstillende.

Byens spiseforretninger

har som de to foregaaende aar været undersøgt leilighedsvis. I 3 beværtningssteder viste det sig, at der til opbevaringsrum for ferskt kjød benyttedes mørke og fugtige kjælderboder. Disse blev ved sundhedskommissionens beslutning sløifet som saadanne.

Mineralvandfabrikerne,

hvoraf der for tiden findes 13, er undersøgt med hensyn til renhold. Prøver af de forskjellige fabrikata er oversendt stadskemikeren.

Saftkogerierne.

Af disse findes 13. Ogsaa disse er undersøgt, ligesom prøver af de forskjellige fabrikata er indsendt til undersøgelse hos stadskemikeren. Ved undersøgelse af saftkogerierne er der paatruffet en del misligheder især ved kogekarene. Disse er ved mundtlig anmodning blevet rettede.

Kontrol med stalde, fjøs og grisehuse.

Ved de foran nævnte antal undersøgelser har der i 431 stalde, 72 fjøs og 34 grisehuse vist sig at være mangler. I 987 stalde, 53 fjøs og 16 grisehuse var intet at bemærke. 7 stalde, 2 fjøs og 13 grisehuse er sløifede som ulovlig indredede. 1 stald og 1 grisehus er sløifet i henhold til sundhedsforskrifternes § 9. 7 stalde og 5 fjøs var delvis ulovlige, idet der var indredet flere spiltauge og baase, end der var approberet.

Digitized by Google

I 190 stalde, 23 fjøs og 23 grisehuse er manglerne rettede efter anmodning herfra.

I 12 stalde, 2 fjøs og 2 grisehuse er manglerne rettede efter derom fattet beslutning af sundhedskommissionen.

Der findes ca. 2 210 stalde, 76 fjøs og 49 grisehuse. Byens stalde, fjøs og grisehuse er som tidligere systematisk undersøgte. Desuden er der i anledning af indløbne klager foretaget spredte undersøgelser af disse steder.

Byens fjøs, hvorfra der leveres melk til udsalg, er i henhold til sundhedsforskrifternes § 9 paalagt hovedrengjorte og hvidtnede. Dette er for de flestes vedkommende efterkommet ved anmodning herfra. I 5 tilfælde har det været nødvendigt at paakalde politiets hjelp.

Ligesom i de foregaaende aar har arbeidet mellem de under denne afdeling hørende assistenter været fordelt saaledes:

2 assistenter ved melkekontrollen.
1 — pølsemagerierne, slagterierne og torvene.
1 — for kjødbutiker og øvrige ting under næringskontrollen.
1 — stalde, fjøs og grisehuse samt til arbeide paa kontoret.

Hver assistent har havt 14 dages ferie.

Kristiania i juli 1905

Adolf Jacobsen.

Til
Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Bilag 8.

Beretning om kemiske undersøgelser, udførte for Kristiania sundhedkommission i 1904.

XVII.

Af L. Schmelck,
stadskemiker.

I 1904 indleveredes fra sundhedskommissionen 1 084 prøver til undersøgelse ved laboratoriet.

Heraf var: 196 tøier, 275 farver, 543 nærings- og nydelsesmidler, 50 vand, 8 støv og 12 diverse.

Af tøiprøverne (udtagne hos 7 detailhandlere) indeholdt 8 (4,1 pct.) en arsenmængde, der overskred den i reglementet fastsatte grænse.*)

Alle de arsenholdige tøier var blaafarvede med hvide prikker.

Farveprøverne (udtagne hos 4 grossister og 15 detaillister) omfattede følgende farver: Dodenkop, kalkgrønt, zinkhvidt, blyhvidt, oker, zinkgrønt, pariserblaat, kromgult, berlinerblaat, kasselerbrunt, italienskrødt, hjortebrunt, kromgrønt, terra di sienna, olivengrønt, zinnober, venetiansk rødt, broncegrønt.

Af disse var 8 (2,9 pct.) (2 pariserblaat, 1 terra di sienna, 1 kromgult, 1 italienskrødt, 1 kromgrønt, 1 zinkgrønt, 1 blyhvidt) arsenholdige.**)

---

*) 1,2 pct. i 1903, 1,1 pct. i 1902, 1,4 pct. i 1901, 1,5 pct. i 1900, 2 pct. i 1899, 1,28 pct i 1898, 2,04 pct. i 1897, 2,8 pct. i 1896, 5,4 pct. i 1895, 12,5 pct. i 1894, 5,3 pct. i 1893, 11 pct. i 1892, 8 pct. i 1891, 14 pct i 1890, 11 pct 1889, 24 pct. i 1888.

**) mod 1,6 pct. i 1903, 2,3 pct. i 1902, 1,45 pct. i 1901, 2,0 pct. i 1900, 2,05 pct. i 1899, 1,0 pct. i 1898, 2,7 pct. i 1897, 4 pct. i 1896, 3,9 pct. i 1895, 7,1 pct. i 1894, 1,8 pct. i 1893. 3,5 pct. i 1892, 10 pct. i 1891. 6 pct. i 1890, 17 pct. i 1889, 5 pct. i 1888.

Digitized by Google

49 prøver af husholdningsbrød.

	Pris. Øre.	Vægt. Gr.	Udseende.		Vand. Pct.	Fri syre. (Melkesyre). Pct.	Anm.
1	20	1 215	Lyst.	Ikke frafaldent.	41,0	0,40	
2	18	1 000	Meget lyst.	Do.	38,5	0,62	
3	20	1 168	Lyst.	Do.	39,7	0,32	
4	20	1 023	Meget lyst.	Do.	38,0	0 43	
5	20	975	Mørkt.	Do.	36,8	0,45	
6	18	942	Lyst.	Do.	38,0	0,39	
7	20	761	Middels lyst.	Do.	34,5	0,47	
8	18	958	Lyst.	Do.	37.8	0,32	
9	20	1 000	Do.	Do.	39,2	0,40	
10	20	823	Middels lyst.	Frafaldent.	36,8	0,41	
11	20	1 042	Do.	Ikke frafaldent.	39,0	0,45	
12	20	1 022	Do.	Do.	38,5	0.50	
13	20	1 174	Do.	Lidt frafaldent.	38,5	0,55	
14	20	958	Do.	Ikke frafaldent.	38,0	0,47	
15	18	1 102	Do.	Do.	40,3	0,57	
16	20	1 120	Mørkt.	Lidt frafaldent.	39,5	0,57	
17	20	1 187	Lyst.	Ikke frafaldent.	40,0	0,44	
18	18	1 000	Do.	Do.	40,0	0 43	
19	16	932	Middels lyst.	Do.	39,0	0.57	
20	20	911	Do.	Do.	32,5	0,50	
21	20	1 305	Lyst.	Do.	40,3	0.19	Gangbrød.
22	18	1 026	Do.	Do.	38,5	0,40	
23	18	926	Middels lyst.	Do.	39,0	0,43	
24	18	860	Lyst.	Do.	38,8	0,45	
25	18	1 029	Middels lyst.	Do.	37,7	0,31	
26	18	998	Do.	Lidt frafaldent.	39,7	0,41	
27	20	1 090	Do.	Ikke frafaldent.	40,0	0,43	
28	20	1 040	Do.	Lidt frafaldent.	39,0	0.36	
29	20	972	Do.	Ikke frafaldent.	38,5	0,58	
30	18	1 020	Do.	Do.	41,0	0,41	
31	20	1 209	Lyst.	Lidt frafaldent.	41,0	0,29	Gangbrød.
32	20	1 050	Middels lyst.	Do.	40,0	0.44	
33	20	1 203	Do.	Ikke frafaldent.	39,5	0,45	
34	20	1 035	Mørkt.	Do.	39,7	0,22	
35	20	1 059	Lyst.	Do.	39,0	0,42	Gangbrød.
36	20	1 167	Middels lyst.	Do.	37,5	0,36	
37	20	1 375	Do.	Do		0,40	
38	18	1 012	Do.	Do.	39,0	0,48	
39	20	1 210	Mørkt.	Lidt frafaldent.	39,0	0,42	
40	20	1 065	Middels lyst.	Ikke frafaldent.	40,0	0,45	
41	20	1 022	Do.	Do.		0,59	
42	20	1 255	Mørkt.	Do.	38,7	0 48	
43	20	1 070	Middels lyst.	Do.	40,5	0,44	
44	20	1 012	Do.	Do.	37,0	0,67	
45	20	1 375	Do.	Do.	38,5	0,40	
46	20	1 022	Do.	Do.	38.5	0,59	
47	20	1 085	Do.	Do.	38,5	0,58	
48	20	1 095	Do.	Do.	38,0	0,45	
49	20	1 070	Lyst.	Do.	39,5	0,50	
Maximum		1 375			41,0	0,67	
Minimum		761			34,5	0.19	
Middel		1 060			36,6	0.44	

Digitized by Google

205 prøver af kjøddeig.

24 prøver indeholdt svovlsyrligt natron. I 7 prøver bestemtes mængden med følgende resultat:

	Svovlsyrling pct.	Hertil svarende svovlsyrligt natron pct.
1.	0,04	0,16
2.	0,08	0,32
3.	0,02	0,08
4.	0,03	0,12
5.	0,02	0,08
6.	0,04	0,16
7.	0,03	0,12

9 prøver af kjøddeig undersøgtes paa glykogen. 4 prøver gav reaktion herpaa.

29 prøver af pølse.

2 schweizerpølse og 27 »middagspølse«. 1 prøve indeholdt 0,2 pct. svovlsyrligt natron. I 4 prøver bestemtes stivelsemængden:

1.	Schweizerpølse	5,6	pct. stivelse.
2.	Do.	5,9	- —
3.	Raa middagspølse	11,1	- —
4.	Kogt do.	13,7	- —

10 prøver af amerikansk hestekjød.

9 prøver indeholdt borsyre.

5 prøver af amerikansk oksekjød.

4 prøver indeholdt borsyre.

I 1 prøve af rensdyrkjød, som havde været opbevaret i en zinkbøtte, fandtes smaa mængder af zink.

1 prøve af faarekjød og 1 prøve af kjøddeig undersøgtes henholdsvis paa svovlsyrligt natron og glykogen med negativt resultat.

16 prøver af tørret og røget fisk.

	Borsyre
2 prøver af tørret sei	ikke paaviselig
1 - klepfisk	smaa mængder
4 — - rogesild	ikke paaviselig
1 — - røget kolje	0,08 pct.
6 — - do.	ikke paaviselig
1 — - do.	smaa mængder
1 — - røget uer	ikke paaviselig.

I 2 prøver hermetisk krabbe kunde borsyre ikke paavises.

2 prøver af saft.

	Kunstig farve	Mineralske stoffe	Sundhedsskadelige metalliske stoffe
1. Sød bringebærsaft	Tilstede	0,06	ikke paaviselig
2. Sød husholdningssaft	Do.	0,09	do.

Digitized by Google

Nysilet melk fra udsalgssteder i byen.

No.	Datum.	Tørstof. Pct.	Fedt. Pct.
1	Januar 23de	14,30	2,86
2	Januar 26de	11,95	2,71
3	—	11,52	2,84
4	—	12,47	3,50
5	—	14,43	3,57
6	—	11,96	3,00
7	—	12,42	3,12
8	—	11,31	2,36
9	Januar 28de	11,09	3,12
10	—	11,84	3,27
11	—	12,72	—
12	—	11,97	3,31
13	Februar 13de	12,44	3,10
14	—	12,78	3,63
15	—	12,20	3,42
16	—	12,26	3,17
17	—	12,54	3,44
18	—	12,82	3,43
19	Februar 18de	12,85	3,40
20	—	12,43	3,22
21	Marts 13de	12,53	3,47
22	—	12,02	3,01
23	—	12,02	3,00
24	—	10,82	1,63
25	Marts 18de	—	—
26	April 7de	11,92	3,08
27	Juli 22de	12,36	4,07
28	—	11,64	3,01
29	—	11,96	2,25
30	—	11,72	2,90
31	—	11,98	2,95
32	—	12,07	2,81
33	—	11,55	2,88
34	—	12,17	3,18
35	—	11,14	2,24
36	—	10,82	2,00
37	Juli 23de	12,00	3,05
38	—	12,63	3,38
39	—	11,89	3,00
40	—	12,25	2,88
41	—	11,26	2,24
42	—	12,41	3,50
43	—	12,45	3,16
44	—	12,51	3,01
45	—	11,83	2,81
46	—	11,45	2,52
47	Juli 25de	13,19	3,55
48	—	12,33	3,52
49	—	11,75	2,35
50	—	12,81	3,45
51	—	12,83	3,81
52	—	11,75	2,98
53	—	12,34	3,23
54	—	12,57	3,12
55	—	11,75	2,74
56	—	12,82	3,63
57	Juli 29de	12,03	2,74
58	—	12,48	3,31
59	—	12,31	3,18
60	—	12,77	3,17
61	—	11,76	2,40
62	—	11,70	2,93

Digitized by Google

No.	Datum.	Tørstof. Pct.	Fedt. Pct.
63	Juli 29de	13,19	3,79
64	—	11,77	2,70
65	—	11,68	2,68
66	—	11,65	2,50
67	August 8de	11,44	2,14
68	August 13de	13,12	3,78
69	August 31te	11,90	3,10
70	September 14de	13,12	3,78
71	September 31te	11,90	3,10
72	November 28de	13,03	4,42
73	December 20de	11,96	3,17
74	—	11,36	2,72
75	—	11,26	2,80
76	—	11,94	3 11
77	—	12,23	3,61
78	—	11,65	3,14
79	—	11,30	2,87
80	—	12,29	3,59
81	—	13,35	4,85
82	—	11,65	3,08
	Maximum	14,43	4,85
	Minimum	10,82	1,63
	Middel	11,84	3,05

2 prøver af fløde.

I den ene prøve fandtes 26,40 pct. tørstof, 19,42 pct. fedt.

17 prøver af smult.

Prøve.	Jodtal.	Forsæbning.	Forsæbningstal.	Fri syre (beregnet som oliesyre).	Kvalitative reaktioner. Efter Boudoin (Sesamolie).	Becchi (Cottonolie).	Allen (Cottonolie).	Hirschsohn (Cottonolie).	Willmann (Vegetabelsk olie).
1 . . .	87,5	Fuldstændig.	192	0,45 pct.	Negativ.	Positiv.	Positiv.	Positiv.	Positiv.
2 . . .	90,8		195	0,28 -	—	—	—	—	—
3 . . .	89,2		192	0,23 -	—	—	—	—	—
4 . . .	90,8		185	0,28 -	—	—	—	—	—
5 . . .	90,0		190	0,34 -	—	—	—	—	—
6 . . .	86,7		192	0,28 -	—	—	—	—	—
7 . . .	89,0		190	0,28 -	—	—	—	—	—
8 . . .	92,0		192	0,23 -	—	—	—	—	—
9 . . .	87,1		192	0,06 -	—	—	—	—	—
10 . . .	89,2		189	0,23 -	—	—	—	—	—
11 . . .	90,0		190	0,28 -	—	—	—	—	—
12 . . .	90,0		193	0,34 -	—	—	—	—	—
13 . . .	90,0		193	0,34 -	—	—	—	—	—
14 . . .	89,2		193	0,28 -	—	—	—	—	—
15 . . .	89,6		192	0,23 -	—	—	—	—	—
16 . . .	89,6		189	0,34 -	—	—	—	—	—
17 . . .	90,0		190	0,28 -	—	—	—	—	—

Digitized by Google

44 prøver af bruslimonader og mineralvand.

11 prøver af ingefærøl, 20 prøver af bruslimonade, 13 prøver af selters.

Ingefærøl.

Sundhedsskadelige metalliske stoffe.	Salicylsyre, Benzoesyre, Saccharin.
Ikke paaviselig.	Ikke paaviselig.

Bruslimonade[1].

Sundhedsskadelige metalliske stoffe.	Salicylsyre, Benzoesyre, Saccharin.
Ikke paaviselig.	Ikke paaviselig.

I 5 prøver af bringebærlimonade var kunstige farvestoffe tilstede.

Selters.

Sundhedsskadelige metalliske stoffe.

Ikke paaviselig

med undtagelse af 1 prøve, hvori fandtes spor af zink.

25 prøver af gule ærter.

No.	Aske.	Kunstig farve.	Giftige metalliske stoffe.
1	2,58 pct.	Ikke paaviselig.	Ikke paaviselig.
2	2,88 -		
3	2,40 -		
4	2,56 -		
5	2,54 -		
6	2,58 -		
7	2,80 -		
8	2,56 -		
9	2,64 -		
10	3,12 -		
11	2,83 -		
12	3,12 -		
13	2,48 -		
14	2,60 -		
15	2,62 -		
16	2,58 -		
17	3,00 -		
18	2,34 -		
19	2,68 -		
20	2,80 -		
21	3,04 -		
22	3,12 -		
23	2,82 -		
24	2,80 -		
25	2,44 -		

[1]) Bringebær, citron, ananas.

Digitized by Google

25 prøver af grønne ærter.

No.	Aske.	Kunstig farve.	Giftige metalliske stoffe.
1	0,062 pct.	Ikke paaviselig.	Ikke paaviselig.
2	0,073 -		
3	0,078 -		
4	0,086 -		
5	0,084 -		
6	0,090 -		
7	0,079 -		
8	0,088 -		
9	0,084 -		
10	0,086 -		
11	0,062 -		
12	0,065 -		
13	0,072 -		
14	0,075 -		
15	0,079 -		
16	0,082 -		
17	0,080 -		
18	0,084 -		
19	0,080 -		
20	0,122 -		
21	0,107 -		
22	0,093 -		
23	-		
24	-		
25	-		

11 prøver af edik.

No.	Ediksyre (hydrat).	Frie mineralske syrer.	Sundhedsskadelige mineralske stoffe.
1	4,52 pct.	Ikke paaviselig.	Ikke paaviselig.
2	4,94 -		
3	6,86 -		
4	5,92 -		
5	5,00 -		
6	5,17 -		
7	6,72 -		
8	3,74 -		
9	4,82 -		
10	4,60 -		
11	7,26 -		

Digitized by Google

Undersøgelse af 8 støvprøver

fra Norsk støvsuger co., Kristiania, indleveret den 30te november og 7de december 1904 for sundhedskommissionen.

Prøverne var mærkede:

1. Fra »Grand Hotel«, 1,300 kg. støv.
2. Fra livsforsikringsselskabet »Idun«, Kirkegaden 21, udsuget af 23 stolsæder, 1 kontorvinduegardin, 2 glasbogskabe (1 med bøger, 1 med arkivskuffer), 2 dørmatter, 2 skind, 1 filttæppe mod væg og gulv, ca. 10 m.² 0,350 kg. 26de november 1904.
3. Fra »Den blaa grotte«, udsuget af 4 sofaer, 6 fag portierer, 2 gardiner 0,400 kg. støv og smuds. 28de november 1904.
4. Fra Colletts vei 8, 4 plüsch-halvgardiner, 3 par portierer, 1 sofapude (silke), 2 sofaer, 2 chaiselonguer, 5 lænestole, 1 plüschdekorationshylde, 3 plüsch-dekorationsbord, 3 fodpuder, 1 gulvtæppe (brüsseler 3 × 4 = 12 m.²), 5 springmadrasser, 2 krølhaarsmadrasser, 1 gulvtæppe (brüsseler 3 × 4 = 12 m.²) 0,350 kg. støv og smuds.
5. Norsk hovedjernbane. Udsuget 1,200 kg. støv og smuds af en 2den kl. røgevogn, efter at den var renset paa almindelig maade.
6. 2,300 kg. støv og smuds, udsuget af sofaer, portier o. l. i Tostrupgaardens kafé. Kristiania 3die december 1904.
7. Udsuget 2,500 kg. af sofaer, stole, gardiner etc. i Østerskjælderen, Prinsensgade 26 b. Kristiania 6te december 1904.
8. Udsuget 4,800 kg. støv og smuds af sofaer i Frimurerlogens restaurant. 5te december 1904.

Digitized by Google

No.	Udseende.	Mikroskopisk undersøgelse.	Organiske stoffe pct.	Kvælstof pct.	Mineralske stoffe pct.	Fri syre (H_2SO_4) pct.	Svovlsyrling.	Svovlvandstof.	Bakterier pr. gr.	De mineralske stoffes sammensætning. Kiselsyre. pct.	Lerjord og jernoxyd pct.	Kalk pct.	Magnesia pct.	Kulsyre	Svovlsyre.
1	Graa farve Ensartet	Mineralpartikler. Stivelseskorn, haar af korn, trævler af tøi og papir	47,7	3,09	52,3	0,20	0	Spor	17 700	53,80	22,30	9,60	2,30	Tilstede	Betydelige mængder
2	Do.		40,7	1,96	59,3	0,13	Spor	Do.	19 200	61,70	20,40	11,40	1,87	Do.	Do.
3	Graa farve [1]) Ensartet		48,3	2,11	51,7	0,10	Do.	0	32 000	50,40	21,60	10,70	2,40	Do.	Do.
4	Graa farvet [2]) Uensartet		51,1	4,09	48,9	0,10	Do.	0	Mislykket	55,90	23,60	8,80	2,45	Do.	Do.
5	Mørkegraa farve Ensartet		29,0	1,13	71,0	0,10	Do.	Spor	Do.	57,00	29,20	3,60	2,20	Do.	Do.
6	Graa farve Ensartet		52,5	2,77	47,5	0,17	Do.	Do.	50 000	47,80	21,20	7,10	3,38	Do.	Do.
7	Graa farve Ensartet		40,0	2,11	60,0	0,10	Do.	Do.	28 800	59,20	18,40	8,30	—	Do.	Do.
8	Graa farve Ensartet		46,6	2,45	53,4	0,07	Do.	Do.	18 000	50,61	20,30	12,10	2,59	Do.	Do.

[1]) Konfetti, stumper af tyrstikker.
[2]) Talrige uldtrævler, konfetti.

Digitized by Google

6 prøver af hestefedt. 2 prøver af oksetalg.

Prøve.	Jodtal.
Hestefedt no. 1	81,8
Do. - 2	79,0
Do. - 3 (fremstillet af kjøddeig).	64,3
Do. - 4	83,0
Do. - 5	86,8
Do. - 6	94,5
Oksetalg - 1	42,8
Do. - 2	35,5

I 6 prøver af havregryn var svovlsyrling ikke paaviselig.

I prøve af havremel.

Ingen indblanding af fremmede stoffe. Aske = 2,90 pct.

Forsøg med et strygejern for at afgjøre, hvorvidt der under dets ophedning med kulbriketter udvikler sig kuloxyd.

Ved at lade kullene brænde 4 à 5 timer og under brændingen at anbringe en tragt over strygejernet, ved hjælp af hvilken forbrændingsprodukterne sugedes gjennem en paladiumkloryropløsning, fremkom der i denne opløsning kun en ganske ubetydelig reduktion, hvorfor man tør slutte, at der ved benyttelse af et saadant strygejern kun udvikler sig ganske smaa mængder af kuloxyd.

I 1 prøve af brændt magnesia fandtes smaa mængder af jernoxyd.

1 prøve af olie til rensning af gulve fandtes at bestaa af mineralolie.

Spec. vægt. 15° c.	Forsæbningstal.	Jodtal.
0,891	0	16

1 prøve af haarvand indeholdt 0,10 pct. sublimat.

I 2 prøver af drops fandtes ingen sundhedsskadelige metalliske stoffe.

1 prøve af smør undersøgtes paa indblanding af margarin med negativt resultat.

Digitized by Google

Undersøgelse af Kristiania drikkevand i 1904.

Datum.	Luftens temperatur. Midd.	Min.	Max.	Regnhøide i mm. maalt kl. 8 morgen.	Vandets temperatur ° C.	Surstoffforbrug g. pr. l.	Faste bestanddele g. pr. l.	Antal bakterier pr. cm.³
Februar 13	÷ 6,3	÷ 12,6	÷ 4,7	0,3	2,2	0,0025	S. 0,029 I. 0,018	220
— 18	÷ 3,7	÷ 4,7	÷ 2,1	0,0	2,0	0,0025	S. 0,028 I. 0,016	200
— 24	÷ 8,1	÷ 11,0	÷ 4,0	0,0	2,5	0,0025	S. 0,027 I. 0,015	65
Marts 2	÷ 7,2	÷ 11,8	÷ 1,7	0,0	-	0,0025	S. 0,033 I. 0,018	40
— 7	÷ 7,3	÷ 8,7	÷ 4,9	0,0	2,0	0,0027	S. 0,027 I. 0,015	55
— 19	+ 0,8	÷ 1,0	2,8	0,0	2,0	0,0026	S. 0,028 I. 0,016	42
- 25	0,9	÷ 4,6	6,0	0,0	2,0	0,0027	S. 0,031 I. 0,018	170
— 28	3,8	0,1	8,7	0,0	-	-		160
- 29	1,3	÷ 1,5	3,3	0,0	-	-		85
April 2	1,4	÷ 0,1	3,5	5,6	-	-		240
— 6	2,6	1,9	3,4	2,0	-	-		210
— 8	4,9	÷ 0,2	3,1	0,0		0,0028	S. 0,031 I. 0,018	220
— 14	3,5	1,9	6,4	0,0	-	-		240
— 15	1,0	÷ 0,2	2,0	0,0	3,0	0,0025	S. 0,029 I. 0,017	200
— 16	3,1	÷ 1,4	4,6	6,5	-	-		160
— 20	9,8	2,8	15,8	0,0	-	-		270
— 27	5,6	1,7	8,1	0,0	3,0	-	S. 0,034 I. 0,019	-
Mai 4	8,9	3,8	14,0	0,5	-	-		480
— 5	6,2	1,5	10,6	0,0	-	-		220
— 9	7,4	2,0	14,0	0,0	-	-		320
— 11	6,3	4,8	10,6	0,6	-	-		160
— 19	10,1	3,9	17,0	0,0	-	-		80
— 20	7,8	2,4	12,3	0,0	-	-		130
— 27	9,8	7,3	12,3	0,0	7,0	0,0020	S. 0,031 I. 0,019	65
Juni 1	16,5	9,3	23,8	0,0	8,0	0,0018	S. 0,031 I. 0,019	55
— 10	14,4	9,4	20,3	11,2	-	-		50
— 15	18,1	12,5	21,9	0,0	-	-		50
— 17	15,1	11,1	20,5	2,2	11,0	0,0035	S. 0,027 I. 0,016	40
— 25	15,3	7,4	21,4	0,0	12,5	0,0025	S. 0,027 I. 0,016	45

Digitized by Google

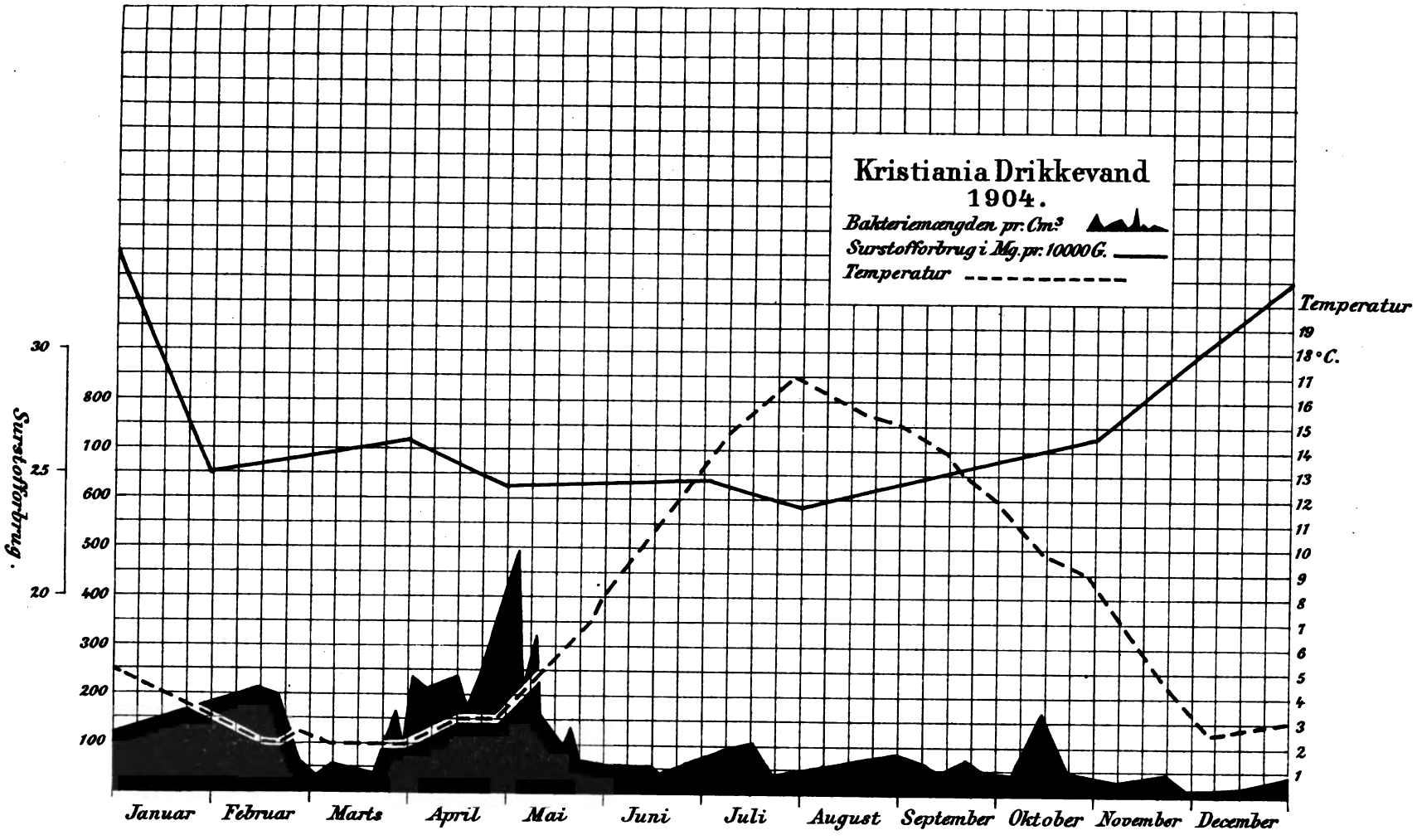

Digitized by Google

Digitized by Google

Datum.	Luftens temperatur. Midd.	Min.	Max.	Regnhøide i mm. maalt kl. 8 morgen.	Vandets temperatur °C	Surstof-forbrug g. pr. l.	Faste bestanddele g. pr. l.	Antal bakterier. pr. cm.³
Juli 7	18,3	14,5	25,0	0,0	14,5	0,0022	S. 0,027 I. 0,015	86
— 16	19,9	16,7	26,0	1,5	-	-		100
— 27	21,7	12,5	29,5	0,0	17,0	0,0024	S. 0,029 I. 0,017	-
— 30	17,9	15,9	24,0	0,0	-	-		30
August 5	20,8	14,6	28,6	0,0	-	0,0028	S. 0,028 I. 0,016	-
— 20	14,4	11,7	19,0	4,8	15,5	0,0025	S. 0,027 I. 0,016	65
— 30	14,4	7,8	21,9	0,0	15,0	0,0025	S. 0,026 I. 0,015	75
September . . 8	14,9	12,1	19,1	2,1	14,5	0,0025	S. 0,026 I. 0,015	60
— . . 14	8,9	4,4	15,0	0,0	14,0	-		42
— . . 21	9,5	4,8	15,4	0,0	13,0	0,0025	S. 0,031 I. 0,019	60
— . . 29	9,5	6,9	13,9	0,0	12,2	-		45
Oktober 5	10,8	8,1	16,2	-	11,1	0,0026	S. 0,028 I. 0,015	40
— 13	4,9	0,9	11,1	-	10,0	-		160
— 27	4,7	0,8	8,3	-	9,0	0,0027	S. 0,027 I. 0,016	45
November . . . 3	8,6	2,5	12,0	-	8,0	-		-
— . . . 9	0,0	÷ 1,8	2,1	-	-	0,0025	S. 0,030 I. 0,018	28
— . . . 24	÷ 2,2	÷ 3,5	÷ 1,1	-	4,0	0,0028	S. 0,028 I. 0,016	38
— . . . 29	÷ 6,1	÷ 8,7	÷ 5,0	-	-	-		14
December . . . 5	4,4	÷ 0,2	6,9	-	2,4	0,0032	S. 0,031 I. 0,017	14
— . . . 16	2,2	0,9	4,1	-	-	0,0033	S. 0,034 I. 0,019	20
— . . . 27	-	-	-	-	3,0	0,0032	S. 0,031 I. 0,017	32

Digitized by Google

Bilag 9.

Fra
Kristiania sundhedskommissions ingeniør.

Aarsrapport for 1904.

Kontorets arbeidsstyrke er i aarets løb yderligere reduceret til 17 mand. Heraf anvendtes 13 til undersøgelser i distrikterne, 1 til opsyn paa Sørengens og Vestbanens lastepladse, 1 til vandpostundersøgelser, 1 til kontorarbeide og 1 til bud. Til assistance for 2den sundhedsinspektør er der afgivet 1 mand, naar dette har været paakrævet — ialt 150 dagsværk. Ingeniørkontorets hest har ogsaa regelmæssig været overladt sidstnævnte kontor til kjøring i anledning desinfektion efter smitsom sygdom, forat man skulde undgaa at leie hest.

Ingeniørkontorets arbeide i det forløbne aar har som tidligere bestaaet i:

1. Almindelig renlighedskontrol.
2. Kontrol med gjødseltrafiken.
3. Forberedende behandling af byggesager og assistance med færdigbesigtigelse af nye bygninger.
4. Kontrol med vandklosetanlæg.

Man tror at kunne udtale at ovenfor nævnte reduktion i funktionærernes antal ikke har været uden betydning for byens almindelige renlighedstilstand.

Af tabel 2 vil sees hvor ofte de forskjellige distrikter inden byen er gjennemgaaet i aarets løb.

Der falder ca. 600 gaarde pr. disponibel undersøger, og det er selvsagt at man derfor kun vinder liden tid til spredte undersøgelser. Som følge deraf kan renovatørerne omtrent beregne, hvor de har sundhedskommissionens mand, og de kan derfor lettere sluske undaf med f. ex. kloakrensningen, hvortil mange af de private renovatører neppe har opsat faste kjøreruter.

Hvor længe en kloak kan staa uden at tiltrænge rensning afhænger ved siden af ledningens konstruktion i 1ste række af spilvandets beskaffenhed. Man er bekjendt med, at store leiegaarde har staaet i flere maaneder, uden at kloakerne i samme er bleven rensede, hvilket forøvrigt for afløbets skyld heller ikke har været paakrævet, og man ser jævnlig exempler paa, at kloaken i meget mindre eiendomme trænger hyppigere rensning end 1 gang hver 14de dag.

Digitized by Google

At afgjøre hvor længe siden det er, at en kloakkum blev tømt, er derfor meget vanskeligt — for ikke at sige umuligt, naar man ikke kjender forholdene i gaarden nærmere og har tid til at stikke indom flere gange i ugens løb. Dette var tidligere en let sag i forbindelse med de spredte undersøgelser, men vanskeliggjøres nu af mangel paa tid. Dette kjender renovatørerne meget godt til og nyttiggjør sig dette i konkurrencen med renholdsværket. Man har undertiden havt indtryk af, at kloakernes kumme paa enkelte steder ikke bliver tømt hyppigere end hvergang der udstedes paalæg af sundhedskommissionen!

Maaske kan forholdene blive bedre hvis renovatørerne indsender de lovbefalede kjøreruter, hvorved formentlig kontrollen vil falde lettere; men da maa man ogsaa have folk til at kontrollere at ruterne overholdes — og som NB kun anvendes hertil — i modsat fald bør ruterne for at faa praktisk betydning omskrives af vore folk, saa hver mand af de officielt oversendte opgaver plukker ud de gaarde, som falder inden hans distrikt. Dette er imidlertid forbundet med ikke saa lidet arbeide.

At kontrollere kloakrensningen udelukkende efter ruterne er forøvrigt saa sin sag. Det er nemlig en kjendsgjerning, at ruterne af en eller anden grund f. ex. et sygdomstilfælde pludselig en dag bliver omlagte, og vor mand har gaaet forgjæves. Selv Kristiania renholdsværks folk, der i almindelighed med stor præcision overholder sine ruter, har man undertiden seet komme 1 à 2 dage før eller efter de 14 dage, som skal hengaa mellem hver tømning, men man har selvfølig ikke paatalt dette saafremt ikke forholdet giver anledning til sanitære misligheder.

Hvad gjødseltrafiken i byen angaar saa foregaar ikke denne paa langt nær med den hensyntagen til de sanitære interesser, som er nødvendige i en saa stor by, og har i de sidste par aar vist tilbagegang. Stinkende pudretvogne kan man nu daglig paatræffe, og de faar somoftest uantastet passere de patruljerende politikonstabler, uagtet forholdet rammes af politivedtægterne.

Undertegnede har gjentagne gange i Grændsen f. ex. iagttaget dette. Paa henvendelse til enkelte politikonstabler med forespørgsel, om en forbipasserende pudretvogn kunde siges at udbrede »generende« stank i gaden, har jeg imidlertiden erholdt som svar, at det »bare var ammoniaklugt af kalken«! Det kan naturligvis i sin almindelighed være forskjellige opfatninger med hensyn til definitionen af begrebet »generende stank«; men naar det gjælder en pudretvogn, saa er den mindste stank generende, naar man kun deraf kan slutte sig til, hvad vognens indhold bestaar af. Da kontoret for endel aar siden var udstyret med ekstraordinær arbeidshjælp i anledning af de nye sundhedsforskrifters ikrafttræden, viste det sig, at en skarp kontrol i ethvertfald gjorde de stinkende gjødselvogne i gaderne til undtagelser.

Endvidere ser man ofte, at renovatører upaatalt kjører med vogne, der ikke er mærkede, og som altsaa ikke kan anmeldes uden ved politiets hjælp. Dette vanskeliggjør ogsaa kontorets arbeide og bidrager til, at mange slipper paatale.

I byens udkanter foretager ret som det er landmænd og gartnere afhentning af gjødsel inden byens grændser i træbrigger og endog undertiden i aabne vogne med pressenning over! Det er klart, at alt dette er faktorer, som spiller en stor rolle i konkurrencen, og som bidrager til at holde liv i forretninger, der uden skade kunde være borte. Det er netop den værdifuldeste gjødning, som paa denne maade unddrages de større forretninger, hvor som rimelig er, materialkontoen spiller en stor rolle paa udgiftsbudgettet.

Digitized by Google

I forbindelse med gjødseltrafiken staar jo renovationens udførelse inde i husene.

Denne sker nu ikke paa langt nær saa omhyggelig som før, idet renovatørerne vel har bevistheden om, at de ikke saa godt kan kontrolleres.

Bare for at nævne tømning af klosetbeholderne.

Dette arbeide foretages nu i omtrent hver eneste større gaard i byen ved overtømning inde i trappegangene, og tømning af privetindholdet i en paa gaden staaende vogn hører heller ikke til sjeldenhederne. Samtidig er strømaterialets mængde reduseret betydelig fra, hvad det oprindelig var forudsætningen, saa der undertiden udbredes en stank i trappegangen under arbeidets udførelse som er næsten ubeskrivelig. Ved siden heraf har man flere gange seet eksempel paa, at trappen er bleven tilsvinet af klosetbøttens tyndtflydende indhold, hvad der formentlig kan give anledning til infektion af forskjellig art, særlig for børn, der leger i trapperne. Kjørerne skylder gjerne paa, at de for at kunne greie at udføre alt det arbeide, der er dem paalagt, er henvist til at benytte denne fremgangsmaade. Naar vore folk af og til sendes ud i byen fra kl. 5—6 om morgenen for at kontrollere udelukkende klosettømningen, har vi jevnlig grebet en 7—8 lag paa fersk gjerning. — Iaar — 1905 — har dette forhold yderligere forværret sig. For 14 dage siden anmeldtes saaledes ialt 13 lag — paa en dag. — Efter en saadan razzia tager gjerne kjørerne sig iagt etpar dages tid for saa igjen at fortsætte som før, saasnart de tror sig trygge.

Da politiet, forat anmeldelserne skal være vidnefaste, forlanger, at det skal være 2 funktionærer om hver undersøgelse, er det kun et faatal, man paa denne maade faar fat i, og man kan heller ikke afse saa megen tid til denne kontrol for ikke at tilsidesætte andre vigtige opgaver, som paaligger kontoret.

I forbindelse med den almindelige renlighedskontrol — distriktsvis — foretager kontoret kontrol med, hvorledes huse vedligeholdes i sanitær henseende, idet man ikke alene paaser, at alle betingelser for et forsvarlig renhold fra gaardeiernes side er tilstede, men ogsaa saavidt mulig er opmærksom paa mulige mangler i selve huset, der kan have betydning for beboernes sundhed eller gaardens soliditet. Disse undersøgelser har i det forløbne aar været af ikke ringe betydning for mange huseiere.

Man har saaledes bl. a. paavist ikke mindre end 95 tilfælder af hussop, for største delen i ganske ny opførte gaarde.

Den almindelige form for hussop her i byen er den berygtede merulius-lacrymans; men man finder ogsaa meget udbredt den hvide tømmersop og den olivengule tømmersop. I et og samme hus paatræffer man undertiden 3—4 — ja kanske flere forskjellige sopper efter lokaliteternes beskaffenhed. Den, der anretter størst ødelæggelse og ubetinget maa tillægges den største betydning, er den almindeligste — den ovenfor nævnte merulius lacrymans, og man har desværre indtryk af, at de færreste huseiere kjender til, hvad de udsætter sig for ved ikke at faa denne farlige gjæst udryddet, om den indfinder sig i et hus og der opdages.

Sopspirer findes forøvrigt omtrent i ethvert hus, og det er utroligt, hvor liden ydre aarsag der skal til, for at de kan give anledning til skade. Man har seet flere eksempler paa, at en oversvømmelse i et badeværelse har været den første aarsag til et sopangreb, der har ødelagt store 4-etagers leiegaarde totalt i løbet af et par aars tid.

Der behøves dog ingen ydre aarsag til, at sop kan opstaa og udvikle sig. Almindelige aarsager til sopdannelse her i byen har man fundet er, anvendelsen af uren stubbeloftsfyld, fugtige materialier, slet isolation samt utilstrækkelig udtørring af murværket, inden indredningsarbeidet paabegyndes.

Digitized by Google

At stubbeloftsfylden er tør har ikke paa langt nær saameget at sige, m. h. t. soppen, som at den er ren.

Med hensyn til maaden at blive soppen kvit paa, er fremgangsmaaden forskjellig.

Enkelte nøier sig med blot at skrabe væk de værste »soproser«. Man spenderer kanske lidt karbolineum eller tjære (!) paa de værste sygelige steder, og enkelte tror vel, at man er bleven herre over ondet ved at fjerne alle sopangrebne materialier. De færreste søger kyndig bistand hos sundhedskommissionen, før man allerede har forsøgt en række utilstrækkelige »midler« og derved givet soppen god tid til at brede sig.

Den almindelige feil viser sig da gjerne at være, at man har forsømt den første betingelse for at opnaa et godt resultat:

1. at konstatere skadens omfang,
2. at konstatere dens aarsag,

især det sidste, inden man forsøger et af de mange »sopfordrivende« eller »sopbeskyttende« midler. Disse har nemlig liden eller ingen værd, hvis de ikke anvendes paa den rette maade.

Af de mange i handelen værende fabrikata har under vort forhold klorzink samt antinnonin været anvendt med held til desinfektion af fyld og bygningsværk. Til eksempel, naar endel bedærvet bygningsværk er fjernet, anvendes disse stoffe til paastrygning af de gjenstaaende dele, der har ligget nærmest ind til det angrebne sted.

Naar det gjælder impregnering af træ til beskyttelse mod sop, har karbolineum vist sig bedst tjenlig, men vel at mærke kun paa fast tørt virke. Dette stof har forøvrigt den uheldige egenskab, at det vanskelig kan anvendes i eller under beboelsesrum paa grund af, at det efterlader sig en ubehagelig lugt. Det samme gjælder kreosot.

Samtidig som nogen af disse midler anvendes, maa man sørge for tilgang paa lys og luft samt isolation mod fugtighed.

Hvor utrolig det end høres, saa har man været vidne til, at ikke i en men flere 4-etagers leiegaarde har hvert eneste gulv fra 1ste til 4de etage været ødelagt af sop, og altsaa store værdier gaaet tabt, bare ved uforsigtighed, mangelfuldt tilsyn eller ukyndighed fra vedkommende haandværkers side.

Portrumsbjælker viser sig at være meget udsat for sopangreb og da særlig de yderste sviller, der naaes af fugtighed udenfra. Feilen er i almindelighed, at rummet under portrummet ikke ventileres ordentlig, og omhandlede sviller ikke isoleres fra terræn, men lægges klods ind til dette.

I et tilfælde tror man bestemt at kunne føre soppens aarsag tilbage paa fugtig ved, der var lagret i en ny kjælder. Man har ikke kunnet paavise noget tilfælde, hvor der er grund til at tro, at soppen er opstaaet ved smitte fra en gaard til en anden.

Som et kuriosum kan nævnes, at man har fundet et eksempel af merulius lacrymans som var vokset tværs igjennem en 1½ stens tyk teglstensmur opført i kalkmørtel. De utallige smaa fine sprækker eller aabninger mellem mørtelen og stenen var fyldt med soppens mycelium.

Man har stadig i de sidste aar nærmere studeret hussopspørgsmaalet her i Kristiania, og man er kommet til det resultat, at dette tidligere har været altfor lidet paaagtet. De lokale forhold her i byen er ikke saaledes, at hussoppen skulde have saa godt for at brede sig som den nu gjør — takket være som sagt publikums ubekjendtskab til sagen og ukyndige arbeidsfolk. Det hænder nemlig endog undertiden, at man ikke engang anvender ordentlige haandværkere til at udbedre en sopskade. Man sparer paa skillingen og lader daleren gaa.

Forsaavidt betræffer de ting ingeniørkontorets undersøgelser omfatte, vedligeholder byens gaardeiere gjennemgaaende sine eiendomme godt, og naar

Digitized by Google

man ved undersøgelserne paaviser feil, bliver disse som regel straks efterkommet.

Den almindelige kontrol har i henhold til de indsendte maanedsrapporter bestaaet i:

1.	Almindelige undersøgelser i distrikterne	47 358
2.	Spredte undersøgelser	7 149
3.	Undersøgelser af vandposter	4 655
4.	I anledning smitsom sygdom	12
5.	Af klosetrenovation	120
6.	Af vandklosetter	186
7.	Af fabrikpiber	1
8.	Kontrol af egne anmodninger	19 090
9.	Af sundhedskommissionens paalæg	1 064
	Tilsammen	79 635.

Af de medfølgende tabeller viser:

Tabel I undersøgelsernes fordeling paa de forskjellige maaneder.

Tabel II giver en oversigt over de ved undersøgelserne paaviste feil gjennemsnitlig for hvert distrikt samt middelresultatet for hele byen, og tabel III viser middelresultatet for hele byen for tidligere aar.

Undersøgelser af vandposter har i aarets løb dels været overtaget af kontorets kjørekarl, naar denne ikke har været optaget med kjøring efter smitsomme sygdomme, dels af en dertil opnævnt vandpostundersøger. Undersøgelse af vandposter er meget vigtig. Man har fundet mangler i 407 tilfælder eller 8,7 pct. af samtlige undersøgelser. Paa 46 steder var afløbet tilstoppet. Manglerne bestaar foruden i, at afløbene er stoppede, tillige i urene kummer og i, at udløbshullet i kranen ikke holdes igjenplugget om sommeren.

Naar vi kan paavise feil i saavidt mange tilfælde med bare en mand til disse undersøgelser, er det visselig adskillige, som vi ikke faar tag i.

Renovationen af vandposter ligesom af de private kloaker idetheletaget er utvivlsomt det felt, hvor arbeiderne tager sit arbeide lettest, vel vidende om, at de her vanskelig lader sig kontrollere. Disse indredninger er skjult for publikums øine, og hvad kontrollen herfra betræffer, saa kan man vistnok konstatere, at en kum er uren, men det er som sagt ugjørligt for noget menneske at afgjøre, hvorlænge det kan være siden kummen sidst blev renset, med mindre han er godt kjendt paa stedet.

De af funktionærerne udstedte anmodninger om forskjellige renovationsarbeider blev paa 56 steder ikke efterkommet til fristens udløb, hvorfor arbeidet blev udført af kontorets folk.

Af ulovlige indredninger anmeldtes:

3 privet, 1 arbeidsrum.

80 gaardspladse er efter paalæg fra sundhedskommissionen brolagte eller planerede og grusede. Der er i aarets løb efter paalæg blevet sløifet 12 gamle mislige binger og 80 blev sat i vandtæt stand. 8 kjældere er efter paalæg fra sundhedskommissionen drænerede og 25 kloakafløb omlagte.

Digitized by Google

Nedenstaaende tabel viser forholdet mellem antallet af de foretagne almindelige undersøgelser og de til sundhedskommissionen indsendte anmeldelser fra 1888 af.

Aar.	Antal almindelige undersøgelser i distrikterne (1ste gangs).	Antal anmeldelser til sundhedskommissionen om feil, som ikke efter anmodning blev rettede	Anmeldelsernes antal udtrykt i pct. af undersøgelserne.
1888	4 829	1 494	31
1889	5 636	1 467	26
1890	7 645	1 078	14
1891	9 846	1 320	13
1892	31 219	1 058	4
1893	63 986	1 227	2
1894	23 088	847	4
1895	21 591	602	2,8
1896	29 904	639	2,1
1897	38 646	610	1,6
1898	46 653	1 008	2,2
1899	55 513	1 033	1,9
1900	57 949	1 032	1,8
1901	61 894	809	1,3
1902	61 597	683	1,1
1903	59 435	605	1,0
1904	47 358	383	0,8

Til renovation af gaarde, smittede med nervefeber og hvorfor ingen refusion kræves af huseieren, er der medgaaet kr. 509,35, der refunderes af konto 9. B. 9. For udførelse af andre renovationsarbeider for huseiere er der udskrevet regninger til et beløb af kr. 228,99.

Regnskabet for konto 9 B. 5 stiller sig som følger:

Bevilget	kr. 3 000	
Refusion af konto 9 B. 9	- 509,35	
		kr. 3 509,35
Anvist som udgift paa kontoen		- 1 878,46
Ikke disponeret		kr. 1 630,89

Bliver alle udskrevne regninger, der er ført til indtægt paa 27de hovedpost A, indtægtsbudgettet, betalte, har denne renovation kostet kommunen . . . . . kr. 1 878,46

÷ - 228,99

= kr. 1 649,47

Digitized by Google

Den forberedende behandling af bygningsanmeldelser skulde synes ikke at kræve saameget arbeide nu, da anmeldelsernes antal ikke paa langt nær er saa stort som for 3—4 aar siden. Imidlertid omfatter de anmeldelser, som nu indkommer, som regel forandringsarbeider og reparationer, og disse slags sager kræver oftest speciel undersøgelse paa stedet i hvert enkelt tilfælde, saafremt man skal undgaa at skrive til bygningsvæsenet efter oplysninger. Ingeniørassistenten bistaar 1ste sundhedsinspektør ved foretagelse af færdigbesigtigelser. Man henholder sig til, hvad der ifjor er udtalt i kontorets aarsberetning m. h. t. det uheldige i, at ikke approbationsmyndighed for private kloaker er tillagt sundhedskommissionen, der er den myndighed, som senere skal føre kontrol med, at ledningerne holdes iorden, og saaledes bør være nøiagtigst mulig bekjendt med, hvorledes de anlægges.

Ialt er der i 1904 gjennem kontoret ekspederet 1 035 bygningsanmeldelser, hvoraf 390 i henhold til § 27 13.

I sidstnævnte er includeret alle anmeldelser, der er oversendt sundhedskommissionen til færdigbesigtigelse, ikke blot beboelsesleiligheder.

I 1904 er tilladt opsat 7 nye vandklosetanlæg, saaat antallet her i byen af saadanne nu er 40. Undersøgelser af afløbsvandet fra de lokale renseapparater har vist, at anbringelse af sandstensfiltre paa afløbene har en gunstig indflydelse paa afløbsvandets klarhed.

Disse filtre er saaledes indrettet, at man lader vandet passere endel sandstensklokker, der er anbragt inde i en jernbeholder. Efterat have passeret et septic-tank med klarebeholder, er det vel befriet for de fleste suspenderede stoffe, men indeholder naturligvis endnu endel fint fordelte saadanne. Disse er det da meningen at holde tilbage ved at lede vandet gjennem porøs sandsten. Naar sandstenens porer efter en tids forløb begynder at tilstoppes, renses de ved en kraftig vandstraale fra vandledningen i omvendt retning af spildvandsstrømmen. Det paa filterstenene aflagrede slam føres igjen tilbage til tanksystemet og kommer altsaa ikke i kloaken. Kun for ganske smaa anlæg opretholdes ikke kravet paa filtre, da disse falder forholdsvis kostbare.

Med hensyn til frostspørgsmaalet og vandklosetter saa har det til dato ikke, saavidt man ved, vist sig ulemper af nogen art. Man har jo sørget for, at alle ledninger holdes beskyttet ved indklædning og varmelegemer.

Af afløbsvandet fra vandklosetanlæggenes renseapparater tages der jevnlig prøver af en af kontorets assistenter, og saafremt prøven stiller sig mindre tilfredsstillende, varsles straks en af ingeniørerne, for at nærmere undersøgelse af renseapparatet kan blive foretaget.

Kristiania ,juli 1905.

C. Salicath.

Digitized by Google

Bilage til ingeniørens aarsrapport for 1904.

I.

Undersøgelser foretagne i 1904.

	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Sum.
1. Almindelige undersøgelser i distriktet	4 306	4 152	4 205	3 684	3 369	4 319	3 520	3 705	3 772	3 953	4 517	3 856	47 358
2 Spredte — —	1 361	1 008	950	819	293	338	249	227	358	409	304	833	7 149
3. Undersøgelser af vandposte	-	88	534	239	535	465	774	625	34	200	649	512	4 655
4. — i anledning smitsom sygdom	2	4	-	-	-	1	-	1	2	2	-	-	12
5. — af klosetrenovation	8	6	2	12	-	2	-	-	4	86	-	-	120
6. — af vandklosetter	21	-	3	53	-	2	-	8	32	-	1	66	186
7. — af fabrikpiber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
8. Kontrol af egne anmodninger	1 677	1 655	1 725	1 583	1 516	1 776	1 498	1 449	1 434	1 635	1 685	1 457	19 090
9. — af sundhedskommissionens paalæg	114	2	125	81	131	4	166	124	43	148	77	49	1 064
	7 489	6 915	7 544	6 471	5 844	6 907	6 207	6 139	5 679	6 433	7 234	6 773	79 635

Digitized by Google

II. Fortegnelse over de ved undersøgelserne

Sogn	Distrikt.	Undersøgt antal gange.	Antal gaarde.	§ 2. Mangler ved gaardspladse. Bygning og vedligehold. Antal.	pct.	Misligt renhold. Antal.	pct.	Sum. Antal.	pct.	§ 3. Uforsvarlig opbev. af søppel, gjødsel og andre stinkende substanser. Antal.	pct.	§ 4. Mangler ved kjældere. Fugtighed. Antal.	pct.	Utætte bryggerhusgulve. Antal.	pct.	Misligt renhold. Antal.	pct.	Sum. Antal.	pct.
Vor Frelser	1	5	602	10	1,6	41	6,8	50	8,4	69	11,4	8	1,3	6	1,0	40	6,6	54	8,9
Johannes	2	4	480	10	2,0	19	3,9	29	5,9	77	15,8	9	1,9	22	4,5	58	12,0	89	18,3
Jakob	3	6	391	3	0,8	23	5,9	26	6,7	34	8,9	4	1,0	5	1,3	32	8,2	41	10,8
Trefoldighed	4	5	645	12	1,8	29	4,5	41	6,3	52	8,0	5	0,8	9	1,4	38	5,8	52	8,0
Frogner	5	5	500	11	2,2	17	3,4	28	5,6	48	9,6	9	1,8	10	2,0	57	11,4	76	15,2
Uranienborg	6	6	508	6	1,2	18	3,5	25	4,9	40	7,9	1	0,3	7	1,4	21	4,1	29	5,8
Fagerborg	7	9	396	4	1,0	12	3,0	16	4,0	44	11,1	4	1,0	3	0,8	26	6,6	33	8,3
Gamle Aker	8	6	595	5	0,8	18	3,0	23	3,9	59	9,9	5	0,8	10	1,7	30	5,0	45	7,5
Sagene	9	6	569	5	0,9	12	2,1	17	3,0	40	7,0	-	-	11	2,0	16	2,8	27	4,7
Paulus	10	6	374	5	1,3	10	2,7	15	4,0	32	8,6	3	0,7	7	1,9	25	6,7	35	9,3
Petrus	11	7	507	5	1,0	26	5,1	31	6,1	43	8,5	*) 1	0,2	4	0,3	19	3,7	23	4,5
Grønland	12	8	600	5	0,8	7	2,8	22	3,6	43	7,2	1	0,2	3	0,5	29	4,8	33	5,5
Kampen	13	8	436	11	2,5	50	11,5	61	14,0	51	11,7	1	0,2	8	1,8	12	2,7	21	4,8
Vaalerengen	14	8	406	4	1,0	33	8,1	37	9,2	41	10,1	1	0,2	3	0,8	10	2,5	14	3,4
Oslo	15	9	375	*) 3	0,1	12	3,5	13	3,6	33	8,8	-	-	2	0,5	7	2,0	9	2,4
Fæstningen	-	3	31	1	1,1	1	3,4	1	4,6	3	11,2	1	1,0	1	3,4	2	5,4	3	9,8

*) Det hele antal.

Gjennemsnitlig

(Fortsættelse

Ved gjennemgaaelsen	i	1899	7010	86	1,2	614	8,8	694	9,9	685	9,8	47	0,7	140	2,0	491	7,0	675	9,6
— do.	i	1900	7120	146	2,1	591	8,3	734	10,3	769	10,8	76	1,1	221	3,1	606	8,5	901	12,7
— do.	i	1901	7207	124	1,7	452	6,3	574	8,0	759	10,5	71	1,0	166	2,3	495	6,9	728	10,1
— do.	i	1902	7317	136	1,9	428	5,8	562	7,7	663	9,1	56	0,8	140	1,9	439	6,0	633	8,8
— do.	i	1903	7392	146	2,0	347	4,7	488	6,6	652	8,8	64	0,9	100	1,4	413	5,6	579	7,8
— do.	i	1904	7415	100	1,3	338	4,6	435	5,9	709	9,6	53	0,7	101	1,6	422	5,7	584	7,9

Digitized by Google

paaviste feil, gjennemsnitlig for hvert distrikt.

§ 5. Mangler ved kloaker. Konstruktion og vedligehold.		Misligt renhold.		Sum.		§ 8 Mangler ved stalde, fjøs og grisehuse. Konstruktion og vedligehold.		Misligt renhold.		Sum.		§ 11 og 12. Mangler ved lokumer.		§ 13. Mangelf. tømning og blanding af priveteindh. samt overtømning.		§ 17. Mangler ved pissoirer. Konstruktion og vedligehold.		Misligt renhold.		Sum.		Intet at bemærke.	
Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.
13	2,2	64	10,6	77	12,8	1	0,2	8	1,5	10	1,7	13	2,5	37	6,2	7	1,1	29	4,8	35	5,8	344	57,1
43	8,8	60	12,4	103	21,2	3	0,6	3	0,6	6	1,2	27	5,6	42	8,1	10	2,0	17	4,5	21	4,3	225	46,5
26	6,5	39	8,4	62	15,8	*) 3	0,3	2	0,6	3	0,8	12	2,9	23	5,9	2	0,5	17	4,4	18	4,5	225	57,8
40	6,1	68	10,4	108	16,6	1	0,2	6	0,9	7	1,1	2	4,5	30	4,0	4	0,6	6	0,9	10	1,5	366	56,2
24	4,8	54	10,8	78	15,6	*) 1	0,2	3	0,6	3	0,6	24	4,8	29	5,8	-	-	1	0,3	1	0,3	288	57,6
52	10,3	41	8,0	93	18,3	2	0,3	2	0,3	3	0,6	11	2,2	10	2,3	*) 5	0,2	1	0,3	2	0,4	324	63,7
13	3,3	36	9,1	50	12,6	*) 1	0,2	11	2,8	11	2,8	10	2,5	21	5,3	*) 6	0,2	4	1,0	5	1,3	235	59,4
23	3,9	41	6,9	64	10,8	3	0,3	12	2,9	14	2,4	20	3,4	35	5,9	2	0,2	8	1,3	10	1,7	320	53,8
29	5,1	38	6,7	66	11,6	3	0,5	16	2,8	19	3,3	35	6,2	62	10,9	3	0,6	8	1,4	11	1,9	364	64,0
35	9,3	33	8,8	67	17,9	1	0,3	6	1,6	7	1,9	22	5,9	40	10,7	4	1,1	11	2,9	15	4,0	222	59,4
11	2,2	21	4,1	32	6,3	2	0,4	22	4,3	24	4,7	10	2,0	47	9,7	3	0,6	19	3,8	22	4,4	279	55,0
18	3,0	64	10,7	81	13,5	*) 4	0,7	13	2,2	13	2,2	17	2,8	23	3,8	2	0,3	7	1,2	9	1,5	385	64,2
19	4,4	22	5,0	41	9,4	1	0,2	8	1,8	10	2,3	24	5,5	30	6,9	2	0,5	8	1,8	10	2,3	253	58,2
5	1,2	25	6,2	29	7,1	1	0,3	5	1,2	7	1,7	14	3,5	46	11,3	-	-	1	0,2	1	0,2	246	60,5
7	2,0	16	4,2	22	6,1	*) 3	0,1	8	2,1	8	2,1	8	2,1	34	9,1	*) 1	0,3	2	0,6	3	0,7	248	66,1
5	16,0	2	7,4	7	24,0	1	0,3	1	1,0	1	4,0	5	15,0	3	11,1	4	11,6	4	12,1	7	235	14	44,5

for hele byen.

af tab. III).

396	5,6	1028	14,7	1424	20,3	49	0,7	267	3,8	311	4,4	258	3,7	900	12,8	76	1,1	131	1,9	205	2,9	3644	52,0
561	7,9	952	13,4	1510	21,2	36	0,5	195	2,7	231	3,2	397	5,6	633	8,9	80	1,1	158	2,2	233	3,3	3608	50,7
424	5,9	751	10,4	1175	16,3	38	0,5	140	1,9	180	2,5	315	4,4	519	7,2	71	1,0	145	2,0	215	3,0	4136	57,4
424	0,8	733	10,0	1160	15,9	27	0,4	115	1,6	139	1,9	337	4,6	501	6,8	50	0,7	139	1,9	188	2,6	4270	58,4
415	5,6	727	9,8	1139	15,4	30	0,4	125	1,7	146	2,0	279	3,8	516	7,0	48	0,6	124	1,7	164	2,2	4341	58,7
363	4,9	624	8,4	980	13,2	31	0,4	126	1,7	146	2,0	281	3,8	514	6,9	55	0,7	143	1,9	180	2,4	338	58,5

Digitized by Google

III. Fortegnelse over de ved undersøgelserne paaviste

	Antal gaarde og tomter.	1. Manglende afstængning for kloakgas. (feil ved vandlaase, kumlaag og vaskledn.)		2. Utilstrækkelig rensning af kloaker.		3. Manglende afløb eller drainering.	
		Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.
Ved gjennemgaaelsen i 1885, 86 og 87 . .	4282	1593	37,2	1088	25,4	363	8,5
- — - 1888	4989	1753	35,1	1184	23,8	342	6,9
- — - 1889	5117	1227	23,9	1194	23,3	152	2,9
- — - 1890	5347	1030	19,3	954	17,8	92	1,7
- — - 1891	5460	825	15,1	970	17,8	83	1,5
- — - 1892 (januar—juli)	5125	629	12,3	835	16,3	15	0,3
- — - 1892(aug. - decbr.)	5629	317	5,6	627	11,1	29	0,5
- — - 1893	5861	187	3,4	656	11,2	28	0,5
- — - 1894	6099	360	5,9	772	12,7	21	0,3
- — - 1895	6238	279	4,5	850	13,6	73	1,2
- — - 1896	6579	410	6,2	855	12,9	106	1,6
- — - 1897	6611	522	7,9	1232	18,6	113	1,7
- — - 1898	6784	369	5,4	1164	17,2	66	1,0

Digitized by Google

feil, gjennemsnitlig for hele byen fra 1885—1898. (Ældre schema)

4. Utætte bryggerhusgulve.		5. Uforsvarlig opbevaring af søppel. (Urene gaardsrum, kjeldere etc.)		6. Manglende eller utilstrækkelig desinfektion af privetindholdet.		7. Gamle, utætte privetbinger. (Ogsaa de, der er fælles med andre binger.)		8. Utætte privetbeholdere forøvrigt. (Privetkasser og binger af ny konstruktion.)		9. Uforsvarlige gjødselbeholdere eller manglende do. for stalde, fjøs og grisehuse.		Intet at bemærke.	
Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.	Antal.	pct.
407	9,5	1876	43,8	1602	37,4	674	13,4	470	11,5	535	12,5	499	11,7
553	11,5	1962	38,5	1728	34,6	487	9,8	457	9,2	554	11,5	888	17,8
389	7,6	1265	24,7	1282	25,5	130	2,5	517	10,1	275	5,4	1430	27,9
229	4,3	1378	25,8	934	17,5	38	0,7	313	5,9	187	3,5	1953	36,5
184	3,4	1281	23,5	683	12,5	35	0,6	361	6,6	145	2,7	2274	41,6
185	3,6	1202	23,5	668	13,1	20	0.4	214	4,2	130	2,5	2411	47,5
92	1,7	1110	19,7	487	8,7	14	0,2	137	2,4	64	1,1	3151	56,5
92	1,6	1074	18,3	419	7,1	7	0,1	110	1,9	44	0,8	3556	60,7
95	1,5	1366	22,4	656	10,8	19	0,3	137	2,2	48	0,8	3384	55,5
118	1,9	1469	23,5	607	9,7	41	0,7	130	2,1	32	0,5	3487	55,9
126	1,9	1430	21,7	660	10,0	53	0,8	143	2,2	44	0,7	3524	53,6
251	3,8	1910	28,9	1078	16,3	100	1,5	180	2,7	170	2,6	3029	45,8
134	2,0	1706	25,1	731	10,8	105	1,5	133	2,0	163	2,4	3571	52,6

Digitized by Google

IV.

Gjødsel (antal ton) afsendt pr. jernbane og søværts 1904.

Maaned.	Gjødsel af forskjellig slags.			Sum for forskjellige lastepladse (i ton).
	Sørengen.	Vestbanen.	Grønliens brygge.	
Januar	4866,5	728,0	25,0	5619,5
Februar	4366,3	840,0	0,0	5206,3
Marts	4946,4	931,0	19,8	5897,2
April	4439,2	875,0	342,0	5656,2
Mai	4400,4	595,0	663,0	5658,4
Juni	5514,2	588,0	0,0	6102,2
Juli	5055,2	182,0	266,0	5503,2
August	5049,3	357,0	62,0	5468,3
September	5145,5	343,0	178,0	5666,5
Oktober	5412,2	224,0	307,0	5943,2
November	5014,9	553,0	341,0	5908,9
December	5347,7	1092,0	120,0	6559,7

Digitized by Google

Bilag 10.

Aarsberetning for 1904.

Fra

chefen for sundhedskommissionens boligkontor.

Jeg tillader mig herved at afgive følgende beretning om kontorets virksomhed i 1904.

Ligesom i tidligere aar har kontorets arbeide været drevet med kun en fast ansat assistent.

Til midlertidig hjælp blev der ligesom i 1903 bevilget kr. 600. Som midlertidig assistent har ogsaa i dette beretningsaar været ansat den samme mand som før, sergeant ved ingeniørvaabenet, H. Delphin.

Der har saaledes ikke fundet nogen forandring sted med hensyn til kontorets personale.

Den systematiske undersøgelse af byens daarligste boliger har været fortsat som i tidligere aar og da særlig i Grønlands sogn.

Desuden har der været foretaget spredte undersøgelser over hele byen.

Da der i disse ældre bydele findes en stor mængde gamle, forfaldne bygninger, hvori der for en stor del er lave, mørke, fugtige og idetheletaget usunde boliger, har det været nødvendigt at foretage meget grundige undersøgelser og opmaalinger. Jeg har derfor ikke kunnet indskrænke mig til at behandle alene kjælderleiligheder, men for en stor del maattet tage hele bygninger under behandling.

Da disse bydele ligger lavt i forhold til grundvandstanden, har det især forvoldt vanskeligheder at behandle underetagerne. Disse har i regelen ligget med sine gulve og vægge nede paa og tildels under terrænet og har derfor vist sig at være raadne og stinkende.

Den samme fremgangsmaade som tidligere har fremdeles været benyttet.

De daarlige leiligheder eller bygninger opmaales og tegnes, saa man kan faa et paalideligt grundlag for sagens videre behandling. Eieren tilskrives og der sendes ham samtidig et forslag til de forbedringsarbeider, som maa ansees paakrævede for at bringe forholdene i forsvarlig stand. Er forholdene saa slette, at der herfra ikke kan fremsættes forslag, henstilles det til eieren selv at fremkomme med forslag. Under de derpaa følgende forhandlinger forsøger jeg, dels paa kontoret og dels paa stedet, at hjælpe og retlede eier eller bestyrer, for at han kan faa sin sag tilfredsstillende ordnet. Kun i meget faa og særlig graverende tilfælder, og hvor det har vist sig umuligt at opnaa noget med det gode, har sagen været forelagt sundhedskommissionen til beslutning og forkyndelse gjennem politiet.

Digitized by Google

Gjennem underhandlinger har det været muligt at faa en stor del usunde leiligheder dels sløifede dels forbedrede, og det har fremdeles vist sig, at man paa denne maade opnaar de bedste og største resultatér og tilfredshed paa begge parter.

Der er idethele undersøgt 366 huse.

Heraf er 220 undersøgt under den systematiske gjennemgaaelse af samtlige byens leiegaarde, medens 146 er undersøgte ifølge klage.

Under den systematiske undersøgelse fandtes sanitære misligheder i 70 huse eller ca. $^1/_3$ af det hele antal, medens der ved leilighederne i de øvrige 150 huse for tiden ikke fandtes noget at bemærke.

Det samlede antal huse, hvori der er fundet mislige leiligheder er altsaa 70 + 146 = 216.

I 1898	undersøgtes	ifølge	klage	31	huse	
- 1899	—	—	—	69	—	
- 1900	—	—	—	71	—	
- 1901	—	—	—	84	—	
- 1902	—	—	—	95	—	
- 1903	—	—	—	103	—	og
- 1904	—	—	—	146	—	

Som det vil seés har klagernes antal dette aar steget betydelig. Ligesom i alle tidligere aar har saagodtsom alle klager været berettigede.

Af de undersøgte huse, hvori der er fundet misligheder, er 128 større eller mindre murbygninger og 88 er træbygninger.

For 115 gaardes vedkommende med tilsammen 337 undersøgte leiligheder eller med 824 rum har jeg fundet det nødvendigt at foretage en nøiagtig opmaaling samt udføre tegninger, beskrivelser m. v.

Vedlagte tabel I*), der følger som bilag 1, er udarbeidet i lighed med tabellerne til tidligere aarsberetninger for at søge at skaffe en lettere oversigt over de undersøgte leiligheders størrelse, lysforholde, husleien, antal beboere, hvor stort luftrum der er paa hver beboer, samt de forefundne misligheder etc.

I de nævnte 115 opmaalte huse med undersøgte 337 leiligheder er 70 af disse beliggende i kjælderen og 267 i de øvre etager.

Flere af disse sidste er dog at betragte som kjælderleiligheder, idet deres gulve ligger nede paa bare jorden uden nogen isolation eller ofte endog noget under det tilstødende terræn.

De har saaledes en kjælderleiligheds slette egenskaber og er i sanitær henseende ligesaa skadelige som disse for beboernes helbred. Især er dette tilfældet, hvor rummene ikke ligger mod solsiden.

Siden kontorets oprettelse og siden det traadte i virksomhed i begyndelsen af 1897 har følgende antal kjælderleiligheder været undersøgt:

I 1897	undersøgtes	125	kjælderleiligheder.
- 1898	—	78	—
- 1899	—	126	—
- 1900	—	61	—
- 1901	—	104	—
- 1902	—	82	—
- 1903	—	83	—
- 1904	—	70	—

Ialt undersøgt 729 kjælderleiligheder eller antagelig vel halvparten af byens kjælderleiligheder.

*) Denne tabel vil først blive trykt, naar den hele by eller visse sogne er gjennemgaaede.

Digitized by Google

Antallet af rum i de forskjellige leiligheder, som er undersøgt og opmaalt i 1904, vil kunne sees af nedenstaaende tabel:

Leilighedernes størrelse.	1 enkelt værelse.	1 værelse og 1/2 kjøkken.	1 værelse og 1/2 kjøkken.	1 værelse og kjøkken.	2 enkelte værelser.	1 værelse, kjøkken og butik.	1 værelse og butik.	2 værelser og 1/2 kjøkken.	2 værelser og kjøkken.	2 værelser, kjøkken og butik.	3 værelser og kjøkken.	3 værelser, kjøkken og butik.	4 værelser og kjøkken.	4 værelser, kjøkken og butik.	5 værelser, kjøkken og butik.	6 værelser og kjøkken.	9 værelser og kjøkken (pleiehjem).	Sum.
Antal. .	54	3	16	117	1	3	5	2	91	8	20	2	10	1	2	1	1	337

Det mindste opmaalte rum (et kjøkken) har en gulvflade af kun 1,80 m.² (l.-no. 95 i tab. I, en gaard i Johannesgaden).

Der findes 116 rum med en gulvflade af mindre end 6 m.², der ansees for minimumsgulvfladen i beboelsesrum.

I gjennemsnit udgjør gulvfladen 11,66 m.².

Den mindste høide, der er fundet i beboelsesrum, er 1,36 m., som er gjennemsnitshøiden i et loftsværelse (l.-no. 22 i tab. I, en gaard paa Grønlandsleret.

De forskjellige høider i rummene, inddelt i grupper vil kunne sees af nedenstaaende tabel:

Rummenes høide	1,79 m. og derunder.	Fra og med 1,80 m. til og med 1,99 m.	Fra og med 2,00 m. til og med 2,19 m.	Fra og med 2,20 m. til og med 2,49 m.	2,50 m. og derover.	Sum.
Antal	41	197	218	192	176	824

Altsaa har 648 rum eller 78,6 pct. en mindre høide end den som er fastsat baade i den gamle og den nye bygningslov, nemlig 2,50 m.

456 rum, eller 55,3 pct., har mindre høide fra gulv til tag end den gamle bygningslov tillod som minimumshøide for kjælder- og kvistværelser, nemlig 2,20 m.

Gjennemsnitshøiden er 2,21 m.

39 rum er fuldstændig mørke eller mangler direkte lys; samtidig kan disse rum heller ikke udluftes direkte, og er derfor i særlig grad slette beboelsesrum. 11 af dem vides at blive benyttet som soverum; de andre 28 er kjøkkener.

Der findes 421 rum eller 51,1 pct. med en lysflade af mindre end 1/10 af gulvfladen, der ansees for at være den mindste lysflade et beboelsesrum bør have.

Den mindste fundne lysflade er ca. 1/98 (l.-no. 106 i tab. I, en gaard i Nedre Hammersborggade).

258 af leilighederne var ved undersøgelsen beboede. De andre 79 var enten ubeboelige eller for tiden ikke benyttede til beboelse forbundet

Digitized by Google

med natteophold, men til andet brug. Enkelte stod ogsaa midlertidig ledige paa grund af reparation eller mangel paa bortleie.

I de benyttede 258 leiligheder boede 851 mennesker, nemlig 557 over og 294 under 15 aar.

I antallet af beboere er medregnet 41 personer, nemlig 22 mænd, 13 kvinder og 6 børn, der boede som logerende hos 28 familier. Kun hos 17 af disse familier havde de logerende et eget soverum. Hos de øvrige 11 laa de logerende i samme rum som familien.

I den stærkest befolkede leilighed bliver der en luftkubus af kun 4,278 m.³ paa hver beboer.

Af de 258 beboede leiligheder er der 65 eller 25,19 pct. i hvilke beboerne har en luftkubus af mindre end 10 m.³.

Til sammenligning er disse forhold for de foregaaende aar anført i nedenstaaende tabel:

Aar.	Den mindste fundne luftkubus pr. beboer.	Antal leiligheder, hvor luftkubusen er mindre end 10 m.³ pr. beboer; udtrykt i pct. af de bebobde leiligheder.
1897	3,778 m.³	32,26 pct.
1898	4,098 —	25,23 —
1899	2,467 —	32,40 —
1900	2,326 —	53,75 —
1901	3,372 —	36,36 —
1902	4,446 —	18,57 —
1903	3,465 —	17,65 —
1904	4,278 —	25,19 —

Det gjennemsnitlige luftrum paa hver beboer i de undersøgte huse udgjør 17,914 m.³.

Dette gjennemsnitstal har ligesom i tidligere beretninger ikke nogen særlig betydning, da der jo er flere større rum med faa beboere. Dette gjør, at forholdet viser sig bedre end det i virkeligheden er i en stor del arbeiderboliger af den her undersøgte art.

Ligeledes medvirker den fremgangsmaade som er benyttet ved udregningen af disse tal, at forholdene ser saapas gode ud. Bestaar en leilighed af flere rum, bliver nemlig disses samlede kubikindhold fordelt paa hver beboer, selv om kun det ene benyttes som soverum. Da dørene fra soveværelset til de øvrige rum som oftest, især ved vintertide, holdes lukkede om natten, faar beboerne liden nytte af de øvrige rums kubikindhold.

Som eksempel herpaa henvises til l.-no. 115 i tab. I, en gaard i Johannesgaden. Her benyttes kun det ene værelse med et rumindhold af 18,228 m.³ som soverum af en familie bestaaende af mand, hustru og 6 børn. Paa hver af disse bliver der altsaa et luftrum af 2,280 m.³. I tabellen er dette anført med 4,462 m.³; kjøkkenets kubikindhold er nemlig medregnet, idet dette staar i forbindelse med værelset og saaledes kan forøge kubikindholdet.

I de tilfælde, hvor en butik hører til en leilighed er dennes rumindhold ikke medtaget i disse beregninger. Heller ikke er kjøkkenerne

Digitized by Google

medregnede, naar to eller flere familier deler kjøkken, eller dette er adskilt fra leilighedens øvrige rum ved en gang eller lignende.

Den opgivne husleie varierer mellem kr. 4 og kr. 50 pr. maaned i de forskjellige leiligheder.

I det i 1904 systematisk undersøgte strøg af byen, nemlig Grønland og Enerhaugen, altsaa gjennemgaaende i meget gamle og daarlige bygninger, viser husleien sig at være meget høi i forhold til andre strøg med nyere bygninger, idet den pr. maaned og pr. m.³ viser sig at være som i nedenstaaende tabel anført:

		Leiligheder à 1 enkelt værelse. (Antal 24).	Leiligheder à 1 værelse og kjøkken. (Antal 82).	Leiligheder à 2 værelser og kjøkken. (Antal 50).
Husleie pr. maaned	høieste . . .	kr. 10,00	kr. 16,00	kr. 18,50
	laveste . . .	- 4,00	- 5,00	- 5,50
	gjennemsnit .	- **5,27**	- **8,71**	- **13,38**
Husleie pr. m.³ pr. maaned	høieste . . .	kr. 0,45	kr. 0,37	kr. 0,30
	laveste . . .	- 0,12	- 0,09	- 0,11
	gjennemsnit .	- **0,27**	- **0,21**	- **0,20**

Ved forskjellige spredte undersøgelser af gode leiligheder i nyere gaarde har husleien vist sig at være:

For 1 værelse og kjøkken ca. kr. 0,16 pr. m.³ pr. maaned
- 2 — - — - 0,14—0,19 —»—
- 3 — - — - 0,16—0,17 —»—
- 4 — - — - 0,15—0,17 —»—

Det viser sig altsaa fremdeles, at de daarligste og de mindste leiligheder ogsaa er de dyreste.

I de tilfælde, hvor man har erholdt en nogenlunde sikker oplysning om leieboernes indtægter, har husleien vist sig at udgjøre mellem 11,5 og 21,4 pct. af indtægten.

I 5 leiligheder fik man oplysning om, at beboerne havde hjælp af fattigvæsenet. Uden tvil er dette tal meget større; men folk vil nødig give meddelelse om disse ting, og andre undersøgelser derom er der ikke tid til at foretage.

De ved leilighederne fundne sanitære misligheder bestaar ligesom tidligere i leilighedernes beliggenhed nede paa eller under terrænet, og mangel paa isolation fra dette saavel af gulv som vægge, raadne og sopbefængte vægge og gulve, liden høide fra gulv til tag, slette lysforholde, utætte døre og vinduer, eller endog utætte vægge og gulve, og mangelfuldt vedligehold i det heletaget.

Inde i 2 leiligheder er der paatruffet kloakkummer.

Som huse med særlig mislige leiligheder henvises til l.-no. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 30, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 71, 73, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 93, 96, 100, 101, 103, 104, 106, 107, 108.

Digitized by Google

Af disse kan igjen fremhæves:

L.-no. 1, der er en gammel forfalden trærønne i Lakkegaden. Underetagen ligger under gadens niveau og saavel denne som loftsleilighederne er meget mislige.

L.-no. 2 er en gaard i Wergelandsveien, hvor der i mange aar ulovlig har været benyttet en slet kjælderleilighed som portnerbolig. Den blev efter underhandling med de nye eiere sløifet og ny portnerbolig indredet i en bagbygnings 1ste etage.

L.-no. 5, 6, 7 og 8 er 4 gamle og yderst slet vedligeholdte gaarde i Briskebyveien.

L.-no. 12 er en meget mislig kjælderleilighed i Universitetsgaden. Kjøkkenet i denne leilighed er indredet i en bod under portrummet, er meget lavt under taget og aldeles mørkt.

L.-no. 20, 21, 22, 23, 24 og 25 er gamle og slet vedligeholdte gaarde paa Grønlandsleret. Især er underetagerne og loftsleilighederne i disse gaarde meget mangelfulde.

L.-no. 30 er en mislig kjælderleilighed i Damstrædet. Leieboeren holdt desuden en hel del katte inde i leiligheden, saa stanken af dem var aldeles uudholdelig og generede de overboende.

L.-no. 35 er en meget forfalden gaard paa Grønlandsleret. Sidebygningen er især yderst slet i sanitær henseende og desuden aldeles faldefærdig.

L.-no. 36 er en gammel gaard paa Hammersborg, der benyttes som et hjem for husvilde. Gaarden er gammel og slet vedligeholdt.

L.-no. 39, 40, 41 og 42 er ogsaa gamle gaarde paa Grønlandsleret. I l.-no. 41 var sidebygningen saa forfalden, at den var opstøttet med bjælker, for at den ikke skulde falde overende. Huset var saa sammensunket, at hverken døre eller vinduer kunde aabnes eller lukkes. Sidebygningen blev efter henstillen herfra i løbet af høsten nedrevet og huset forøvrigt istandsat og væsentlig forbedret.

L.-no. 55 er en ny bygning i Ullevoldsveien. Her er en bolig i underste kjælderetage i strid med bygningslovens § 43 bygget med en bagvæg under og lige ind imod naboterrænet, ligesom leiligheden i det hele er saa uheldig beliggende mod en gaardsplads, at den er mindre god i sanitær henseende.

L.-no. 59 er en gaard i Wergelandsveien, hvor der er en kjælderleilighed beliggende dybt under jorden. Ved underhandlinger med eieren vil den blive sløifet til høsten, naar ny portnerleilighed er indredet i en udhusbygnings 2den etage.

L.-no. 71 er en liden gaard i Rødfyldgaden. Den er udvendig i god stand, men indvendig saa slet, at den er aldeles ubrugelig til hvadsomhelst.

Efterat kommunestyret ifølge henstillen herfra har besluttet at nedrive de faldefærdige levninger af nabohuset og udlægge tomten til gade, hvortil den er indkjøbt, vil huset blive ordentlig istandsat.

Dette gadestykkes istandsættelse, Rebslagergangen til Rødfyldgaden, vil i flere henseender forbedre forholdene i Vaterland, der paa dette sted har været uudholdelige.

L.-no. 73 er en kjælderleilighed i Sofies gade. Indredningen var i sin tid nægtet af bygnings- og sundhedskommissionen. Men den var alligevel udført og har været ulovlig benyttet i en række af aar. Der var nu kommen sop i gulvene og kjælderleiligheden er nu sløifet som beboelsesrum.

L.-no. 76 er en gaard i Rosenborggaden, der i en aarrække har været benyttet som enebolig. Der var ulovlig indredet tjenerværelser i

Digitized by Google

kjælderen. Disse viste sig at være yderst sopbefængte og meget mislige i sanitær hensende og blev derfor sløifet.

L.-no. 77 er en gaard i Pilestrædet, hvori to kjælderleiligheder. Disse vare meget mislige og lod sig ikke væsentlig forbedre, hvorfor de blev sløifede efter velvillig overenskomst med eieren.

L.-no. 80 er en gammel gaard i Uranienborgveien, hvor saagodtsom hele kjælderen var benyttet til beboelse, uagtet den ikke i nogen henseende adskilte sig fra en almindelig god kul- og vedkjælder.

L.-no. 81 er en bagbygning i en nyere gaard i Balders gade, hvor der er indredet en portnerleilighed. Da dens gulve er lagt omtrent i høide med terrænet — i strid med gjældende bestemmelser — var der gaaet sop i gulvene.

L. no. 47, en gaard i Enerhaugsgaden og l.-no. 82, en gaard i Smedgaden, var af kommunen i sin tid indkjøbt i reguleringsøiemed. Begge bygninger var saa slette i sanitær henseende, at de var utjenlige til beboelse. Efter kommunestyrets beslutning er de begge nu nedrevne.

Det samme er tilfældet med to forfaldne gaarde i Vaterland foruden den nævnte fjernelse af de faldefærdige rester af Rødfyldgaden no. 13.

L.-no. 84 er en villabygning i Josefinegaden. Her var der i kjælderen en ulovlig indredet portnerbolig af mislig beskaffenhed. Efter konference med eieren er denne kjælderleilighed nu sat i saadan god stand, at den opfylder de fleste rimelige fordringer til en saadan bolig.

L.-no. 85 en en nyere villabygning i Hafrsfjordgaden. Heri er indredet en portnerbolig i kjælderen. Men da hverken almindelige hygieniske regler eller paabud i byggeanmeldelsen paa forsvarlig maade er befulgte, er denne kjælderleilighed usund for beboerne og er forlangt sløifet.

L.-no. 86 er en kjælderleilighed i en større ældre gaard ved Drammensveien. Den er ikke udført overensstemmenpe med den approberepe plan og de paalæg, som er givne under approbationen. Den har derfor vist sig at være en slet bolig.

L.-no. 103 er en kjælderleilighed i en villabygning ved Drammensveien. Den er i sin tid approberet paa visse betingelser. Disse betingelser er dog ikke opfyldte og leiligheden er i sanitær henseende slet. Der er slette lysforholde, forbindelse med samtlige kjælderrum og mangel paa isolation fra terrænet.

L.-no. 104. I en gaard i Parkveien viste kjælderleiligheden sig at være meget mislig, idet den var fugtig og havde raadne, sopbefængte gulve m. v.

I en række gamle gaarde paa Grønlandsleret (nærmere specificerede i tabel I), hvor gulvene i underetagen ligger under terrænet eller nede paa samme, har der enten været foretaget forandringer eller ogsaa er leilighederne forlangt sløifede som beboelsesrum. Flere er ogsaa ved overenskomst med eieren sløifede og omgjorte til andet brug.

De i tabel I opførte leiligheder er ligesom i tidligere beretninger inddelt i 3 klasser: »god«, »middels« og »slet«.

Af »gode« er der 21, af »middels« 140 og af »slette« 176.

Det maa her bemærkes, at samtlige leiligheder, der er opmaalte og nøiagtig undersøgte, er i mere eller mindre grad slette boliger, der lider under de forskjelligste sanitære mangler.

Betegnelsen »god« og »middels« maa derfor kun tages relativt. Meningen hermed er, at disse »gode« eller »middels« leiligheder lader sig forandre eller reparere, saaledes at de til nød kan gjøres til nogenlunde brugbare boliger. Selv om dette i mange tilfælde lader sig gjøre, er det dog ofte tvilsomt om det lønner sig at koste paa dem saa meget som nødvendigt vilde være.

Digitized by Google

I medfølgende tabel II er opført de gaarde, som det ikke har været fundet nødvendig at opmaale, idet der paa rummenes størrelse, lysforholde etc. intet har været at udsætte. De ved disse bygninger fundne misligheder er i korthed anført i tabellen.

Da tabel II ikke skal trykkes, finder jeg det nødvendigt at nævne enkelte deri opførte tilfælder, der har særlig interesse.

L.-no. 11. I en ny gaard i Tøiengaden var der fugtighed i kjælderen. Dette kom af, at grundmurene ikke var ført ned i rigtig dybde under kjældergulvene, men tildels over disse, samt forøvrigt af slet udført byggearbeide. Efter paalæg herfra er forholdet rettet, saavidt som det efter bygningens opførelse lod sig gjøre. Paa grund af disse uforsvarlige byggearbeider har murmesteren mistet sin ret som ansvarshavende.

L.-no. 14. Gaard i Frydenlunds gade. Der var sop i gulvene i en leilighed i 1ste etage, hvorfor disse var raadne og maatte omlægges. Aarsagen hertil viste sig at være, at leilighedens gulve i strid med bygningslovens § 41 [3] og § 43 var lagt betydelig under nabotomtens terræn, der stødte lige ind mod leilighedens ydervæg og derved foraarsagede fugtighed og usundhed. Efter paalæg herfra er der paa nabotomten bygget en area, der isolerer væggen mod fugtigheden.

L.-no. 24. Gaard i Zetlitz' gade. Raadne gulve i en leilighed i 1ste etage paa grund af, at naboterrænet ligger høiere end gulvene. Gulvene er reparerede.

L.-no. 26. I en gaard paa Grønlandsleret var der ulovlig indredet en loftsleilighed og afdelt et kjøkken uden lys i 2den etage.

L.-no. 34. I en gaard i Vibes gade benyttedes endel mørke kot som soverum.

L.-no. 40. Ny gaard i Conradis gade. Eieren klagede over, at en bagbygning stadig var fugtig, og at fugtigheden endog ødelagde (forvitrede) bagvæggen. Grunden er, at bygningen, der i dette tilfælde dog kun var et udhus, er bygget betydelig under naboterræn og støder lige ind mod dette uden mellemrum.

L.-no. 41. Nyere gaard i Thomas Heftyes gade. Endel af 1ste etage er i strid med bygningslovens §§ 41 [3] og 43 bygget under gadens terræn, ligesom der var foretaget flere ulovlige indvendige forandringer med mørke soverum og kjøkken m. v. De mørke rum er sløifet og forandrede og langs bygningens facade er anbragt en fortløbende area.

L.-no. 42. Ny gaard i Vestbygaden. Fugtige leiligheder og mugsop i flere vægpanelinger. Mangelfuld isolation af murene og for lav beliggenhed af 1ste etages gulve i forhold til terrænet.

L.-no. 49. Gaard i Torvgaden. Mørke, fugtige rum til ophold for mennesker for kortere tid. Forholdene blev forbedrede efter paalæg herfra.

L.-no. 54. Gaard i Gunnerusgade. Klage over daarlig luft i leilighederne i 1ste etage. Der var sop i et gulv og i kjælderen. Denne blev dræneret og betoneret og gulvene reparerede.

L.-no. 57. Gaard i Sverres gade undersøgt paa foranledning af magistraten. Bygningen der agtedes indkjøbt i reguleringsøiemed var yderst forfalden og slet vedligeholdt.

L.-no. 64. Gaard i Jacob Aalls gade. Der var sop i gulve og i kjælderen. Aarsagen var feil ved badene, mangelfuld isolation i murene og særlig mangel paa ordentlige lyskasser udenfor de lavtliggende kjældervinduer. Vand randt derfor ned i kjælderen.

L.-no. 69. Gaard ved Snippen. Yderst slet vedligeholdt gaard med raadne gulve, tage og vinduer samt ydre konstruktive dele. Ulovlig smedje i kjælderen forulempede leieboerne med røg. Kloak i uorden og vand samt

Digitized by Google

raaddent træværk m. v. i kjælderen. Da eieren ikke vilde udføre nogen af de paalagte forbedringsarbeider, er hele gaarden ved sundhedskommissionens beslutning nægtet beboet.

L.-no. 74. Gaard i Rødfyldgaden indkjøbt i reguleringsøiemed af kommunen, men indtil videre bortleiet til skrabhandel. Efter henstillen herfra er resterne af bygningen af kommunestyret besluttet nedrevet og tomten skal til sommeren udlægges til gade.

L.-no. 77. Gaard i Grønnegade. Yderst fugtig og sundhedsfarlig leilighed i 1ste etage. Aarsagen er, at gaarden, der er forholdsvis ny, er bygget i strid med bygningslovens §§ 41 [3] og 43. 2 gavlvægge ligger i hele underetagens høide under det tilstødende naboterræn og lige ind til dette. Murvæggen er ikke engang pudset paa ydersiden, langt mindre isoleret. Mod de to gavlvægge, der støder lige imod et gartneri, er der et trapperum, der adskiller fra leilighederne. Men alligevel trækker fugtigheden sig selvfølgelig ind i leilighederne. Værst er det dog med den 3die gavlvæg, der i hele sin udstrækning danner ydervæggen for en leilighed. Denne leilighed viste sig altid meget fugtig og beboerne blev syge. Leiligheden er foreløbig sløifet som familiebolig.

L.-no. 90. I en gaard i Munkedamsveien er der efter færdigbesigtigelsen ulovlig foretaget indredning af endel mørke beboelsesrum.

L.-no. 95. I Kristiania østbanestation er der i sin tid, efter lovlig anmeldelse, men uden at sundhedskommissionen har havt nogen befatning dermed, indredet endel mislige kontorlokaler paa loftet i bygningen mod Havnegaden. Det viste sig ved undersøgelsen at lokalerne var uforsvarlig slet udførte i haandværksmæssig henseende. Delevæggene mod den ydre aabne gang var tynde og utætte. Saavel gulv som tag i rum, der paa alle kanter ligger frit, tildels over vestibulen, var ikke forsynede med stubbeloft og fyld og var derfor meget kolde og trækfulde. Desuden var et par rum saa smaa, at de maatte ansees uskikkede til arbeidsrum. Efter henvendelse til jernbanens vedkommende vil forholdene antagelig i sommerens løb blive rettede.

Af de i aarsberetning for 1903 nævnte mere bemærkelsesværdige tilfælder meddeles, at den under l.-no. 35 i tabel I nævnte gaard i Rebslagergangen, der saavel i sanitær som i sædelig henseende var et af de værste huse i byen, blev ved sundhedskommissionens beslutning af 13de mai 1904 sløifet som beboelses- og arbeidsrum og derefter i juni maaned ved politiets assistance ryddet. Huset blev senere som farligt for den offentlige sikkerhed, efter henstillen herfra, taget under behandling af bygningsvæsenet i henhold til bygningslovens § 83 [1].

I tidligere aarsberetninger, under l.-no. 14 i tabel II for 1900, er nævnt en gaard i Vibes gade, hvori 6 leiligheder maatte sløifes ved beslutning af 1900 paa grund af at de, i strid med bygningsloven, var bygget under og lige ind imod høiereliggende naboterræn og derfor var i høi grad sundhedsfarlige boliger. Eieren har ved Kristiania byret anlagt sag mod kommunen og gjort erstatningsansvar gjældende.

Kristiania byret har i denne sags anledning under 16de januar 1905 afsagt følgende frifindelsesdom:

»I henhold til den passerede votering kjendes for ret:

Kristiania kommune bør for aktieselskabet Vibes gade 13's tiltale i denne sag fri at være.

Sagens omkostninger ophæves.«

Gaarden har senere gaaet over til anden eier, der ifølge ansøgning har faaet tilladelse til at benytte to leiligheder i underste etage til maler-

Digitized by Google

værksted, medens den 3die leilighed i denne etage, der støder mod terrænet paa to sider, er taget i brug som rullebod.

Som i indledningen nævnt er ogsaa i nærværende beretningsaar anvendt den fremgangsmaade i størst mulig udstrækning at søge forholdene rettede ad mindelig vei gjennem forhandling med eierne. Kun i 7 tilfælde har det været nødvendigt at anmelde sagen til sundhedskommissionen, som ved beslutning forkyndt gjennem politiet har paalagt eieren at udføre de nødvendige forandringer eller helt at sløife leilighederne.

Af nedenstaaende taabel vil kunne sees, hvor mange leiligheder der i 1904 er bleven forbedret eller sløifet:

Antal gaarde.		Forbedrede:		Sløifede:	
		Kjælder-leiligheder.	Øvre etager.	Kjælder-leiligheder.	Øvre etager.
Efter underhandling med eierne	81	12	129	36	41
Efter sundhedskommissionens paalæg . . .	5	1	10	1	4
Sum . .	86	13	139	37	45
I 1904 tilsammen . . .		152		82	
- 1903 — . . .		68		79	
- 1902 — . . .		67		43	
- 1901 — . . .		76		65	
- 1900 — . . .		57		63	
- 1899 — . . .		61		71	
- 1898 — . . .		89		86	

Foruden at besigtige forbedringsarbeiderne efter deres fuldførelse har jeg ogsaa mest muligt søgt at kontrollere dem under udførelsen. Dette har vist sig mere og mere nødvendigt for at sikre en saadan udførelse af arbeidet, at der kan blive nogen virkelig og varig hjælp ved de foretagne foranstaltninger. I en stor del tilfælde har eieren ikke raad til at tage bygningskyndig assistance, men maa søge paa billigst mulig maade at faa forholdene forbedrede. Jeg maa under saadanne omstændigheder lægge mest muligt arbeide i at hjælpe eieren med raad og veiledning. Paa denne maade er der ofte opnaaet gode resultater.

I 1904 er der forretaget 915 kontrolundersøgelser af tidligere undersøgte boliger.

Nybygning af arbeiderboliger.

Der er behandlet 135 byggeanmeldelser angaaende gaarde med smaa leiligheder.

I 29 tilfælde har anmeldelserne været forelagt sundhedskommissionen i anledning af dispensationsandragender.

Digitized by Google

Deraf fra	bygningslovens	§ 40 [2]	i	3	tilfælde
-	—	§ 40 [8]	-	11	—
-	—	§ 41 [3]	-	2	—
-	—	§ 42 [4]	-	1	—
og .	—	§ 43	-	12	—

Af de 135 behandlede byggeanmeldelser gjælder kun de 6 nye bygninger med tilsammen 135 leiligheder og 5 butiker.

Som det heraf fremgaar, har der i beretningsaaret saagodtsom ikke været bygget nye arbeiderboliger i byen. De øvrige byggeanmeldelser gjælder ombygninger af ældre og nyere gaarde. En stor del af disse er anmeldte paa foranledning herfra.

Disse ombygninger og forandringsarbeider kræver for dette kontor vel saa meget arbeide som nybygning. Der maa meget ofte undersøgelser til paa stedet baade forinden byggeanmeldelsen kan behandles og under arbeidets udførelse.

Der er saaledes foretaget undersøgelser paa stedet 44 gange ifølge de indkomne byggeanmeldelser.

Endvidere er der foretaget færdigbesigtigelse af 14 gaarde i henhold til bygningslovens § 27 [13], heraf 2 nye gaarde under 1ste sundhedsinspektørs fravær; de andre er færdigbesigtigelser af større eller mindre reparationsarbeider, tildels efter paalæg herfra.

Kristiania den 8de juni 1905.

Ærbødigst

Th. Svane.

Til
Kristiania sundhedskommission.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tabeller

over

folkemængden i Kristiania den 31te december 1904
samt over de i 1904 indtrufne dødsfald.

Digitized by Google

Tabel I. **Kristiania folkemængde**

Sogn.	Samlet antal.	Under 1 aar.			2—3			4—5.			6—10.			11—15.			16—20.			21—30.		
		Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum
Vor Frelser .	9719	92	72	164	151	137	288	157	148	305	392	387	770	408	382	790	531	515	1046	948	1243	2191
Johannes . . .	13746	116	125	241	250	267	517	210	252	462	580	563	1143	519	524	1043	647	707	1354	1214	1677	2891
Trefoldighed.	16875	105	114	219	238	236	474	259	243	502	579	618	1197	623	644	1267	690	912	1602	1398	2502	3900
Jakob	12495	134	141	275	245	288	533	252	237	489	619	577	1196	602	571	1173	516	650	1166	1018	1293	2311
Frogner. . . .	14263	143	132	275	315	285	600	295	292	587	618	652	1270	622	560	1182	472	955	1427	862	2343	3205
Uranienborg .	12507	124	136	260	244	250	494	228	255	483	539	566	1105	501	422	923	408	758	1166	751	1901	2652
Fagerborg . .	13489	187	175	362	370	357	727	351	343	694	676	734	1410	589	584	1173	483	741	1224	867	1587	2454
Gamle Aker .	20121	240	198	438	440	406	846	440	410	850	968	992	1960	792	853	1645	801	1140	1941	1457	2546	4003
Sagene	16695	281	240	521	577	529	1106	546	497	1043	1147	1160	2327	992	1032	2024	643	814	1457	1039	1353	2392
Paulus	21114	318	358	676	673	665	1338	629	683	1312	1414	1385	2799	1145	1116	2261	757	925	1682	1466	2088	3554
Petrus.	19381	318	293	611	663	600	1263	646	590	1236	1333	1333	2666	1073	974	2047	773	820	1593	1343	1733	3076
Grøuland . . .	20023	245	271	516	573	553	1126	518	524	1042	1224	1255	2479	1128	1099	2227	931	921	1852	1571	1640	3211
Kampen . . .	15118	236	240	476	502	527	1029	480	504	984	1092	1107	2199	894	854	1749	591	666	1257	1009	1212	2221
Oslo	6976	87	71	158	152	178	330	176	180	356	406	399	805	342	412	754	321	358	679	471	629	1100
Vaalerengen .	9831	145	150	295	295	298	593	298	300	598	670	734	1404	594	565	1159	409	468	877	653	770	1423
Tilsammen	222373	2771	2716	5487	5688	5576	11264	5485	5458	10943	12257	12482	24739	10824	10592	21416	8973	11350	20323	16067	24517	40584
				2,46			5,06			4,93			11,13			9,63			9,14			18,25

Under 15 aar 73,849 = 33,21 pct.

Digitized by Google

31te december 1904:

31—40.			41—50.			51—60.			61—70.			71—80.			81—90.			91—100.			Uopgivet alder.			Samlet antal.	
Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.
683	737	1420	557	611	1168	391	430	821	215	236	451	70	131	201	20	33	53	„	2	2	20	20	40	4635	5084
843	1163	2006	642	920	1562	541	741	1282	263	462	725	131	221	352	24	74	98	„	7	7	48	35	83	6028	7738
975	1599	2574	701	1266	1967	532	936	1468	353	600	953	172	316	458	37	84	121	1	5	6	77	90	167	6710	10165
826	955	1781	670	846	1516	505	546	1051	228	379	607	107	187	294	20	48	68	1	3	4	17	14	31	5760	6735
911	1418	2329	648	860	1508	364	577	941	196	352	548	93	172	265	18	43	61	1	6	7	17	41	58	5575	8688
756	1154	1910	501	917	1418	346	588	934	206	443	649	93	236	329	32	86	118	2	3	5	20	41	61	4751	7756
874	1207	2081	616	869	1485	315	545	860	186	371	557	82	210	292	27	77	104	3	11	14	13	39	52	5639	7850
1302	1836	3138	870	1337	2207	575	942	1517	311	559	870	148	301	449	30	101	131	2	8	10	55	61	116	8431	11690
1007	1175	2182	721	893	1614	457	572	1029	246	371	617	104	182	286	24	47	71	1	3	4	12	10	22	7797	8898
1427	1686	3113	933	1162	2095	568	731	1299	232	370	602	109	189	298	14	35	49	1	2	3	20	13	33	9706	11408
1265	1401	2666	812	1072	1884	575	691	1266	268	380	648	122	194	316	27	51	78	1	6	7	11	13	24	9230	10151
1228	1266	2494	1019	1130	2149	686	821	1507	393	469	862	158	257	415	36	60	96	1	4	5	22	20	42	9733	10290
962	1002	1964	647	814	1461	441	535	966	207	296	503	113	140	253	16	23	39	„	5	5	5	8	13	7195	7923
408	461	869	348	432	780	256	293	549	153	196	349	57	122	179	23	37	60	1	3	4	2	2	4	3203	3773
594	642	1236	470	516	986	296	363	659	177	201	378	54	112	166	16	23	39	1	1	2	9	7	16	4681	5150
14061	17702	31763	10155	13645	23800	6848	9301	16149	3634	5685	9319	1583	2970	4553	364	822	1186	16	69	85	348	414	762	99074	123299
		14,29			10,70			7,26			4,19			2,05			0,58			0,04			0,34	44,55	55,45

Over 15 aar 148,524 = 66,79 pct.

Digitized by Google

Tabel II. **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

(Da grupperingen inden de 94 grupper ved visse dødsaarsager er mere eller mindre vilkaar

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.	
			Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.												
I. Akute.												
1. Exantematisk tyfus	*Typhus exanthematicus*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Tyfoidfeber	*Febris typhosa*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Epidemisk cerebrospinalmeningit	*Meningitis cerebrospinalis*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Børnekopper	*Variolæ*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Skarlagensfeber	*Scarlatina*	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Mæslinger	*Morbilli*	10	7	3	-	-	1	-	-	-	3	1
7. Difteri (Croup.)	*Diphtheria*	58	32	26	-	-	-	-	-	-	6	-
8. Kighoste	*Tussis convulsiva*	22	11	11	-	-	1	-	1	1	4	2
9. Influenza	*Influenza*	18	7	11	-	-	-	-		-	-	1
10. Gigtfeber	*Rheumatismus acutus*	4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-
11. Koldfeber	*Febris intermittens*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Erysipelas og phlegmone	*Abscessus*	5	3	2	-		-	-	1	-	-	-
	Angina phlegmonosa	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Erysipelas	9	5	4	1	-	2	1	-	-	-	1
	Phlegmone	5	3	2	1	-	1	-	-	-	1	-
	Tilsammen	20	11	9	2	-	3	1	1	1	1	-
13. Pyæmi og septhæmi	*Pyæmia*	16	9	7	-	2	-	1	1	-	1	1
	Septichæmia	8	3	5	-		-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	24	12	12	-	2	-	1	1	-	1	-
14. Akut diarré (kolerine)	*Catarrhus intestinorum*	8	4	4	1	-	-	1	1	-	1	2
	Cholera nostras	12	9	3	-	-	4	1	1	-	1	1
	Diarrhoea acuta	41	25	16	1	-	7	3	10	5	4	3
	Dyspepsia	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Enteritis necrotica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gastro-Enteritis acuta	136	67	69	3	1	15	17	22	15	13	15
	Tilsammen	200	107	93	5	1	27	22	34	20	19	21
15. Asiatisk kolera	*Cholera asiatica*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Dysenteri	*Dysenteria*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17. Tetanus trismus	*Tetanus*	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
18. Miltbrandpustel	*Pustula maligna*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Andre akute infektionssygdomme	*Angina tonsillaris*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *ulcerosa*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Febris	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Furunculosis	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
	Tilsammen	5	3	2	-	1	1	-	-	-	1	-
II. Kroniske.												
20. Tuberkulose	*Tuberculosis*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2
a. Lungerne	*Phthisis sive tuberculosis pulmonum*	489	210	279	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Tarmkanalen	*Enteritis tuberculosa*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tubeculosis cocci	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *intestinalis*	6	3	3	-		-	-	-	-	-	-
	— *peritonei*	13	6	7		-	-		-	-	-	-
	Tilsammen	22	9	13		-	-		-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

lig, er samtlige dødsaarsager opførte med de af lægerne benyttede latinske benævnelser)

2—3 aar.		4—5 aar.		6—10 aar.		11—15 aar.		16—20 aar.		21—30 aar.		31—40 aar.		41—50 aar.		51—60 aar.		61—70 aar.		71—80 aar.		81—90 aar.		91—100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	3	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,35
3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,32
12	11	6	4	6	10	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,87
5	6	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,71
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	5	2	3	-	-	-	-	0,58
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	0,65
1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-		1	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	3	2	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,77
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	8	3	3	1	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-
10	12	5	4	2	4	-	1	-	-	-	1	1	2	1	-	1	-	-	-	1	4	1	1	-	-	-	-	6,45
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	0,16
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
4	3	3	3	4	4	4	17	18	41	62	86	50	45	26	35	22	24	11	11	4	8	2	-	-	-	-	-	15,76
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	1	1	-	-	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,71

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.	
			Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
c. Ben og led	*Spondylitis tuberculose*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tuberculosis articulorum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *columnæ*	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *coxæ*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *cubiti*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *genus*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *ossium*	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *pedis*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *symphysis sacro iliacæ*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *vertebrarum*	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	26	15	11	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Urin- og kjønsorganer	*Nephritis tuberculosa*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Salpingitis —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tuberculosis renis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	
	— *urogenitalis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Tilsammen	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	
e. Lymfekjertler Skrofulose	*Lymphadenitis tuberculosa*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Scrophulosis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tuberculosis glandularum	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
	Tilsammen	8	3	5	-	-	-	1	-	-	1	-
f. Andre organer	*Tuberculosis abdominis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *laryngis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *recti*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs meningit	*Meningitis tuberculosa*	84	39	45	-	-	-	-	-	3	1	3
h. Miliærtuberkulose	*Tuberculosis miliaris*	11	6	5	-	-	-	-	1	-	-	-
	— *multiplex*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	12	6	6	-	-	-	-	1	-	-	-
21. Spedalskhed	*Lepra*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Syfilis	*Syphilis*	23	10	13	2	1	5	4	2	4	-	1
23. Kræft:												
a. Carcinom (sædet uopgivet)	*Carcinomatosis*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	*Cancer ventriculi*	112	63	49	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	— *hepatis*	15	5	10	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	— *mammæ*	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsorganerne	— *ovariorum*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *penis et scroti*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *prostatæ*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *testis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *uteri*	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *vulvæ*	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	24	4	20	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre organer	*Cancer abdominis*	14	2	12	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *colli*	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *columnæ*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *cutis regiones auris sin*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *glandulæ thyreoideæ*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *faciei*	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *inguinis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *intestinalis*	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2—3 aar.		4-5 aar.		6-10 aar.		11-15 aar.		16-20 aar.		21-30 aar.		31-40 aar.		41—50 aar.		51—60 aar.		61—70 aar.		71—80 aar.		81-90 aar.		91—100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	1	-	4	2	1	3	4	2	1	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	0,84
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,26
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10
10	12	5	8	16	9	1	3	1	1	2	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,71
-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,39
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,03
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,74
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	6	20	11	14	9	17	17	3	5	-	-	-	-	3,61
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	2	3	-	4	-	-	-	-	-	-	0,48
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	4	-	1	-	-	-	-	0,42
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	4	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	-	5	1	4	1	4	1	1	-	-	-	-	0,77
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	3	-	1	-	2	-	4	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.	
			Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
e. Andre organer	*Cancer linguæ*	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *maxillæ inferioris*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— — *superioris*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *mediastini*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *oesophagi*	11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *orbitæ*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *oris*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *pharyngis*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *recti*	10	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *renis*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *S Romani*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *vesicæ*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Epithelioma cruris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	70	28	42	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sarkom (sædet uopgivet)	*Sarcoma*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Bensystemet	*Osteosarcoma*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarcoma maxillæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— — *superioris*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre steder	*Lymphosarcomatose*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lymphosarcoma axillæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarcomatosis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarcoma hepatis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *mediastini*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *renis*	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	— *testis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumor malign. regiones sacralis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	8	6	2	-	-	-	-	-	1	-	-
24. Skjørbug	*Scorbutus*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Sukkersyge	*Diabetes mellitus*	24	15	9	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Perniciøs anæmi	*Anæmia perniciosa*	10	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Leukæmi	*Leuchæmia*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28. Rakit	*Rachitis*	44	29	15	-	-	-	-	3	2	9	5
29. Kronisk alkoholisme	*Alcoholismus chron.*	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
30. Medfødt svaghed	*Asphyxia*	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Atelectasis pulmonum	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Atrepsia	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-
	Atrophia	31	14	17	7	2	4	8	2	6	-	1
	Debilitas congenita	105	47	58	32	32	10	15	4	7	-	3
	Dystrophia	8	3	5	1	1	1	-	1	2	-	2
	Tilsammen	148	66	82	41	36	16	23	7	16	-	6
31. Alderdomssvaghed	*Debilitas senilis*	67	27	40	-	-	-	-	-	-	-	-
32. Andre kroniske infektions- og ernæringssygdomme	*Anæmia*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Arthritis deformans	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Morbus Addisoni	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *Basedowi*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *macnlos Werlhofi*	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Pseudoleuchæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Purpura hæmorrhagica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rheumatismus chron.	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	17	7	10	-	-	-	1	-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2–3 aar.		4–5 aar.		6–10 aar.		11–15 aar.		16–20 aar.		21–30 aar.		31–40 aar.		41–50 aar.		51–60 aar.		61–70 aar.		71–80 aar.		81–90 aar.		91–100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	2	3	7	4	6	11	12	5	10	1	4	-	-	-	-	2,26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	3	1	2	2	4	4	1	2	-	-	-	-	-	-	0,77
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	0,32
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
17	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,42
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,77
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	16	15	9	15	2	7	-	-	2,16
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	3	1	1	-	-	3	2	1	1	-	-	-	-	0 55

b

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere: Mk.	Deraf ere: Kk.	1ste maaned Mk.	1ste maaned Kk.	2den og 3die maaned Mk.	2den og 3die maaned Kk.	4de, 5te og 6te maaned. Mk.	4de, 5te og 6te maaned. Kk.	2det halvaar. Mk.	2det halvaar. Kk.
B. Sygdomme i de enkelte organer.												
1. Hjerne og rygmarv.												
33. Apoplexi og hjerne-emboli	*Apoplexia cerebri*	101	44	57	-	-	-	-	-	-	-	-
	Embolia —	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hæmorrhagia —	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	104	45	59	-	-	-	-	-	-	-	-
34. Suppurativ meningit	*Meningitis*	43	23	20	-	-	2	1	1	-	3	3
	Meningo encephalitis chron.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	44	24	20	-	-	2	1	1	-	3	3
35. Epilepsi	*Epilepsia*	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-
36. Kramper hos smaabørn	*Convulsiones sive Ecclampsia*	53	24	29	4	7	3	6	9	3	4	6
37. Sindssygdomme	*Amentia*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dementia	9	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-
	Idiotia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Insania	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Melancholia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Paralysis generalis	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	20	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-
38. Andre hjernesygdomme	*Abscessus cerebri*	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Arteriosclerosis cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Emollitio cerebri	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Encephalitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Encephalopathia	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hydrocephalus	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Morbus cerebri	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Paralysis glosso-labio-pharyngea	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumor cerebri	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vitia organica cerebri	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	38	21	17	-	-	1	-	-	-	1	-
39. Rygmarvssygdomme	*Hemiplegia*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Myelitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Paralyzis spinatis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Paraphlegia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sclerosis lateral amyotrophia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
40. Andre sygdomme i hjerne og rygmarv	*Paralysis agitans*	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Cirkulationsorganerne.												
41. Endo og perikardit	*Endocarditis*	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pericarditis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
42. Klappefeil og andre organiske hjertesygdomme	*Vitia organica cordis*	154	57	97	-	-	1	1	-	-	-	-
43. Hjertelammelse	*Asystolia*	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Debilitas cordis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Paralysis cordis	59	24	35	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	63	25	38	1	-	-	-	-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2–3 aar.		4–5 aar.		6–10 aar.		11–15 aar.		16–20 aar.		21–30 aar.		31–40 aar.		41–50 aar.		51–60 aar.		61–70 aar.		71–80 aar.		81–90 aar.		91–100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	1	8	7	10	14	16	21	3	14	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	4	1	8	7	10	14	16	23	3	14	2	-	-	-	3,35
7	3	4	1	3	2	1	2	-	2	2	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
7	3	4	1	3	2	1	2	-	2	2	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1,42
-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,26
4	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,71
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	3	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	3	-	1	2	1	3	1	3	-	-	-	2	-	-	0,65
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	3	1	3	2	1	4	6	2	3	7	-	-	-	-	-	-	1,23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	0,32
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	0,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,23
-	-	-	1	2	-	-	3	2	6	1	4	5	9	10	19	10	11	11	13	12	23	3	7	-	-	-	-	4,96
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3	-	2	-	4	-	1	4	4	6	5	8	3	14	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3	-	2	-	5	-	1	4	4	7	5	9	3	14	-	2	-	-	2,0

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.	
			Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk	Kk.	Mk.	Kk.
44. Arteriosklerose . .	*Arteriosclerosis*	34	14	20	-	-	-	-	-	-	-	-
45. Aneurysma	*Aneurysma aortæ*	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46. Andre sygdomme i cirkulationsorganerne	*Affectio cordis*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Asthma cardiale	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cor adiposum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Morbus cordis	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Myocarditis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Myopathia cordis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ruptura —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen . .	15	5	10	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Respirationsorganerne.												
47. Bronkit, akut . . .	*Bronchitis acuta*	121	60	61	4	1	14	7	6	6	14	14
48. Bronkit, kronisk og Bronkiektasia . . .	*Bronchitis chronica*	75	28	47	-	-	1	-	-	-	-	-
	Emphysema	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen . .	78	31	47	-	-	1	-	-	-	-	-
49. Pneumoni, katarralsk	*Bronchopneumonia*	38	21	17	-	-	1	3	4	2	-	1
	Hypostasis lobi inf. pulm. .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pneumonia catarrhalis . . .	35	17	18	1	1	1	1	3	2	6	3
	— *hypostatica* . . .	2	1	1	-	-	-	-	-		-	-
	Tilsammen . .	76	39	37	1	1	2	4	7	4	6	4
50. Pneumoni, krupøs .	*Pneumonia crouposa.* . . .	216	107	109	1	-	5	3	6	3	16	12
	— *gangrænosa* . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen . .	217	107	110	1	-	5	3	6	3	16	12
51. Lungegangræn . .	*Gangræna pulmonum.* . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Pleurit, serøs. . .	*Pleuritis*	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
53. Pleurit, purulent. .	*Empyema*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Lungeemboli . . .	*Embolia pulmonum*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trombosis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
55. Andre sygdomme i respirationsorganerne	*Asthma*	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Croup	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Laryngitis acuta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumor pectoris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *pulmonis*	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen. .	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	1
IV. Digestionskanalen.												
56. Mavetarmkatarr. .	*Diarrhoea chronica*	5	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-
	Dyspepsia —	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Enteritis —	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen. .	13	5	8	-	-	-	-	-	-	1	-
57. Mavesaar	*Hæmatemesis*	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ulcus ventriculi	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen. .	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
58. Blindtarmbetændelse	*Appendicitis.*	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
59. Diffus peritonit . .	*Peritoneitis*	21	8	13	1	-	-	-	-	-	-	-
60. Indeklemt brok . .	*Hernia incarcerata*	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *umbilicalis*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen .	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2—3 aar.		4—5 aar.		6—10 aar.		11—15 aar.		16—20 aar.		21—30 aar.		31—40 aar.		41—50 aar.		51—60 aar.		61—70 aar.		71—80 aar		81—90 aar.		91—100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	3	5	6	6	9	1	-	-	-	1,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	3	1	4	1	2	-	-	-	-	0,48
13	13	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	3	5	3	3	7	-	3	-	-	3,90
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	1	2	10	11	18	9	15	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	1	2	10	13	18	9	15	-	2	-	-	2,51
5	6	1	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	2	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
6	5	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
11	11	1	1	-	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	2	4	3	3	3	1	-	-	-	2,45
71	14	3	4	2	3	-	3	2	-	7	5	8	7	15	8	7	12	8	11	8	15	2	8	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	14	3	4	2	4	-	3	2	-	7	5	8	7	15	8	7	12	8	11	8	15	2	8	-	1	-	-	7,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,03
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	0,23
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	0,26
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	4	-	1	-	-	-	-	0,42
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,32
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	0,39
-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	3	-	-	4	2	1	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,68
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	0,13

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere: Mk.	Deraf ere: Kk.	1ste maaned. Mk.	1ste maaned. Kk.	2den og 3die maaned. Mk.	2den og 3die maaned. Kk.	4de, 5te og 6te maaned. Mk.	4de, 5te og 6te maaned. Kk.	2det halvaar. Mk.	2det halvaar. Kk.
61. Ileus og volvulus	*Ileus*	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Volvulus S romani	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
62. Andre sygdomme i digestionskanalen	*Ascites*	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Colitis ulcerosa	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dilatatio ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Enteritis ulcerosa	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Obstructio alvi	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Strictura oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumor abdominis	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *pylori*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ulcus duodeni	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vitia organica abdominis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	25	7	18	-	-	-	-	1	-	-	-
V. Leveren.												
63. Galdestenssygdom	*Cholelithiasis*	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-
64. Leverkirrose	*Cirrhosis hepatis*	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
65. Andre leversygdomme	*Abscessus hepatis*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cholangitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hepatitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Icterus	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tumor hepatis	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	10	6	4	1	-	1	-	-	-	-	-
VI Urinorganerne.												
66. Cystit, cystopyelonefrit	*Cystitis*	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cystopyelitis	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cystopyelonephritis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pyelonepritis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	22	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-
67. Morbus brightii	*Albuminuria*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Morbus Brightii	38	27	11	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nephritis	20	8	12	-	-	-	1	-	-	2	-
	Tilsammen	60	37	23	-	-	-	1	-	-	2	-
68. Andre nyre- og urinveisygdomme	*Hypertrophia prostatæ*	15	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Infiltratio urinæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nephrolithiasis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Prostatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Retentio urinæ	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Uræmia	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	29	25	4	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Kjønsorganerne.												
69. Sygdomme i mandlige kjønsorganer		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. Sygdomme i kvindelige kjønsorganer	*Cystis ovarii*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Myoma uteri intern	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumores genit.	1		1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2–3 aar.		4–5 aar.		6–10 aar.		11–15 aar.		16–20 aar.		21–30 aar.		31–40 aar.		41–50 aar.		51–60 aar.		61–70 aar.		71–80 aar.		81–90 aar.		91–100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	0,26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	2	1	3	3	2	-	2	-	6	-	-	-	-	0,81
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	4	-	1	-	-	-	-	0,26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	0,23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	0,32
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3	2	1	6	3	2	2	-	-	-	-	0,71
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	7	1	4	3	3	3	6	1	3	1	-	-	-	1	-	-	-
-	1	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	3	1	-	1	3	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	-	-	3	1	4	1	7	4	5	3	4	6	6	2	4	3	1	-	-	1	-	-	1,93
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	11	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	4	-	-	3	-	15	-	4	-	-	-	-	-	0,93
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10

Digitized by Google

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere: Mk.	Deraf ere: Kk.	1ste maaned. Mk.	1ste maaned. Kk.	2den og 3die maaned. Mk.	2den og 3die maaned. Kk.	4de, 5te og 6te maaned. Mk.	4de, 5te og 6te maaned. Kk.	2det halvaar. Mk.	2det halvaar. Kk.
VIII. Hud- og ydre sygdomme.												
71. Pemphigus hos nyfødte	*Pemphigus neonatorum*	7	3	4	3	3	-	1	-	-	-	-
72. Senil gangræn	*Gangrana senilis*	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
73. Bensygdomme	*Coxarthrocace*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Osteomyelitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Spondylitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumores ossium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Andre sygdomme i hud og ydre organer	*Eczema universalis*	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Pemphigus	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Psoriasis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Tilsammen	4	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-
C. Barselsygdom.												
75. Barselfeber	*Febris puerperalis*	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Parametritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
76. Barselkrampe	*Ecclampsia*	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
77. Emboli	*Embolia*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
78. Blødning	*Hæmorrhagia partis*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Placenta prævia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
79. Livmoderbristning	*Ruptura uteri*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80. Dystoki	*Dystochia*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Andre barselsygdomme	*Graviditas extranterina*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Collapsus p. partum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Partus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Phlegmasia alba dolens	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.												
82. Cyanose	*Vitium cordis congenitum*	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-
83. Hjernemisdannelse, spina bifida	*Hemicephalus*	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Meningocele	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Spina bifida	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
84. Andre dannelsesfeil	*Atresia ani*	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Labium leporinum	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Stenosis intestin	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	4	2	2	2	1	-	1	-	-	-	-
E. Unaturlig død.												
85. Akut alkoholforgiftning	*Alcoholismus acutus*	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86. Andre forgiftninger		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
87. Drukning	*Submersio*	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-
88. Forfrysning	*Congelatio*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
89. Forbrænding	*Combustio*	6	5	1	-	-	-	-	-	-	1	-

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2–3 aar.		4–5 aar.		6–10 aar.		11–15 aar.		16–20 aar.		21–30 aar.		31–40 aar.		41–50 aar.		51–60 aar.		61–70 aar.		71–80 aar.		81–90 aar.		91–100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	5	-	2	2	-	-	-	-	0,39
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	0,13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,06
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,03
3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,19

c

Tabel II. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Dødsaarsag.		Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.	
			Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk	Kk.	Mk.	Kk.
90. Andre ulykkestilfælde	*Commotio cerebri*	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Conquassatio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Corpus alienum oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fractura	32	18	14	-	-	-	-	-	-	-	-
	Suffocatio	4	2	2	-	1	1	-	-	-	1	1
	Vulnus contusum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *cruris*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *frontis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	45	27	18	-	1	1	-	-	-	1	1
91. Drab og mord	*Vulnus cæsum thoracis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Selvmord	*Suicidium*	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Suspensio	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vulnus sclopetarium	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	20	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Andre dødsaarsager	*Otitis*	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Singultus	1	1		-	-	-	-	-	-	-	-
	Tumor lienis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— *pelvis*	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
94. Ubekjendt dødsaarsag	*Causa mortis ignota*	37	23	14	3	5	4	-	5	-	5	1
	Tilsammen	3102	1482	1620	73	63	89	81	85	64	102	85
					136		170		149		187	
			47,78	52,22	4,38		5,48		4,80		6,03	

Under 15 aar: 1132 = 36,49 pct.

Heraf var 32 tilreisende: *Pyæmia*: 1 mk. 31—40 aar. *Tuberculosis pulmonum*: 1 kk. *tuberculosa*: 1 kk. 11—15 aar. *Salpingitis tuberculosa*: 1 kk. 31—40 aar. *Nephritis tuberculosa*: mk. 51—60 aar. *Cancer mammæ*: 1 kk. 51—60 aar. *Cancer recti*: 1 mk. 21—30 aar. *Cancer Atrofia infantum*: 1 mk. 8/12 aar. *Vitia organica cordis*: 1 kk. 31—40 aar. *Arteriosclerosis*: 1 kk. 60 aar. *Colitis ulcerosa*: 1 mk. 51—60 aar. *Cholelithiasis*: 1 mk. 51--60 aar. *Morbus Brightii*: 1 mk. 71—80 aar. *Corpus alienum oesophagi*: 1 kk. 4—5 aar. *Singultus*: 1 mk. 71—80 aar.

Digitized by Google

1904, ordnede efter aldersklasserne.

2—3 aar.		4—5 aar.		6—10 aar.		11—15 aar.		16—20 aar.		21—30 aar.		31—40 aar.		41—50 aar.		51—60 aar.		61—70 aar.		71—80 aar.		81—90 aar.		91—100 aar.		Ukjendt alder.		Procentforhold af de døde
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	6	2	1	-	1	-	-	1	1	1	1	3	1	1	-	2	-	3	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	6	3	2	-	2	-	-	2	1	1	1	5	1	2	-	3	-	4	1	1	2	1	-	-	-	-	-	1,45
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.03
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	5	1	2	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0 65
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	0.13
2	-	-	-	-	2	1	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1,19
132	116	40	39	54	52	17	40	44	66	114	134	117	109	128	123	121	135	129	148	167	220	64	127	6	18	-	-	
248		79		106		57		110		248		226		251		256		277		387		191		24		-		
7,99		2,55		3,42		1,84		3,55		7,99		7,29		8,09		8.25		8 93		12,48		6 16		0,77		-		100

Over 15 aar: 1970 = 63,51 pct.

21—30 aar, 2 mk. 31—40 aar, 1 kk. 41—50 aar. *Tuberculosis genus:* 1 mk. 21—30 aar. *Coxitis* 1 mk. 21—30 aar. *Cancer ventriculi:* 1 mk. 41—50 aar, 1 mk. 61—70 aar. *Cancer vesicæ:* 1 *inguinis:* 1 mk. 61—70 aar. *Diabetes mellitus:* 1 kk. 41—50 aar. *Rachitis:* 1 mk. 2—3 aar. 81—90 aar. *Preumonia crouposa:* 1 mk. 21—30 aar, 2 kk. 81—90 aar. *Peritoneitis:* 1 kk. 51— 1 mk. 21—30 aar. *Nephritis:* 1 mk. 51—60 aar. *Hypertrophia prostatæ:* 1 mk. 61—70 aar

Digitized by Google

Tabel III. **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Sygdomme.	Januar.		Februar.		Marts.		April.		Mai.	
	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
1. Exantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Epid. cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Skarlagensfeber	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
6. Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Difteri (croup)	2	1	1	-	2	1	1	2	5	1
8. Kighoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Influenza	2	-	-	1	4	6	-	2	1	1
10. Gigtfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1
11. Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Erysipelas og phlegmone	2	-	2	-	1	-	-	-	1	1
13. Pyæmi og septhæmi	1	1	2	-	1	-	-	3	1	1
14. Akut diarré (kolerine)	5	1	7	2	5	2	3	1	5	2
15. Asiatisk kolera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17. Tetanus, trismus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Miltbrandpustel (pustula maligna)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Andre akute infektionssygdomme	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
20. Tuberkulose:	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Lungerne	23	26	18	21	22	16	21	23	22	33
b. Tarmkanalen	-	1	-	-	-	2	3	2	1	2
c. Ben og led	1	-	1	2	2	3	4	-	-	-
d. Urin- og kjønsorganer	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
e. Lymfekjertler (skrofulose)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
f. Andre organer	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
g. Tuberkuløs meningit	6	4	4	6	6	4	1	2	4	2
h. Miliærtuberkulose	2	1	-	-	2	-	1	1	1	-
21. pedalskhed	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
22. yfilis	-	1	-	-	3	2	-	2	1	-
23. Kræft:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Carcinom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	2	3	4	3	7	5	6	3	6	7
b. Leveren	-	1	1	-	3	2	-	1	-	-
c. Brystkjertelen	-	3	-	1	-	1	-	2	-	1
d. Kjønsorganerne	-	1	1	1	1	1	-	1	-	-
e. Andre organer	1	3	3	3	2	2	1	5	2	3
b. Sarkom	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
a. Bensystemet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
b. Andre steder	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
24. Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Sukkersyge	1	1	1	-	-	1	1	1	2	-
26. erniciøs anæmi	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
27. eukæmi	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
28. Rakit	2	1	3	3	5	1	3	2	3	4
29. Kronisk alkoholisme	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
30. Medfødt svaghed	5	7	6	8	4	9	5	7	8	4
31. Alderdomssvaghed	2	5	2	7	2	2	1	3	3	4
32. Andre kroniske infektions- og ernæringssygdomme	2	-	1	2	-	-	1	1	2	2
33. Apoplexi og hjerneemboli	2	5	5	4	6	5	6	6	6	-
34. Suppurativ meningit	2	2	4	1	3	3	3	1	1	1
35. Epilepsi	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
36. Kramper hos smaabørn	2	7	1	1	5	3	4	-	1	2
37. Sindssygdomme	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1

Digitized by Google

1904, ordnede efter maanederne.

Juni.		Juli.		August		September.		Oktober.		November.		December.		Sum af:		Tilsammen.	Anmærkninger.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk	Mk.	Kk	Mk.	Kk.	Mk	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	1	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	6	5	11	
2	1	-	1	-	-	1	-	-	-	3	-	1	1	7	3	10	
1	1	1	4	-	2	3	1	4	3	3	4	9	6	32	26	58	
-	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	3	3	11	11	22	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	11	18	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	3	2	1	1	-	-	-	-	1	-	2	-	1	11	9	20	
-	-	-	-	3	-	1	1	1	1	1	-	1	5	12	12	24	
5	7	14	7	30	38	21	15	5	9	5	5	2	4	107	93	200	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	2	5	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
29	26	13	27	16	24	13	12	7	29	9	15	17	27	210	279	489	
1	-	-	4	-	-	2	2	-	-	1	-	1	-	9	13	22	
-	-	-	1	2	-	1	1	3	1	-	1	1	2	15	11	26	
-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	3	3	6	
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	5	8	
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	3	
6	4	5	3	-	2	4	3	-	3	2	5	1	7	39	45	84	
-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	6	6	12	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
2	-	-	1	1	-	-	4	1	-	2	2	-	1	10	13	23	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	5	7	1	3	4	9	8	4	3	3	4	7	3	63	49	112	
1	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	5	10	15	
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	13	13	
-	3	-	1	-	-	-	1	-	6	-	3	2	2	4	20	24	
1	3	3	5	2	4	4	4	3	3	2	4	4	3	28	42	70	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	6	2	8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2	-	1	2	-	1	-	2	1	1	2	3	-	15	9	24	
1	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	8	10	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
4	2	3	1	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	29	15	44	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	1	4	
7	8	6	5	6	9	6	11	3	4	5	3	5	7	66	82	148	
2	4	2	4	2	2	4	2	2	1	3	2	2	4	27	40	67	
-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	10	17	
4	8	2	6	2	5	2	4	4	5	2	3	4	8	45	59	104	
2	2	2	-	2	2	-	2	3	4	1	1	1	1	24	20	44	
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	6	8	
2	3	4	1	-	1	1	3	1	5	2	2	1	1	24	29	53	
3	-	-	1	1	1	1	1	1	3	1	-	2	1	10	10	20	

Digitized by Google

Tabel III. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Sygdomme.	Januar.		Februar.		Marts.		April.		Mai.	
	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
38. Andre hjernesygdomme	2	2	3	3	6	1	-	-	1	-
39. Rygmarvsygdomme	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
40. Andre sygdomme i hjerne- og rygmarv	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-
41. Endo- og perikardit	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
42. Klappefeil og andre org. hjertesygd.	7	13	4	7	9	12	4	8	3	7
43. Hjertelammelse	-	2	1	3	2	6	2	2	4	2
44. Arteriosklerose	-	1	1	-	2	2	1	2	-	5
45. Aneurysma	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-
46. Andre sygdomme i cirkulationsorganerne	1	-	-	-	-	2	-	-	1	1
47. Bronkit, akut	3	1	5	7	11	12	13	8	11	14
48. — kronisk og bronkiektasi	1	6	5	5	6	4	2	1	4	6
49. Pneumoni, katarralsk	5	2	1	1	8	5	2	8	4	6
50. — krupøs	8	7	12	3	12	12	12	17	7	11
51. Lungegangræn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Pleurit, serøs	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
53. — purulent	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
54. Lungeemboli	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
55. Andre sygdomme i respirationsorganerne	1	-	-	-	-	2	1	-	-	1
56. Mave-tarmkatarrh	1	-	-	1	-	1	1	1	-	-
57. Mavesaar	-	1	-	1	-	-	2	1	-	-
58. Blindtarmbetændelse	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
59. Diffus peritonit	1	1	-	1	-	-	1	1	1	1
60. Indeklemt brok	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
61. Ileus og volvulus	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
62. Andre sygdomme i digestionskanalen	1	1	-	4	-	-	1	2	1	1
63. Galdestenssygdom	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1
64. Leverkirrose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
65. Andre leversygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
66. Cystit, cystopyelonefrit	3	1	-	-	5	-	-	-	-	1
67. Morbus brighti	2	1	2	4	3	1	5	3	4	2
68. Andre nyre- og urinveisygdomme	4	-	2	1	1	1	2	-	2	1
69. Sygdomme i mandlige kjønsorganer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. — - kvindelige —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
71. Pemphigus hos nyfødte	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
72. Senil gangræn	2	1	-	-	-	-	1	-	2	-
73. Bensygdomme	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
74. Andre sygdomme i ben og ydre organer	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
75. Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
76. Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
77. Emboli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
78. Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
79. Livmoderbristning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80. Dystoki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Andre sygdomme i barselsengen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
82. Cyanose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83. Hjernemisdannelse, spina bifida	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
84. Andre dannelsesfeil	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
85. Akut alkoholforgiftning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
86. Andre forgiftninger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
87. Drukning	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
88. Forfrysning	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
89. Forbrænding	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
90. Andre ulykkestilfælde	2	1	2	3	1	2	2	1	3	2
91. Drab og mord	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
92. Selvmord	-	-	-	-	3	-	-	-	2	1
93. Andre sygdomme	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
94. Ukjendt dødsaarsag	1	2	1	1	1	-	2	2	4	2
Tilsammen	116	124	113	114	169	149	132	138	142	147
Sum af begge kjøn	240		227		318		270		289	

Digitized by Google

1904, ordnede efter maanederne.

Juni.		Juli.		August.		September.		Oktober.		November.		December.		Sum af:		Tilsammen.	Anmærkninger
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.		
1	1	1	-	3	1	2	3	-	1	1	2	1	3	21	17	38	
-	1	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	-	5	5	10	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	3	6	
-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	5	2	7	
7	10	2	8	2	6	3	8	7	6	4	7	5	5	57	97	154	
3	4	1	2	2	5	1	5	1	2	3	1	5	4	25	38	63	
-	2	2	1	1	2	1	-	1	2	1	2	4	1	14	20	34	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6	-	6	
-	1	-	-	-	1	-	2	2	-	-	2	1	1	5	10	15	
2	5	4	-	-	-	-	1	4	3	5	4	2	6	60	61	121	
2	4	1	3	2	2	2	1	1	1	4	9	1	5	31	47	78	
3	1	1	2	3	4	1	2	5	1	5	3	1	2	39	37	76	
12	14	9	5	6	3	1	5	8	7	10	14	10	12	107	110	217	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	
-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	4	3	7	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	3	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	3	
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	6	8	
-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	3	5	8	13	
2	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	5	5	10	
1	-	-	-	3	-	1	1	-	2	-	-	-	2	7	5	12	
-	-	2	-	-	2	1	1	-	3	2	-	-	3	8	13	21	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	4	
-	2	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	7	8	
-	2	1	1	-	3	-	-	1	-	1	3	1	1	7	18	25	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	2	6	8	
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	2	7	
1	-	1	1	-	1	-	-	2	1	1	-	1	1	6	4	10	
1	1	2	4	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	13	9	22	
3	3	3	1	3	1	5	-	2	2	2	4	3	1	37	23	60	
3	-	2	1	2	-	-	-	2	-	2	-	3	-	25	4	29	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	3	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	3	4	7	
-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	7	5	12	
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	2	6	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	4	4	
-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	6	6	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	4	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	2	-	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	7	2	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	5	1	6	
2	1	4	-	2	3	5	2	1	2	1	-	2	1	27	18	45	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
1	1	2	-	3	-	1	-	3	-	2	1	-	-	17	3	20	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	4	
2	-	1	2	1	2	4	-	1	-	3	1	2	2	23	14	37	
133	148	119	123	121	143	118	121	96	130	103	129	120	154	1482	1620	3102	
281		242		264		239		226		232		274					

Digitized by Google

Tabel IV. **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

Sygdomme.	Vor Frelsers sogn.		Johannes sogn.		Treforldigheds sogn.		Jakobs sogn.		Frogners sogn.		Uranienborgs sogn.	
	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
1. Exantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Tyfoidfeber	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3. Epid. cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
6. Mæslinger	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
7. Difteri (croup)	-	-	5	4	2	1	-	-	-	2	2	-
8. Kighoste	2	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1
9. Influenza	-	-	1	-	1	3	1	-	1	-	1	-
10. Gigtfeber	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Erysipelas og phlegmone	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
13. Pyæmi og septhæmi	-	-	1	1	-	1	1	1	-	2	2	-
14. Akut diarré (kolerine)	2	4	3	5	6	2	5	5	2	4	-	3
15. Asiatisk kolera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Dysenteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17. Tetanus, trismus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Miltbrandpustel (pustula maligna)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Andre akute infektionssygdomme	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
20. Tuberkulose:	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Lungerne	11	10	14	16	17	18	21	19	6	5	4	10
b. Tarmkanalen	-	-	3	-	1	3	-	1	1	2	-	-
c. Ben og led	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
d. Urin- og kjønsorganer	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
e. Lymfekjertler (skrofulose)	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
f. Andre organer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs meningit	1	2	3	2	-	6	4	4	-	3	2	1
h. Miliærtuberkulose	-	1	1	-	-	1	1	-	1	1	1	1
21. Spedalskhed	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Syfilis	1	-	-	2	3	2	-	2	1	-	-	-
23. Kræft:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Carcinom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	3	4	4	2	2	10	2	4	4	-	7	2
b. Leveren	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1
c. Brystkjertelen	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-
d. Kjønsorganerne	-	2	1	2	-	2	-	2	-	-	1	1
e. Andre organer	2	2	2	1	4	6		4	3	3	3	2
b. Sarkom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Bensystemet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre steder	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
24. Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Sukkersyge	-	-	2	-	4	-	-	-	-	1	-	-
26. Perniciøs anæmi	-	1	-	1	-	-	-	1	1	2	-	1
27. Leukæmi	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
28. Rakit	-	-	1	-	-	1	1	1	2	-	-	2
29. Kronisk alkoholisme	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
30. Medfødt svaghed	3	2	3	2	4	4	8	2	1	7	4	5
31. Alderdomssvaghed	-	2	1	-	1	7	1	2	-	1	5	2
32. Andre kroniske infektions- og ernæringssygdomme	1	1	-	-	2	1	-	1	-	1	1	1
33. Apoplexi og hjerneemboli	2	4	5	3	1	6	2	3	5	4	3	2
34. Suppurativ meningit	-	-	1	1	2	1	1	2	1	2	1	-
35. Epilepsi	-	1	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-
36. Kramper hos smaabørn	-	1	1	-	2	2	1	1	2	-	1	2
37. Sindssygdomme	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1

Digitized by Google

1904, ordnede efter sognene.

Fagerborgs sogn.		Gl. Akers sogn.		Sagenes sogn.		Paulus sogn.		Petrus sogn.		Grønlands sogn.		Kampens sogn.		Oslo sogn.		Vaalerengens sogn.		Sum af		Tilsammen.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	6	5	11
-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	7	3	10
-	-	1	-	7	9	6	2	3	2	1	3	2	2	1	1	2	-	32	26	58
2	1	1	-	-	-	1	2	3	-	1	-	1	1	-	1	-	1	11	11	22
1	-	-	2	-	1	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	7	11	18
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	4	1	1	-	3	4	1	-	-	-	-	-	-	11	9	20
-	2	-	1	1	1	-	-	2	-	2	1	2	1	-	1	1	-	12	12	24
5	4	7	3	10	13	10	11	15	8	15	11	16	7	3	4	8	9	107	93	200
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
12	10	9	17	16	28	22	25	24	28	31	39	9	30	8	6	6	18	210	279	489
-	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	9	13	22
1	1	2	1	1	-	3	3	5	1	1	1	-	1	-	-	2	-	15	11	26
-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	3	5	8
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	3
2	3	-	2	2	10	12	4	4	2	6	4	1	2	-	-	2	-	39	45	84
1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	6	6	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
-	-	2	1	-	3	1	-	1	-	1	1	-	2	-	-	-	-	10	13	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	3	9	4	2	5	2	6	3	9	2	8	4	1	-	3	1	63	49	112
-	-	1	-	1	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	-	1	2	5	10	15
-	-	-	2	-	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	13	13
-	1	1	2	-	3	-	1	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	4	20	24
2	1	3	6	1	5	2	3	4	1	2	4	-	-	-	3	-	1	28	42	70
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	6	2	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	1	1	1	1	-	-	1	2	2	1	-	-	1	-	1	1	15	9	24
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	8	10
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
-	-	3	2	8	1	3	1	4	1	1	1	3	2	1	1	2	2	29	15	44
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	4
4	5	3	5	5	8	3	10	4	13	7	5	4	10	7	3	6	1	66	82	148
-	2	3	4	1	3	3	3	4	2	4	2	2	3	-	4	2	3	27	40	67
-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-	7	10	17
2	4	1	6	3	-	3	6	5	8	8	4	1	3	2	1	2	5	45	59	104
-	3	1	2	3	1	2	3	3	1	1	3	4	-	3	-	1	1	24	20	44
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	8
1	1	2	2	2	1	3	2	5	3	1	6	1	4	1	1	1	3	24	29	53
2	-	-	1	1	1	3	-	-	2	2	1	1	2	-	-	-	-	10	10	20

Digitized by Google

Tabel IV. (Forts.). **Dødsaarsager i Kristiania i aaret**

	Sygdomme.	Vor Frelser sogn.		Johannes sogn.		Trefoldighed sogn.		Jakob sogn.		Frogner sogn.		Uranienborg sogn.	
		Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
38.	Andre hjernesygdomme	3	1	2	1	1	2	1	-	2	-	1	4
39.	Rygmarvsygdomme	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1
40.	Andre sygdomme i hjerne og rygmarv	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
41.	Endo- og perikardit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
42.	Klappefeil og andre org. hjertesygd.	6	4	5	6	2	11	4	7	5	3	3	4
43.	Hjertelammelse	-	2	1	5	2	2	2	2	-	2	3	3
44.	Arterieosklerose	1	1	1	1	1	4	-	2	2	1	2	2
45.	Aneurysma	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
46.	Andre sygdomme i cirkulationsorg.	-	-	1	3	-	1	-	1	1	-	-	-
47.	Bronkit, akut	1	1	2	4	4	4	1	5	3	2	2	1
48.	— kronisk og bronkiektasi	7	3	-	2	1	2	3	5	1	2	1	1
49.	Pneumoni, katarralsk	1	-	2	2	-	3	-	2	-	1	1	1
50.	— krupøs	3	8	7	6	6	4	7	3	3	5	3	9
51.	Lungegangrøn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52.	Pleurit, serøs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53.	— purulent	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
54.	Lungeemboli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
55.	Andre sygdomme i respirationsorg.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
56.	Mave-tarmkatarrh	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
57.	Mavesaar	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-
58.	Blindtarmbetændelse	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1
59.	Diffus peritonit	1	-	1	-	1	-	2	1	1	2	-	1
60.	Indeklemt brok	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
61.	Ileus og volvulus	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
62.	Andre sygdomme i digestionskanalen	-	-	2	3	-	1	-	-	-	-	-	1
63.	Galdestenssygdom	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
64.	Leverkirrose	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
65.	Andre leversygdomme	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-
66.	Cystit, cystopyelonefrit	-	1	1	-	-	3	1	-	2	-	1	-
67.	Morbus Brighti	2	-	2	1	3	-	7	2	1	1	2	1
68.	Andre nyre- og urinveisygdomme	1	-	1	-	3	-	-	-	2	-	1	-
69.	Sygdomme i mandlige kjønsorganer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70.	— - kvindelige —	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
71.	Pemphigus hos nyfødte	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
72.	Senil gangrøn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
73.	Bensygdomme	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
74.	Andre sygdomme i ben og ydre org.	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
75.	Barselfeber	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
76.	Barselkrampe	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
77.	Emboli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
78.	Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
79.	Livmoderbristning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80.	Dystoki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81.	Andre sygdomme i barselsengen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82.	Cyanose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83.	Hjernemisdannelse, spina bifida	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84.	Andre dannelsesfeil	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
85.	Akut alkoholforgiftning	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
86.	Andre forgiftninger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
87.	Drukning	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
88.	Forfrysning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
89.	Forbrænding	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90.	Andre ulykkestilfælde	2	1	4	-	3	-	3	2	3	1	-	1
91.	Drab og mord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92.	Selvmord	1	-	2	-	2	-	2	-	-	1	2	-
93.	Andre sygdomme	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
94.	Ukjendt dødsaarsag	-	-	2	-	1	2	1	1	1	-	-	-
	Tilsammen	66	68	96	89	90	133	94	100	63	72	72	73
	Sum af begge kjøn	134		185		223		194		135		145	

Digitized by Google

1904, ordnede efter sognene.

Fagerborg sogn.		Gl. Aker sogn.		Sagene sogn.		Paulus sogn.		Petrus sogn.		Grønland sogn		Kampen sogn.		Oslo sogn.		Vaalerengen sogn.		Sum af		Tilsammen.
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk	
3	2	2	-	2	1	1	1	-	-	1	2	1	1	-	1	1	1	21	17	38
1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	5	10
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	5	2	7
2	6	1	7	6	5	4	13	6	7	9	8	-	3	3	7	1	6	57	97	154
1	1	3	6	2	3	2	2	2	2	2	2	3	2	-	1	2	3	25	38	63
1	2	2	3	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	2	1	-	-	14	20	34
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	6
-	-	1	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	5	10	15
5	4	2	3	4	5	6	5	10	1	7	8	7	9	2	3	4	6	60	61	121
1	-	2	3	2	8	2	5	2	5	4	5	1	2	2	2	2	2	31	47	78
7	1	1	-	6	5	6	3	3	5	6	6	5	6	-	2	1	-	39	37	76
13	4	11	14	7	5	6	9	9	12	14	11	8	10	1	3	9	7	107	110	217
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	4	3	7
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3
-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	6	8
-	1	2	2	-	2	-	2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	5	8	13
-	2	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	5	10
2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	7	5	12
-	1	-	2	-	1	-	4	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	8	13	21
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	7	8
1	-	1	2	-	1	2	1	1	4	-	3	-	1	-	-	-	1	7	18	25
-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	6	8
2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	7
-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	4	10
1	-	3	1	2	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	1	13	9	22
1	1	1	1	1	5	1	4	2	-	6	4	4	1	3	2	1	-	37	23	60
1	-	2	2	3	-	-	-	2	-	5	2	2	-	2	-	-	-	25	4	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	4	7
3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	1	-	7	5	12
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	2	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	6	6
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	4	4
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	7	2	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	1	6
-	1	4	2	-	-	-	2	2	4	5	3	-	1	1	-	-	-	27	18	45
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	1	-	17	3	20
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
2	2	1	1	3	-	2	2	2	1	1	2	2	3	1	-	4	-	23	14	37
99	84	100	127	119	155	133	146	146	140	175	162	103	129	56	55	70	87	1482	1620	3102
183		227		274		279		286		337		232		111		157				

Digitized by Google

Tabel V. **Antal dødsfald i Kristiania i aaret 1904, ordnede**

Sogn.	Sum.	Deraf ere:		1ste maaned.		2den og 3die maaned.		4de, 5te og 6te maaned.		2det halvaar.		2—3 aar.		4—5 aar.		6—10 aar.	
		Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
Vor Frelser . . .	134	66	68	2	2	2	3	1	2	6	2	-	3	2	-	1	1
Johannes	185	96	89	3	-	4	5	2	4	4	2	8	3	3	1	6	4
Trefoldighed . . .	223	90	133	2	4	8	3	3	3	6	2	6	4	2	4	1	3
Jacob	194	94	100	9	4	1	3	3	2	3	9	4	4	4	1	5	3
Frogner	135	63	72	3	4	2	4	4	2	3	2	1	3	-	1	2	6
Uranienborg . . .	145	72	73	5	2	6	4	-	3	3	5	3	5	-	2	2	2
Fagerborg . . .	183	99	84	3	7	8	1	3	3	3	4	13	5	6	3	4	4
Gamle Aker . . .	227	100	127	5	2	1	4	7	1	8	4	9	8	2	3	5	1
Sagene	274	119	155	2	5	11	9	10	9	12	12	18	18	2	4	4	6
Paulus	279	133	146	4	7	7	9	13	10	13	14	14	9	9	5	7	7
Petrus	286	146	140	5	5	13	9	13	7	7	4	18	12	1	2	5	5
Grønland	337	175	162	10	8	8	9	9	10	16	7	15	14	2	6	-	6
Kampen	232	103	129	6	7	11	7	9	6	8	6	13	12	5	5	7	3
Oslo	111	56	55	8	4	3	2	2	1	4	3	1	7	-	1	2	1
Vaalerengen . . .	157	70	87	6	2	4	9	6	1	6	9	9	9	2	1	3	-
Tilsammen . .	3102	1482	1620	73	63	89	81	85	64	102	85	132	116	40	39	54	52

Digitized by Google

efter aldersklasser inden de forskjellige sogne.

11—15 aar.		16—20 aar.		21—30 aar.		31—40 aar.		41—50 aar.		51—60 aar.		61—70 aar.		71—80 aar.		81—90 aar.		91—100 aar.		Ubekjendt alder.	
Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Mk.	Kk.
1	1	2	1	8	4	10	3	6	8	8	17	7	6	7	11	3	3	-	1	-	-
3	2	4	2	10	7	7	8	10	6	11	10	11	16	9	11	1	7	-	1	-	-
2	2	3	9	8	12	8	6	11	8	4	10	12	13	12	28	2	19	-	3	-	-
-	2	4	7	9	9	12	6	12	7	9	11	11	15	5	11	2	5	1	1	-	-
-	6	1	3	4	8	6	4	8	6	8	4	8	3	9	7	4	9	-	-	-	-
2	1	1	1	3	7	3	4	4	4	11	2	7	5	15	13	7	9	-	4	-	-
-	-	4	3	9	5	10	8	3	9	7	6	6	6	11	10	8	10	1	-	-	-
1	4	3	5	9	7	6	6	11	12	8	13	4	20	17	22	4	12	-	3	-	-
1	4	3	6	6	13	10	7	3	11	5	11	11	7	14	21	6	12	1	-	-	-
3	2	4	6	5	8	9	11	13	10	7	11	12	9	9	20	3	8	1	-	-	-
2	5	2	4	11	12	12	11	12	10	11	6	12	12	13	27	8	9	1	-	-	-
-	4	7	8	19	17	8	14	16	14	16	13	17	12	23	11	8	7	1	2	-	-
-	4	3	7	5	12	5	14	7	6	8	12	7	10	6	11	3	6	-	1	-	-
-	1	3	1	4	4	4	4	6	4	5	2	1	3	9	10	4	7	-	-	-	-
2	2	-	3	4	9	7	3	6	8	3	7	3	11	8	7	1	4	-	2	-	-
17	40	44	66	114	134	117	109	128	123	121	135	129	148	167	220	64	127	6	18	-	-

Digitized by Google

Tab. VI a. **Antal dødsfald af lungetæring for hvert**

	Vor Frelser sogn.	Johannes sogn.	Trefoldighed sogn.	Jakob-sogn.	Frogner sogn.	Uranienborg sogn.
1867—1874	3,41		3,05			
1875—1880	2,90	3,13	2,89	4,23		
1881—1890	2,67	2,78	2,34	3,53		1,89
1891	3,09	2,27	1,94	3,88		1,81
1892	3,28	3,22	1,31	2,79		2,37
1893	2,38	2,19	1,05	2,66		1,74
1894	2,43	2,67	1,81	3,21		1,52
1895	2,66	2,82	1,73	4,20		1,76
1896	2,77	2,12	1,87	3,52		1,52
1897	2,99	2,25	2,02	2,71		1,95
1898	2,40	2,13	2,10	3,41	0,43	1,12
1899	2,13	2,56	2,39	2,99	1,15	1,04
1900	3,86	1,92	1,76	3,15	1,41	0,84
1891—1900	2,79	2,32	1,83	3,24	1,03	1,57
1901	2,70	1,93	1,89	2,57	0,76	1,58
1902	2,12	1,79	2,76	2,55	0,50	1,02
1903	2,33	2,76	2,00	2,74	0,78	1,36
1904	2,16	2,18	2,13	3,30	0,77	1,12

Digitized by Google

1000 levende inden byens forskjellige sogne

Fagerborg sogn.	Gamle Aker sogn.	Sagene sogn.	Paulus sogn.	Petrus sogn.	Grønland sogn.	Kampen sogn.	Oslo sogn.	Vaalerengen sogn.
	3,44				3,83			
	3,39		3.36		4,46			
	2,84	3,47	3,62	3,83	3,51	3,15	2,68	
	2,47	3,69	3,98	3,42	3,67	3,47	2,51	
	2.40	3,47	2,95	4,45	2,64	3,69	3,00	
	2,53	3,43	3,33	2,48	3,27	3,59	2,19	
	2.47	2,96	2,54	3,74	2,58	2,84	2,16	
	3,34	3,51	3,31	4,75	3,54	2.91	2,36	
	2,27	3,93	2,24	3,36	2,76	3,77	2,06	
	1,92	3,12	3,02	3,04	3.20	2,88	2,61	
2,33	2,38	2,86	3,58	3,42	3,93	2,79	2,97	
1,75	2,72	3,31	3,02	3,03	3,74	4,20	2,92	
2,10	2,42	3,26	3,42	3,64	3.63	3,95	2,64	2,34
2,05	2,48	3.32	3,09	3,39	3,29	3,43	2,57	2,34
1,15	2,09	3,43	2,30	2,58	3,62	2,87	2,12	2,36
1,44	1,22	2.49	2,08	3,01	2,63	3,05	1,89	2,45
1,90.	1,77	2,30	2,08	3,19	2,10	2.04	2,09	1,79
1,63	1,29	2,63	2,22	2,68	3,49	2.58	2,00	2,44

Digitized by Google

Tab. VI b. **Antal dødsfald af lungetæring fordelt efter de**

	Sum.	Deraf ere:		Under 1 aar.			2det og 3die aar.			4de og 5te aar.			6—10 aar.			11—15 aar.			16—20 aar.		
		Mk.	Kk.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.
1868	226	120	106	3	2	5	6	5	11	7	2	9	4	6	10	4	8	12	6	6	12
1869	191	93	98	4	3	7	4	5	9	4	1	5	1	4	5	-	4	4	5	5	10
1870	208	110	98	2	3	5	1	1	2	-	5	5	6	4	10	-	3	3	6	9	15
1871	261	126	135	2	3	5	4	6	10	1	1	2	4	1	5	2	4	6	9	19	28
1872	251	123	128	1	2	3	3	4	7	2	4	6	2	4	6	3	6	9	6	5	11
1873	225	115	110	1	2	3	5	2	7	2	2	4	3	5	8	-	7	7	6	10	16
1874	252	129	123	2	2	4	2	2	4	1	2	3	6	2	8	2	6	8	4	8	12
1875	280	131	149	5	1	6	1	3	4	4	2	6	3	8	11	-	8	8	10	17	27
1876	284	157	127	4	2	6	3	5	8	1	3	4	7	3	10	1	1	2	10	16	26
1877	284	140	144	3	4	7	6	5	11	2	4	6	4	7	11	2	7	9	10	16	26
1878	328	169	159	4	3	7	2	7	9	5	7	12	4	7	11	4	11	15	9	15	24
1879	376	171	205	5	5	10	2	5	7	3	2	5	4	9	13	4	6	10	13	11	24
1880	416	227	189	2	5	7	13	5	18	2	5	7	7	13	20	4	9	13	16	13	29
1881	425	210	215	2	2	4	7	11	18	1	3	4	7	6	13	8	7	15	14	18	32
1882	386	180	206	2	1	3	6	8	14	5	3	8	2	8	10	4	12	16	11	16	27
1883	398	190	208	4	2	6	8	6	14	3	4	7	9	3	12	2	13	15	14	15	29
1884	382	182	200	1	3	4	6	10	16	2	5	7	4	10	14	6	4	10	8	8	16
1885	403	205	198	1	5	6	10	4	14	4	3	7	7	11	18	6	15	21	11	21	32
1886	358	181	177	3	3	6	4	4	8	-	2	2	9	12	21	5	10	15	15	12	27
1887	371	186	185	5	2	7	7	5	12	-	3	3	12	11	23	5	10	15	14	14	28
1888	432	208	224	7	6	13	9	4	13	5	2	7	8	13	21	5	21	26	12	18	30
1889	404	195	209	3	4	7	4	1	5	4	2	6	4	15	19	5	19	24	12	22	34
1890	421	225	196	4	3	7	3	4	7	5	6	11	3	9	12	11	10	21	14	24	38
1891	469	219	250	3	5	8	6	7	13	3	6	9	8	8	16	12	10	22	17	24	41
1892	454	233	221	6	3	9	8	7	15	4	4	8	9	8	17	9	10	19	22	24	46
1893	436	226	210	4	3	7	2	6	8	4	4	8	6	6	12	7	10	17	29	23	52
1894	434	204	230	6	4	10	14	6	20	2	5	7	5	8	13	4	6	10	15	24	39
1895	540	253	287	11	1	12	7	8	15	2	1	3	8	10	18	6	14	20	19	26	45
1896 . . .	484	225	259	4	6	10	5	10	15	3	2	5	11	10	21	8	11	19	21	22	43
1897	531	273	258	3	9	12	8	4	12	7	3	10	13	11	24	8	17	25	24	31	55
1898	604	295	309	9	10	19	10	10	20	4	7	11	13	16	29	7	14	21	25	32	57
1899	629	286	343	6	6	12	8	16	24	8	4	12	12	8	20	7	13	20	19	33	52
1900	626	289	337	3	7	10	11	8	19	6	9	15	12	2	14	10	14	24	18	32	50
1901	525	250	275	5	3	8	12	5	17	3	4	7	3	11	14	8	18	26	30	34	64
1902	460	217	243	2	1	3	2	3	5	3	4	7	7	7	14	5	12	17	15	20	35
1903	476	212	264	-	2	2	2	2	4	2	3	5	5	10	15	5	14	19	23	34	57
1904	489	210	279	-	2	2	4	3	7	3	3	6	4	4	8	4	17	21	18	41	59
Tils. 1868-1904	14719	7165	7554	132	130	262	215	207	422	117	132	249	236	290	526	183	381	564	530	718	1248

Digitized by Google

afdødes alder og kjøn for aarene 1868—1904.

21—30 aar.			31—40 aar.			41—50 aar.			51—60 aar.			61—70 aar.			71—80 aar.			81—90 aar.			Ukjendt alder.			Procent-forhold af de døde.
kM.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	
26	22	48	25	23	48	16	13	29	17	12	29	5	7	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	14,96
26	23	49	16	21	37	17	19	36	10	8	18	4	2	6	2	3	5	-	-	-	-	-	-	16 55
32	20	52	21	18	39	16	16	32	18	12	30	6	6	12	2	1	3	-	-	-	-	-	-	15,49
37	28	65	26	29	55	27	24	51	11	10	21	1	6	7	2	4	6	-	-	-	-	-	-	21,15
29	31	60	37	25	62	18	22	40	14	13	27	7	7	14	1	5	6	-	-	-	-	-	-	17,27
26	33	59	27	22	49	23	7	30	14	13	27	6	6	12	2	1	3	-	-	-	-	-	-	14,35
38	21	59	31	25	56	25	24	49	14	17	31	2	10	12	2	4	6	-	-	-	-	-	-	14,75
43	40	83	23	19	42	17	20	37	15	20	35	10	8	18	-	3	3	-	-	-	-	-	-	15,94
57	34	91	33	22	55	21	14	35	18	19	37	2	5	7	-	2	2	-	1	1	-	-	-	15,79
41	35	76	24	23	47	23	24	47	13	9	22	9	7	16	3	3	6	-	-	-	-	-	-	17 80
45	35	80	40	25	65	27	22	49	21	13	34	8	7	15	-	7	7	-	-	-	-	-	-	16,96
46	72	118	41	35	76	28	30	58	14	10	24	9	12	21	2	8	10	-	-	-	-	-	-	18,40
65	51	116	52	38	90	17	31	48	25	15	40	21	3	24	3	1	4	-	-	-	-	-	-	17,33
58	50	108	53	52	105	31	27	58	13	25	38	15	12	27	1	1	2	-	1	1	-	-	-	18,44
41	50	91	48	44	92	22	28	50	21	20	41	13	12	25	4	3	7	1	1	2	-	-	-	15,46
57	54	111	36	46	82	22	29	51	20	22	42	10	10	20	5	4	9	-	-	-	-	-	-	19,15
53	49	102	33	51	84	31	29	60	24	15	39	10	11	21	4	5	9	-	-	-	-	-	-	15,75
65	54	119	39	40	79	24	22	46	22	12	34	14	9	23	2	2	4	-	-	-	-	-	-	14,98
43	50	93	44	45	89	23	22	45	21	9	30	11	8	19	3	-	3	-	-	-	-	-	-	13,16
49	47	96	33	36	69	23	22	45	16	18	34	16	12	28	5	5	10	1	-	1	-	-	-	11,52
58	54	112	36	40	76	29	24	53	18	16	34	19	21	40	2	4	6	-	1	1	-	-	-	14,09
63	40	103	39	30	69	16	31	47	20	24	44	20	17	37	5	3	8	-	1	1	-	-	-	13,37
69	45	114	43	43	86	29	16	45	25	24	49	15	9	24	4	3	7	-	-	-	-	-	-	13,89
50	69	119	51	53	104	31	27	58	21	16	37	13	18	31	3	7	10	1	-	1	-	-	-	15,60
65	48	113	40	47	87	36	29	65	21	18	39	11	15	26	2	8	10	-	-	-	-	-	-	14,88
53	47	100	46	42	88	27	40	67	19	14	33	17	7	24	10	8	18	2	-	2	-	-	-	15,31
45	45	90	43	43	86	28	38	66	23	24	47	16	20	36	2	5	7	1	2	3	-	-	-	13,55
71	91	162	49	57	106	34	33	67	24	22	46	17	11	28	4	9	13	1	4	5	-	-	-	18,06
58	52	110	54	60	114	31	43	74	12	19	31	13	16	29	5	7	12	-	1	1	-	-	-	14,19
83	74	157	53	40	93	27	20	47	25	19	44	14	16	30	5	13	18	3	1	4	-	-	-	16.60
90	68	158	48	68	116	32	38	70	30	20	50	17	13	30	9	12	21	1	1	2	-	-	-	17,36
77	87	164	47	72	119	41	47	88	34	26	60	21	17	38	6	14	20	-	-	-	-	-	-	15,95
79	104	183	57	67	124	39	45	84	33	28	61	16	10	26	5	10	15	-	1	1	-	-	-	17,50
72	67	139	49	62	111	33	26	59	19	21	40	13	9	22	3	10	13	-	4	4	-	1	1	15,28
85	76	161	38	50	88	34	28	62	16	24	40	9	11	20	1	6	7	-	1	1	-	-	-	14,26
75	87	162	45	49	94	28	29	57	12	16	28	12	9	21	3	7	10	-	2	2	-	-	-	14,48
62	86	148	50	45	95	26	35	61	22	24	46	11	11	22	4	8	12	2	-	2	-	-	-	15,76
2032	1939	3971	1470	1507	2977	972	994	1966	715	647	1362	433	390	823	117	196	313	13	22	35	-	1	1	

e

Tab. VI c. **Det gjennemsnitlige aarlige antal dødsfald af lungetæring 1880—89, 1890—1899, samt i 1900, 1901,**

	Under 1 aar.			2det og 3die aar.			4de og 5te aar.			6—10 aar.			11—15 aar.			16—20 aar.		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.
1868—1879	1,25	1,40	1,33	3,14	4,45	3,79	7,55	8,37	7,96	11,79	14,93	13,21	13,92	34,80	24,36	37,01	52,89	44,95
1880	0,49	1,27	0,88	7,30	2,88	5,09	4,65	10,87	7,76	15,55	30,23	22,89	22,22	34,61	28,41	64,00	50,00	57,00
1881	0,64	0,78	0,70	4,40	6,62	5,53	1,51	5,55	3,33	14,28	12,76	18,54	36,36	41,17	38,46	43,75	58,06	50,79
1882	0,25	0,25	0,37	2,96	4,42	3,69	10,00	4,62	7,31	3,64	20,00	11,82	18,19	40,00	30,05	40,84	48,50	44,50
1883	1,40	0,76	1,09	7,21	6,32	6,80	6,25	9,09	7,61	16,98	9,68	14,29	11,11	59,09	37,50	41,18	44,12	42,65
1884	0,28	0,96	0,60	3,43	5,78	4,60	3,17	7,81	5,51	6,25	16,13	11,11	27,27	16,06	21,28	34,78	40,00	37,21
1885	0,27	1,78	0,92	4,44	2,18	3,43	3,63	2,85	3,25	6,25	9,90	8,07	15,38	44,11	28,76	52,38	45,65	47,76
1886	0,78	0,96	0,86	1,87	1,85	1,86	-	2,02	1,00	9,27	10,81	10.09	17,85	27,77	23,43	48,38	63,15	54,00
1887	1,06	0,49	0,79	2.25	1,85	2,06	-	2,30	1,20	9,83	9,16	9,50	14,70	30,30	22,38	40,00	58,33	47,45
1888	1,68	1,63	1,66	3,70	1,68	2,70	5,00	1,92	3,43	8,79	13,40	11,17	20,00	38,18	32,50	31,57	52,94	41,66
1889	0,65	1,14	0,86	1,73	0,45	1,12	4,59	2,04	3,24	4,44	13,63	9,50	17,85	40,42	32,00	52,17	56,41	54,83
1880—1889	0,78	0,99	0,89	3,62	3,03	3,34	3,31	3,96	3,76	8,87	13,22	11,03	19,57	36,92	29,26	44,41	31,70	47,97
1890	0,92	0,79	0,86	1,31	1,79	1,55	5,37	7,40	6,32	4,05	12,85	8,33	39,28	29,41	33,87	34,14	55,81	45,23
1891	0,61	1,36	0,93	3,03	3,86	3,43	5,35	12,24	8,57	18,18	15,09	16,49	36,36	32,22	34,37	47,22	70,58	44,44
1892	1,27	0,77	1,05	4,38	3,33	3,82	6,25	6.78	6,50	14,51	12,50	13,49	43,81	27,02	32,75	47,80	55,81	51,68
1893	1,00	0,85	0,93	1,61	5,00	3,27	6,15	7,27	6,66	10,34	9,37	9,83	29,16	40,00	34,69	46,03	50,00	47,70
1894	1,13	0,91	1,07	5,46	2,81	4,26	3,12	5,09	4,73	8,06	11,59	9,92	14,81	16,11	16,12	42.85	60,00	52,00
1895	2,35	0,26	1,41	4,96	5,88	5,41	6,25	3,33	4,61	17,77	22,72	20,22	28,57	43,75	37,73	47,50	61,90	54,87
1896	0,67	1,26	0,93	2,16	5,00	3,48	6,38	4,25	5,32	25,58	19,23	22 10	47,06	32,35	37,25	47,72	44,00	45,74
1897	0,54	2,15	1,24	6,25	3,17	4,72	15,90	7,31	11,76	27,08	26,19	26,66	40,00	50,00	46,29	53,33	62,00	57,89
1898	1,69	2,42	2,01	5,35	5,56	5,45	8,51	12,50	10,68	17,57	25,40	21,17	31,82	35,00	33,87	53,19	62,75	58,16
1899	0,89	1,20	1,02	4,08	10,00	6,74	18,18	8,00	12,76	21,05	13,33	17,09	23,33	32,50	28,57	37,25	50,00	44,44
1890—1899	1,09	1,22	1,15	3,79	4,46	4,12	7,55	7,57	7,56	14,49	16,32	15,85	32,51	33,62	33,16	45,76	56,56	51,26
1900	0,50	1,69	0,99	5,85	4,60	5,25	10,71	15,52	13,16	23,53	4,00	13,86	28,57	35,90	32,43	47,37	56,14	52,63
1901	0,95	0,68	0,83	7,50	3,18	5,36	8,33	9,09	8,75	7,89	27,50	17,95	25,00	46,15	36,62	58,82	60,71	59,81
1902	0,48	0,31	0,41	1,14	1,85	1,48	5.36	6,78	6,09	12,28	15,55	13,73	15,15	29,27	22,97	35,71	40.00	38,04
1903	-	0,63	0,27	1,22	1,59	1,38	4.00	5,88	4,95	7,81	15,38	11,63	13,16	28.57	21,84	44,30	53,12	49,14
1904	-	0,68	0,31	3,03	2,58	2,82	7,50	7,69	7,59	7.40	7,69	7,54	23,53	42,50	36,84	40,91	62,12	53,63

Digitized by Google

for hvert 100 døde inden aldersklasserne i aarrækken 1868—79. 1902, 1903 og 1904, fordelt efter alder og kjøn.

21—30 aar.			31—40 aar.			41—50 aar.			51—60 aar.			61—70 aar.			71—80 aar.			81—90 aar.		
Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.
50,74	49,13	49,94	42,63	43,09	42,86	29,55	35,88	32,72	19,67	23,35	21,51	12,06	13,03	12,55	1,49	6,20	5,35			
54,62	60,00	57,31	57,77	49,35	53,56	26,15	46,97	36,56	28,73	21,74	25,23	22,83	4,17	13,50	8,10	1,82	4,96			
56,86	55,55	56,25	55,20	52,00	53,62	39,24	40,90	40,00	13,26	25,79	19,48	16,48	12,12	14,21	-	-	-			
50,86	59,52	55,19	55,81	53,01	54,11	32,84	43,75	38,29	21,88	21,98	21,93	14,60	13,79	14,19	10,00	4,06	7,03			
67,86	53,47	60,00	46,75	49,46	48,24	34,37	35,80	35,17	25,64	27,16	26,42	12,35	10,10	11,11	10,42	4,04	6,12			
58,89	50,00	54,26	39,76	54,84	47,73	36,05	36,18	36,59	27,27	22,06	25,00	11,76	10,89	11,29	8 51	6,94	7,56			
69,89	52,94	61,02	43,82	50,00	46,74	33,33	32,35	32,85	23,65	18,18	21,38	14,58	9,56	12,10	3,92	2,89	3,33			
54,43	44,64	48,69	57,14	47,36	51,74	34,32	38,59	36,12	20,58	12,67	17,34	12,22	8,42	10,27	5,55	-	2,05			
52,68	48,95	50.79	54,09	41,37	46,62	29,48	28,57	29,03	18,82	18,36	18,57	15,84	10,81	13,20	7,35	5,37	6,21			
62,36	56,25	59,25	46,15	37,03	40,85	36,25	32,00	34,19	17,82	16,32	17,08	13,76	18,26	15,81	-	0,88	0,51			
57,79	42,55	50,73	46,42	32,60	39,20	20,25	37,34	29,01	21,97	26,66	24,30	16,52	14,04	15,28	6,17	2,94	4,37			
59,23	52,09	55,61	50,30	46,70	48,29	32,29	37,06	34,64	21,76	21,23	21,51	15,05	11,57	13,31	6,22	3,39	4,52	0,90	0,84	0,86
57,50	51,72	55,07	43,00	41,74	42,36	33,33	19,75	26,78	22,52	27,90	24,87	11,02	8,10	9.71	5,33	2,47	3,57	-	-	-
50,50	57,02	54,09	53,68	54,63	54,16	32,63	31.03	31,86	16,53	16,84	16.66	10,40	14,28	12,34	2,72	5,11	4,04	2,38	-	0,91
60,74	48,00	54,58	41,66	39,83	40,65	35,29	32,22	33,67	18,91	23,67	20,85	9,09	10,94	10,07	1,94	5,07	4,14	-	-	-
52,47	43.11	47,61	45,09	36,52	40,55	29,03	38,46	34,01	17,75	17,07	17,46	12,23	6,25	9,56	8,40	4,93	6,40	6,45	-	2,12
45,91	52,32	48,91	42,57	45,74	44,10	33,07	40,00	36,06	21,69	23,76	22,70	12,80	16,26	14,51	2,15	3,62	3,03	3,33	3,27	3,19
56,35	67,40	62,06	46,22	52,29	49,30	30,35	37,07	33,33	22,85	23,15	23,00	10,96	9,90	10,52	3,22	4,94	4,24	3,03	4,64	4,20
48,78	52,00	50,26	44,26	42,85	43,51	28.44	35,53	32,17	13,48	20,88	17,22	9,48	13,56	11,37	3,62	4,66	4,16	-	1.28	0,80
58,04	55,22	56,67	48,18	41,23	45,60	26,21	24,39	25,40	18,93	20,65	19,64	11,11	12,80	11,95	3,44	7,92	5,82	4,76	0,83	2,18
57,32	51,91	54,86	40,34	50,00	45,49	23,88	35,85	29,17	21,90	21,28	21,65	12,50	9,15	10,79	6,82	7,19	7,02	1,64	1,04	1,27
50,00	56,86	53,42	36,15	45,00	41,03	27,70	34.30	30,87	22,22	22,80	22,47	14,28	10,89	12,54	4,19	6,45	5,55	-	-	-
54,00	54,20	54,10	43,85	44,87	44,38	29,51	33,37	31,36	19,86	21,81	20,72	11.43	11,26	11,35	4,23	5,46	4,93	2,10	1,10	1,44
56,83	67,10	62,24	53,27	60,36	56,88	27,27	36,89	31,70	23,24	22,40	22,85	12,21	7,19	9,63	3,60	5,46	4,66	-	0,96	0,60
53,33	53,17	53,26	43,75	48,06	46,06	29,20	24,30	26,82	13,77	17,50	15,50	8,72	6,62	7,72	2,04	4,81	3,66	-	3,33	2,26
58,62	53,52	56,10	36,54	43,48	40,18	27,44	25,00	26,27	13,33	19,51	16,46	6,00	7,69	6,83	0,87	5,11	2,41	-	0.85	0,58
60,97	54,04	57,04	46,39	42,61	44,34	25,68	28,15	26,88	9,45	10,81	10,18	7,64	5,62	6,62	2,11	3,55	2,95	-	1,80	1,04
54,38	64,18	59,68	42,73	41,28	42,03	20,31	28,45	24,30	18,18	17,77	17,97	8,52	7,43	7,94	2,39	3,63	3,10	3,12	-	1,04

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

II.

Beretning

om

Kristiania kommunale sygehuse

i aaret 1904.

(Afgivet af direktør J. K. Hald).

Digitized by Google

Digitized by Google

Ved kommunestyrets beslutning af 16de oktober 1902 besluttedes ved opflytningen til de nye sygehuse paa Ullevaal opsat 5 sygeafdelinger, hvoraf afdelingerne I—IV ligger paa Ullevaal, medens afdeling V er i de tidligere lokaler — Storgaden 40, ved Krohgstøtten. Desuden benyttedes Bellevue ved Tøien som pleieafdeling for tuberkuløse og to huse paa Blegøen for skrofuløse børn. Af husene paa Blegøen benyttes det ene kun om sommeren. Hertil kommer Hovedøens lazaret, ubenyttet i aaret.

De forskjellige afdelinger og deres anvendelse har været følgende:

Afdeling I — epidemiafdelingen — for epidemisk smitsomme sygdomme er de tidligere benævnte Ullevaals lazaretter.

Afdelingen har tillammen 320 sygepladse. Den bestaar af 1 toetages murpavillon med ca. 100 senge, 1 murpavillon med 40 senge og 4 træpavilloner, hver med 35 senge, 1 mindre mur- og 1 træpavillon som observationspavillon, hver med 8 værelser samt 2 mindre træbarakker. Om bygningernes indredning henvises til dokument no. 25 — 1888, hvor de opførte pavilloner er beskrevne. Den i aaret 1901—1902 opførte nye pavillon for difteri er en toetages murbygning, bygget efter samme type som de tidligere med den forandring, at der mellem de store sygesale er indskudt et dagrum i bygningens halve bredde og anbringelse af toiletrum i den anden halvpart. Indgangen til badet er fra dagrummet, til toiletrummene fra de tilstødende sygeværelser. Ved udbygning af endepartierne, der ogsaa optager trapperummet, har man i disse skaffet plads til enkeltværelser paa hver side af en kortere korridor.

I bygningens 2den etage er operationsrum, der har overlys, med forrum og mørkerum og to damperum for crouppatienter. Midtpartiet og endepartierne er opbyggede til 3 etager, hvorved der er skaffet fra sygerummene fjernede betjeningsrum i denne etage. I bygningen er 9 karbad og indredet vandklosetter. Bygningen har paa den ene side et frit galleri med trappegang, saa besøgende kan se ogsaa de syge, som henligger i 2den etages sygerum.

Afdeling II, medicinsk afdeling, er i søndre halvpart af hovedpavillonen paa Ullevaal. Normalt belæg er 121 syge; men den kan udvides til 140 senge.

Afdeling III, chirurgisk afdeling, er i nordre halvpart af nævnte hovedpavillon og har som normalt belæg 129 senge, men kan give plads for 150 syge.

Hovedpavillonen paa Ullevaal er en i uform bygget, 158 meter lang toetages murbyning, hvis mod vest fremspringende fløie er i pavillonstil, medens det begge forbindende midtparti er med korridor. Sygeværelserne i midtpartiet vender mod sydøst, korridoren nordvest.

Operationslokalerne ligger paa midtpartiet, hvor korridorer er udvidet til vestibule. Hvert operationsrum har sit forværelse. Operationsværelserne i 2den etage har overlys.

Digitized by Google

Mellem midtparti og sideparti er mindre udbygninger for thekjøkken, bad og toiletrum. Sygesalene i fløiene er beregnet til 16 senge med gulvflade af 10 m² og rumindhold 45 m³ pr. seng. Korridoren er 3,0 meter bred, og de tilstødende sygerum har 1 til 8 à 10 sygesenge. Saavel midtpartiet som endepartierne af sidefløiene er opførte i 3 etager, hvorved der er skaffet sygebetjeningen — fra sygerummene isoleret — beboelses- og forsamlingsrum.

Der er i bygningen 8 baderum.

Vandklossetter er anvendte.

Afdeling IV for hudsygdomme og kroniske (medicinske som delvis chirurgiske) pleiepatienter er i 2 treetages efter korridorsystemet opførte murbygninger. Korridoren er 3,7 meter bred.

Sygerummene af forskjellig størrelse fra 2—12 senge vender mod øst. Ved udbygning i begge endepartier og midtpartiet er der paa den anden side af korridoren anbragt thekjøkken, toiletrum etc.

Hver bygning har 3 trapperum, et i hvert endeparti og et paa midten, og kan inddeles i adskilte afdelinger til isolering af de forskjellige klasser af veneriske syge.

I kjælderetagen er baderum.

Kvindeafdelingen er beregnet for 114 syge, mandsafdelingen for 124; i begge gjennemsnitlig 7 m² gulvflade og 26,6 m³ rumindhold pr. seng. Ogsaa her er vandklosetter.

De ovenfor nævnte 4 afdelinger er paa Ullevaal.

Afdeling V for medicinske, væsentligst tuberkuløse syge er i de tidligere ved Krohgstøtten benyttede sygelokaler, hvor den i 1859 tilflyttede sygehusbygning nærmest Krohgstøtten optager de mandlige syge, medens kvindeafdelingen har plads i 2den etage af den sammesteds oprindelig til de saakaldte fattigstuer opførte bygning.

Afdelingen har plads til ca. 130—140 syge.

Bellevue ved Tøien kan afgive plads til 35 syge.

I bygningerne paa Blegøen er plads for 50—60 syge, hvoraf 25 i den ældste bygning.

Hovedøens lazaret har plads til ca. 20 syge.

Tabel I giver en oversigt over fordelingen af de syge paa de forskjellige afdelinger samt de udskrevnes tilstand, døde og forpleiningsdagenes antal.

Tabel II giver en oversigt over de sygdomstilfælde, der er indkomne og opgivne som sygdomsformer, der betinger indlæggelse paa epidemiafdelingen.

Tabel III giver en oversigt over de paa epidemiafdelingen behandlede, betydeligere smitsomme sygdomme med angivelse af udfald og behandlingstid.

Tabel IV giver en oversigt over de paa afdelingerne behandlede sygdomme, ordnede i grupper, med angivelse af forpleiningsdagenes antal og den gjennemsnitlige behandlingstid for samtlige behandlede sygdomstilfælde.

Om de paa sygeafdelingerne indtrufne dødsfald er afgivet dødsanmeldelse til sundhedskommissionen.

Det samlede antal forpleiningsdage for de syge var 284 357; heraf var

for fattigvæsenets regning	207 488	dage
- sundhedsvæsenets		
for epidemiske sygdomme	34 906	—
- veneriske —	16 087	—
- tuberkuløse —	6 224	—
Overføres	264 705	dage

Digitized by Google

Overført . .	264 705	dage
for privates regning*)		
for epidemiske sygdomme	8 677	—
- andre —	10 021	—
Syg betjening indlagt paa afdeling	954	—
	284 357	dage

Det daglige gjennemsnitsbelæg var størst i november maaned med 856 syge, laveste belæg i august 684. Dets høieste dagbelæg var 878 den 15de november, det laveste dagbelæg 639 den 19de august.

Lægevagten.

For lægevagten, der har været i virksomhed ved sygehuset siden aar 1900, har dens bestyrer, doktor Rolf Berg afgivet indberetning, hvoraf hidsættes:

I aarets løb er der indredet lokale for lægevagten i V afdelings til Krohgstøtten vendende bygning, hvor der i dennes 1ste etage er indredet modtagelsesrum, lægekontor, operationssal med to operations- og forbindingsborde, bad og sygerum med 3 senge samt kloset samt rum for lægevagtens betjening. Der er gjennem en kort korridor direkte indgang fra gaden til modtagelsesrummet.

Ved lægevagten er ansat en bestyrer, som vexler i vagt hvert 2det døgn med en ved lægevagten boende assistent. Bestyreren bor ogsaa paa stationen og er saaledes at træffe personlig næsten stadig.

Ved stationen er to søstre, som vekselvis har dag- og natvagt, saa der stadig er nogen tilstede til at modtage besked mundtlig — som pr. telefon no. 1866 — angaaende indlæggelsen paa sygehus paa grund af ulykkestilfælde eller af pludselig syge, som tiltrænger indlæggelse.

Byens læger vil sammesteds til enhver tid kunne faa besked om de ledige pladse paa Rigshospitalets og de kommunale sygehuses forskjellige afdelinger.

Indlæggelse af de ved fattigstyrets omsorg indlagte syge foregaar gjennem lægevagten med fordeling af disse til Rigshospitalet og de kommunale sygeafdelinger.

Lægevagten er stabil ɔ: den yder kun hjælp til de personer, der kommer til stationen eller bringes derhen enten privat eller ved ulykkestilfælde afhentes gjennem lægevagten ved sygevogn.

Første gangs lægehjælp ydes gratis til alle ubemidlede. Betaling ydes af fabriker og arbeidsgivere, men ikke af sygekasser. Hidtil har dog disse institutioner kun mindre benyttet lægevagten.

Lægevagten har havt en indtægt af kr. 140,, der er indtaget paa indtægt under kurpenge.

Til lægevagten sender bylægerne syge, som tiltrænger chirurgisk behandling uden at behøve indlæggelse paa sygehus, ligesom sundhedkommissionen og fattigstyret sender syge til undersøgelse udenfor bylægernes kontortid. Paa lægevagten behandles patienter med chirurgisk tilfælde, der udskrives i bedring fra den chirurgiske afdeling paa Ullevaal.

---

*) Under privat regning er medtaget de for fremmede kommuner eller amter indlagte syge.

Digitized by Google

Søgningen til lægevagten er fremdeles i stigende og udgjorde i:

1900	507
1901	1006
1902	1423
1903	1512
1904	1745

Af de søgende var 1015 tilskadekomne, 675 syge, og 55 led af forskjellige forgiftninger. 133 tilskadekomne er indlagte i sygehus efter foreløbig forbinding. 62 syge eller tilskadekomne har henligget en kortere tid i lægevagtens sygestue, før de kunde hjemsendes, og 23 døddrukne er henviste fra politiarresterne til sygestuen til behandling.

Der fremstillede sig 914 voksne mænd, 319 voksne kvinder og 522 børn under 15 aar.

Livsstilling er opgivet saaledes for de forskjellige grupper med familie: Dagarbeidere 524, haandværkere 675, tyende 74, enker og enligstillede kvinder 211, sømænd 48, bestillingsklassen 95, andre livsstillinger 118. Besøget paa de enkelte ugedage stillede sig i forhold til samtlige besøgende saaledes: Søndag 8,7 pct, mandag 16,8 pct., tirsdag 14,5 pct., onsdag 15,5 pct., torsdag 14,1 pct., fredag 14,2 pct., lørdag 15,9 pct.

Tiden paa døgnet for besøgene stiller sig saaledes: Kl. 6—8 morgen: 11: kl. 8—10 69: kl. 10—12: 151; kl. 12—2: 203; kl. 2—4: 192; kl. 4—6: 206; kl. 6—8: 211; kl. 8—10 aften: 193; kl 10—12: 105; kl. 12—2: 48; kl. 2—4: 20; kl. 4—6: 9; for 327 er opgivet besøgtid formiddag mellem kl. 10—2.

Af ulykkestilfældene skyldes i 48 tilfælde fald fra bygning, 41 uheld med maskiner, 30 overkjørsel af vogn, 9 overkjørsel af sporvogn, 4 overkjørsel af velociped. 228 uheld paa gaden, 152 slagsmaal, 247 uheld under arbeide, 261 andre tilfældige aarsager.

Beskadigelsernes art har været: 1) Saar 479, hvoraf paa hovedet 58, i ansigtet 106, paa kroppen 11, paa arme 266, paa benene 38. 2) Stød 107. 3) Forvridning 27, 4) Forbrænding 25. 5) Hjernerystelse 11. 6) Brud af ben 158, hvoraf 18 komplicerede, brud af hjerneskallen 11, rygraden 1, underkjæven 1, skulderbladet 1, nøkleben 1, ribben 9, overarm 8, begge underarmens ben 21, albuens spolben 36, laarben 6, begge lægben 17, skinneben 6, lægben 4, fodrodben 1, fingre eller tæer 16. 7) Større knusning af lemmer 4. 8) Aabning af legemets hulheder — af brysthulen 4, bughulen 2. 9) Beskadigelse af sandseorganerne 30, deraf øiet 15. 10) Luxationer (af led) 29, heraf overarm 17, albue 1, haand 2, fingre 4, nøkleben 4, knæledsbrusk 1, subluxation af spolben 13. 11) Fremmede legemer i kroppen 127, heraf i øiet 43, spiserøret 25, haand og finger 40. 12) Forgiftninger 55, hvoraf ved alkohol 47, lud 4, terpentin 1, salmiakspiritus 1, insektbid 2.

Blandt de indkomne sygdomstilfælde var de væsentligste saar med blodforgiftning 162, urintrang 38, blødninger af forskjellig art 24, kramper (epileptiske og hysteriske) 18, svaghedstilstand paa grund af forskjellig sygdom 47, berusede 7 og brok 7 tilfælde foruden enkeltvis optrædende tilfælde af forskjellig sygdom. 21 sindssyge indkom til lægevagten.

Ved lægevagten er udført en betragtelig mængde under chirurgiæ minor nærmest henhørende operationer og behandlet endel chirurgiske tilfælde, der ellers maatte være indlagte paa sygehus.

Digitized by Google

Tabel I. **Sygeliste for Kristiania kommunale sygehuse. Aar 1904.**

Afdeling.	Tilbageliggende fra forrige aar.		Indkomne. Direkte.		Indkomne. Overflyttet fra andre afd.		Udskrevne. Helbredet.		Udskrevne. I bedring.		Udskrevne. Uhelbredet.		Udskrevne. Død.		Udskrevne. Overflyttet til andre afd.		Tilbageliggende.		Mortalitetsprocent af udskrevne og døde.	Forpleiningsdage.	Gjennemsnitlig daglig belæg.
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			
I	41	50	835	931	37	38	775	868	-	-	-	-	48	34	-	-	90	117	4,75	47 905	131
II	42	76	356	545	17	26	110	201	98	143	19	44	62	106	74	64	52	89	21,45	46 195	127
III	64	57	361	318	23	24	255	204	48	52	11	15	44	34	24	37	66	57	11,76	47 133	129
VI	110	112	457	251	76	56	261	187	169	56	52	34	42	62	11	5	108	75	12,05	75 161	206
V	94	53	331	258	4	1	71	60	117	67	40	31	112	74	22	27	67	53	32,52	44 673	122
Bellevue . .	-	35	-	49	-	9	-	13	-	9	-	9	-	23	-	3	-	31	47,46	12 860	35
Blegøen . .	6	11	18	22	5	17	17	21	3	6	-	-	-	-	4	8	5	15	-	10 430	29
	357	394	2 358	2 374	162	171	1 489	1 554	435	333	122	133	308	338	135	144	388	437	12,94	284 357	779
	751		4 752		333		3 043		768		255		646		279		825				
	5 816						5 816														

Digitized by Google

Tabel II. **Andre sygdomme, indkomne paa epidemiafdelingen**

Lidende af:	Indlagt							
	Difteri		Skarlagensfeber.		Tyfus.		Mæslinger.	
	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.
Angina	37	93	4	5	-	-	-	-
Laryngitis acuta	1	16	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	-	-	-	-	1	-	-	-
Erythema	-	-	-	13	-	-	-	2
Scarlatina	-	9	-	-	-	-	-	-
Urticaria	-	-	-	2	-	-	1	-
Influenza	-	-	-	-	-	1	-	-
Enteritis	-	-	-	-	4	1	-	-
Tuberc. pulm. et laryngis	1	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna et vit. org. cordis		-	-	-	-	-	-	-
Conjunctivitis	-	-	-	-	-	-	-	2
Meningitis	-	1	-	-	-	-	-	-
Rubeolæ	-	-	-	-	-	-	-	1
Eczema	-	-	-	1	-	-	-	-
Nephritis	-	-	-	1	-	-	-	-
Varicellæ	-	-	-	1	-	-	-	-
Impetigo	-	-	-	-	-	-	-	-
Infectio streptococcina	-	-	-	-	1	-	-	-
Syfilis sec.	2	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	-	-	-	-	1	-	-	-
Abscessus	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone	-	-	-	-	-	-	-	-
Catarrhus et rachitis	-	1	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	-	8	-	2	-	-	-	-
Morbilli	-	-	-	1	-	-	-	-
Otitis media	-	1	-	-	-	-	-	-
Rheum. acut. c. endocarditide	1	-	-	-	-	-	-	-
Paresis post diphterium	-	1	-	-	-	-	-	-
Morbus nullus	1	4	-	-	-	-	-	-
	43	134	4	26	7	2	1	5
	177		30		9		6	

Digitized by Google

under diagnoser, som betinger indlæggelse paa denne.

for:						Sum.					
Børne-kopper.		Rosen.		Kighoste.		Mandkjøn.		Kvindekjøn.		Tilsammen.	
Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Over 15 aar.	Under 15 aar.	Be-handlet	Deraf døde.
-	-	-	-	-	-	17	43	24	55	139	-
-	-	-	-	-	-	-	11	1	5	17	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	10	-	5	15	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	9	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	5	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	2	-
-	-	2	1	-	-	1	1	1	-	3	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	-
-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	10	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	5	-
2	-	6	1	-	1	28	80	35	89	232	7
2		7		1		108		124			

Digitized by Google

Tabel III. **Sygeliste for Kristiania kommunale sygehuse. I afdeling. Epidemiafdeling. Aar 1904.**

Sygdomme.	Tilbageliggende fra forrige aar.		Indkomne.				Udskrevne.								Mortalitetsprocent af udskrevne og døde.		Tilbageliggende.		Forpleiningsdage.
			Direkte.		Overflyttet fra andre afd.		Helbredet		I bedring.		Uhelbredet.		Død.*)						
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Difteri	12	10	482	511	20	28	428	453	-	-	-	-	25	18	5,52	3,82	61	78	20 921
Mæslinger	-	-	9	13	1	-	10	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	247
Rosen	1	6	27	50	6	5	31	55	-	-	-	-	3	2	8,82	3,50	-	4	2 099
Skarlagensfeber	27	30	189	197	2	2	195	200	-	-	-	-	2	4	1,02	1,96	21	25	20 902
Tyfoidfeber	-	-	10	10	1	-	9	9	-	-	-	-	1	1	10.-	10,-	1	-	879
Andre sygdomme og medfølgende **)	1	4	118	150	7	3	102	138	-	-	-	-	17	9	14,28	6,608	7	10	2 857
	41	50	835	931	37	38	775	868	-	-	-	-	48	34		-	90	117	47 905
	91		1 766		75		1 643		-		-		82		-		207		
	1 932						1 932												

*) De døde er anmeldte for sundhedskommissionen og medtagne i dødslisterne for Kristiania.
**) Af medfølgende døde ingen.

Digitized by Google

Tabel IV. **Sygdomstilfælde paa de forskjellige sygeafdelinger i 1904.**
(Samtlige behandlede tilfælde.)

Sygdom.	I afdeling.	II afdeling.	III afdeling.	IV afdeling.	V afdeling.	Bellevue.	Blegøen.	Gjennemsnitlig behandlingstid beregnet efter tilsammen behandlede syge. Antal.	Forplein.-dage.	Gjennemsnitlig behandlingstid.
Akute smitsomme sygdomme.										
Difteri	1 063	-	-	-	-	-	-	1 063	20 921	19,6
Tyfoidfeber	21	1	-	-	1	-	-	23	889	38,6
Skarlagensfeber	447	1	-	-	-	-	-	448	20 938	46,7
Mæslinger	23	-	-	-	2	-	-	25	355	14,5
Kighoste	11	2	-	-	2	-	-	15	1 268	84,5
Røde hunde	1	-	-		-	-	-	1	4	4,0
Vandkopper	2	-	-	-	-	-	-	2	31	15,5
Influenza	1	8	-	1	2	-	-	12	344	28,7
Rosen	95	-	-	-	-	-	-	95	2 099	22,1
Barselfeber	1	3	-	-	-	-	-	4	64	16,0
Blodforgiftning	-	3	1	-	2	-	-	6	281	47,0
Stivkrampe	-	2	-	-	-	-	-	2	4	2,0
	1 665	20	1	1	9	-	-	1 696	47 198	
Veneriske sygdomme.										
Uretrit og epididymit	-	-	3	68	1	-	-	72	4 259	59,1
Chanker og bubo	-	-	-	33	-	-	-	33	1 321	40,0
Syfilis, medfødt	-	-	-	20	2	-	1	23	2 820	122,6
— erhvervet	-	2	-	214	3	-	-	219	14 100	64,4
	-	2	3	335	6	-	1	347	22 500	
Tuberkulose.										
Lungetæring	1	70	-	51	344	93	-	559	48 605	86,9
Tuberkler i tarmkanal	-	5	1	-	-	-	-	6	278	46,3
— - ben og led	-	4	91	1	1	-	25	122	16 592	135,9
— - bløddele	-	-	7	-	-	-	2	9	826	91,8
— - kjertler	-	15	22	-	11	-	46	94	7 695	81,8
— - andre organer	-	3	24	-	10	-	-	37	2 412	65,2
— - hjernen	-	7	-	2	2	-	-	11	130	11,8
	1	104	145	54	368	93	73	838	76 538	
Spedalskhed, lepra	-	-	-	2	-	-	-	2	319	159,5
Svulster og misdannelser.										
Godartede svulster	-	1	9	-	-	-	-	10	230	23,0
Ondartede	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1. Kræft i mave	-	15	4	3	11	-	-	33	1 612	48,8
— - lever	-	3	-	1	-	-	-	4	166	41,5
— - brystkjertel	-	1	9	3	1	-	-	14	669	47,8
— - kjønsorganer	-	-	14	2	2	-	-	18	1 261	70,0
— - andre organer	-	9	20	18	1	-		48	2 595	54,1
2. Sarkom	-	-	3	1	1	-	-	5	459	91,8
Misdannelser	-	-	3	-	-	-	-	3	538	179,3
	-	29	62	28	16	-	-	135	7 530	

Digitized by Google

Sygdomme.	I afdeling.	II afdeling.	III afdeling.	IV afdeling.	V afdeling.	Bellevue.	Blegøen.	Gjennemsnitlig behandlingstid beregnet efter tilsammen behandlede syge. Antal.	Forplein.-dage.	Gjennemsnitlig-behandlingstid.
Forgiftninger.										
Forgiftning med lud	-	2	-	-	1	-	-	3	476	158,7
Alkoholisme	-	8	-	139	7	-	-	154	3 600	23,4
Drankergalskab	-	-	-	54	-	-	-	54	948	17,5
	-	10	-	193	8	-	-	211	5 024	
Blod- og stofvexelsygdomme.										
Blodmangel	-	19	-	-	1	-	1	21	997	47,5
Andre blodsygdomme	-	5	-	-	2	-	-	7	597	85,3
Sukkersyge	-	6	-	-	-	-	-	6	184	30,7
Svek (Rachitis)	-	20	-	-	2	-	-	22	1 347	61,2
Gigtfeber	1	42	-	1	3	-	-	47	2 071	44,1
Rheumatisme	-	45	7	34	17	-	-	103	7 611	73,9
Alderdomssvaghed	-	11	-	80	44	-	-	135	16 040	118,8
Almen svaghedstilstand	-	13	-	4	3	-	1	21	477	22,7
Medfødt svaghed	-	16	-	-	4	-	-	21	630	30,0
	1	177	7	119	76	-	2	383	29 954	
Øiensygdomme	2	7	7	2	1	-	-	19	1 130	59,5
Øresygdomme	1	4	7	-	-	-	-	12	372	31,0
Næsesygdomme	-	1	8	1	-	-	-	10	192	19,2
Sygdomme i nervesystemet.										
Hjerneslag	-	22	-	7	16	-	-	45	3 435	76,3
Hjernebetændelse	1	1	-	1	-	-	-	3	23	7,7
Hjernerystelse	-	-	4	-	1	-	-	5	142	28,4
Lammelser	1	13	2	4	1	-	-	21	1 389	66,1
Andre hjernesygdomme	-	11	-	1	-	-	-	12	1 505	125,4
Rygmarvssygdomme	-	7	-	9	3	-	-	19	3 208	168,8
Nervegigt		30	1	8	4	-	-	43	2 845	68,5
Nervesvaghed	-	60	2	10	17	-	-	89	4 592	51,6
Hysteri	-	16	-	7	5	-	-	28	1 561	55,8
Faldesyge	-	9	-	8	3	-	-	20	835	41,8
St. Veitsdans	-	8	1	-	-	-	-	9	275	30,5
Sindssygdom	-	12	-	44	30	-	-	86	3 567	41,5
	2	189	10	99	80	-	-	380	23 377	
Sygdomme i kredsløbsorganerne.										
Hjertesygdomme	-	67	-	11	22	-	-	100	5 798	57,98
Sygdomme i pulsaarene	-	4	-	9	8	-	-	21	2 735	130,2
Gammelmandskoldbrand	-	2	6	3	-	-	-	11	156	14,2
Sygdomme i blodaarene	-	3	3	-	1	-	-	7	428	61,1
	-	76	9	23	31	-	-	139	9 117	
Sygdomme i aandedrætsorganerne.										
Krim (forkjølelse og bronkit)	19	46	-	9	14	-	-	88	2 679	30,4
Kronisk bronkit og asthma	-	32	-	17	26	-	-	75	4 613	61,5
Lungebetændelse	10	90	-	5	27	-	-	132	3 524	26,7
Andre lungesygdomme	-	2	1	-	3	-	-	6	555	92,5
Vand i lungesækken	1	16	-	5	21	-	1	44	2 258	37,3
Værk i lungesækken	-	2	11	-	4	-	-	17	590	34,7
	30	188	12	36	95	-	1	362	14 219	

Digitized by Google

Sygdomme.	I afdeling.	II afdeling.	III afdeling.	IV afdeling.	V afdeling.	Bellevue.	Blegøen.	Gjennemsnitlig behandlingstid beregnet efter tilsammen behandlede syge. Antal.	Forplein.-dage.	Gjennemsnitlig behandlingstid.
Sygdomme i fordøielsesorganerne.										
Sygdomme i mund og hals	139	4	-	1	1	-	-	145	1 037	7,1
Forsnevring af spiserøret	-	2	1	-	-	-	-	3	142	47,3
Slet fordøielse	-	19	-	1	-	-	-	20	965	48,3
Sygdomme i mavesækken	-	6	4	1	6	-	-	17	336	19,8
Mavesaar	-	12	-	1	2	-	1	16	465	29,1
Mavesyge	5	39	-	2	3	-	-	49	920	18,9
Forstoppelse	1	10	2	-	1	-	-	14	377	26,9
Sygdomme i tarmkanal	-	14	-	-	-	-	-	14	493	35,2
Sygdomme i endetarm	-	1	7	-	1	-	-	9	141	15,7
Broktilfælde	-	-	25	-	-	-	-	25	892	35,7
Tarmslyng	-	-	3	-	-	-	-	3	190	63,3
Blindtarmbetændelse	-	15	17	-	1	-	-	33	1 431	43,3
Bughindebetændelse	-	3	2	-	1	-	-	6	112	18,7
Gulsot	1	3	1	-	-	-	-	5	81	16,2
Galdesten	-	7	-	-	2	-	-	9	220	31,1
	146	135	62	6	18	-	1	368	7 802	
Sygdomme i urinorganerne.										
Nyresygdomme	1	34	2	3	5	-	-	45	2 210	49,1
Nyrebækkenbetændelse	-	1	-	-	2	-	-	3	49	16,3
Blærebetændelse	-	7	9	7	1	-	-	24	1 729	72,0
Besværet eller uvilkaarlig vandafgang	-	12	14	6	-	-	-	32	1 005	31,4
	1	54	25	16	8	-	-	104	4 993	
Sygdomme i de mandlige kjønsorganer.										
Sygdomme i forhuden	-	-	-	3	-	-	-	3	178	59,3
Forsnevring i vandgangen	-	-	5	3	-	-	-	8	485	60,6
Vandbrok	-	-	4	-	-	-	-	4	66	14,0
Sygdomme i stenen (Testiklerne)	-	-	2	1	-	-	-	3	63	21,0
	-	-	11	7	-	-	-	18	792	
Sygdomme i de kvindelige kjønsorganer.										
Sygeligt svangerskab	-	5	-	-	-	-	-	5	123	24,6
Sygdomme i de ydre kjønsdele	-	-	-	7	-	-	-	7	292	41,7
Sygd. i eller omkring livmoderen	-	8	10	1	-	-	-	19	778	40,9
Blødning fra livmoderen	-	1	20	-	-	-	-	21	444	21,1
Leieforandring eller fremfald af livmoderen	-	-	4	-	-	-	-	4	176	44,0
Sygd. i æggeledere og æggestokke	-	1	2	-	-	-	-	3	157	52,3
	-	15	36	8	-	-	-	59	1 970	
Sygdomme i hudsystemet.										
Eczem	2	4	1	19	2	-	-	28	1 586	56,7
Fnat	-	-	-	25	-	-	-	25	921	36,8
Lus	-	2	-	20	-	-	-	22	762	34,5
Skurv	-	-	-	1	-	-	1	2	68	34,0
Andre hudsygdomme	20	-	-	22	1	-	-	43	1 166	27,1
	22	6	1	87	3	-	1	120	4 503	

Digitized by Google

Sygdomme.	I afdeling.	II afdeling.	III afdeling.	IV afdeling.	V afdeling.	Bellevue.	Blegøen.	Gjennemsnitlig behandlingstid beregnet efter tilsammen behandlede syge. Antal.	Forplein.-dage.	Gjennemsnitlig behandlingstid.
Bindevævssygdomme og værk.										
Bylder og værk	2	1	71	3	1	-	-	78	3 792	48,6
Bindevævsbetændelse	3	-	23	1	-	-	-	27	1 136	42,1
Urene saar	-	-	15	1	-	-	-	16	506	31,6
Læggesaar	-	-	35	21	3	-	-	59	4 321	73,0
	5	1	144	26	4	-	-	180	9 755	
Led og bensygdomme.										
Sygd. i led, seneskeder og slimpunge	-	-	34	-	-	-	-	34	1 064	31,3
Sygdomme i bensystemet	-	-	23	-	1	-	-	24	1 184	49,3
Ledstivhed	-	-	5	1	1	-	-	7	535	76,5
Klumpfod	-	-	2	-	-	-	-	2	404	202,0
Platfod	-	-	3	-	-	-	-	3	390	130,0
	-	-	67	1	2	-	-	70	3 577	
Tilskadekomne.										
Saar	-	-	20	2	-	-	-	22	609	27,7
Stød	-	1	19	-	-	-	-	20	560	28,0
Knusning	-	-	5	-	-	-	-	5	347	69,4
Forvridning	-	-	8	-	-	-	-	8	200	25,0
Ledvridning	-	-	2	-	-	-	-	2	17	8,5
Benbrud	-	1	137	2	-	-	-	140	7 973	56,9
Forbrænding	-	-	9	-	-	-	-	9	463	51,5
	-	2	200	4	-	-	-	206	10 169	
Uden sygdom.										
(Medfølger mor eller barn)	56	42	29	14	16	-	-	157	3 326	21

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 06857 9724

Digitized by Google

Digitized by Google